

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1926:1
SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING RÖRANDE LAGSTIFTNINGEN OM ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER

AV

JOHN NORDIN
LEDAMOT AV ARBETSRÅDET

JÄMTE

UPPGIFTER ANGÅENDE ARBETSTIDEN I VISSA LÄNDER, SOM SAKNA ALLMÄN LAGSTIFTNING RÖRANDE ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING, SAMMANSTÄLLDA INOM SOCIALSTYRELSEN

BIHANG II

TILL

SOCIALSTYRELSENS DEN 2 NOVEMBER 1925 AVGIVNA BETÄNKANDE MED FÖRSLAG TILL REVIDERAD LAG OM ARBETARSKYDD

STOCKHOLM
1926

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Statens offentliga utredningar 1926

Kronologisk förteckning

1. Utredning rörande lagstiftningen om arbetstidens begränsning i vissa främmande länder av John Nordin jämte uppgifter angående arbetstiden i vissa länder, som sakna allmän lagstiftning rörande arbetstidens begränsning, sammanställda inom socialstyrelsen. Bihang 2 till socialstyrelsens den 2 november 1925 avgivna betänkande med förslag till reviderad lag om arbetarskydd. Norstedt. (4) 211 s. **S.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1926: 1

SOCIALDEPARTEMENTET

UTREDNING RÖRANDE LAGSTIFTNINGEN OM ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER

AV

JOHN NORDIN

LEDAMOT AV ARBETSRÅDET

JÄMTE

UPPGIFTER ANGÅENDE ARBETSTIDEN I VISSA LÄNDER, SOM SAKNA ALLMÄN LAGSTIFTNING RÖRANDE ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING, SAMMANSTÄLLDA INOM SOCIALSTYRELSEN.

BIHANG II

TILL

SOCIALSTYRELSENS DEN 2 NOVEMBER 1925 AVGIVNA BETÄNKANDE MED FÖRSLAG TILL REVIDERAD LAG OM ARBETARSKYDD.

STOCKHOLM 1926

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

253721

Innehållsförteckning.

Sid.

I. Utredning rörande lagstiftningen om arbetstidens begränsning i vissa främmande länder av ledamoten av Arbetsrådet John Nordin.

Skrivelse till Herr Statsrådet och chefen för Kungl. Socialdepartementet 1

A. Arbetstidslagstiftningen och dess tillämpning i vissa länder 3

Belgien 3
Finland 17
Frankrike 35
Holland 57
Norge 70
Schweiz 91
Tjeckoslovakien 106
Tyskland 116
Österrike 137
Jämförande översikt. 145

B. Kort sammanfattning av arbetstidsbestämmelserna i vissa länder 151

Bulgarien 151
Estland 152
Grekland 152
Italien 153
Lettland 154
Littauen 155
Luxemburg 156
Polen 157
Portugal 159
Serbokroatoslovenska staten 160
Spanien 162

C. Washingtonkonventionen och dess ratificering i olika länder 164

II. Uppgifter angående arbetstiden i vissa länder, som sakna allmän lagstiftning rörande arbetstidens begränsning, sammanställda inom socialstyrelsen 173

Danmark 175
England 182
Kanada 195
Nordamerikas Förenta stater 198

I. UTREDNING RÖRANDE LAGSTIFTNINGEN OM ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER

AV

JOHN NORDIN

LEDAMOT AV ARBETSRÅDET

†–253721

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

Genom beslut den 18 juni 1925 har Kungl. Maj:t bemyndigat Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet att uppdraga åt högst två personer att innevarande år företaga en studieresa i syfte att i de länder, vilka departementschefen bestämde, taga närmare kännedom om gällande lagstiftning angående arbetstidens begränsning samt tillämpningen av ifrågavarande lagstiftning, därvid nämnda personer skulle äga att under en sammanlagd tid av högst 70 dagar vistas utom riket.

Samma dag uppdrog Herr Statsrådet åt undertecknad att för nyssnämnda ändamål besöka Belgien m. fl. länder.

För fullgörande av nämnda uppdrag avreste undertecknad den 23 juni 1925 till Belgien. Därefter hava besök avlagts i Frankrike, Schweiz, Österrike, Tjeckoslovakien, Tyskland, Holland, Finland och Norge. Vistelsen i varje land har i allmänhet varat omkring en vecka.

För erhållande av en ingående kännedom om gällande lagstiftning på nu ifrågavarande område har undertecknad i första hand avlagt besök i vederbörande lands socialministerium. Därefter har för vinnande av upplysningar om den praktiska tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna besök gjorts hos vederbörande tillsynsorgan. Besök hava vidare avlagts hos arbetsgivar- och arbetarorganisationerna i de olika länderna för inhämtande av upplysning om deras åsikter rörande arbetstidsbestämmelserna och deras tillämpning i praktiken, eventuellt föreliggande ändringsförslag m. m. Slutligen hava, i den mån tiden medgivit, besök avlagts vid enskilda fabriker för studium av de där rådande arbetstidsförhållandena. Framhållas må, att de utländska myndigheter och privatpersoner, som undertecknad besökt för nu ifrågavarande uppdrag, på ett synnerligen beredvilligt och älskvärt sätt ställt sin tid och sina tjänster till förfogande.

Med stöd av de sålunda inhämtade upplysningarna har undertecknad utarbetat en redogörelse för arbetstidslagstiftningen och dess praktiska tillämpning i ovan angivna länder, vilken redogörelse härmed överlämnas.

Vid redogörelsen har fogats en kort sammanfattning av arbetstidsbestämmelserna i vissa länder, som icke besökts under resan, ävensom en redogörelse för Washingtonkonventionen och dess ratificering i olika länder.

JOHN NORDIN.

Stockholm den 28 oktober 1925.

A. Arbetstidslagstiftningen och dess tillämpning i vissa länder.

Belgien.

		Sid.
I.	Lagens tillämpningsområde	4
II.	Allmänna bestämmelser om arbetstiden	4
	A) Dagarbete utan skift	4
	B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift	5
	C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift	5
III.	Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden	6
	A) Begränsning av arbetstiden på annan period än veckan	6
	B) Inskränkning av arbetstiden för hälsofarligt arbete m. m.	8
	C) Intermittent arbete	8
	D) Arbetstiden i hotell, restauranter och kaféer	8
IV.	Övertidsarbete	9
	A) Övertid för vissa industrier efter medgivande av Konungen	9
	B) Övertid för särskilda företag efter medgivande av Arbetsministern	11
	C) Förberedelse- och avslutningsarbeten	11
	D) Övertid vid nödtillfällen	12
V.	Övertidsjournal	12
VI.	Övertidsersättning	12
VII.	Suspension av lagen	12
VIII.	Straffbestämmelser	13
IX.	Lagens efterlevnad	13
X.	Förslag till ändring av lagen	14
XI.	Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen	16
XII.	Lagen och Washingtonöverenskommelsen	16

Inledning.

Den tidigare arbetstidslagstiftningen i Belgien var av ringa omfattning och avsåg huvudsakligen reglering av arbetstiden för kvinnor och barn. För fullvuxna män gällde endast en lag av den 31 december 1909 rörande arbetstiden i kolgruvor. Genom kollektivavtal infördes emellertid efter hand begränsning av arbetstiden inom ett stort antal industrier. År 1920 var 8 timmars arbetsdag allmän inom bokbinderier, boktryckerier, bryggerier, möbelindustrien, gruvor, gas- och elektricitetsverk m. m. Vissa järn- och stålfabriker, masugnar och kemiska fabriker tillämpade jämväl denna arbetstid.

Den 26 mars 1920 framlades i deputeradekammaren förslag till lag om 8 timmars arbetsdag. Efter vissa omarbetningar av förslaget antogs detsamma med stor majoritet i senaten den 13 maj 1921 (80 röster mot 5) och i representanternas hus den 8 juni 1921 (122 röster mot 6) samt stadfästes av Konungen den 14 juni 1921. Lagen trädde i kraft den 1 oktober 1921. Genom särskilda verkställighetsförordningar hava medgivits vissa undantag från lagens bestämmelser för olika industrier. Intill mitten av år 1925 hade utfärdats inalles 25 dylika förordningar.

I. Lagens tillämpningsområde.

Bestämmelserna i lagen äga tillämpning å:

1) gruvor, bergverk, stenbrott och extraktiva företag av alla slag;

2) industrier, som hava till ändamål tillverkning av handelsvaror, bearbetning av råämnen eller produkter, deras »ornamentering och fulländning», rengöring eller iordningställande för försäljning;

3) reparation, rengöring och avlämnande i vederbörligt skick av material, varor eller andra föremål ävensom demolering av material;

4) byggnadsindustrier och därtill hörande industrier, däri inbegripet underhålls-, reparations- och rivningsarbeten;

5) allmänna företag;

6) ingenjörsarbeten (travaux privés du génie civil), som icke avse husbyggnad;

7) gasverk och vattenledningsverk;

8) framställning, transformering och överföring av elektricitet och motorkraft;

9) byggande, ändring, demolering av fartyg eller båtar, deras vidmakthållande eller reparation av andra arbetare än besättningen;

10) företag, som driva transportrörelse till lands;

11) arbete med lastning, lossning och tillsyn (manutention) av handelsvaror i hamnar, å landningsplatser, i nederlag och vid stationer;

12) mjölk- och ostmejerier;

13) affärskontor.

Genom under år 1922 utfärdade Kungl. förordningar hava bestämmelserna i lagen med eller utan modifikationer gjorts tillämpliga även på hotell, restauranter och utskänkningsställen samt på all personal, anställd hos banker, växelkontor, försäkringsbolag och resebyråer. Lagbestämmelserna äro avsedda att utsträckas jämväl till andra grenar av kommersiell verksamhet, bland annat till detaljhandeln.

Från lagens tillämpning undantagas företag, i vilka endast syselsättas medlemmar av arbetsgivarens familj. Äro företagen att anse som hälsofarliga eller användes såsom drivkraft ångmaskin eller motor, gäller dock lagen även för nyssnämnda företag.

Följande personalgrupper falla utanför lagen:

1) personer i överordnad ställning och innehavare av förtroendeposter;

2) handelsresande;

3) arbetare, som utföra sitt arbete i hemmet.

I en särskild förordning hava angivits de personer, som avses under 1) ovan. Bland dessa märkas portvakter och andra vakter.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Den effektiva arbetstiden får icke överstiga 8 timmar om dygnet och 48 timmar i veckan. Vid arbete i kolgruvor under jorden inräknas tiden för nedfart i och uppfart ur gruvan i arbetstiden.

Arbetstiden skall vara förlagd mellan kl. 6 f. m. och kl. 8 e. m. För tillämpning av »engelska veckan» kan Konungen medgiva tillstånd att förlänga arbetstiden till högst 9 timmar under 5 dagar i veckan, under villkor att arbetstiden i motsvarande grad minskas å lördagen eller undantagsvis annan dag i

veckan. Sådant tillstånd kan lämnas antingen för en hel industri, om majoriteten av arbetsgivarna och majoriteten av arbetarna äro ense därom — dylikt medgivande har hittills aldrig ifrågasatts — eller ock för visst företag efter överenskommelse mellan arbetsgivaren och arbetarna. I det senare fallet kan tillstånd icke lämnas för längre tid än ett år i sänder. Sådant tillstånd har under åren 1921—1924 lämnats i nedanstående antal fall:

År	Antal tillstånd för beredande av ledighet på Lördag	Måndag	Summa tillstånd
1921	0	0	0
1922	862	29	891
1923	383	34	417
1924	392	34	426
Summa	**1 637**	**97**	**1 734**

Ungefär $^1/_{10}$ av samtliga företag har erhållit ifrågavarande medgivande. Ett stort antal företag torde emellertid enligt uppgift tillämpa »engelska veckan» utan särskilt tillstånd. I ett lagändringsförslag år 1924 föreslogs att för tillämpning av veckovila under lördagseftermiddagen eller en annan halv dag i veckan endast skulle erfordras arbetarnas samtycke och anmälan till vederbörande arbetsinspektör eller gruvinspektör. Förslaget, varom förmäles mera utförligt under »Förslag till ändring av lagen», bifölls icke av kamrarna.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

Om arbetet utföres i på varandra följande skift, får arbetstiden för möjliggörande av skiftväxling utsträckas utöver 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka, under villkor att arbetstiden icke överstiger 8 timmar om dagen och 48 timmar i veckan i medeltal på tre veckor eller mindre. Arbetstiden per dag får dock icke överstiga 10 timmar. Särskilt tillstånd för arbete på skift erfordras icke.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

För arbeten, som på grund av sin natur icke kunna avbrytas (»les travaux dont l'exécution ne peut, en raison de leur nature, être interrompue»), medgives enligt lagen en arbetstid av 56 timmar i veckan i medeltal på tre veckor. Konungen kan lämna medgivande till beräkning av denna medeltid på annan period än tre veckor. Dylikt medgivande har dock hittills icke ifrågasatts.

Varje arbetare, som användes till arbete under 56 timmar i veckan, är berättigad att såsom kompensation åtnjuta en ledighet (»un ou plusieurs congés compensatoires») av tillhopa minst 26 hela dagar per år.

Såsom av ovanstående framgår erfordras icke tillstånd av myndighet för utsträckning av arbetstiden till i medeltal 56 timmar i veckan. Understundom föreligger emellertid svårighet att avgöra, huruvida arbetet är av sådan art, som avses i lagen.

Så ha t. ex. spårvägarna och de lokala järnvägarna ansett sig berättigade att utnyttja en arbetstid av 56 timmar i veckan, ehuru uppehåll i trafiken göres under en del av natten. De blevo på grund härav åtalade inför domstol. Såväl underdomstolen som appellationsdomstolen i Bruxelles förklarade lagbestämmelsen om 56 timmars arbetsvecka tillämplig å transportföretagen i fråga. Kassationsdomstolen upphävde emellertid appellationsdomstolens beslut och återförvisade målet. Sedan emellertid appellationsdomstolen i Liège i liknande mål fällt utslag av samma innehåll som appellationsdomstolen i Brux-

elles, komma nu kassationsdomstolens båda avdelningar att gemensamt definitivt avgöra denna för lagtillämpningen viktiga fråga.

Nedannämnda industrier använda 56 timmars arbetsvecka utan att yrkesinspektionen funnit anledning ingripa:

gasverk,
elektricitetsverk,
fönsterglasbruk,
konfityrfabriker,
tjärdestillationsfabriker,
sprit- och jästfabriker,
fabrikation av svetsade ståltuber,
emaljeringsverk,
fabriker för framställning av glacerade varor (ugnspersonalen),
vattenledningsverk,
buteljglasbruk,
fabriker för framställning av eldfast tegel,
koksugnar,
keramikfabriker,
sockerfabriker.
syr- och vätgasfabriker,
maltfabriker,
isfabriker,
kemiska fabriker.
kristallglasbruk,
cementfabriker,
tegelbruk (brännare),
gelatinfabriker,
fabriker för galvanisering av järn och gjutgods,
fajans- och porslinsfabriker (ugnspersonalen).

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A) *Begränsning av arbetstiden på annan period än veckan.*

Konungen kan medgiva annan begränsning av arbetstiden än förut nämnts för vissa industrier och företag, under förutsättning att arbetstiden i genomsnitt för år eller kortare tidrymd blir högst 8 timmar per dag och 48 timmar i veckan.

Ifrågavarande industrier och företag äro:

1) säsongindustrier;
2) företag, som uteslutande använda vinden som drivkraft;
3) företag, som uteslutande använda vatten som drivkraft och som äro utsatta för driftsavbrott i händelse av torka eller översvämning;
4) andra industrier än säsongindustrier och de, som använda vind eller vatten som enda drivkraft, därest i undantagsfall den vanliga arbetstidsbegränsningen icke kan tillämpas. I detta fall fordras emellertid att arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer träffat överenskommelse om dylik begränsning av arbetstiden.

Med stöd av ifrågavarande lagbestämmelser hava utfärdats 11 förordningar, som definitivt reglerat arbetstiden för följande industrier och företag på sätt nedan angives:

1) Företag, som använda vatten eller vind som uteslutande drivkraft.	högst 10 timmar per dag. » 2 400 » » år.	
2) Hyrkuskverk för vagnar och autos.	» 1 200 » » halvår.	
3) a) Tillverkning och reparation av automobiler och cyklar.	» 9 timmar per dag » 7 » »	dec.—mars. juni—sept.
b) Tapetserare (tapissiersgarnisseurs).	» 9 » » » 7 » »	april—juli. nov.—febr.
4) Icke maskinmässig tillverkning av skjutvapen.	» 150 timmars ökning april—sept. motsvarande minskning okt.—mars, högst 10 timmar per dag.	

5) a) Byggnadsindustrien och stenbrott under öppen himmel.	högst 9 tim. per dag och 108 tim. på 14 dagar maj—juli. högst 8[1] tim. per dag och 96 tim. på 14 dagar febr.—april samt augusti—oktober. högst 7[1] tim. per dag och 84 tim. på 14 dagar nov.—januari.
b) Tegeltillverkning.	högst 9[2] tim. per dag och 108 tim. på 14 dagar 15 apr.—15 okt. högst 7[2] tim. per dag och 84 tim. på 14 dagar 16 okt.—14 april.
6) Beklädnadsindustrien med tillhörande underavdelningar.	
a) Beställnings- och konfektionsskrädderi.	högst 9 tim. per dag dels under 2½ mån., räknat från tiden ½ mån. före påsk, dels under tiden 15 sept.—30 nov.; högst 7 tim. per dag, jan., febr., juni, juli och augusti.
b) Hattfabrikation.	högst 9 tim. per dag under april och oktober. » 7 » » » dec. och jan.
c) Modevaror.	högst 9 tim. per dag under april och oktober. » 7 » » » under juni och juli.
d) Pälsvaror.	högst 9 tim. per dag 15 sept.—30 nov. » 7 » » » 15 maj—31 juli.
e) Broderingsarbeten.	högst 9 tim. per dag 15 sept.—31 okt. och 15 april—31 maj. » 7 » » » 1 dec.—15 jan. och 1 juli—15 aug.
f) Tygplissering.	högst 9 tim. per dag 15 apr.—15 juni och oktober. » 7 » » » dec., jan. och aug.
g) Färgeri och fläckuttagning.	högst 9 tim. per dag maj, juni, juli, okt. » 7 » » » jan., febr., aug., sept.
7) Vissa livsmedelsindustrier.	
a) Konditori, glace- och chokladtillverkning.	högst 9 tim. per dag nov.—febr. » 7 » » » maj—augusti.
b) Saftinläggning, sockerbageri, tillverkning av syltad frukt.	högst 9 tim. per dag juni—nov. » 7 » » » dec.—maj.
c) Osttillverkning.	högst 9 tim. per dag april—juni. » 7 » » » dec.—febr.

[1] För återtagande av arbetstid, förlorad på grund av otjänlig väderlek, ökning till 8 resp. 8½ tim. per dag.

[2] För återtagande av arbetstid, förlorad på grund av otjänlig väderlek, ökning till 10 timmar per dag, dock som förut högst 108 tim. på 14 dagar.

d)	Fabrikation av konstgjord is.	högst 9 tim. per dag juni—sept. » 9½ » » » okt.—maj.
e)	Bryggerier.	högst 9 tim. per dag, under villkor att hälften av det tillåtna timantalet per år icke under något halvår överskrides.
8)	Tillverkning av biskvit, pepparkakor och marsipan.	högst 9 tim. per dag 15 okt.—15 jan. » 7 » » » 15 maj—15 aug.
9)	Rötning av lin i floderna.	Under tiden 15 april—15 oktober högst 9 tim. per dag och sammanlagt högst 1 200 tim.
10)	Rötning av lin i brunnar.	Under tiden 15 april—15 okt. högst 9 tim. per dag och sammanlagt högst 1 200 tim.
11) a)	Läskedrycksfabriker.	högst 9 tim. per dag 15 juni—15 sept. » 7 » » » 15 nov.—15 febr.
b)	Tvättinrättningar å badorter etc.	högst 9 tim. per dag 15 juni—15 sept. » 7 » » » 15 nov.—15 febr.
c)	Elektriska spårvägar vid kusten.	
	Åkande personal.	högst 9 tim. per dag 15 juli—15 sept. » 7 » » » 15 dec.—15 febr.
	Kontorspersonal.	högst 9 tim. per dag 1 juli—30 sept. » 7 » » » 1 jan.—31 mars.
	Skoindustrien (försöksvis för en tid av ett år; dekret den 26 juni 1924).	högst 9 tim. per dag 1 dec.—31 maj. » 7 » » » 1 juni—30 nov.

B) *Inskränkning av arbetstiden för hälsofarligt arbete m. m.*

Konungen kan föreskriva inskränkning i den i lagen medgivna arbetstiden beträffande arbetet i särskilt hälsofarliga arbetslokaler.

Dylik förordning har hittills icke utfärdats.

C) *Intermittent arbete.*

Enligt lagen kan Konungen meddela undantagsbestämmelser för arbetare, vars arbete är väsentligen oregelbundet. Genom dylik förordning har arbetstiden för visss personal vid järnvägarna utsträckts till 10 à 12 timmar om dygnet.

D) *Arbetstiden i hotell, restauranter och kaféer.*

Såsom förut nämnts har genom särskild förordning lagen utsträckts att gälla även för arbetet i hotell, restauranter och kaféer. Bestämmelserna äro av huvudsakligen följande innehåll:

Till de poster, som i egenskap av förtroendeposter (»postes de confiance») äro undantagna från lagen höra hovmästare, köksmästare med minst tre underordnade frånsett elever, ekonomichef, husfru och kassörska, våningsförestån-

darinna, som under sin uppsikt har minst sju städerskor eller minst trettio rum, har lön av arbetsgivaren och icke deltager i städningen, ävensom portierer.

Undantagna äro likaledes kypare, uppasserskor, kockar och kassörskor i företag, som sysselsätta i allt fem personer eller mindre och äro belägna i orter med högst 5,000 invånare.

Följande jämkningar i arbetstiden medgivas:

1) Den effektiva arbetstiden för personal, vars avlöning utgöres av dricks-pengar, må utsträckas utöver i lagen medgiven arbetstid per dag och vecka, under förutsättning att arbetstiden icke överstiger 54 timmar i veckan samt att personalen erhåller ledighet under en hel dag i varje vecka.

2) Den effektiva arbetstiden för personalen må överskrida den i lagen fastställda med 5 timmar per vecka, dock högst 50 timmar per år.

3) Begränsningen av arbetsdagen till kl. 6 f. m.—8 e. m. gäller icke för hotell, restauranter och kaféer, under förutsättning att en sammanhängande ledighet om 10 timmar beredes vederbörande mellan arbetets slut och dess återupptagande samt att personalen är uteslutande sysselsatt med arbete, som hör till densammas yrke.

4) Arbetstiden för kassörskor får utsträckas till midnatt under villkor dels att arbetstiden icke överstiger 8 timmar per dag, dels att ett uppehåll å 11 timmar göres mellan arbetets avbrytande och dess återupptagande.

5) Arbetstiden för uppasserskor får utsträckas till midnatt under förutsättning dels att ett uppehåll å 11 timmar förekommer mellan arbetets avbrytande och dess återupptagande, dels ock att uppasserskorna under dagen erhålla en vilotid om 4 eller 5 timmar, allteftersom de av arbetsgivaren erhålla eller icke erhålla kost.

IV. Övertidsarbete.

A) *Övertid för vissa industrier efter medgivande av Konungen.*

Konungen kan medgiva utsträckning av arbetstiden:

a) för vissa industrier eller industrigrenar, beträffande vilka arbetstiden på grund av arbetets natur icke kan fastställas till bestämda tider;

b) industrier, i vilka råämnena undergå en hastig förskämning.

Med stöd av dessa bestämmelser har genom kungl. förordningar för nedannämnda industrier och yrken medgivits följande övertid:

1) Expressbyråer (för arbetare, sysselsatta med lastning och lossning), automobildroskrörelse, omnibusrörelse, åkerirörelse och stadsbudsrörelse.	100 övertidstimmar per år. 2 » » dag.
2) Lastning och lossning i hamnarna.	56 timmars arbetstid i veckan (arbetstiden utsträckt med 8 timmar i veckan).
3) Konservfabriker.	
Tillverkning av fiskkonserver för saltning och rökning för »l'esprot».	50 övertidstimmar per år. 100 » » »
Tillverkning av konserver av grönsaker eller frukt.	200 » under maj—okt. högst 12 tim. arbetstid per dag.

4) a)	Transportarbete vid industriella företag (lastning och lossning av varor, växling av järnvägsvagnar, vägning av järnvägsvagnar m. m.).	100 övertidstimmar per år.
b)	Fönsterglasbruk.	» » » »
c)	Tillverkning av takpapp.	» » » »
d)	Fernissfabriker: för arbetare, sysselsatta med kokning av gummi och färdigställande av fernissan.	» » » »
e)	Tillverkning av lim, gelatin och ossein: för arbetare, sysselsatta med uttagning ur formarna, skärning, utsträckning på nätverk samt transport till torkplatserna för gelatin.	» » » »
f)	Vulkanisering av föremål av gummi.	» » » »
g)	Galvanisering: för arbetare, sysselsatta vid de elektrolytiska baden.	» » » »
h)	Galvanisering av smitt och gjutet järn (förzinkning).	» » » »
i)	Tillverkning av konstsilke enl. kollodiummetoden: för arbetare, sysselsatta med blekning och torkning etc.	» » » »
j)	Krut- och sprängämnestillverkning.	» » » »
k)	Fabriker för fotografiska artiklar: för arbetare, sysselsatta med tillverkning av plåtar, films och kopieringspapper.	» » » »
l)	Tillverkning av konstylle (försöksvis för ett år, dekret $^{23}/_{6}$ 1924).	» » » »
5) a)	Sockerfabrikation: för de viktigaste processerna av fabrikationen (gäller icke arbetare sysselsatta med tunnbinderi och mäld).	100 övertidstimmar per år. högst 2 övertidstimmar per dag.
b)	Cementfabrikation.	100 övertidstimmar per år. högst 2 övertidstimmar per dag.

B) *Övertid för särskilda företag efter medgivande av arbetsministern.*

Arbetsministern kan medgiva utsträckning av arbetstiden för särskilda företag, därest en oförutsedd anhopning av order föreligger och överenskommelse träffats mellan arbetsgivaren och arbetarna rörande arbetstidens utsträckning. Tillstånd kan lämnas till förlängning av arbetstiden med högst 2 timmar per dag under högst tre månader om året.

Behandlingen av övertidsärenden är tungrodd. När en ansökan inkommit till ministern, remitteras den vanligen till yrkesinspektören. Denne verkställer undersökning, huruvida sökanden verkligen har behov av övertid, och låter i erforderliga fall sökanden komplettera ansökningen. Innan frågan hunnit avgöras, ha ibland flera veckor gått till ända. I praktiken torde dock arbetsgivaren ofta sätta i gång med övertidsarbetet, redan innan ministern lämnat sitt medgivande. Under den tid, som förflutit efter lagens ikraftträdande intill juli 1925, hava lämnats omkring 1,500 medgivanden till utsträckt arbetstid.

Övertidens fördelning å olika industrier under tiden 8 november 1921—30 september 1924 framgår av följande tablå:

	Majoriteten av arb. organiserade				Majoriteten av arb. oorganiserade				Summa			
	Antal medgivanden	Arbetareantal			Antal medgivanden	Arbetareantal			Antal medgivanden	Arbetareantal		
		känt		okänt		känt		okänt		känt		okänt
		Antal medg.	Antal arb.	Antal medg.		Antal medg.	Antal arb.	Antal medg.		Antal medg.	Antal arb.	Antal medg.
Byggnadsverksamhet	105	70	3 090	35	11	7	170	4	116	77	3 260	39
Träindustri . . .	165	135	2 992	30	32	16	508	16	197	151	3 500	46
Metallindustri . .	180	143	6 730	37	61	36	2 780	25	241	179	9 510	62
Textilindustri . .	137	109	9 531	28	55	33	1 669	22	192	142	11 200	50
Beklädnadsindustri	71	65	2 387	6	9	8	484	1	80	73	2 871	7
Livsmedelsindustri	143	101	7 521	42	9	6	1 570	3	152	107	9 091	45
Läderindustri . .	40	31	1 707	9	12	6	201	6	52	37	1 908	15
Tobaksindustri . .	26	23	1 947	3	2	—	—	2	28	23	1 947	5
Pappersindustri .	24	20	642	4	13	11	484	2	37	31	1 126	6
Bokindustri . . .	11	8	111	3	43	11	283	32	54	19	394	35
Kemisk industri .	33	23	1 261	10	12	6	1 526	6	45	29	2 787	16
Keramisk industri	23	13	574	10	1	1	43	—	24	14	617	10
Konstindustri . .	19	16	623	3	11	6	183	5	30	22	806	8
Stenbrott	3	2	80	1	—	—	—	—	3	2	80	1
Glasindustri . . .	4	4	57	—	—	—	—	—	4	4	57	—
Annan industri .	6	5	153	1	1	1	7	—	7	6	160	1
Summa	*990*	768	39 406	222	*272*	148	9 908	124	**1 262**	**916**	**49 314**	**346**

C) *Förberedelse- och avslutningsarbeten.*

Enligt lagen får för förberedelse- och avslutningsarbeten, som icke kunna utföras under den vanliga arbetstiden, uttagas övertid med högst 2 timmar per dag. Genom särskild förordning skall bestämmas vilka arbeten, som äro att anse såsom förberedelse- och avslutningsarbeten, samt den övertid, som får uttagas för de olika arbetena. Hittills har sådan förordning utfärdats endast för bagerierna. Denna förordning innehåller emellertid endast medgivande att börja vissa arbeten en timme tidigare än arbetet i dess helhet, varemot arbetstiden för dag icke får utökas.

Övriga industrier och företag äga sålunda, intill dess Konungen annorlunda bestämmer, utnyttja 2 timmars övertid per dag för utförande av nödiga förberedelse- och avslutningsarbeten. Någon bestämmelse rörande antalet arbetare, som får utnyttjas för ifrågavarande ändamål, finnes icke. I praktiken tillämpas bestämmelsen så, att ett fåtal arbetare användes på övertid för uppeldning av ugnar och värmeledningar, städning o. dyl.

Genom särskild förordning skola lämnas bestämmelser angående kompensation i extra fridagar för arbetare, som för utförande av förberedelse- och avslutningsarbeten användas på övertid. Uppgår övertiden till 2 timmar per dygn, skall arbetaren erhålla 26 fridagar om året.

D) *Övertid vid nödtillfällen.*

Arbetstiden får utsträckas efter arbetsgivarens gottfinnande:

1) vid olyckshändelse;

2) därest på grund av force majeure eller oförutsedd händelse det är nödvändigt utföra arbete å maskiner eller material och detta arbete måste utföras efter den ordinarie arbetstidens slut för undvikande av allvarligt hinder i företagets normala drift.

Anmälan till yrkesinspektören erfordras icke.

Övertidsarbetet får utföras icke blott av företagets egna arbetare utan även av ett främmande företags arbetare.

V. Övertidsjournal.

Arbetsgivaren är skyldig föra särskilt register med anteckning om antalet uttagna övertidstimmar och antalet arbetare, som använts till arbete på övertid.

VI. Övertidsersättning.

Den vanliga ersättningen skall förhöjas med
minst 25 % för de 2 första övertidstimmarna per dag,
» 50 % för de följande » » »
» 100 % för övertidsarbete å söndagen.

Övertidsersättning skall lämnas i alla de fall, då arbetstiden överstiger 8 resp. 9 timmar per dag och 48 timmar i veckan samt beträffande skiftarbetet de för detta fastställda tiderna utan hänsyn till de eftergifter som i övrigt lämnats.

VII. Suspension av lagen.

Konungen kan suspendera lagens tillämpning

1) vid krig eller fara för den nationella säkerheten;

2) då nationens intresse kräver, att exporten ökas för erhållande av oundgängligt erforderliga bytesmedel för importen av livsförnödenheter.

Dessa bestämmelser hava hittills icke tillämpats.

VIII. Straffbestämmelser.

Arbetsgivare eller ställföreträdare för honom, som använder arbetare till arbete i strid med bestämmelserna i lagen, straffas med böter från 26 till 200 francs eller fängelse i 8 dagar intill en månad. Bötesbeloppet skall utgå för varje arbetare, som använts till lagstridigt arbete, dock med sammanlagt högst 2,000 francs.

Vid upprepad överträdelse inom ett år efter den föregående domen, fördubblas straffsatserna. Bötesbeloppet får i detta fall icke överstiga 4,000 francs.

Jämlikt bestämmelse i lagen skall regeringen vart tredje år till deputeradekammaren avgiva berättelse rörande verkställigheten av bestämmelserna i lagen samt rörande lagens verkningar.

Redogörelse rörande de åtgärder, som vidtagits för att bringa lagen till verkställighet, har avgivits vid utgången av år 1924.

Därjämte har åt en särskild kommission uppdragits att verkställa utredning om lagens ekonomiska verkningar etc. Denna kommitté, som infordrat yttrande från bl. a. arbetsgivar- och arbetarorganisationerna, har ännu icke avlämnat redogörelse.

IX. Lagens efterlevnad.

Tillsynen över lagens efterlevnad tillkommer gruvinspektionen och arbetsinspektionen. Denna senare består av 25 inspektörer, 2 inspektriser, 27 kontrollörer, 4 kvinnliga kontrollörer och 1 delegerad ingenjör. Dessa söka genom täta besök i fabrikerna åstadkomma en effektiv kontroll över lagens efterlevnad. Någon statistisk utredning rörande antalet företag och arbetare inom de olika industrier, som för närvarande äro underkastade lagen, finnes icke. Senaste uppgift rörande antalet företag och arbetare i industrien är från år 1910 och visar följande siffror:

Industrigrupper	Antal företag	Antal arbetare
Byggnadsindustrien	28 705	64 808
Trä- och möbelindustrien	39 149	52 472
Metallindustrien	17 790	144 074
Textilindustrien	9 395	121 219
Beklädnadsindustrien	81 812	43 598
Livsmedelsindustrien	27 119	57 266
Läderindustrien	20 210	23 033
Tobaksindustrien	1 426	12 078
Pappersindustrien	360	9 485
Bokindustrien	2 821	14 166
Kemiska industrien	1 784	32 683
Keramikindustrien	1 696	23 252
Stenindustrien	1 634	38 712
Glasindustrien	108	24 336
Hantverk	3 726	13 869

Tabellen å sid. 14 utvisar antalet inspektioner, som verkställts av arbetsinspektionen för kontroll av lagens tillämpning, samt antalet åtal, som väckts med anledning av överträdelser av lagen.

Industrier	1921		1922		1923		1924	
	inspektioner	åtal	inspektioner	åtal	inspektioner	åtal	inspektioner	åtal
Gruvor	37	—	116	—	80	1	54	—
Stenbrott	75	—	264	1	290	3	211	—
Metallindustrien	1 315	5	6 413	25	5 134	22	4 786	23
Keramikindustrien	181	—	1 667	8	2 159	3	2 040	79
Glasindustrien	20	—	177	—	210	—	166	—
Kemiska industrien	129	3	623	5	561	2	498	9
Livsmedelsindustrien	1 023	6	4 466	55	4 240	38	2 967	21
Textilindustrien	1 111	17	3 361	21	3 173	23	2 679	13
Beklädnadsindustrien	733	2	3 212	12	2 326	11	1 938	4
Byggnadsindustrien	530	3	3 652	81	3 277	18	2 601	25
Träindustrien	1 352	12	7 228	73	6 075	49	5 140	16
Läderindustrien	176	—	935	6	858	2	912	4
Tobaksindustrien	104	2	533	1	410	1	298	2
Pappersindustrien	55	3	233	3	223	4	197	1
Bokindustrien	148	—	734	6	690	—	447	—
Konsthantverket	202	1	676	2	664	3	727	3
Diverse andra industrier	226	3	1 050	7	837	1	848	4
Transportväsendet	766	10	2 292	21	1 613	13	1 568	4
Handelsföretag	225	—	1 124	—	1 104	3	641	10
	8 408	67	38 756	327	33 924	197	28 718	218

X. Förslag till ändring av lagen.

I kamrarna hava framkommit flera förslag till ändring av lagen. Två av dessa förslag, framställda av Hension och Deverje och avseende suspension av lagens bestämmelser i vissa avseenden avslogos med stor majoritet. Ett tredje förslag, utarbetat av regeringen, förelåg vid 1924 års session. Detta förslag avsåg utökning av övertiden och möjlighet att under enklare former införa »engelska veckan». Arbetsministern Moeyersoens motivering till lagförslaget är av intresse, då den visar den dåvarande regeringens ställning till lagen. Ministerns anförande i representanternas hus återgives här i sin helhet:

»Kammaren finner sig i besittning av ett lagförslag, tillkommet på parlamentariskt initiativ och innehållande vissa modifikationer av lagen den 14 juni 1921 om åtta timmars arbetstid.

Regeringen kan icke avstå från att tillkännagiva sin åsikt i detta ämne och framlägga för kammaren de förslag, som synes regeringen gagneliga.

Utförligt behandlad inom kamrarna, har lagen den 14 juni 1921 alltsedan sin tillkomst framkallat häftiga strider. Vi tro oss icke böra ändra de huvudsakliga bestämmelserna, men det torde vara lämpligt att åvägabringa de förbättringar i lagen, som erfarenheten visat önskvärda.

Belgien har efter den internationella arbetskonferensen i Washington icke tvekat att lagfästa de resolutioner, som fattades av denna viktiga internationella församling. I vissa avseenden har Belgien gått vida längre än som beslöts i Washington (se art. 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10 och 13). Emellertid har dess exempel icke följts av större delen bland de länder, som omgiva oss och som äro våra direkta konkurrenter. Vissa av dem hava ställt sig helt och hållet avvisande. Andra hava bibehållit en tidigare lagstiftning, betydligt enklare och mindre rigorös än bestämmelserna i Washingtonkonventionen. Åter andra hava, sedan de infört en ordning, som överensstämde med de av konventionen uppdragna linjerna, tagit ett steg tillbaka, ökat arbetstiden eller infört mycket stora lättnader för beviljandet av undantag.

Betydelsen härav inses av var och en; vi äro övertygade om att det för att lyfta den nationella produktionen till dess maximum är lämpligt att bevilja industrien önskade eftergifter inom gränserna för lagens principer. Denna maximigräns har, sådant läget nu är, icke uppnåtts. Det är nu redan några månader sedan en av industri- och arbetsdepartementet anordnad enquête visade, att inom industrien medeltalet arbetstimmar per år och arbetare icke överstiger omkring 2,320. Räknar man med ett medeltal av 305 arbetsdagar på året och 8 timmar per arbetsdag, skulle antalet arbetstimmar uppgå till 2,440, en siffra, som för visso icke är överdrivet stor. De omständigheter, som framkallat detta deficit, äro många och oundvikliga: hit höra de lokala högtidsdagarna eller sådana inom särskilda yrken, inventeringen, bristen på råämnen, växlingarna i väderleken, skador å verktyg eller motorer eller avbrott i överförandet av elektrisk energi etc. Ibland nödvändiggör jämväl utförandet av givna order en kraftansträngning av kort varaktighet, som icke gör proceduren enligt art. 7 berättigad.

Är det förenligt med allmänt intresse, att dessa avbrott skola åstadkomma ett deficit i produktionen, som icke kan tagas igen? Är det önskvärt ur hälsosynpunkt, att arbetaren icke skall kunna åstadkomma en särskild kraftansträngning för att taga igen den förlorade tiden? Ingen vill väl påstå det på allvar och under det anförande jag höll i senaten vid diskussionen om min budget (vid sammanträdet den 3 juli), hade jag tillfälle att i stora drag lägga fram dessa åsikter utan att möta några allvarsamt menade invändningar.

På grund härav har jag äran föreslå kammaren att komplettera lagen med en bestämmelse, enligt vilken en övertid av 120 timmar skulle ställas till industriens förfogande att tagas i bruk i ovan angivna fall. Denna tid skulle vid behov få tagas i anspråk, under förutsättning att arbetstiden per dag därvid icke överstege 10 timmar. Denna rättighet skulle åtnjutas utan administrativa formaliteter, förutom ett kortfattat meddelande till vederbörande arbets- eller bergverksinspektör.

Det faller av sig självt, att alla medel för en synnerligen sträng kontroll skola tillgripas för att undvika överträdelser och överdrifter av alla slag.

Ytterligare en modifikation, ehuru av mindre betydelse, torde böra införas i lagen den 14 juni 1921. För närvarande har ett företags chef att underkasta sig en mängd formaliteter för att kunna draga fördel av den arbetsordning, som benämnes 'engelska veckan'. Tillåtelse kan icke erhållas för längre tid än ett år och allenast genom kungl. beslut. Sådant beslut kan icke fattas förrän myndigheternas åsikt inhämtats och rapport avgivits av vederbörande arbets- eller bergverksinspektör. Anordningen med 'engelska veckan' har icke uttryckligen medgivits annat än för lördag eftermiddag. Erfarenheten har emellertid till fyllest visat, att arbetarna i särskilda fall föredraga att få eftermiddagsledigheten förlagd till någon annan dag.

Den föreslagna lagtexten skulle tillåta arbetsgivarna att anordna 'engelska veckan' så snart överenskommelse därom träffats mellan dem och den personal, de sysselsätta. Det skulle icke krävas andra formaliteter än ett meddelande till vederbörande arbets- eller bergverksinspektör.

Å andra sidan har § 2 art. 2, i lagen den 14 juni 1921, vilken åsyftar införande av 'engelska veckan' för en hel industri, aldrig kommit i tillämpning. Det syntes fördelaktigare att låta 'engelska veckan' uppstå genom överenskommelse, där man så önskade, än att påbjuda den. Det är av dessa skäl, som jag har äran föreslå kammaren borttagandet av lagens 2:a paragraf; för konsekvensens skull bör paragraf 4 av samma art., som föreskriver, att arbetarorganisationerna skola höras, när det gäller en allmän förordning, likaledes försvinna.

Dessa modifikationer göra icke ingrepp i någon av lagens grundläggande principer. Anledning till kritik skulle genom de nu ifrågasatta förbättringarna i stor utsträckning försvinna.

Att underlätta lagens tillämpning utan att röra vid dess principer synes mig vara att i främsta rummet gagna den arbetande klassen och därmed landet.»

Lagförslaget avslogs i representanternas hus med 97 röster mot 66. Något nytt förslag till lagändring har sedermera icke framkommit.

XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna meddela, att de önska uppmjukning av lagen, så att arbetstiden bättre kan anpassas efter industriens krav. Flera förslag härom hava framkommit i deputeradekammaren, men blivit avslagna. På begäran av regeringen har under år 1924 verkställts utredning rörande lagens inverkan på produktionen. Denna utredning är dock tillsvidare av konfidentiell natur.

Arbetarna förklara, att de äro nöjda med den nuvarande arbetstidslagen. De förslag, som framställts i kamrarna rörande ändring av lagen, hava samtliga avslagits. Arbetarna äro fast beslutna att motsätta sig varje förslag, som avser uppmjukning av lagens bestämmelser.

Enligt arbetarnas åsikt kontrolleras lagens efterlevnad bäst genom arbetarnas egna organisationer. De stora företagen, i vilka huvudsakligen användas organiserade arbetare, torde därför i stort sett följa bestämmelserna i lagen, även om det understundom, särskilt vid anhopning av arbete, förekommer överträdelser.

I de små företagen, hantverk o. dyl. torde däremot större svårighet förefinnas att kontrollera lagens efterlevnad. Arbetarna äro här i hög grad beroende av sina arbetsgivare. De riskera att förlora sina platser, om de anmäla överträdelser av lagen. På grund härav komma lagöverträdelserna mera sällan till myndigheternas eller arbetareorganisationernas kännedom.

XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Vid internationella arbetskonferensen i Genève 1923 förklarade den belgiska delegeraden professor Mahaim å regeringens vägnar, att den belgiska arbetstidslagen icke blott överensstämde med Washingtonkonventionen utan var mycket strängare än denna i vissa avseenden samt att Belgien därför hade starkt intresse av att konventionen bleve ratificerad av största möjliga antal stater i Europa. I juli månad 1925 har den nya regeringen framlagt förslag i representanternas hus rörande ratificering av konventionen utan villkor av densammas ratificering i andra länder.

Den belgiska lagen torde i följande två avseenden strida mot bestämmelserna i Washingtonkonventionen, nämligen:

1) Tillstånd till användning av den s. k. engelska veckan får enligt konventionen icke lämnas individuellt;

2) Lagen får icke enligt konventionen suspenderas därför att nationens intresse kräver ökning av exporten för erhållande av oundgängligt nödvändiga bytesmedel för importen av livsförnödenheter.

Finland.

		Sid.
I.	Lagens tillämpningsområde	18
II.	Inskränkning av lagens tillämpningsområde för viss tid	18
III.	Allmänna bestämmelser om arbetstiden	19
	A) Dagarbete utan skift	19
	B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift	19
	C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift	20
IV.	Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden	20
	A) Begränsning av arbetstiden på 2-veckorsperiod utan dagsbegränsning	20
	B) Begränsning av arbetstiden på 4-veckorsperiod utan dagsbegränsning	20
V.	Övertidsarbete	21
	A) Övertid utan särskilt medgivande av myndighet	21
	B) Övertid med särskilt medgivande av myndighet	21
	C) Övertid vid nödtillfällen	21
VI.	Övertidsjournal	22
VII.	Övertidsersättning	22
VIII.	Straffbestämmelser	22
IX.	Lagens efterlevnad	22
X.	Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen	24
XI.	Lagen och Washingtonöverenskommelsen	25
XII.	Förslag till lag angående arbetet i industriell drift och därmed jämförliga yrken	25

Inledning.

Genom representationsformen år 1906 erhöll det socialdemokratiska partiet en dominerande ställning i lantdagen. Detta medförde självfallet en ökad livaktighet inom den socialpolitiska lagstiftningen. Det första radikala steget på detta fält togs år 1908 genom införandet av 48 timmars maximalarbetsvecka i bagerierna. Året därpå antogs en förordning angående arbetstiden i industrien. Genom denna förordning infördes tre 8 timmars skift för industrier med kontinuerlig drift, varjämte maximalarbetsdagen för vuxna arbetare fastställdes till i genomsnitt 10 timmar. Dessutom lämnades föreskrifter rörande nattarbete. På grund av vissa politiska förhållanden promulgerades 1909 års förordning först år 1917 och trädde i kraft den 1 januari 1919. Redan några månader efter promulgerandet av nämnda förordning antogs emellertid den nu gällande lagen om 8 timmars arbetstid. Lagen, som är promulgerad den 27 november 1917, trädde i kraft den 27 februari 1918. Denna lag har upphävt eller ändrat mot densamma stridande lagar och andra föreskrifter och har sålunda i vissa avseenden kullkastat stadgandena i 1917 års förordning redan innan de hunnit träda i kraft.

De nya lagbestämmelserna kommo icke helt oväntade, enär under loppet

av revolutionsåret 1917 arbetsgivarna i vissa industrier av arbetarna tvungits att inskränka den dagliga arbetstiden till 8 timmar. Lagens verkställighet inom den korta respittiden stötte dock för vissa industrier på oöverstigliga hinder. Efter upproret år 1918 fann därför senaten skäligt att för ifrågavarande industrier bevilja 6 månaders uppskov med lagens tillämpning. Därjämte ingick senaten med framställning till lantdagen rörande vissa ändringar i lagen, avseende bl. a. rätt för senaten att medgiva avvikelser från bestämmelserna i lagen för ett år i sänder, ökning av antalet övertidstimmar m. m. Lantdagen godkände senatens förslag. Den 14 augusti 1918 utfärdades en lag om ändrad lydelse av §§ 3, 11 och 12 i lagen av den 27 november 1917.

I det följande redogöres i korthet för bestämmelserna i 1917 års arbetstidslag med däri vidtagna ändringar.

I. Lagens tillämpningsområde.

Lagen äger tillämpning å:

1) nedannämnda rörelser och företag, för så vitt därvid såsom arbetsbiträde användes annan än make, maka och egna barn:

a) hantverks- och fabriksrörelse samt andra industriella yrken;

b) byggande, reparation och underhåll av hus och hamn samt av bana, bro, väg och annan kommunikationsanstalt;

c) bärgnings- och dykeriverksamhet;

d) badstuga och badinrättning;

e) röjnings-, rensnings-, torrläggnings- och renhållningsarbete;

f) skogs- och vedhygge;

g) utdrivning och flottning av virke;

h) lastning och lossning av varor;

i) handels-, kontors- och nederlagsrörelse;

k) värdshus-, hotell- och kaférörelse;

l) yrkesdrifter och företag, vilka äro att anse såsom jämförliga med de förenämnda; samt

2) nedannämnda yrkesdrifter och inrättningar, för så vitt därvid användas tjänste- och arbetsfolk:

a) järnvägs- och spårvägstrafik, post-, tull- och telefoninrättningar samt kanaler;

b) automobiltrafik och formansrörelse;

c) sjukhus och fängelser; samt

d) rörelser och inrättningar, vilka äro att anse såsom jämförliga med de förenämnda.

Rörelse och företag, som drivas av staten, kommun, församling, förening eller inrättning, äro underkastade lagen, även om de icke drivas såsom näring.

Lagen äger tillämpning å arbetare. I lagen har emellertid icke angivits vilka som äro att anse såsom arbetare i lagens mening.

Från lagens tillämpning undantagas huslig ekonomi, jordbruk och dess binäringar samt arbeten, som komma till utförande i omedelbart samband med jordbruket. Arbetsförhållandena inom handels-, kontors- och nederlagsrörelserna regleras genom särskild lag.

II. Inskränkning av lagens tillämpningsområde för viss tid.

Enligt 12 § 2 mom. i lagen äger senaten (statsrådet) rätt, att då lagens tillämpning i praktiken på grund av arbetets tekniska beskaffenhet, årstiden eller

annan tvingande omständighet visar sig ogenomförbar, medgiva avvikelser från lagen för högst ett år i sänder. Med stöd härav har senaten genom beslut den 22 december 1924 för år 1925 från lagens tillämpning undantagit:

1) uppförandet av privata bostads- och ekonomibyggnader på landet samt reparation och underhåll av hus, hamn, bana, bro, väg och annan kommunikationsanstalt;

2) röjnings-, rensnings- och torrläggningsarbete, som utföres i omedelbart samband med skogsskötsel;

3) skogs- och vedhygge;

4) utdrivning av virke ävensom flottning utom i egentliga sorteringsplatser vid flottningslederna;

5) järnvägstrafik, för så vitt därvid användes emot års- och månadsavlöning anställd personal; samt

6) post-, telegraf- och tullverken, kanaler och svängbroar ävensom sjukhus och fängelser.

III. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Arbetstiden är begränsad till 8 timmar om dagen och 96 timmar på två veckor.

Arbetare skall beredas vila under minst en timma dagligen, varunder han skall kunna fritt avlägsna sig från arbetsplatsen. Detta gäller dock icke för sådana arbetare, vilkas vistelse på arbetsplatsen är nödvändig för arbetets fortgång. Vilotid och måltidsraster må icke medräknas i arbetstid, därest arbetaren är oförhindrad att under desamma avlägsna sig från arbetsplatsen.

Till söndag skall arbetare givas en oavbruten ledighet från arbetet under minst 30 timmar. Där detta icke kan ske, skall motsvarande ledighet givas under annan tid av veckan. Dessa bestämmelser gälla ej, om arbetets tekniska beskaffenhet icke medgiver de särskilda fackarbetarna, som hava tillsyn över arbetet, fullständig befrielse från detsamma, ej heller för nödarbeten, för vilka användes extra övertid.

Genom särskild föreskrift i lagen är arbetsgivaren förbjuden att förlänga den lagstadgade arbetstiden genom att utgiva arbete till utförande i hemmet.

Bestämmelsen om begränsning av arbetstiden på 2-veckorsperiod avviker från bestämmelserna i andra länders 8-timmarslagar. Något särskilt behov av dylik bestämmelse anses ej heller föreligga. Den stränga begränsningen av arbetstiden till 8 timmar per dygn hindrar införandet av den s. k. engelska veckan.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

Arbetet får fördelas på skift utan att särskilt tillstånd härtill erfordras. Där arbetet är ordnat på skift om högst 8 timmar, som regelbundet avlösa varandra, skall arbetaren antingen medgivas måltidsrast om minst en halv timma eller beredas tillfälle spisa under arbetstiden.

I sådana vid pappers-, trämasse- och cellulosafabriker förekommande, av tekniska skäl dygnet runt fortgående arbeten, som kunna avbrytas under sön- och helgdagar, skall tiden för söndagsledighet utgöra i genomsnitt 30 timmar per vecka under en tidrymd av 3 veckor och minst 24 timmar för varje gång.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

Med stöd av 12 § 2 mom. i lagen har statsrådet för ett år i sänder medgivit avvikelse från förutnämnda bestämmelser i lagen för arbetet i helkontinuerligt drivna fabriker. Sålunda har för år 1925 medgivits, att arbetare, som fyllt 18 år, må sysselsättas 168 timmar under tre veckor för utförande av visst arbete, som av tekniska skäl bör fortgå dygnet om under veckans alla dygn och är ordnat i 3 skift, vilka regelbundet avlösa varandra och ombytas varje vecka. Här avsett arbete förekommer å fabrikers eldnings- och kraftmaskinsavdelningar ävensom vid sådana fabriksinrättningar eller delar av dem, som äro att hänföra till eller jämförliga med:

gas-, elektricitets- och vattenledningsverk;

metallurgiska verk, såsom masugnar, martinugnar och elektrometallurgiska smältugnar;

kemiskteknika och elektrokemiska inrättningar, såsom tvål-, cement-, klorat- och klorkalkfabriker; samt

pappers-, trämasse- och cellulosafabriker, såvitt angår dessas avdelningar för blekning, kokning, tillverkning av koksyra och lut, basning av slipved, rengöring av fabrikationsvatten och tillvaratagande av biprodukter.

Genom förordning den 22 december 1924 har statsrådet för år 1925 medgivit, att föreskrifterna om söndagsledighet icke skola äga tillämpning beträffande arbetare i kontinuerlig drift, för vilka medgivits en arbetstid av 168 timmar på 3 veckor.

IV. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstidens begränsning.

A) *Begränsning av arbetstiden på 2-veckorsperiod utan dagsbegränsning.*

Arbetstiden får överstiga 8 timmar om dygnet, om arbetets tekniska karaktär eller annan tvingande omständighet sådant påkallar. Veckotimmarnas antal får dock icke ökas. Särskilt medgivande av myndighet erfordras icke, men yrkesinspektionen vakar över att missbruk icke förekommer. Bestämmelsen har kommit i ringa tillämpning och användes huvudsakligen då trafikförhållandena så påkalla, t. ex. då arbetarna vid en fabrik äro bosatta på annan plats och tågens ankomst- och avgångstider icke äro anpassade efter arbetstiden vid fabriken.

B) *Begränsning av arbetstiden på 4-veckorsperiod utan dagsbegränsning.*

Såväl dygns- som 2-veckorsbegränsningen av arbetstiden upphäves för vissa i lagen uppräknade inrättningar, yrken och företag. För dessa gäller den bestämmelsen, att arbetstiden icke får överstiga 192 timmar på 4 veckor. 4-veckorsperioderna löpa från kalenderårets början. Om en arbetare anställes under årets lopp, löper 4-veckorsperioden för honom från den vecka, då han började sitt arbete. Vid årets slut införes han i den för de övriga arbetarna vid företaget löpande 4-veckorsperioden. Under kalenderåret förekomma sålunda högst 13 4-veckorsperioder. De inrättningar, företag och yrken, för vilka medgivits nu nämnda avvikelse från lagen, äro:

Järnvägs- och spårvägstrafik, post-, tull- och telefoninrättningar samt kanaler;

automobiltrafik och formansrörelse;

sjukhus och fängelser;

rörelser och inrättningar, vilka äro att anse såsom jämförliga med de förenämnda;
rörelser och företag, som avse utdrivning och flottning av virke;
lastning och lossning av varor;
kontorsarbeten; samt
mejerier.

I arbetstiden inräknas den tid, som åtgår för förflyttning från en av arbetsgivaren bestämd utgångsplats till den egentliga arbetsplatsen samt återvändande därifrån till den bestämda utgångsplatsen. Vid gruv- och bergsindustri ingår i arbetstiden tiden för nedstigandet i och uppstigandet ur gruva.

V. Övertidsarbete.

A) *Övertid utan särskilt medgivande av myndighet.*

Arbetare, som fyllt 18 år, får sysselsättas med övertidsarbete högst 24 timmar under två veckor, dock högst 200 timmar per kalenderår. Sysselsättes arbetaren i verk eller företag, för vilket arbetstiden begränsats allenast till 192 timmar på 4 veckor, medgives en övertid av 48 timmar på 4 veckor med likaledes högst 200 timmar per kalenderår. Lagen uppställer icke några särskilda villkor för arbete på övertid, utan övertiden får uttagas efter arbetsgivarens fria beprövande.

B) *Övertid med särskilt medgivande av myndighet.*

Ytterligare övertid med högst 150 timmar om året kan, då arbetets regelbundna fortgång ovillkorligen sådant kräver, medgivas av inspektionsmyndigheten. Lagen lämnar icke någon möjlighet att använda minderåriga till övertidsarbete.

Inspektionsmyndighetens medgivande till ytterligare övertid har lämnats allt efter som behov ansetts föreligga och har huvudsakligen avsett reparatörer och typografer. Medgivande till användande av maximiantalet 150 timmar lämnas understundom för helt år. Inspektionen anser, att missbruk av övertiden förebygges genom föreskriften om förhöjd ersättning vid övertidsarbete.

Ovannämnda antal övertidstimmar fastställdes genom lagändring den 14 augusti 1918. Dessförinnan ägde inspektionsmyndigheten medgiva högst 100 timmar om året.

C) *Övertid vid nödtillfällen.*

Då naturtilldragelse, olyckshändelse eller annan fara hotar att avbryta eller redan avbrutit arbete eller därest avbrott i arbetet skulle förorsaka förskämning eller förstöring av egendom, vara eller råämnen, får, för såvitt dessa omständigheter sådant påkalla, arbetstiden måttligt förlängas utöver förut medgiven arbetstid och övertid, dock icke under längre period än 4 veckor. Övertiden betalas med förhöjd avlöning i likhet med vad som gäller om annan övertid.

Anmälan om utnyttjandet av dylik övertid skall ofördröjligen göras hos inspektionsmyndigheten, som har att låta vid anmälan bero eller att vidtaga åtgärd för övertidens begränsning. Enligt upplysning av inspektionsmyndigheten förekomma dessa nödarbeten huvudsakligen vid gas- och elektricitetsverken.

VI. Övertidsjournal.

Arbetsgivaren åligger att föra förteckning över utfört övertidsarbete och nödarbete samt angående den ersättning, som utgått härför. Förteckningen skall vid anfordran företes för inspektionsmyndighet och delegerad för arbetarna. Arbetsgivaren är skyldig att, på begäran av arbetarna, utan avgift månatligen lämna utdrag ur denna förteckning åt arbetarnas delegerade.

VII. Övertidsersättning.

För övertidsarbete skall erläggas: för de två första timmarna per dag en med minst 50 % och för varje följande timme en med minst 100 % förhöjd avlöning.

VIII. Straffbestämmelser.

Bryter arbetsgivare eller den, som honom i enskild rörelse, företag eller inrättning företräder, mot lagens bestämmelser om arbetstid, straffas han med böter å högst tiotusen mark. Har överträdelsen skett trots inspektionsmyndighets förbud eller upprepas överträdelsen, kan straffet ökas till böter om högst tjugutusen mark.

Under år 1923 hava till åtal anmälts 45 fall av överträdelser av lagen, huvudsakligen avseende arbetet i hotell och restauranter samt i sågverksindustrien.

IX. Lagens efterlevnad.

Tillsynen å efterlevnaden av lagens bestämmelser åligger inspektionsmyndigheten. Inspektionen består av 1 överinspektör, 1 biträdande överinspektris, 8 manliga distriktsinspektörer och 4 yrkesinspektriser med biträden. Härförutom sysselsättas 10 arbetarassistenter. Slutligen finnes i var och en av landets omkring 500 kommuner en kommunalinspektör.

Överinspektören har beträffande lagens tillämpning meddelat, att lagens bestämmelser numera i stort sett efterföljas. Missbruk beträffande övertidsarbetet förekomma dock i såväl större som mindre företag. Minderåriga, för vilka någon dispens för övertidsarbete icke kan lämnas, användas understundom till övertidsarbete, särskilt i textilindustrien. Arbetarna, som voro starkt organiserade före upproret, hava nu i stor utsträckning lämnat fackföreningarna, varest kommunisterna äro i majoritet. Endast 20 à 25 % av arbetarna tillhöra numera fackföreningarna. Den tillsyn, som arbetarnas egen organisation utövat över lagens tillämpning, har därigenom blivit mindre effektiv.

Till de arbetsområden, som endast med svårighet kunna kontrolleras av yrkesinspektionen, böra främst hänföras mindre mejerier, sågar, elektricitetsverk och kvarnar, där arbetsmöjligheterna variera från årstid till årstid, ja till och med från dag till dag. Hit höra vidare byggnads- och andra tillfälliga arbeten, vilka pågå under en relativt kort tid av året och vanligen äro av brådskande beskaffenhet samt i hög grad beroende av den vackra årstiden, varför frestelserna att överskrida arbetstidsbestämmelserna äro särskilt stora. Även inom de arbetsområden, vilka äro avsedda att direkt betjäna allmänheten, såsom värdshus-, hotell- och kaférörelser samt badinrättningar förekomma ofta överträdelser av arbetstidslagen. Vid samtliga dessa företag är

själva arbetstillgången oregelbunden, och följden härav är, att arbetstiden periodvis, antingen på grund av större anhopning av arbete eller också såsom vid kvarnar, sågar och elektricitetsverk till följd av driftssvårigheter, måste förlängas efter behov. Då arbetstillgången däremellan återigen kan vara rätt obetydlig, anse såväl arbetsgivare som mången gång även arbetarna själva, att någon ersättning icke kan ifrågakomma för det övertidsarbete, som utföres under de forcerade arbetsperioderna. Arbetarna torde i många fall själva bära skulden till att lagen om 8 timmars arbetstid fortfarande i avsevärd grad överträdes. Detta gäller särskilt de arbetare, vilkas huvudsakliga avlöning är baserad på s. k. dricksp engar. Sistnämnda arbetare motsätta sig ofta direkt arbetstidslagens efterlevnad och vinnlägga sig om att i samråd med arbetsgivaren förhindra kontroll från yrkesinspektionens sida och försvåra beivrandet av lagöverträdelser.

Vid de större industriella inrättningarna har under år 1924 övertidsarbete utförts i något mindre utsträckning än under närmast föregående år. Detta torde bero på de försämrade konjunkturerna inom ett betydande antal industrier. Inom den lilla industrien och hantverket har övertidsarbete huvudsakligast förekommit vid s. k. säsongarbete, och har härvid i regeln erlagts den i lagen föreskrivna förhöjningen i ersättningen för övertidsarbete. Men däremot har bokföringen av övertiden och den härför erlagda avlöningen lämnat mycket övrigt att önska. I särskilda fall hava även försök till kringgående av arbetstidsbestämmelserna förekommit. Ett sätt att kringgå lagbestämmelserna, vilket i synnerhet tillämpas vid mindre snickeriverkstäder, består däri, att samtliga arbetare äro eller uppges vara sysselsatta med att utföra sitt eget arbete, ehuru detta försiggår i en gemensam verkstad. Vid mindre bagerier åter och speciellt i de s. k. hembagerierna förklaras samtliga arbetare vara delägare i företagen, varför lagen om 8 timmars arbetstid icke kan på dem tillämpas.

Med hänsyn till beviljandet av söndagsledighet eller stadgad 30 timmars veckovila hava svårigheter förekommit bland annat i de mejerier, vilka icke inställa arbetet å söndagarna. Beivrandet av överträdelser har ytterligare försvårats, särskilt beträffande andelsmejerierna, på grund av olika utslag från olika hovrätter. Medan sålunda Vasa Hovrätt kategoriskt ansett andelsmejerierna icke lyda under lagen om 8 timmars arbetstid, har Åbo Hovrätt varit av motsatt åsikt och förklarat, att personalen vid mejerierna bör komma i åtnjutande av 30 timmars oavbruten söndagsvila.

Med stöd av 9 § i den förut omnämnda förordningen angående arbetet i industriella samt vissa andra yrken har socialministeriet för år 1923 beviljat talrika dispenser från de i nämnda förordning ingående bestämmelserna angående nattarbete. Sålunda hava på därom gjord anmälan 200 sågar erhållit tillstånd att anordna 2-skiftesarbete mellan kl. 6 f. m. och kl. 1 på natten. Likaså hava 12 elektricitetsverk erhållit tillstånd att delvis förlägga 2-skiftesarbete till tiden mellan kl. 11 e. m. och kl. 6 f. m. Vidare har socialministeriet beviljat 24 tryckerier, där morgontidningar tryckas eller å orter, där kommunikationsförhållandena nödvändiggöra nattarbete, tillstånd att sysselsätta särskilda yrkesarbetare under vissa timmar mellan kl. 9 e. m. och kl. 6 f. m. För icke mindre än 24 olika slags byggnadsföretag har tillstånd utverkats till förläggande av 2-skiftesarbete till tiden mellan kl. 11 e. m. och kl. 6 f. m. I 37 fall åter hava vederbörande arbetsgivare berättigats att för nattvakter anordna 2-skiftesarbete mellan kl. 9 e. m. och kl. 6 f. m. Ytterligare har socialministeriet beviljat 7 badinrättningar tillstånd att låta utföra städningsarbete under en timme efter den i lagen föreskrivna tiden eller ända till kl. 10 e. m., varigenom öppethållandet av nämnda inrättningar för allmänheten kunnat utsträckas till kl. 8 e. m.

X. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna meddela följande:

Efter 1905 års storstrejk bildades av arbetsgivarna en sammanslutning efter svenskt mönster. I samband därmed upprättades under åren 1907 och 1908 kollektivavtal inom industrien. Med åren hava emellertid kollektivavtalen i det närmaste upphört. De förekomma sålunda numera nästan endast i byggnadsindustrien och boktryckeriet. Under revolutionsåret 1917 växte arbetarnas makt. Arbetsgivarna tvingades med våld att inskränka arbetstiden. Under våren 1917 kommo arbetsgivare och arbetare överens om införandet av 8 timmars arbetsdag med rätt för arbetsgivaren att uttaga 2 timmars övertid per dag. Då lantdagen efter nyvalen 1917 ånyo sammanträdde i november samma år, innehade socialdemokraterna majoritet med 103 representanter mot 97 borgerliga representanter. Arbetsgivarna nödgades vika för övermakten och den 27 november 1917 antogs den ännu med vissa ändringar gällande lagen.

Arbetsgivarna äro givetvis icke nöjda med den stränga begränsning av arbetstiden, som införts genom den under revolutionens tryck dem påtvungna lagen. Särskilt olämplig är bestämmelsen, att arbetstiden icke får utsträckas utöver 8 timmar per dygn. Enär arbetarna fordra avkortning av arbetstiden på lördagen, blir veckoarbetstiden ofta inskränkt till 46 timmar. En kommitté tillsattes år 1921 för revidering av lagen. Ett nytt lagförslag innebärande viss uppmjukning av lagen föreligger sedan en tid tillbaka, men har på grund av de politiska förhållandena icke ännu blivit framlagt för lantdagen. Yrkesinspektionen har visat sig förstående mot industriens krav, varigenom svårigheterna vid lagens tillämpning minskats.

Arbetarna uppgiva följande:

Antalet medlemmar i fackföreningarna, som i början av år 1918 utgjorde 160,000, nedgick efter inbördeskriget till omkring 48,000. Bäst organiserad är metallindustrien. Däremot förekommer nästan ingen organisation inom pappersindustrien, som är en av Finlands största industrier. Hantverkare, skomakare och skräddare äro däremot väl organiserade. Arbetarorganisationens nuvarande försvagade ställning hindrar en effektiv kontroll från arbetarnas sida rörande lagens tillämpning. I större städer samt å stora industriplatser tillämpas nog lagen. I landsorten och överhuvud taget inom hantverket torde däremot bestämmelserna icke efterlevas så noga.

Arbetarna äro i stort sett nöjda med bestämmelserna i den nuvarande lagen, men däremot icke med de medgivanden och undantag från denna, som lämnas av regeringen. Likaledes anse arbetarna, att lagen medgiver alltför stort antal övertidstimmar. Lönerna äro låga och arbetarna vilja nog gärna arbeta på övertid för att genom den ökade inkomsten få bättre levnadsvillkor. Fackföreningarna motsätta sig övertidsarbetet men måste understundom av humanitära skäl släppa efter. Staten själv följer ej alltid lagen beträffande sina egna arbetare.

De förslag till ändringar av lagen, som framkommit från arbetsgivarsidan, hava fackföreningarna motsatt sig. Landsorganisationens ordförande har däremot själv i lantdagen framlagt förslag till ny arbetstidslag, avseende bl. a. utsträckning av lagen att gälla även jordbruket. Detta förslag vilar för närvarande hos arbetsutskottet.

XI. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Finland har icke ratificerat Washingtonkonventionen. Lagen, som ju är av tidigare datum än Washingtonkonventionen, överensstämmer i många punkter med denna. I några avseenden strider densamma dock mot konventionen. Vidare har en senatsförordning undantagit ett stort antal företag och rörelser från lagens tillämpning.

Dessa divergenser lägga vissa hinder i vägen för ratifikation av Washingtonkonventionen.

XII. Förslag till lag angående arbetet i industriell drift och därmed jämförliga yrken.

Förslag till ny arbetstidslag har utarbetats av en för detta ändamål tillsatt kommitté. Denna uppgiver sig hava beaktat de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av gällande bestämmelser angående arbetstiden. Avseende har även fästs vid de erfarenheter, som vunnits vid utformandet av den nyare arbetarlagstiftningen i grannländerna, isynnerhet i Sverige, där de produktiva och merkantila förhållandena närmast erbjuda jämförelsepunkter för Finland. Kommittén har jämväl med särskild hänsyn till förhållandena i Finland sökt utarbeta sitt förslag i enlighet med de principer, som legat till grund för de vid den första internationella arbetskonferensen i Washington år 1919 fattade besluten. Lagen om 8 timmars arbetstid och förordningen angående arbetet i industriella samt vissa andra yrken har upptagits till enhetlig behandling. I det följande återgives förslaget till

LAG
angående arbetet i industriell drift och därmed jämförliga yrken.

I KAP.

Lagens tillämpningsområde.

1 §.

Denna lag äger tillämpning å fabriks- och hantverksrörelser och företag samt med dem jämförliga yrken.

Under lagen hänföras jämväl:

1) företag, som avse byggande, underhåll, reparation och rivning av byggnader, ledningar och avlopp ävensom av vägar, banor, farleder och andra anordningar för samfärdsel;

2) sjö- eller strömfällningsföretag samt med dem jämförliga företag för torrläggning av kärr och andra sanka marker;

3) rörelser för befordran av personer och gods, med undantag av utdrivning av virke samt annorstädes än å egentlig sorteringsplats skeende flottning;

4) rörelser och företag, avseende lastning och lossning;

5) renhållningsverk och -rörelser;

6) företag, avseende bärgnings- och dykeriverksamhet;

7) telefonanläggningar;

8) sjukhus och fängelser samt post- och tullverket;

9) hotell-, värdshus- och kaférörelser;

10) badstugor, badanstalter och barberarrörelser; samt

11) övriga med de ovannämnda jämförliga rörelser, företag och inrättningar.

Stadgandena i denna lag äge tillämpning jämväl med avseende å rörelse och företag, som drives av staten, kommun, församling, förening eller annat offentlig- eller privaträttsligt samfund eller inrättning, ändå att sådant icke idkas såsom näring.

Under denna lag lyda icke:

1) företag, där i regeln endast medlemmar av arbetsgivarens familj arbeta;

2) arbeten, som utföras i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses ankomma å arbetsgivare att övervaka arbetets ordnande; samt

3) arbeten, vilka såsom kortvariga, oregelbundna eller mindre betydande ej kunna bringas under regelbunden reglering av arbetstiden.

Angående arbetet i bagerier samt i handels-, kontors- och lagerrörelser vare gällande vad därom är särskilt stadgat.

2 §.

Med arbetare avses i denna lag envar, som arbetar vid rörelse, företag eller inrättning, som hänföres under denna lag, förutom sådan arbetsledare, övervakare eller annan med dessa jämförlig person, som icke är förpliktad att beträffande arbetstimmar iakttaga viss ordning.

II KAP.

Regelbunden arbetstid.

3 §.

Arbetare må, med de i 4—9 §§ nämnda undantag, ej hållas i arbete längre tid än åtta timmar i dygnet, ej heller längre än fyrtioåtta timmar i veckan.

Arbetsgivare må ej förlänga de i denna lag stadgade arbetstider genom att tilldela arbetare hem- eller annat arbete, som icke faller under denna lag.

I arbetstiden inberäknas förflyttningen från av arbetsgivaren bestämd utgångsplats till den egentliga arbetsplatsen samt återförflyttningen därifrån till bestämd utgångsplats.

4 §.

Där arbetstiden under en eller flera dagar i veckan är kortare än åtta timmar, kan arbetare under andra dagar i veckan hållas i arbete högst åtta och en halv timme i dygnet under villkor, att arbetstimmarnas antal i veckan därvid icke överstiger fyrtioåtta.

5 §.

I följande fall får arbetare hållas i arbete längre än åtta timmar i dygnet, under villkor, att arbetstiden i medeltal under nedannämnda tidrymder ej överstiger åtta timmar i dygnet eller fyrtioåtta timmar i veckan:

1) under en veckas tid, där arbetets tekniska beskaffenhet eller andra tvingande omständigheter sådant påkalla;

2) under två veckors tid i mejerier, hotell, värdshus och kaféer;

3) under fyra veckors tid i rörelser för befordran av personer och gods samt vid lastnings- och lossningsrörelser och företag;

4) med tillstånd, som av arbetstidsnämnden i varje fall särskilt eller av statsrådet, på framställning av nämnden, beträffande visst arbetsområde för bestämd tid meddelas, där årstiden, väderleksförhållanden, trafikförhållanden eller ock säregna naturförhållanden på orten eller andra dylika omständigheter i märklig mån försvåra tillämpningen av den i 3 § ingående bestämmelsen angående ar-

betstiden under dygnet, börande tillika den längsta tillåtna arbetstiden under dygnet fastställas.

6 §.

Vid skiftesarbete må arbetare hållas i regelbundet arbete längre tid än åtta timmar i dygnet och fyrtioåtta timmar i veckan under villkor, att arbetstiden i medeltal under tre veckor eller kortare tidrymd ej överstiger åtta timmar i dygnet.

Då arbetets beskaffenhet fordrar fortgående oavbrutet arbete under samtliga dygn i veckan och arbetet är anordnat i tre skift, må arbetare hållas i arbete högst etthundra sextioåtta timmar under tre veckors tid.

Statsrådet äger efter arbetstidsnämndens hörande bestämma, vilka arbeten som skola anses med hänsyn till sin beskaffenhet erfordra oavbruten drift.

7 §.

Med av arbetstidsnämnden i varje särskilt fall eller ock av statsrådet, på framställning av nämnden, beträffande visst arbetsområde meddelat tillstånd och fastställd begränsning får arbetare hållas i arbete utöver den i 3 § stadgade tid:

1) om arbetet är av den beskaffenhet, att detsamma kan utföras endast tidtals under loppet av den arbetstid i dygnet, varunder arbetare bör vara redo till arbetets utförande;

2) om arbetet är synnerligen litet betungande; samt

3) jämväl i andra fall, där tillämpningen av stadgandena i 3 § med avseende å järnvägs- och kanaltrafik samt å de i 1 § 2 mom. 8 p. omförmälda arbeten skulle medföra avsevärda svårigheter.

III KAP.

Övertidsarbete.

8 §.

Då naturtilldragelse, olyckshändelse eller annan fara hotar arbetets regelbundna gång eller avbrutit densamma, eller då avbrott i arbete skulle förorsaka förskämning eller förstöring av vara, råämne eller annan egendom, så ock i andra övermäktiga fall (force majeure), må de i 3—7 §§ stadgade arbetstiderna, för så vitt sagda omständigheter sådant fordra, skäligen förlängas, likväl ej under längre tid än fyra veckor.

Sådant nödarbete må icke inberäknas uti den i 9 § nämnda överarbetstiden, men skall därför erläggas i 10 § stadgad ersättning.

Om sålunda vidtagen förlängning av arbetstiden skall arbetsgivare ofördröjligen till vederbörande yrkesinspektör insända skriftlig anmälan, noggrant angivande orsaken till åtgärden, ävensom huru många arbetare arbetstidens förlängning berört och huru länge den vid tiden för anmälan varat. Yrkesinspektör kan, efter prövning av sakens beskaffenhet, antingen låta vid anmälan bero eller ock vidtaga åtgärd om förlängningens begränsning eller inställande.

9 §.

Vid förberedelse- och slutföringsarbete, som ej kan utföras under den regelbundna arbetstiden, vare tillåtet att i mån av behov hålla maskinist, eldare, putsare och annan dylik arbetare i övertidsarbete högst sex timmar i veckan utöver här ovan i 3, 4, 6 och 7 §§ stadgade arbetstider. Är övertidsarbete

erforderligt vid andra än nu omförmälda arbeten, må arbetare hållas i övertidsarbete högst tio timmar i veckan utöver de i 3, 4, 6 och 7 §§ stadgade arbetstiderna samt högst fyratio timmar utöver de i 5 § stadgade arbetstiderna, likväl i intetdera fallet utöver etthundrafemtio timmar om året.

Där arbetets regelbundna gång sådant påkallar, så ock vid synnerligen brådskande arbeten må arbetare utöver den i 1 momentet nämnda överarbetstiden med yrkesinspektörs begivande hållas i övertidsarbete högst etthundrafemtio timmar om året samt i synnerligen trängande fall med arbetstidsnämndens tillstånd ytterligare högst etthundra timmar om året.

I denna paragraf nämnt övertidsarbete får endast med arbetares samtycke utföras, för så vitt ej övertidsarbete är oundgängligt för arbetets regelbundna fortgång.

10 §.

För övertidsarbete, där sådant utföres utöver den i 3 § nämnda arbetstiden för dygnet, skall lön för de två första timmarna erläggas med minst femtio och för följande timmar med minst etthundra procents förhöjning.

Där arbetstiden är anordnad på sätt i 4 § sägs, skall vid fastställande av arbetslönen för övertid såsom övertidsarbete beräknas den tid, varunder arbetet fortgår utöver den enligt ifrågavarande anordning för dygnet bestämda arbetstiden.

Då arbetstiden är begränsad i förhållande till en längre tidrymd än ett dygn, skall lön för övertidsarbete, där arbetstiden i dygnet i medeltal under sådan tidrymd är längre än åtta timmar, erläggas för de två första övertidsarbetstimmarna med minst femtio samt för de följande med minst etthundra procents förhöjning.

Där lön för arbete är fastställd för längre tidrymd än en timme eller utgår såsom stycke- eller betingslön, skall vid bestämmande av ersättningen för övertidsarbete den överenskomna lönen omräknas till medeltimlön efter hela antalet arbetstimmar, som till arbetet åtgått.

IV KAP.

Vilotider.

11 §.

Arbetare bör, med nedannämnda undantag, till söndag eller, där detta ej är möjligt, under annan tid av veckan beredas en oavbruten veckovila under minst trettio timmar.

Kan den i föregående moment ingående bestämmelsen angående veckovila ej tillämpas å arbeten, som avses i 5 § 2, 3 och 4 momenten, skall arbetare under de i sagda moment fastställda tidrymder beredas oavbruten veckovila i medeltal under trettio timmar i veckan.

Där arbetet är anordnat i tre skift om åtta timmar och avbrytes under söndag, skall den oavbrutna veckovilan under tre veckors tid utgöra i medeltal trettio timmar för varje vecka och minst tjugufyra timmar i gången.

Bestämmelserna i första momentet avse icke:

i 6 § 2 mom. samt i 7 och 8 §§ nämnda arbeten, ej heller arbete,

som i anseende till dess tekniska beskaffenhet ej medgiver, att vissa arbetare helt och hållet befrias från arbete, som skall utföras å söndag.

12 §.

För arbete, som utföres under söndag eller annan helgdag, skall erläggas lön till minst dubbelt belopp.

Till helgdag räknas i denna lag tiden från klockan tolv på natten mot densamma till klockan tolv följande natt. Denna tid kan dock vid arbete i tre skiften undergå förskjutning och begynna antingen sex timmar tidigare eller sex timmar senare.

Arbetare, som vägrar utföra arbete under söndag eller annan helgdag, må ej på något sätt tvingas till arbete.

13 §.

Där arbetstiden är åtta timmar i dygnet eller längre, skall arbetare med nedannämnda undantag under arbetet beredas åtminstone en regelbunden vilostund under minst en timme, varunder han fritt får avlägsna sig från arbetsplatsen.

Om arbetsgivare och flertalet arbetare å arbetsplatsen därom enas, kan i föregående moment nämnda vilostund med yrkesinspektörens begivande förkortas till minst en halv timme.

Då arbetet är anordnat i skift om åtta timmar, så ock i andra fall, där arbetares närvaro å arbetsplatsen är för arbetets regelbundna fortgång oundgänglig, skall arbetare, såvitt möjligt, medgivas minst en halv timmes ledighet eller beredas tillfälle att intaga måltid under arbetstiden.

Vilostund må icke inberäknas i arbetstiden, om arbetare därunder fritt får avlägsna sig från arbetsplatsen.

V KAP.

Nattvila.

14 §.

Arbetare må med nedannämnda undantag icke hållas i arbete nattetid eller under tiden från klockan nio på kvällen till klockan sex på morgonen.

Vad i föregående moment är stadgat, gäller icke arbete, som är anordnat i tre skift om högst åtta timmar och varunder skiften regelbundet avlösa varandra samt växla veckovis, ej heller i 5 § 2 mom. samt i 7 och 8 §§ nämnda arbeten.

Arbete, som är anordnat i två skift om högst åtta timmar, vare tillåtet under tiden mellan klockan sex på morgonen och klockan tolv på kvällen.

Med av arbetstidsnämnden för viss tid beviljat tillstånd må arbetare hållas i arbete jämväl nattetid vid renhållningsverk, vid förberedelse- och slutförings-arbeten ävensom vid arbeten, som avses i 5 § 1 och 4 mom.

Angående kvinnas nattvila vare gällande vad därom särskilt stadgas.

VI KAP.

Barns, unga personers och kvinnors arbete.

15 §.

Med barn avses i denna lag den, som ej fyllt sexton år, samt med ung person, yngling och ung kvinna den, som fyllt sexton men ej aderton år.

16 §.

Barn under fjorton år må icke hållas i arbete vid rörelse, företag eller inrättning, som lyder under denna lag.

Detta gäller likväl icke av offentlig myndighet godkänt och övervakat arbete, som av elever utföres i yrkesskola.

17 §.

Innan barn eller ung person antages i arbete, bör dess ålder utredas medelst av präst eller annan offentlig myndighet utfärdat bevis, som skall utgivas utan lösen.

Dessutom bör, innan barn antages i arbete, genom läkarundersökning på arbetsgivarens bekostnad konstateras, att det för barnet avsedda arbetet icke är menligt för dess hälsa och kroppsutveckling.

Yrkesinspektör kan, där anledning finnes, fordra läkarutlåtande därom, huruvida i arbete antaget barns eller ung persons fortsatta hållande i arbete är menligt för dess hälsa eller kroppsutveckling. Underlåter arbetsgivare att inom tid som av yrkesinspektör utsatts anskaffa sådant utlåtande, innehållande, att arbetets fortsättande kan tillåtas, vare barnets eller den unga personens hållande i arbete förbjudet.

18 §.

Barn må icke hållas i arbete längre tid än sex timmar i dygnet.

Utan i 13 § stadgad vilostund eller tillfälle att intaga måltid må barns arbete dock icke fortgå längre tid än tre samt ung persons arbete längre tid än fyra timmar i dygnet.

Där arbetets anordnande oundgängligen sådant påkallar, må ung persons arbete med yrkesinspektörs begivande fortgå utan stadgad vilostund eller tillfälle att intaga måltid under högst fem timmar.

Å barn må icke stadgandena i 4, 5, 7 och 9 §§, ej heller å ung person stadgandena i 5, 7 och 9 §§ tillämpas. Med av arbetstidsnämnden meddelat tillstånd och föreskrivna inskränkningar kunna nämnda stadganden dock tillämpas å yngling, som fyllt sexton år, för så vitt sådant med hänsyn till hans yrkesutbildning eller på grund av andra skäl befinnes nödigt.

19 §.

Ej må barn hållas i arbete före klockan sju på morgonen eller efter klockan sju på aftonen, ej heller ung person före klockan sex på morgonen eller efter klockan sju på aftonen.

Arbetstidsnämnden kan på anhållan tillåta, att yngling hålles i arbete jämväl å annan än i 1 momentet nämnd tid av dygnet, för så vitt detta prövas nödigt för hans yrkesutbildning i sådant arbete, som i anseende till sin beskaffenhet pågår oavbrutet dag och natt, inom följande arbetsområden:

1) vid järn- och ståltillverkning samt vid arbete, där flam- eller regenerativa ugnar användas, så ock vid galvanisering av metalltråd och metallplåt;
2) vid glasbruk;
3) vid papperstillverkning; samt
4) vid råsockerberedning.

20 §.

Barn och unga personer må icke användas till hantering av alltför tunga laster, till arbete i stenbrott och underjordiska gruvor eller till farligt maskinarbete, ej heller till något annat sådant arbete, vilket såsom medförande överansträngning, hälsovåda eller fara för olycksfall kan vara för deras hälsa menligt eller hämma deras kroppsutveckling eller som i sedligt hänseende kan erbjuda fara för dem.

Ej heller må kvinnlig arbetare användas till farligt maskinarbete.

Statsrådet äger närmare bestämma de arbeten, som äro farliga för barn och unga personer samt kvinnliga arbetare, ävensom beträffande dem utfärda nödiga föreskrifter till skydd för arbetarna.

21 §.

Barnföderska må icke hållas i arbete under de fyra första veckorna efter nedkomsten.

Ej heller må kvinna i framskridet havandeskap hållas i arbete, som för henne i detta tillstånd kan medföra fara.

I arbete sysselsatt moder skall beredas tillfälle att amma sitt barn.

VII KAP.

Arbetstidsnämnden.

22 §.

I denna lag omförmäld arbetstidsnämnd utgöres av ordförande och sex ledamöter, som förordnas av statsrådet för tre år i sänder. Ordföranden och två ledamöter böra vara personer, som ej företräda arbetsgivare eller arbetare. Av nämndens övriga ledamöter förordnas den ena hälften bland personer, som föreslås av arbetsgivarnas, och den andra hälften bland sådana, som föreslås av arbetarnas allmänna organisationer. Underlåter organisation, som anmodats föreslå ledamöter i arbetstidsnämnden, att inom bestämd tid inkomma med förslag, må detta ej utgöra hinder att förordna ledamöter i nämnden.

Ordföranden i arbetstidsnämnden och den ena av dess opartiska ledamöter, vilken tillika är viceordförande i nämnden, böra vara i domarvärv förfarna och med arbetsförhållandena förtrogna; den andra opartiska ledamoten bör vara av socialministeriet föreslagen, till yrkesinspektionen hörande person.

För vardera av de opartiska ledamöterna skall förordnas en suppleant samt för de övriga ledamöterna två suppleanter för varje. Med avseende å suppleant skall iakttagas, vad om medlem i arbetstidsnämnden här ovan är sagt.

23 §.

Arbetstidsnämnden skall, där sådant finnes nödigt, innan till behandling föreliggande ärende slutligt avgöres, ej mindre höra de arbetsgivare och arbetare, som hava i saken del, än ock, där sakens vikt sådant påkallar, bereda arbetsgivarnes och arbetarnes vederbörande organisationer eller, där sådana icke finnas, deras representanter tillfälle att avgiva utlåtande i saken.

24 §.

I arbetstidsnämndens beslut må ändring icke sökas.

Arbetstidsnämndens beslut skola underställas socialministerns avgörande, om de opartiska ledamöterna i nämnden vid beslutets fattande äro av skiljaktig mening eller om nämndens flertal sådant yrkar.

25 §.

Vid prövning av frågan, huruvida rörelse, företag, inrättning eller arbetare lyder under bestämmelserna i denna lag, inhämte domstol, där någondera parten sådant yrkar eller domstolen själv prövar det nödigt, innan saken slutligt avgöres, arbetstidsnämndens utlåtande därom. Arbetstidsnämnden vare skyl-

dig att jämväl i andra ärenden rörande tillämpning av denna lag avgiva utlåtande på anhållan av domstol, som handlägger sådan sak.

Domstol skall utan lösen tillsända arbetstidsnämnden avskrift av sitt slutliga utslag i mål, vari arbetstidsnämnden avgivit utlåtande.

26 §.

Närmare anvisningar för arbetstidsnämnden meddelas av statsrådet.

VIII KAP.

Särskilda föreskrifter.

27 §.

Arbetsgivare åligger att minst två veckor före arbetets vidtagande vid sådan ny rörelse, företag och inrättning, som underlyder denna lag, hos socialministeriet göra anmälan om företaget, det ungefärliga antal arbetare, som där skola sysselsättas, huruvida avsikten är att använda barn, unga personer och kvinnor i arbetet samt när arbetet vid företaget skall vidtaga.

Angående rörelser, företag och inrättningar, som härintills ej varit skyldiga att göra i föregående moment nämnd anmälan, skall sådan anmälan göras senast sex månader efter det lagen trätt i kraft.

Förenämnda anmälningar kunna insändas till socialministeriet jämväl i rekommenderat brev.

28 §.

För regelbundet arbete skall arbetsgivare, där detta med hänsyn till arbetets beskaffenhet låter sig göra, å varje arbetsplats uppsätta en plan för arbetstimmarna, där skilt för barn, unga personer och personer, som fyllt aderton år, skall angivas tiden, när arbetet börjar och slutar, ävensom måltids- och vilorasterna.

Arbetsgivare bör dessutom föra en enligt av socialministeriet fastställt formulär upprättad förteckning:

1) över i arbete anställda barn och unga personer;

2) över utfört nöd- och övertidsarbete samt över under söndag och kyrklig högtidsdag utfört arbete ävensom över för sådant arbete erlagd förhöjd lön.

I förenämnda förteckningar införda anteckningar skola av arbetsgivaren till riktigheten bekräftas och böra desamma liksom ock de i 1 § nämnda bevis vid anfordran upptes för yrkesinspektionsmyndighet och arbetarnas förtroendeman.

29 §.

Å varje denna lag underlydande arbetsplats skola denna lag, vederbörande myndighets beslut beträffande från densamma tilläventyrs medgivet undantag, tillkännagivande om gällande plan för arbetstimmarna och meddelande om den, som företräder arbetsgivaren å arbetsplatsen, genom arbetsgivarens försorg å lämpligt ställe anslås.

Kunna i föregående paragraf nämnda anslag i anseende till arbetsplatsens beskaffenhet ej lämpligen uppsättas, vare arbetsgivaren skyldig att hålla denna lag samt ovannämnda beslut, tillkännagivande och meddelande på annat lämpligt sätt tillgängliga för vederbörande.

30 §.

Efterlevnaden av denna lag övervakas av yrkesinspektionsmyndigheterna.

31 §.

Bryter arbetsgivare eller hans ställföreträdare mot bestämmelserna i denna lag angående arbetstiden samt barns, ung persons och kvinnas arbete, straffes med minst tio och högst trehundra dagsböter.

Berör överträdelsen ett större antal arbetare eller har densamma fortgått en längre tid eller ägt rum med åsidosättande av yrkesinspektionsmyndighets förbud, anses dessa omständigheter såsom försvårande.

Var, som bryter emot övriga stadganden i denna lag, straffes med högst tjugo dagsböter.

32 §.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av denna lag utfärdas av statsrådet.

33 §.

Vid inträffande krig eller annat nödläge, som hotar landets säkerhet, äge Republikens President rätt att förordna, det stadgandena i denna dag tillsvidare icke skola gälla.

34 §.

Denna lag, varigenom förordningen den 18 augusti 1917, angående arbetet i industriella samt vissa andra yrken, ävensom lagen den 27 november 1917, om åtta timmars arbetstid jämte de genom lagen den 14 augusti 1918 däri vidtagna ändringarna upphävas, träder i kraft den 19 .

I kommittébetänkandet har intagits följande redogörelse från yrkesinspektörerna rörande svårigheterna vid arbetstidslagens tillämpning:

»De största svårigheterna vid lagens tillämpning och dess övervakning ha föranletts av bestämmelserna rörande söndagsvila och övertidsarbete. Dessa förekomma inom flera olika arbetsområden. Sålunda framhålles särskilt att man vid skeppsdockorna för utförande av brådskande fartygsreparationer varit nödsakad att använda övertidstimmar i sådan utsträckning, att det i lagen tillåtna antalet timmar icke varit till fyllest, varför arbetsgivarna på eget bevåg överskridit detsamma. Samma är förhållandet vid de industriella inrättningarnas reparationsverkstäder, där arbetet ofta måste utföras på övertid och särskilt på söndagarna, då fabrikerna annars stå, och reparationer därför äro möjliga att utföra. Även i dessa har antalet arbetstimmar överskridits och bestämmelserna rörande söndagsvila icke följts.

I synnerhet vid tull- och skattekvarnar, vilkas gång är beroende av högvatten, har den dagliga arbetstiden förlängts med övertidstimmar, utan att fastställd förhöjd avlöning härför blivit erlagd. Under högvattentid är kvarnen i gång både natt och dag, och då mjölnaren oftast får åtminstone en del av lönen in natura (tullsäd), så vinnlägger han sig om att hålla kvarnen i gång oberoende av arbetstidens längd. Frånsett arbetsdagarnas längd, arbetas även nattetid, utan härför utverkat tillstånd och utan att fastställd arbetstimfördelning följes. I lag föreskriven avlöningsbok och bokföring av övertidsarbete förekommer sällan å hithörande arbetsplatser: kvarnens ägare, som ofta är bosatt på långt avstånd från kvarnen, för vanligen icke sådan bok, och mjölnaren förstår sig icke på huru densamma skall föras. Bestämmelserna rörande söndags- och veckoledighet följas icke heller. Om i samband med kvarnen även finnes en liten elektrisk kraft- och belysningsstation, så sköter mjölnaren vanligen den också. Ofta finnes i samma komplex en såginrättning, varvid sågställaren är i tillfälle att sköta elektricitetsverkets maskiner. Hans

arbetstid är vanligen även lagstridig: arbetstiden är längre än 8 timmar, nattarbete förekommer oregelbundet och vanligen utan att ens tillstånd därtill utverkats. Övervakningen av sådana inrättningar är oftast alldeles omöjlig, enär arbetsgivare och arbetare, såsom det vill synas, efter gemensam överenskommelse, bryta emot lag. Ehuru dessa sågar icke äro husbehovssågar, utföres likväl arbetet periodvis och vid behov av till jordbruket hörande arbetare, varvid all kontroll av arbetstiden är omöjlig.

Särskilda svårigheter har tillämpningen av arbetstidslagen berett vid mejerier, såväl vid ost- som smörmejerier. I dem har det särskilt gällt anordnandet av den i lag föreskrivna söndags- och veckoledigheten om 30 timmar, för vars skull det i många fall skulle erfordras icke blott ökning av mejeripersonalen utan även en maskinist till. Då i mejerier vanligen finnes endast en yrkesutbildad person och en maskinist, anses det som en obillig fordran, att det skulle avlönas tvenne av vartdera slaget, i synnerhet som dessa relativt högt avlönade personer behövas endast för den lediga dagen i veckan. Även arbetsdagen har man i många mejerier försökt förlänga, så att man på sina ställen veckan runt arbetat 12—18 timmar per dygn.

Särskilt svår har regleringen av arbetstider och veckoledigheter vid värdshus-, hotell- och kaférörelser visat sig vara. Icke blott de stora utan även de små rörelserna ha på det bestämdaste motsatt sig lagens tillämpning. I synnerhet de i mindre städer och på landsorten befintliga små rörelserna med en eller två arbetare anse det alltför betungande att anställa dubbel personal för att kunna ordna arbetstidsförhållandena enligt lag. De arbetare vid hithörande rörelser, vilka antingen delvis eller helt och hållet erhålla sin avlöning i form av »drickspengar», hava tillsammans med arbetsgivarna motsatt sig lagens tillämpning. På grund härav har även kontrollen över efterlevnaden av lagens bestämmelser vid nämnda rörelser varit nästan omöjlig att genomföra.

Med hänsyn till nattarbetet ha svårigheter vid lagens tillämpning förekommit bland annat vid tegelbränningen i tegelbruken, särskilt där bränningen försiggår i öppna fältugnar eller i små roterande ugnar. Likaså har smältarnas arbete vid glasbruken och nattarbetet vid tidningstryckerierna varit svåra att ordna. De arbeten, som erfordras för tryckningen av morgontidningarna, måste utföras på olika tider av natten. Några arbetares arbetstid infaller alltid under natten, ehuru visserligen arbetsdagens längd i sådana fall sällan uppgått till 8 timmar. Svårigheterna ligga härvid däri, att då man vinnlägger sig om att såvitt möjligt undvika minskning av arbetarens naturliga nattvila, man å andra sidan pålägger arbetsgivaren övermäktiga kostnader i och för anställande av extra personal. — Nattvakternas arbete har vid samtliga industriella inrättningar ordnats i tvenne skift, varvid extra personal erfordrats i och för veckoledighetens ordnande. Vid de större industriella inrättningarna, där tillgång på arbetare alltid finnes, har denna anordning icke berett svårigheter, men de små industriella inrättningarna hava däremot i kännbarare grad lidit härav.»

Frankrike.

Sid.

I. Lagen den 23 april 1919 36
II. Dekreten 38
A) Arbetstidens begränsning 38
1) Dagarbete utan skift 38
2) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 38
3) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 39
B) Återtagande av arbetstid, förlorad genom 39
1) Arbetsinställelse till följd av olyckshändelse eller force majeure . 39
2) Helgdagar och vissa andra dagar, varunder arbetet är inställt . . 39
3) Otjänlig väderlek eller död säsong 40
C) Permanenta undantag 40
D) Temporära undantag 40
1) Arbete vid nödtillfällen 40
2) Arbeten, som måste utföras för landets säkerhet och försvar eller i statens intresse 40
3) Brådskande arbeten 41
E) Arbetstidsschema 41
III. Arbetstidsbestämmelsernas efterlevnad 42
IV. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen 42
V. Förslag till ändringar av lagen och dekreten 42
VI. Lagen och Washingtonöverenskommelsen 43
VII. Dekretet den 9 augusti 1920 för metallindustrien 43
VIII. Dekretet den 10 maj 1925 för den kemiska industrien 50

Inledning.

Genom en förordning den 17 mars 1791 proklamerades handelns frihet i Frankrike. Till följd av maskinernas utveckling, användandet av ångkraften m. m. kunde så småningom produktionsmedlen koncentreras till vissa platser. Producenterna liksom försäljarna utvecklade sin verksamhet i betydande omfattning. Personalen ökades, särskilt genom upptagande av kvinnor och barn i arbetet, och arbetstiden förlängdes. Den snabba utvecklingen av industrien medförde emellertid svåra missförhållanden, som plötsligt avslöjades genom en undersökning om arbetstiden år 1840. Av undersökningen framgick, att arbetstiden ofta uppgick till 15 timmar per dag (13 timmars effektivt arbete) icke blott för vuxna utan även för barn av ända ned till 8 års ålder. I anledning härav utfärdades år 1841 en lag, som dels förbjöd användande i industrien av minderåriga, som icke fyllt 8 år, dels begränsade arbetstiden för minderåriga i åldern 8—10 år till 8 timmar om dagen. 1848 års revolution medförde ytterligare inskränkning av arbetstiden, i det att genom en lag den 9 september samma år arbetstiden i fabriker och verkstäder begränsades till 12 timmars effektivt arbete. För övervakande av bestämmelserna i denna lag upprättades år 1883 yrkesinspektionen. En lag av den 2 november 1892 förbjöd användande av barn, som ej fyllt 13 år, till industriellt arbete.

Genom lag den 30 mars 1900 nedsattes arbetstiden till 10 timmar om dagen för kvinnor och barn ävensom för de manliga arbetare, som arbetade i samma lokaler som kvinnor och barn.

År 1905 infördes 8 timmars arbetsdag för vissa grupper gruvarbetare och 1913 utsträcktes bestämmelsen att gälla alla gruvarbetare. 1917 utfärdades en lag rörande arbetstiden för kvinnor av alla åldrar inom beklädnadsindustrien.

Slutligen infördes genom en lag av den 23 april 1919 8 timmars arbetsdag inom hela industrien ävensom inom handeln. Denna lag, som antogs enhälligt inom såväl deputeradekammaren som senaten, reglerar dock arbetstiden endast i princip. För att lagens bestämmelser skola äga tillämpning erfordras nämligen utfärdandet av administrativa förordningar för olika yrken. Ännu 6 år efter lagens promulgerande saknas dylika reglementen för omkring $^1/_{10}$ av det antal arbetare eller andra personer, som skola omfattas av lagbestämmelserna. Intill dess dylikt reglemente utfärdats för ett yrke, gälla alltså de förutvarande bestämmelserna för arbetstidens reglering. Dessa äro enligt lagarna 1848—1900—1917 följande:

Industrier	I lag begränsad arbetstid för olika slag av personal				
	Minderåriga		Kvinnor	Män	
	gossar	flickor		Samma arbetslokaler som kvinnor och barn	Skilda arbetslokaler
Fabriker och verkstäder (alla företag med mek. drivkraft och ständig eld ävensom alla företag med mer än 20 arbetare) .	10 t.	10 t.	10 t.	10 t.	12 t.
Verkstäder	10 t.	10 t.	10 t.	10 t.	Ingen begränsning
Beklädnadsindustrien	10 t.	54—55 t. pr vecka		10 t.	d:o
Livsmedelsindustrien	Ingen begränsning.				
Handeln	Ingen begränsning.				

Vid sidan av 1919 års arbetstidslag finnas speciallagar rörande gruvarbete och maritim sjöfart. Arbetet i gruvor under jord regleras genom lag den 24 juni 1919. Arbetstiden för visst arbetslag räknas här från den tidpunkt, då de första arbetarna börja nedstiga i schaktet till den tidpunkt, då de sista kommit upp därifrån. Arbetstiden i den maritima sjöfarten regleras genom lag av den 2 augusti 1919.

1919 års arbetstidslag återgives här nedan i sin helhet. Därefter lämnas en redogörelse för dekreten, varjämte såsom bilaga intagits dels ett bland de första och viktigaste dekreten, nämligen dekretet den 9 augusti 1920 för metallindustrien, dels ock ett av de senast utgivna dekreten — dekretet den 10 maj 1925 för den kemiska industrien.

I. Lagen den 23 april 1919

har följande lydelse:

Art. I.

Kap. 2 i första avdelningen av livr. 2 du Code du Travail et de la Prévoyance sociale har erhållit följande ändrade lydelse:

KAP. 2.

Arbetstiden.

Art. 6. I varje industriell eller kommersiell verksamhet och i varje rörelse, som står i sammanhang därmed, av vilken natur den än må vara, allmän eller enskild, världslig eller kyrklig, även om den har karaktären av yrkesundervisning eller välgörenhet, får den effektiva arbetstiden för arbetare eller annan i rörelsen anställd, oberoende av kön och ålder, icke överskrida 8 timmar om dagen, 48 timmar i veckan eller en motsvarande begränsning för en annan period än vecka.

Art. 7. Administrativa reglementen (dekret) bestämma för yrke, industri, handel eller viss yrkesgren antingen för hela landet eller för viss del av detsamma, tider och villkor för tillämpningen av föregående artikel.

Dessa reglementen utfärdas antingen på initiativ av offentlig myndighet eller på begäran av en eller flera arbetsgivare- eller arbetarorganisationer, omfattande antingen hela landet eller viss del av detsamma. I båda fallen bör yttrande inhämtas från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. Dessa böra inkomma med yttrande inom loppet av en månad. Ändringar i reglementena skola ske under iakttagande av samma former.

Reglementena böra, där överenskommelser mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer, omfattande hela landet eller viss del av detsamma, äro för handen, grunda sig på dessa överenskommelser.

I reglementena skola vidtagas ändringar så snart desamma komma i strid med de bestämmelser beträffande frister och villkor, som fastställts genom internationella överenskommelser.

Art. 8. De reglementen, som avses i föregående artikel, skola framför allt innehålla bestämmelser i följande avseenden:

1) Fördelningen av arbetstiden under 48-timmarsveckan för att arbetarna må komma i åtnjutande av vila från arbetet under lördagseftermiddagen eller motsvarande arbetsvila å annan tidpunkt.

2) Fördelning av arbetstiden på annan tidsperiod än vecka.

3) De tider, inom vilka den arbetstid, som för närvarande tillämpas inom visst yrke, industri, handel eller yrkesgrupp, skall på en gång eller successivt bringas i överensstämmelse med bestämmelserna i art. 6.

4) De permanenta undantag, som det finnes anledning medgiva för förberedelse- eller avslutningsarbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras före eller efter den allmänna arbetstiden inom anläggningen, eller för vissa slags arbetare och andra i rörelsen anställda, vilkas arbete är väsentligen intermittent.

5) Tillfälliga undantag, som det finnes anledning medgiva vissa företag vid en tillfällig ökning av arbetet, för arbete, som måste utföras i landets intresse, samt beträffande arbete, som påkallas med hänsyn till hotande olyckshändelse.

6) Åtgärder för kontroll av arbetstiden, arbetsvilan och den effektiva arbetstiden ävensom det sätt, på vilket undantagen beviljas eller utnyttjas.

7) Det område, inom vilket reglementena äro tillämpliga.

Art. II.

Inskränkning i arbetstiden får icke i något fall vara en avgörande orsak för nedsättning av arbetslönen. Varje bestämmelse häremot är ogiltig och utan laga verkan.

Art. III.

Nu gällande bestämmelser i kapitel 2 i första avdelningen av livr. 2 du Code du Travail et de la Prévoyance sociale upphävas för varje landsdel, yrke,

industri, handelsgren eller yrkesgrupp, så snart administrativt reglemente beträffande ifrågavarande landsdel, yrke, industri, handelsgren eller yrkesgrupp trätt i kraft.

Art. IV.

Denna lag äger jämväl tillämpning å Algeriet och kolonierna.

Denna lag, som behandlats och antagits av senaten och deputeradekammaren, skall tillämpas som statslag.

II. Dekreten.

Under samverkan med arbetsgivar- och arbetarorganisationerna hava intill den 1 juli 1925 utfärdats 38 dekret, reglerande arbetstiden för omkring 6 miljoner arbetare. I detta antal inräknas icke arbetarna i gruvorna (omkring 280 000), ej heller handelsflottans personal (omkring 50 000). Arbetstiden för dessa yrken regleras nämligen genom specialförordningar. Under utarbetande äro dekret för återstoden arbetare inom industri och handel (omkring 500 000). Arbetet härmed har påskyndats av den nu sittande vänsterregeringen, och dekreten väntas samtliga vara utfärdade inom loppet av ett år. De yrken, för vilka 8-timmarslagen ännu icke äger tillämpning, äro i främsta rummet livsmedelsindustrien och transportväsendet till lands (droskrörelse, åkerirörelse etc.). Härtill komma de små företagen (med icke mer än 5 arbetare) inom vissa delar av metallindustrien, möbelindustrien, galoschindustrien samt sadelmakeri och apoteksrörelse.

Dekreten äro i allmänhet icke territoriellt begränsade. Undantag finnas dock t. ex. för detaljhandeln, för hotell, kaféer och restauranter m. m.

A) *Arbetstidens begränsning.*

1) *Dagarbete utan skift.* Dekreten medgiva i allmänhet arbetsgivaren rätt att välja mellan:

1) 8 timmars arbetstid för varje arbetsdag i veckan;

2) kortare arbetstid på lördagen med utökning av arbetstiden övriga dagar i veckan till högst 9 timmar (engelska veckan).

Enligt ett flertal dekret kan på begäran av arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom ett visst yrke, på en viss plats eller inom en viss region genom ministeriella förordningar meddelas tillstånd till annan begränsning av arbetstiden än ovan angivits, under villkor att arbetstiden icke överstiger 48 timmar i veckan i medeltal för viss period. Arbetstiden får dock i intet fall överstiga 10 timmar per dag.

Inom textilindustrien får arbetet fördelas på 5 dagar i veckan med högst 10 timmar per dag. För vissa grafiska etablissement får arbetstiden fördelas på 2 veckor med högst 9 timmar per dag. För kvarnindustrien utsträckes denna period till 3 veckor med högst 10 timmar per dag.

Begränsningen av arbetstiden på längre tid än en vecka förekommer dock sällan och medgives endast av tekniska skäl.

På begäran av arbetsgivar- eller arbetarorganisationerna kan föreskrivas, att arbetstiden inom visst yrke skall vara likformig på viss plats eller inom visst distrikt. Föreskrifter härom hava lämnats i dekreten rörande detaljhandeln, apoteksrörelsen och hårfrisörsyrket.

2) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.* För arbete på skift gälla samma bestämmelser som för dagarbete utan skift. Dock föreskrives vanligen i dekreten, att, där arbetet anordnas i på varandra följande skift, arbetet skall försiggå utan uppehåll med undantag för vilotider.

3) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.* Särskilda bestämmelser för arbetstiden i företag med helkontinuerlig drift förefinnas i dekreten för metallindustrien, för cementfabrikation och för den kemiska industrien.

I dekretet för metallindustrien medgives en arbetstid för vecka av i medeltal 56 timmar för fackarbetare, som äro sysselsatta i verk med ständig eld och tillhöra vissa i ett dekret av den 31 augusti 1910 uppräknade kategorier ävensom för personalen vid centralanläggningar för kraft, ljus, vatten, gas eller komprimerad luft, förbundna med och tillhörande företag, å vilka dekretet äger tillämpning.

I dekreten för cementfabrikation och för kemisk industri medgives för arbeten, som måste fortgå oavbrutet under mer än en vecka, utsträckning av arbetstiden per vecka till 56 timmar, fördelade på sju perioder, under villkor, att arbetstiden per vecka icke överstiger 48 timmar i medeltal under en tidrymd, icke överstigande tio veckor. Arbetstiden kan utsträckas med ett antal timmar, motsvarande högst hälften av det normala antalet under den dag, då skiftbyte äger rum. Mellan skiftbyten måste förflyta minst en vecka.

B) *Återtagande av förlorad arbetstid.*

Lagen innehåller icke några bestämmelser om rätt att inarbeta förlorad arbetstid. Ej heller den äldre lagstiftningen medgav ökning av arbetstiden av dylik anledning. Bestämmelse härom återfinnes emellertid i alla dekreten. Återtagande av arbetstid kan ske av 3 olika anledningar, nämligen:

1) *Arbetsinställelse till följd av olyckshändelse eller force majeure* (skada å materiel, avbrott i kraftleverans etc.). Den tidrymd, inom vilken den förlorade arbetstiden får återtagas, växlar i de olika dekreten, men utgör för högst 1 dags avbrott vanligen 1 eller 2 veckor och för högst 1 veckas avbrott 30—50 dagar, räknat från dagen för arbetets återupptagande. Arbetstiden får dock icke utsträckas utöver 10 timmar per dag.

Arbetsgivare, som vill begagna sig av rätten till återtagande av förlorad arbetstid, skall hos vederbörande yrkesinspektör göra framställning om tillstånd härtill, varvid uppgift skall lämnas om dagen, då arbetet avbröts, om orsaken till avbrottet, antalet förlorade arbetstimmar, de ändringar i arbetstidsschemat, som arbetsgivaren önskar vidtaga för att återtaga de förlorade arbetstimmarna, samt om antalet personer, som beröras av ändringen.

2) *Helgdagar och vissa andra dagar, varunder arbetet är inställt.* De i lag bestämda fridagarna äro 1 januari, annandag påsk, Kristihimmelsfärdsdag, annandag pingst, 14 juli (Bastiljdagen), 15 augusti (Jungfru Marias himmelsfärd), 1 november (Allhelgonadagen), 11 november (Vapenstilleståndsdagen) och juldagen = summa 9 dagar. Härtill komma vanligen 1 dag för lokal fest och vanligen 1 dag för inventering. Summa 11 dagar à 8 timmar = 88 arbetstimmar. I undantagsfall ökas denna tid med någon eller några fridagar för andra lokala händelser, såsom utställning etc.

Om vederbörande så begär, lämnas av yrkesinspektören tillstånd i förväg för år räknat att återvinna arbetstid, förlorad såväl på grund av nyssnämnda fridagar etc. som på grund av arbetsinställelser i anledning av force majeure (beräknat approximativt). För sidenfabrikerna i Lyon har sålunda fastställts en återvinningstid av 100 timmar för år. För vissa textilfabriker är tiden bestämd till 96 timmar för år. Dessa arbetstimmar kunna fördelas under året efter vederbörandes gottfinnande, under villkor dock att den dagliga arbetstiden icke får överstiga 10 timmar.

3) *Otjänlig väderlek eller död säsong.* Rätt till återtagande av arbetstid, som gått förlorad av dessa anledningar, medgives endast för vissa speciella industrigrenar, såsom skeppsvarv (otjänlig väderlek), tillverkning och reparation av lantbruksmaskiner (död säsong), vissa grenar av textilindustrien (död säsong) m. m.

Den utsträckta arbetstiden räknas såsom ordinarie arbetstid.

C) *Permanenta undantag.*

Dessa undantag avse vissa speciella arbeten, som utföras av en mindre del av arbetsstyrkan.

Dessa arbeten äro huvudsakligen följande:

1) Förberedelse- och avslutningsarbeten, såsom uppeldning av ugnar, rengöring av arbetslokalerna m. m. Arbetstiden förlänges 1 ½—2 ½ timmar, olika för olika industrier.

2) Arbeten, som äro nödvändiga för skiftväxlingen. Arbetstiden förlänges vanligen med 1 à 2 timmar. I vissa dekret medgives en förlängning med 4 timmar för arbete, som utföres vid oförutsett uteblivande av avlösning vid skiftväxling.

3) Arbeten, som måste utföras av vissa specialarbetare och icke kunna medhinnas inom den vanliga arbetstiden. Utsträckning medgives med 1 à 2 timmar alltefter de olika industriernas behov.

4) Arbeten, som medgiva lång vilotid under arbetstiden. Arbetstiden utsträckes med 1 à 4 timmar.

Arbetstiden får i intet fall utsträckas utöver 12 timmar per dag. Arbetstiden skall anses såsom ordinarie arbetstid.

Såsom förut angivits kunna de permanenta undantagen i allmänhet utnyttjas endast för ett mindre antal av företagets arbetare. Ett undantag bildar därvid textilindustrien. Dekretet för nämnda industri medgiver nämligen arbetsgivaren rätt att för rengöring av vävmaskiner en gång i veckan utsträcka arbetstiden för hela arbetsstyrkan med 1 timma. Den ordinarie arbetstiden för textilindustrien är sålunda 49 timmar per vecka.

Under de permanenta undantagen komma också de fall, i vilka dekreten medgiva 56 timmars arbetsvecka för arbetare i företag, som drivas kontinuerligt dygnet runt under veckans alla dagar.

D) *Temporära undantag.*

Utsträckning av arbetstiden medgives för:

1) *Arbeten, som nödvändigt måste företagas för att förebygga olyckshändelse,* för räddningsåtgärder eller för reparation av skador i anledning av inträffad olyckshändelse.

Arbetstiden får utsträckas under en dag obegränsat och under följande dagar med 2 timmar utöver den vanliga arbetstiden vid företaget.

Utsträckning av arbetstiden av ifrågavarande anledningar kan avse endast ett fåtal arbetare och förekommer ytterst sällan.

2) *Arbeten, som måste utföras för landets säkerhet och försvar eller i statens intresse,* sedan regeringen konstaterat nödvändigheten av att arbetstiden utsträckes.

Arbetsministeriet och det ministerium, som organiserar arbetena i fråga, ha att i varje särskilt fall bestämma, i vad mån arbetstiden får utsträckas.

Medgivande till utsträckning av här ifrågavarande anledning har förekommit mycket sparsamt. För närvarande åtnjutes ifrågavarande förmån allenast av metallindustrien, som för år 1925 tilldelats 50 övertidstimmar. För år 1924 hade medgivits 100 timmar.

3) *Brådskande arbeten.* Antalet medgivna övertidstimmar varierar i de olika dekreten från 60 till 260 timmar per år. I vissa dekret bestämmes jämväl antalet dagar, varunder övertiden får uttagas. Som exempel må angivas övertiden för följande industrier.

Skofabriker 60 timmar, fördelade på 60 dagar.
Läderindustrien 90 timmar, fördelade på 90 dagar.
Elektricitets- och gasverk 100 timmar.
Metallindustrien 100 timmar.
Pappersindustrien 150 timmar.
Glas- och porslinsindustrien 150 timmar. I dekretet för denna industri stadgas, att om övertiden understiger en halv timme skall densamma dock räknas såsom halv timme.
Textilindustrien 150 timmar, fördelade på 150 dagar.
Pälsverkskonfektion 200 timmar per år, fördelade med 80 timmar på 80 lördagar och 120 timmar på 120 andra dagar än lördag.
Färgerier 250 timmar på 250 dagar.
Mjölnaryrket 260 timmar på 260 dagar.

För byggnadsindustrien medgives 150 timmars övertid. Återvinnings- och övertidstimmar få dock tillsammans icke utgöra mer än 250 timmar per år.

I samtliga dekret fastslås emellertid, att den dagliga arbetstiden även vid användande av övertid icke får överstiga 10 timmar.

Innan arbetsgivaren utnyttjar nu ifrågavarande övertid skall han till arbetsinspektionen för departementet insända en anmälan med uppgift om anledningen till övertidsarbetet, antalet arbetare (män, kvinnor och barn), som användas till övertidsarbete, antalet arbetstimmar och vilotimmar för dessa arbetare samt antalet dagar och timmar, varunder övertidsarbete utföres. En avskrift av denna anmälan skall anslås inom företaget. Det åligger därjämte arbetsgivaren att i en särskild förteckning angiva de dagar, då övertidsarbete förekommer ävensom övertidens längd. Denna förteckning skall anslås offentligt på sätt som är föreskrivet för arbetstidsschemat.

E) *Arbetstidsschema.*

För varje företag skall finnas ett arbetstidsschema, som angiver fördelningen av arbetstimmarna för dag och vecka eller för viss annan tidsperiod. I schemat skall för varje arbetsperiod angivas tiden för arbetets början och slut. Arbetare och övriga anställda få icke användas till arbete å andra tider än som upptagas å schemat.

Arbetstidsschemat skall dateras och undertecknas av företagets chef samt anslås på lätt synlig plats inom var och en av de lokaler, i vilka arbete enligt schemat utföres.

Varje ändring av arbetstidens indelning skall, innan den sättes i verket, tillkännagivas genom ändring å arbetstidsschemat. Avskrift av schemat i fråga med eventuella ändringar skall i förväg översändas till arbetsinspektören för departementet. Är arbetet ordnat på skift, skola namnen å arbetarna i skiftet finnas angivna i en särskild förteckning.

III. Arbetstidsbestämmelsernas efterlevnad.

Tillämpningen av lagen övervakas av yrkesinspektionen, som består av 11 divisionsinspektörer, 107 inspektörer och 26 inspektriser. Divisionsinspektören för departementen Seine, Seine et Oise och Seine et Marne, har meddelat följande:

Yrkesinspektionens arbete med övervakande av lagen tar mycken tid i anspråk. Överträdelserna av bestämmelserna i lagen äro talrika. Ensamt i Parisdistriktet har under första halvåret 1925 väckts 600 åtal. Dessa avse till stor del underlåtenhet att föra föreskrivet arbetstidsschema. Det är nämligen av stor vikt, att arbetstidsschema föres för att olaglig utsträckning av arbetstiden skall kunna påvisas. Någon statistik över yrkesinspektionens arbete föres numera icke av kostnadshänsyn. Ej heller finnas uppgifter om antalet arbetare i olika yrken. Det torde kunna beräknas att för omkring $^1/_{10}$ av arbetarna inom industri och handel ännu saknas dekret rörande arbetstidens reglering. För dessa gälla emellertid förutvarande arbetstidsbestämmelser, d. v. s. högst 12 timmar per vecka för vuxna, som användas i företag, i vilka sysselsättas såväl vuxna som barn eller i vilka motor användes som drivkraft, samt högst 10 timmar för barn. För vuxna arbetare, som icke sysselsättas i företag, som nyss nämnts, är arbetstiden icke begränsad.

IV. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetarna anse, att lagen tämligen noga tillämpas i de stora industrietablissementen, särskilt i norra Frankrike, där arbetarna äro starkt organiserade och själva övervaka lagens efterlevnad. Emellertid finnas för närvarande i Frankrike omkring 2 miljoner utländska arbetare. Dessa hava kommit till Frankrike i avsikt att stanna kortare tid, ofta endast några år, och söka under denna tid skaffa sig så stor inkomst som möjligt av sitt arbete. De bekymra sig icke om lagens bestämmelser. De små företagen efterleva icke heller lagen. Stor svårighet föreligger även att kontrollera deras arbetstid, särskilt som yrkesinspektörerna äro fåtaliga.

Antalet organiserade arbetare uppgår allenast till omkring 900,000.

Arbetsgivarna hava lämnat ungefär samma uppgifter som arbetarna beträffande lagens efterlevnad. I mellersta och södra Frankrike vore lagens tillämpning tämligen slapp, varemot i norra Frankrike arbetarna torde vara mera intresserade av lagens efterlevnad. De små företagen arbetade nog i allmänhet som de själva funne för gott utan hänsyn till lagen.

V. Förslag till ändringar av lagen och dekreten.

Under de första åren efter lagens tillkomst väcktes flera förslag om suspension av lagen i dess helhet eller av vissa bestämmelser i lagen. De blevo emellertid samtliga avslagna i deputeradekammaren.

I vissa dekret hava smärre ändringar vidtagits. Antalet övertidstimmar har i flera fall sänkts. Dekretet för byggnadsarbeten inom de befriade områdena har inarbetats i det nya för hela landet gällande dekretet för byggnadsarbeten. Särskilt inom metallindustrien hava förslag framkommit såväl från

arbetsgivare som arbetare rörande vissa ändringar. Arbetsgivarna önska ökning av övertiden för vissa arbeten. Arbetarna, som frukta att arbetsgivarna vilja tillämpa 56 timmars vecka även för de arbetare, som icke sysselsättas med kontinuerligt arbete, motsätta sig detta och fordra reducering av övertidstimmarna, särskilt borttagandet av de 50 timmar extra övertid, som beviljats metallindustrien i det allmännas intresse.

VI. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Deputeradekammaren har i juni månad 1925 enhälligt bifallit en av regeringen framställd proposition om ratificering av Washingtonkonventionen rörande arbetstidens begränsning, under förutsättning att jämväl Tyskland ratificerade konventionen. Propositionen har ännu icke behandlats av senaten.

Den franska lagen, som förskriver sig från tiden före Washingtonkonventionen, innehåller flera av de punkter, som återfinnas i denna konvention. Å andra sidan saknas hos densamma flera av de grundläggande principer, som fastställdes i Washington. I och med Frankrikes ratifikation av denna konvention skulle för landet följa nödvändigheten att lagen av år 1919 ändrades i bl. a. följande avseenden:

1) Washingtonkonventionen påbjuder beviljandet av 25 % högre betalning för övertidstimmar. Däremot har ingen högre betalning i detta fall bestämts av den franska lagen.

2) Dekreten tillåta återtagande av arbetstimmar, som förlorats på grund av frivillig arbetsinställelse (lokala festdagar m. m.). Washingtonkonventionen berör icke denna fråga.

VII. Dekret den 9 augusti 1920

innefattande administrativt reglemente (règlement d'administration publique) för tillämpningen av lagen den 23 april 1919 om 8 timmars arbetsdag i företag för metallurgi och metallarbete.

Franska republikens president, på framställning av arbetsministern, med stöd av lagen den 23 april 1919, § 1, så lydande:

Efter framställningar av de olika fackorganisationerna;

Efter i Journal officiel den 2 juni 1919 sid. 5,767 infört meddelande angående överläggning med arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom de metallurgiska industrierna, inom industrierna för maskinbyggnad och skeppsbyggnad samt inom de elektriska och metallindustrierna för utarbetande av ett administrativt reglemente rörande tillämpning av lagen den 23 april 1919;

Efter överenskommelser, träffade den 17 april 1919 och den 24 maj 1919 mellan Union des industries métallurgiques et minières, de la construction mécanique, électrique et métallique et des industries qui s'y rattachent, å ena sidan, och Fédération des ouvriers en métaux de France, å andra sidan;

Efter överenskommelser, som träffats mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer för här nedan uppräknade industrier och regioner å här nedan angivna dagar:

Metallurgi, le Havre, 26 april—27 maj 1919; modellörer-maskinarbetare, Seine, 9 maj 1919; metallurgi, Saint-Dizier, 9 maj 1919; metallurgi, Lyon,

19 maj 1919; metallurgi, Angers, 22 maj 1919; mekanisk verkstadsindustri, Troyes, 24 maj 1919; metallurgi, Nevers, 24 maj 1919; metallfabriker, Nantes, 28 maj 1919; metallurgi, Le Vimeu (Somme), 30 maj 1919; kopparslagare och gjutare, Cote-d'Or, 31 maj 1919; metallurgi, Aix, 12 juni 1919; metallurgi, Grenoble, 13 juni 1919; metallurgi, Lille-Roubaix-Tourcoing, sammansatta kommissionen, 15 juni 1919 och 24 november 1919; mekanisk verkstadsindustri, Chartres, 15 juni 1919; metallurgi, Calais, 17 juni 1919; metallurgi, Rouen, 20 juli 1919—5 januari 1920; metallurgi, Maubeuge, sammansatta kommissionen, 20 september 1919 och 7 april 1920; metallurgi, Jeumont (Nord), sammansatta kommissionen, 4 oktober 1919 och 20 april 1920; metallurgi, Valenciennes, sammansatta kommissionen, 6 oktober 1919; metallurgi, Limoges, 9 februari 1920;

Efter hörande av le Conseil d'État,

Förordnar:

Artikel 1.

Bestämmelserna i detta dekret äro tillämpliga i alla de företag eller delar av företag, varest nedan uppräknade industrier utövas:

Metallurgi;

Masugnar, stålverk;

Gjuterier för koppar, bly, zink, nickel, aluminium, antimon, tenn, silver, guld, platina, brons, nysilver, mässing, järnlegeringar och andra legeringar;

Elektrometallurgi och elektrokemi;

Valsverk, smidesverk, tråddragerier, plåtpressning, metallpressning, grovsmide;

Järnvarufabriker, bleckslagerier, bultfabriker, låsfabriker, knivfabriker samt fabriker för tillverkning av alla slags järn- och stålvaror;

Utstansning, avklippning av alla slag av metaller;

Polering och drivning av alla slag av metaller;

Gjuterier (för framställning av gjutgods);

Tillverkning av fartyg och båtar av järn eller stål samt av fartygsmaskiner;

Mekaniska verkstäder, metallvarufabriker, pannverkstäder, autogenssvetsning;

Tillverkning av automobiler;

Tillverkning av luftfartyg;

Tillverkning av rullande materiel för järnvägar;

Tillverkning och montering av elektrisk materiel och elektriska apparater;

Tillverkning av alla slag av precisions-, optiska och kirurgiska instrument samt ortopediska hjälpmedel;

Tillverkning av alla slags apparater och artiklar av bleck, koppar, bly, zink, nickel, aluminium, antimon, tenn, nysilver, mässing, järnlegeringar och andra legeringar;

Behandling av metalliska fällningar.

Bestämmelserna i detta dekret äro tillämpliga å arbetare och tjänstemän, som sysselsättas i anläggningar, varest ovan uppräknade industrier utövas, även om deras yrken icke tillhöra dessa industrier, men det arbete, som utföres av dessa arbetare eller biträden uteslutande avser underhållet eller driften av nämnda företag eller företag, som höra under desamma.

Bestämmelserna i detta dekret äro även tillämpliga å personalen i »centralstationer» (kraft, ljus, vatten, gas eller komprimerad luft), förbundna med och tillhörande företag, varest ovannämnda industrier utövas.

Företag för grov- och klensmide, vilka sysselsätta mindre än fem arbetare, äro undantagna från bestämmelserna i detta dekret.

Artikel 2.

Företag eller delar av företag, som avses i artikel 1, böra för tillämpningen av lagen den 23 april 1919 välja mellan ett av följande sätt för lagens tillämpning:

1) Begränsning av det effektiva arbetet till 8 timmar varje arbetsdag under veckan;

2) Ojämn fördelning mellan arbetsdagarna av de 48 effektiva arbetstimmarna i veckan med maximum av 9 timmar per dag, så att vila på lördagens eftermiddag kan erhållas.

Om arbetet anordnas i på varandra följande skift, skall arbetet för varje skiftlag försiggå utan uppehåll med undantag för vilotider.

På begäran av arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom ett visst yrke, på en viss plats eller inom viss region, kan efter hörande av alla av frågan intresserade organisationer och hänförande sig till överenskommelse, som kan ha träffats mellan dessa, genom ministeriella förordningar meddelas tillstånd till undantag tillsvidare från de bestämmelser, som angivas under 1) och 2) i första stycket samt till en likvärdig anordning av arbetstiden, grundad på annan tidsperiod, allt under förutsättning att arbetstiden icke överskrider 10 timmar, eller till att ersätta vilan på lördagseftermiddag genom en vilotid av en halv dag å annan veckodag. Åt denna anordning kan icke förlänas definitiv karaktär annorledes än genom utfärdande av ett administrativt reglemente.

Om arbetsgivar- och arbetarorganisationerna på en viss plats eller inom en viss region begära en enhetlig anordning av arbetstiden för alla till yrket hörande företag på platsen eller inom regionen, skall, efter hörande av alla intresserade organisationer och hänförande sig till de överenskommelser, som kunna hava träffats mellan desamma, bestämmelser meddelas genom dekret, innefattande ett administrativt reglemente.

Artikel 3.

I händelse av allmänt avbrott i arbetet på grund av tillfälliga orsaker eller force majeure (fel i materielen, avbrott i kraftleveransen, skador genom eldsvåda etc.) må för återtagande av de förlorade arbetstimmarna en förlängning av arbetsdagen äga rum under följande villkor:

a) i händelse av avbrott i arbetet under högst en dag må den förlorade arbetstiden återtagas under en period av 14 dagar, räknad från dagen för återupptagandet av arbetet;

b) i händelse av avbrott i arbetet under högst en vecka må den förlorade arbetstiden återtagas under en period av högst 50 dagar från dagen för arbetets återupptagande;

c) i händelse av avbrott i arbetet under längre tid än en vecka må den förlorade arbetstiden icke återtagas under längre tidsperiod än som under b) angivits, med mindre arbetsinspektören för departementet lämnar tillstånd därtill efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

I händelse av allmänt avbrott i arbetet å annan dag än veckovilodagen, på grund av helgdag eller å dag, då inventering, lokala fester eller andra lokala händelser äga rum, må återtagande av den till följd av sagda orsaker förlorade arbetstiden ske, sedan arbetsinspektören för departementet, efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer, därtill lämnat tillstånd.

I verkstäder eller på arbetsplatser för skeppsbyggnad eller metallindustri, varest väderleksförhållandena kunna orsaka arbetsinställelser, må tillstånd till återtagande av den av sådan orsak förlorade arbetstiden lämnas av arbetsin-

spektören för departementet, efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

Tillstånd till återtagande av arbetstid, som förlorats till följd av den »döda säsongen» inom industrien för tillverkning eller reparation av lantbruksmaskiner, må lämnas för intill 100 timmar per år av arbetsinspektören för departementet, efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

Rätten att återtaga förlorad arbetstid i de fall, som angivas i de två närmast föregående styckena, må provisoriskt utsträckas genom ministeriell kungörelse till andra industrier, som äro beroende av väderleksförhållandena eller av den »döda säsongen», därest en överenskommelse härom träffats mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. En sådan anordning må icke definitivt fastställas på annan väg än genom ett administrativt reglemente.

Ökningen i arbetstiden för återtagande av förlorad arbetstid får icke i något fall medföra en förlängning av den dagliga arbetstiden till mer än 10 timmar.

I de företag, varest vila från arbetet åtnjutes under en halv dag i veckan, vare sig på lördagen eller annan dag i veckan, i enlighet med art. 2 tredje stycket, må återtagandet äga rum genom upphävande av denna halvdagsvilotid. Arbetsgivare, som vill återtaga förlorad arbetstid, skall i den anmälan däröm eller den ansökan om tillstånd, han bör tillställa arbetsinspektören för departementet, angiva dagen för det kollektiva avbrottet i arbetet samt dess natur och orsaken till detsamma, antalet förlorade arbetstimmar, de ändringar i arbetstidens indelning, som arbetsgivaren ämnar vidtaga för återtagande av den förlorade arbetstiden, samt antalet personer, som beröras av denna ändring.

Artikel 4.

Arbetare och tjänstemän i ett företag eller viss del av detsamma må icke sysselsättas på annat sätt än enligt anvisningarna i ett arbetstidsschema, som angiver arbetstimmarnas fördelning för varje dag och eventuellt för varje vecka eller för annan tidsperiod, som må hava bestämts med tillämpning av artikel 2, tredje stycket.

Detta schema, upprättat efter den legala tiden, skall bestämma den tid, å vilken varje arbetsperiod skall börja och sluta och utom vilken ingen arbetare eller tjänsteman får användas till arbete, ävensom rastetiderna. Det sammanlagda antalet i arbetsperioderna inbegripna timmar får icke överskrida de gränser, som angivas i artikel 2.

Olika arbetstimmar och rastetider må fastställas för de kategorier arbetare, på vilka undantagen enligt artiklarna 5 och 6 äga tillämpning.

Arbetstidsschemat skall, daterat och undertecknat av företagets ledare och avfattat med tydliga bokstäver, finnas anslaget på i ögonen fallande sättt å varje arbetsplats, för vilken det äger tillämpning.

Varje ändring i fördelningen av arbetstimmarna skall, innan den tillämpas, angivas medelst en rättelse i schemat. En duplett av anslaget och av i detsamma eventuellt företagna ändringar skall i förväg hava översänts till arbetsinspektören för departementet.

I händelse av arbetets fördelning på skift skall sammansättningen av varje skift, med angivande av varje arbetares namn, antingen angivas på ett ansslag eller i ett specialregister, som ständigt skall hållas à jour och tillgängligt för arbetsinspektionen.

Artikel 5.

Den dagliga effektiva arbetstiden må för de arbeten, som angivas i följande tabell och i enlighet med anvisningarna i densamma, förlängas utöver de gränser, som fastställts i artikel 2 i detta dekret.

1) Arbete för arbetare, särskilt sysselsatta vid driften av ugnar, smältugnar, torkugnar, torkanordningar eller ångpannor, andra än sådana som lämna drivkraft till maskiner, vid ordningställande av bad för betsning, vid uppvärmning av kittlar och kar, allt under förutsättning att arbetet uteslutande är av förberedande eller kompletterande art och icke utgör ett väsentligt arbete vid företaget. Arbete, som utföres av maskinister eller elektriker samt av arbetare, som sysselsättas vid anordningar för drivkraftgenerering, belysning eller uppvärmning eller vid lyftanordningar.	1 ½ timme utöver den vanliga arbetstiden i företaget; 2 timmar å dagen efter varje dag, under vilken arbetet varit inställt.
2) Vid gjuterier för framställning av gjutgods, under villkor att arbetet, på sätt i nästföregående punkt är sagt, endast är förberedande eller kompletterande: a) Särtagande av gjutflaskorna å gjutningsdagens afton eller följande morgon, när detta arbete är oundgängligen nödvändigt för att frigöra erforderlig materiel för förnyad gjutning eller för att vinna ett lyckligt resultat av gjutningen; b) Formning för dagens gjutning, då det tekniskt taget har varit omöjligt att göra detta arbete dagen förut.	1 timme utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
3) Arbete av arbetare, vilka regelbundet eller undantagsvis under uppehåll i produktionen sysselsättas med underhåll eller rengöring av maskiner, ugnar, verktyg och andra redskap, som på grund av arbetenas sammanhang ej kunna för sig sättas ur bruk under företagets allmänna drift.	1 timme utöver den vanliga arbetstiden i företaget med rättighet att låta dessa arbetare arbeta 12 timmar under de dagar, då arbetet är inställt i företaget och på dagen före sådana dagar.
4) Arbete, som utföres av skiftbas eller specialarbetare, vars närvaro är oundgängligen nödvändig för arbetets gång i en verkstad eller för skiftlagets arbete, när den som skall avlösa honom oväntat uteblir och under väntan på annan ersättare.	4 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
5) Arbete, som utföres av skiftbas eller specialarbetare, vars närvaro är oundgängligen nödvändig för att samordna arbetet mellan två skiftlag.	1 timme utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
6) Arbete, som utföres av dem, som speciellt sysselsättas med skötsel av ugnar eller rörelse- eller draganordningar eller med andra arbeten, när arbetena måste oavbrutet fortgå under en tid av mer än en vecka.	Obegränsad arbetstid under den dag, då skiftbyte äger rum. Mellan skiftbytena måste förflyta minst en vecka.
7) Arbete, som utföres av arbetare, särskilt sysselsatta antingen med metallurgiskt	2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget; undan-

arbete (smältning, smide, valsning och därmed sammanhängande arbeten) eller med andra arbeten, som tekniskt sett icke kunna avbrytas när som helst, för såvitt arbetena icke kunnat avslutas inom fastställd tid på grund av deras natur eller till följd av särskilda omständigheter.	tagsvis i metallurgiskt arbete 6 timmar å dagen före dag, då arbetet är inställt.
8) Arbete, som utföres i gjuterier av arbetare, vilka äro speciellt sysselsatta med uppeldning av ugnarna under de dagar, då utslag äger rum.	2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
9) Arbete, som utföres av förmän och skiftbasar till förberedande av arbetet inom företaget.	2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
10) Arbete, som utföres av förmän, skiftbasar eller arbetare, speciellt sysselsatta med undersökningar, provningar, justering av nya typer samt mottagande av alla slags redskap.	2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
11) Arbete, som vid autogénsvetsning utföres av dem, som sköta acetylenapparaterna.	1 timme per dag.
12) För yrkeskategorier, vilkas arbete är avbrutet av långa verkliga vilotider, såsom vakter, uppsyningsmän, personal i aerodromer, spårväxlare, personal sysselsatt vid järnbanor inom ett företag, automobilförare, körkarlar, magasinsförvaltare, brandvakter ävensom för alla befattningshavare, vilkas stadigvarande närvaro är nödvändig för företagets drift. Föreståndare för sjukvårdsanstalter eller andra inrättningar, som äro upprättade för ett företags arbetare och tjänstemän samt deras familjer.	4 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget med högst 12 timmars arbete per dag.
13) Kontrollörer, kontorsvaktmästare och liknande.	2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget med högst 12 timmars arbete per dag.

För fackarbetare, som äro sysselsatta i verk med ständig eld och tillhöra de i dekretet av den 31 augusti 1910 uppräknade kategorier ävensom för personalen vid de »centralstationer», som angivas i näst sista stycket av första artikeln av detta dekret, skall arbetstiden för vecka vara i medeltal 56 timmar.

Arbetare, som i de verksamhetsgrenar, vilka uppräknas i dekretet av den 31 augusti 1910, äro särskilt sysselsatta med underhåll av maskiner och redskap skola vid tillämpningen av förevarande dekret jämställas med de fackarbetare, som sysselsättas i nämnda verksamhetsgrenar.

De eftergifter, som uppräknas i denna artikel, gälla uteslutande för vuxna män, med undantag av de, som angivas under nr 4, 5, 9, 10, 12 och 13 första stycket, vilka eftergifter gälla för båda könen.

Artikel 6.

Den effektiva arbetstiden må tillfälligtvis förlängas utöver de gränser, som äro fastställda i artikel 2 i detta dekret, under följande betingelser:

1) Brådskande arbete, vars omedelbara utförande är av nöden för att förekomma hotande olyckshändelser, vidtaga räddningsåtgärder eller reparera skador, som träffat företagets materiel, installationer eller byggnader eller fartyg, som skola avsegla inom 48 timmar.	Obegränsad rätt under en dag efter arbetsgivarens eget val; de följande dagarna 2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
2) Arbete, som utföres för landets säkerhet eller försvar eller för en allmän tjänstegren efter order från regeringen, som konstaterar behovet av undantag.	Begränsningen av arbetstiden skall i varje fall bestämmas efter överenskommelse mellan arbetsministeriet och det ministerium, som påbjuder arbetena.
3) Brådskande arbeten, som företaget måste utföra (extraordinär ökning av arbetet).	Maximum: 100 timmar per år. Dessutom må arbetsministern, eller den minister, under vilken ifrågavarande arbeten höra, medgiva ytterligare 50 timmar. Sistnämnda timantal får uppgå till 100 under åren 1920, 1921 och 1922. I intet fall får den dagliga arbetstiden överstiga 10 timmar.

Artikel 7.

Förmånen av de permanenta undantagen tillkommer företagets chef med full rätt under villkor, att de formaliteter, som angivas i artikel 4 i detta dekret, iakttagas. Varje chef för ett företag, som vill utnyttja de i artikel 6 i detta dekret omförmälda möjligheter, skall på förhand till arbetsinspektören i departementet översända en dagtecknad anmälan med angivande av undantagets natur och orsak, antalet arbetare (barn, kvinnor och män), för vilka arbetstiden skall förlängas, arbetstimmarna och rastetiderna för dessa arbetare samt tiden för undantagens tillämpning, beräknad i dagar och timmar.

Chefen för företaget bör dessutom hålla à jour en tabell, på vilken skall antecknas, allt eftersom anmälningar översändas till arbetsinspektören, datum för de dagar, då undantagsbestämmelserna tillämpas med angivande av tiden för utnyttjandet av undantagen. Denna tabell skall anslås i företaget i enlighet med de i artikel 4 i detta dekret lämnade bestämmelser beträffande tidsindelningen och skall finnas anslagen därstädes från den 1 januari ett år till den 15 januari följande år.

Artikel 8.

De timmar, under vilka arbetet utföres med tillämpning av undantagen i tredje stycket av artikel 6 i detta dekret, skola anses såsom övertid och betalas i enlighet med vad som är brukligt beträffande arbete, som utföres utöver den normala arbetstiden.

Artikel 9.

Bestämmelserna i förevarande reglemente skola tillämpas i hela franska riket och träda i tillämpning 14 dagar efter deras offentliggörande i Journal officiel.

Ett särskilt reglemente skall meddela bestämmelser angående tid och sätt för tillämpning av lagen den 23 april 1919 i företag för grov- och klensmide, som sysselsätta mindre än 5 arbetare.

Artikel 10.

Åt arbetsministern uppdrages att genomföra detta dekret, som skall offentliggöras i Journal officiel de la République Française och införas i Bullletin des lois.

Rambouillet den 9 augusti 1920.

P. Deschanel.

Genom Republikens President
Arbetsministern
Jourdain.

VIII. Dekret den 10 maj 1925.

innefattande administrativt reglemente för tillämpning av lagen den 23 april 1919 om 8 timmars arbetsdag i den kemiska industrien.

Franska republikens president

— —

Förordnar:

Artikel 1.

Bestämmelserna i detta dekret äro tillämpliga i alla de företag eller delar av företag, varest nedan uppräknade industrier utövas:

Tillverkning av svavelsyra;
Tillverkning av klorväte och svavelsyrat natron;
Tillverkning av salpetersyra;
Tillverkning av klor, »chlorure de chaux, eau de Javel»;
Framställning av brom, jod, fosfor;
Raffinering av svavel;
Beredning av kolsvavla, borsyra, borax, natriumsulfat, alun, sulfat, »chromates et bichromates alcalins», kaliumpermanganat, cyanföreningar;
Beredning av grafit, konstgjorda ädelstenar;
Tillverkning av sodasalt, natronkarbonat, kaustikt natron;
Tillverkning av kaliumkarbonat, kaustikt kali;
Tillverkning och behandling av kemiska eller organiska gödningsämnen;
Tillverkning av ammoniak, salmiak;
Tillverkning av flytande luft, flytande kolsyra, flytande svavelanhydrid;
Framställning av syre;
Beredning av acetylen, »carburos chlorés»; myrsyra, oxalsyra, vinsyra, citronsyra, eter, terpentin, kamfer;
Destillation av trä; framställning och behandling av dessa destillationsprodukter; tillverkning av färgnings- och garvextrakt;
Destillation och behandling av stenkolstjära; framställning och behandling av produkter och biprodukter från denna destillation;
Industriell behandling och handhavande av petroleum i bergverk; framsställning och behandling av biprodukterna;
Destillation av skiffer, tillverkning av asfalt, jordbeck;
Framställning, behandling, tillverkning av andra fettämnen än sådana, som höra till näringsämnena; tillverkning av tvålar, vaxljus och stearinljus, stearinsyra, glycerin;
Framställning av stärkelse, cellulosa;

Tillverkning av alkohol industriellt;
Tillverkning av färgämnen;
Tillverkning av färger, målfärg, fernissa, bläck, trycksvärta, skosvärta, blyerts, polermedel och konserveringsprodukter;
Tillverkning av lim, klister, gelatin;
Beredning av ämnen för parfymtillverkning och framställning av parfymer;
Tillverkning av krut och sprängämnen;
Tillverkning en gros av farmaceutiska produkter;
Tillverkning av produkter för fotografering;
Tillverkning av konstsilke;
Tillverkning av plastiska ämnen;
Behandling av kautschuk och guttaperka; tillverkning av kautschuk »synthétiques et artificielles»;
Tillverkning av »clarifiants, desincrustants, tartrifuges, fondants, mordants, produits insecticides, poudres à tremper les metaux»;
Tillverkning av »produits et grenades ignifuges»;
Tillverkning av svavelstickor; tillverkning av »mèches de mines et bandes phosphorées»;
Tillverkning av artificiella kol, elektroder, kol till batterier, kolfilter, »balais»;
Tillverkning av artificiella slipstenar, smärgeldukar, »mandrons à incandescence»;
Och alla övriga kemiska industrier.
Bestämmelserna i detta dekret äro tillämpliga å arbetare och tjänstemän, som sysselsättas i anläggningar, varest ovan uppräknade industrier utövas, även om deras yrken icke tillhöra dessa industrier, men det arbete, som utföres av dessa arbetare eller biträden uteslutande avser underhållet eller driften av nämnda företag eller företag, som höra under desamma.

Artikel 2.

Företag eller delar av företag, som avses i artikel 1, böra för tillämpningen av lagen den 23 april 1919 välja mellan ett av följande sätt för lagens tillämpning:
1) Begränsning av det effektiva arbetet till 8 timmar varje arbetsdag under veckan;
2) Ojämn fördelning mellan arbetsdagarna av de 48 effektiva arbetstimmarna i veckan med maximum av 9 timmar per dag, så att vila en halv dag i veckan kan erhållas.
Organisation av arbetet genom ombyte (par relais) är förbjudet. Sådan kan dock medgivas genom ministeriell förordning efter hörande av vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer i de industrier eller företag, i vilka denna organisation kunde vara berättigad av tekniska skäl.
Om arbetet anordnas i på varandra följande skift, skall arbetet för varje skiftlag försiggå utan uppehåll med undantag för vilotider.
På begäran av arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom ett visst yrke, på en viss plats eller inom viss region, kan efter hörande av alla av frågan intresserade organisationer och hänförande sig till överenskommelse, som kan ha träffats mellan dessa, genom ministeriella förordningar meddelas tillstånd till undantag tillsvidare från de bestämmelser, som angivas under 1) och 2) i första stycket samt till en likvärdig anordning av arbetstiden, grundad på annan tidsperiod, allt under förutsättning att arbetstiden icke överskrider 10 timmar, eller till att ersätta vilan på lördagseftermiddag genom en vilotid av en halv dag å en annan veckodag. Åt denna anordning kan icke förlänas defi-

nitiv karaktär annorledes än genom utfärdande av ett administrativt reglemente.

Om arbetsgivar- eller arbetarorganisationerna på en viss plats eller inom en viss region begära en enhetlig anordning av arbetstiden för alla till yrket hörande företag på platsen eller inom regionen, skall, efter hörande av alla intresserade organisationer och hänförande sig till de överenskommelser, som kunna hava träffats mellan desamma, bestämmelser meddelas genom dekret, innefattande ett administrativt reglemente.

Artikel 3.

I händelse av allmänt avbrott i arbetet på grund av tillfälliga orsaker eller force majeure (fel i materielen, avbrott i kraftleveransen, brist på kol för uppvärmning av kar och pannor, allmän brist på råämnen, skador genom eldsvåda etc) må för återtagande av de förlorade arbetstimmarna en förlängning av arbetstiden äga rum för personal, som icke sysselsättes i helkontinuerlig drift, under följande villkor:

a) i händelse av avbrott i arbetet under högst en dag må den förlorade arbetstiden återtagas under en period av 14 dagar, räknad från dagen för återupptagandet av arbetet;

b) i händelse av avbrott i arbetet under högst en vecka må den förlorade arbetstiden återtagas under en period av högst 50 dagar från dagen för arbetets återupptagande;

c) i händelse av avbrott i arbetet under längre tid än en vecka må den förlorade arbetstiden icke återtagas under längre tidsperiod än som under b) angivits, med mindre arbetsinspektören för departementet lämnar tillstånd därtill efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

I händelse av allmänt avbrott i arbetet å annan dag än veckovilodagen, på grund av helgdag eller å dag, då lokala fester eller andra lokala händelser äga rum, må återtagande av den till följd av sagda orsaker förlorade arbetstiden ske, sedan arbetsinspektören för departementet, efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer, därtill lämnat tillstånd.

I de företag, där arbetets anordning per vecka medgiver en vilotid av en halv dag i veckan i enlighet med första stycket av artikel 2, må återtagande äga rum genom upphävande av denna halva dags vila.

Arbetsgivare, som vill återtaga förlorad arbetstid enligt de två första styckena av denna artikel, skall i den anmälan därom eller den ansökan om tillstånd, han bör tillställa arbetsinspektören för departementet, angiva dagem för det kollektiva avbrottet i arbetet samt dess natur och orsak, antalet förlorade arbetstimmar, de ändringar i arbetstidens indelning, som han ämnar vidtaga för återtagande av den förlorade arbetstiden, ävensom antalet arbetare, som beröres av denna ändring.

Då i det fall, som förutsatts i andra stycket av denna artikel, bemyndigande att återtaga en arbetstid, som förlorats på grund av helgdag eller dag, då lokala fester eller andra lokala händelser äga rum, meddelats för hela året, kunna de formaliteter, som föreskrivits i föregående stycke, ersättas med andra i bemyndigandet angivna formaliteter.

För de säsongindustrier, som periodiskt äro underkastade stillastående minst sextio dagar i följd, kan tillstånd till återtagande av den förlorade arbetstiden meddelas av arbetsinspektören för departementet efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

Ökningen i arbetstiden för återtagande av förlorad arbetstid får icke i något fall medföra en förlängning av den dagliga arbetstiden till mer än 10 timmar.

Artikel 4.

Arbetare och tjänstemän i ett företag eller viss del av detsamma må icke sysselsättas på annat sätt än enligt anvisningarna i ett arbetstidsschema, som angiver arbetstimmarnas fördelning för varje dag och eventuellt för varje vecka eller för annan tidsperiod, som må hava bestämts med tillämpning av artikel 2, fjärde stycket.

Detta schema, upprättat efter den legala tiden, skall bestämma den tid, å vilken varje arbetsperiod skall börja och sluta och utom vilken ingen arbetare eller tjänsteman får användas till arbete. Sammanlagda antalet i arbetsperioderna inbegripna timmar får icke överskrida varken den gräns, som angives i artikel 2, eller — i händelse de i artikel 3 angivna bestämmelserna angående återtagande av arbetstid kommit till användning — den gräns, som fastställts av arbetsinspektören för departementet.

Olika arbetstimmar och rastetider må fastställas för de kategorier arbetare, på vilka undantagen enligt artikeln 5 äga tillämpning.

Varje ändring i fördelningen av arbetstimmarna skall, innan den tillämpas, angivas medelst en rättelse i schemat.

Arbetstidsschemat i fråga skall, daterat och undertecknat av företagets ledare eller under hans ansvar av person, som han i sådant avseende befullmäktigat, samt avfattat med tydliga bokstäver, finnas anslaget på i ögonfallande sätt å varje arbetsplats, för vilken det äger tillämpning.

En duplett av anslaget och av i detsamma eventuellt företagna ändringar skall i förväg hava översänts till arbetsinspektören för departementet.

I händelse av arbetets fördelning på skift skall sammansättningen av varje skift, med angivande av varje arbetares namn, antingen angivas på ett anslag eller i ett specialregister, som ständigt skall hållas à jour och tillgängligt för arbetsinspektionen.

Den dagliga, effektiva arbetstiden må för de arbeten, som angivas i följande tabell och i enlighet med anvisningarna i densamma förlängas utöver de gränser, som fastställts i artiklarna 2 och 3 i detta dekret.

1) Arbete för arbetare, särskilt sysselsatta vid driften av ugnar, smältugnar, torkugnar, torkanordningar, »presses à chaud, autoclaves, gazogènes» och ångpannor, andra än sådana, som lämna drivkraft till maskiner, vid iordningställande av bad för behandling, vid uppvärmning av kittlar och kar, allt under förutsättning att arbetet uteslutande är av förberedande eller kompletterande art och icke utgör ett väsentligt arbete vid företaget. Arbete, som utföres av maskinister eller elektriker samt arbetare, som sysselsättas vid anordningar för drivkraftgenerering, belysning eller uppvärmning eller vid lyftanordningar.	Högst 1 ½ timme; 2 timmar å dagen efter varje dag, under vilken arbetet varit inställt.
2) Arbete av arbetare, vilka regelbundet eller undantagsvis under uppehåll i produktionen sysselsättas med underhåll eller rengöring av maskiner, ugnar och andra redskap, som på grund av arbetenas sammanhang ej kunna för sig sättas ur bruk under företagets allmänna drift.	Högst 1 ½ timme med rättighet att låta dessa arbetare arbeta 12 timmar under dagar, då arbetet är inställt och på dagen före sådana dagar.

	Tiden för ersättarens frånvaro.
3) Arbete, som utföres av förman, vars närvaro är oundgängligen nödvändig för arbetets gång i ett företag eller för skiftlagets arbete, när den som skall avlösa honom oväntat uteblir och under väntan på annan ersättare.	
4) Arbete, som utföres av förman, vars närvaro är oundgängligen nödvändig för att samordna arbetet mellan två skiftlag.	Högst 1 timme utöver den för skiftet gällande vanliga arbetstiden.
5) Arbete, som utföres av förmän och skiftbasar, speciellt sysselsatta med undersökningar, provningar, justering av nya typer samt mottagande av alla slags redskap.	Högst 2 timmar.
6) Arbete, som utföres av arbetare, som speciellt sysselsättas med arbeten, som måste fortgå oavbrutet under en tid av mer än en vecka.	a) Arbetstiden kan utsträckas med ett antal timmar, motsvarande högst hälften av det normala antalet under den dag, då skiftbyte äger rum. Mellan skiftbytena måste förflyta minst en vecka; eller b) Arbetstiden kan per vecka uppgå till 56 timmar, fördelade på sju perioder, under villkor att arbetstiden per vecka icke överstiger 48 timmar i medeltal under en tidrymd, icke överstigande tio veckor.
7) Sådant arbete i icke oavbrutet pågående verksamhet, som utföres av arbetare, särskilt sysselsatta med förrättningar, som tekniskt sett icke kunna avbrytas när som helst, för såvitt förrättningarna icke kunnat avslutas inom fastställd tid till följd av särskilda omständigheter.	Högst 2 timmar.
8) Arbete, som utföres av förmän och skiftbasar till förberedande och övervakande av arbetet inom företaget.	Högst 1 timme.
9) Arbete, som utföres av personal, sysselsatt med lastning och lossning av vagnar och fartyg för den händelse att avvikelsen är nödvändig och tillräcklig för fullbordande av ifrågavarande arbeten.	Högst 2 timmar.
10) Arbete, som utföres av inspektörer, uppsyningsmän över personalen, vakter, portvakter, spårväxlare, personal sysselsatt vid järnbanor inom ett företag, automobilförare, körkarlar, magasinsförvaltare, »basculeurs préposés au pesage des wagons, camions et voitures», brandvakter, föreståndare för sjukvårdsanstalter eller andra inrättningar, som äro upprättade för ett företags arbetare och tjänstemän samt deras familjer.	Högst 12 timmar, dock att användandet av denna eftergift ej må medföra att den oavbrutna vilotiden mellan två arbetsdagar minskas till mindre än 12 timmar.

11) Kontrollörer, kontorsvaktmästare och liknande; personer, som förestå rengöringen av lokaler.	Högst 2 timmar.

De eftergifter, som uppräknas härovan, gälla uteslutande för vuxna män, med undantag av dem, som angivas under 10 och 11 styckena, vilka eftergifter gälla vuxna av båda könen.

Artikel 6.

Den effektiva arbetstiden må kunna tillfälligtvis förlängas utöver de gränser, som fastställts i enlighet med artiklarna 2 och 3 i detta dekret, under följande villkor:

1) Brådskande arbete, vars omedelbara utförande är av nöden för att förekomma hotande olyckshändelser, vidtaga räddningsåtgärder eller reparera skador, som träffat företagets materiel, installationer eller byggnader.	Obegränsad rätt under en dag efter arbetsgivarens eget val; de följande dagarna 2 timmar utöver den vanliga arbetstiden i företaget.
2) Arbete, som utföres för landets säkerhet eller försvar eller för en allmän tjänstegren efter order från regeringen, som konstaterar behovet av undantag.	Begränsningen av arbetstiden skall i varje fall bestämmas efter överenskommelse mellan arbetsministeriet och det ministerium, som påbjuder arbetena.
3) Brådskande arbeten, som företaget måste utföra (extraordinär ökning av arbetet).	100 timmar per år i företag utan skiftarbete; 125 timmar i parfymfabriker; 150 timmar för expeditionen i fabriker, som framställa gödningsämnen och produkter, avsedda för lantbruket. I intet fall får den dagliga arbetstiden överstiga 10 timmar.

Artikel 7.

Förmånen av de permanenta undantagen tillkommer företagets chef med full rätt under villkor, att de formaliteter, som angivas i artikel 4 i detta dekret iakttagas.

Varje chef för ett företag, som vill utnyttja de i artikel 6 i detta dekret omförmälda möjligheter, skall på förhand till arbetsinspektören i departementet översända en dagtecknad anmälan med angivande av undantagets natur och orsak, antalet arbetare (barn, kvinnor och män), för vilka arbetstiden skall förlängas, arbetstimmarna och rastetiderna för dessa arbetare samt tiden för undantagens tillämpning, beräknad i dagar och timmar.

Chefen för företaget bör dessutom hålla à jour en tabell, på vilken skall antecknas, allt eftersom anmälningar översändas till arbetsinspektören, datum för de dagar, då undantagsbestämmelserna tillämpas med angivande av tiden för utnyttjandet av undantagen. Denna tabell skall anslås i företaget i enlighet med de i artikel 4 i detta dekret lämnade bestämmelser beträffande tidsindelningen och skall finnas anslagen därstädes från den 1 januari ett år till den 15 januari följande år.

Artikel 8.

De timmar, under vilka arbetet utföres med tillämpning av undantagen i tredje stycket av artikel 6 i detta dekret, skola anses såsom övertid och betalas

i enlighet med vad som är brukligt beträffande arbete, som utföres utöver den normala arbetstiden.

Artikel 9.

Bestämmelserna i förevarande reglemente skola tillämpas i hela franska riket och träda i tillämpning 14 dagar efter deras offentliggörande i Journal officiel.

Artikel 10.

Åt arbetsministern uppdrages att genomföra detta dekret, som skall offentliggöras i Journal officiel de la République Française och införas i Bulletin des lois.

Givet i Paris den 10 maj 1925.

Gaston Doumergue

Genom Republikens President
Arbetsministern

Durafour.

Holland.

Sid.

I. Lagens tillämpningsområde 58
II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden 59
A) Dagarbete utan skift 59
B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 59
C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 59
III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden 60
A) Utsträckning av arbetstiden per dag 60
B) Utsträckning av arbetstiden per dag och vecka 61
C) Utsträckning av arbetstiden på grund av överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare 61
IV. Övertidsarbete 62
A) Generella medgivanden för viss industri 63
a) lämnade av arbetsministern 63
b) lämnade av distriktsinspektionen efter medgivande av arbetsministern
c) för synnerligen brådskande fall 64
B) Medgivanden för särskilda företag 65
C) Förberedelse- och avslutningsarbeten 66
V. Övertidsersättning 67
VI. Övergångsbestämmelser 67
VII. Arbetstidsjournal 67
VIII. Bestämmelser rörande arbetare, som arbeta såväl i fabrik eller verkstäder som annorstädes 67
IX. Straffbestämmelser 68
X. Lagens efterlevnad 68
XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen 68
XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen 69

Inledning.

Genom lag den 1 november 1919, som trädde i kraft den 27 oktober 1920, infördes bestämmelser om 8 timmars arbetsdag och 45 timmars arbetsvecka. Genom en den 20 maj 1920 vidtagen ändring av lagen utsträcktes arbetstiden till 8 ½ timmar per dag och 48 timmar per vecka. Sistnämnda bestämmelser trädde i kraft den 18 juni 1922.

Lagen har till uppgift icke allenast att begränsa arbetstiden utan även att skydda arbetare, som sysselsättas med ohälsosamt eller farligt arbete.

Redan före utfärdandet av 1919 års arbetstidslag funnos emellertid bestämmelser för reglering av arbetstiden inom vissa yrken. Dessa lagar och förordningar gälla alltjämt. Sålunda fastställdes genom lag den 22 maj 1905, som trädde i kraft den 1 januari 1906, säkerhetsföreskrifter för arbetare, sysselsatta med byggnadsarbeten i kasuner med komprimerad luft. En verkställighetsförordning av den 26 januari 1907 begränsar arbetstiden till högst 8 tim-

mar per dag för arbeten, som utföras under $^1/_2$—3 atmosfärers tryck. Den nödvändiga tiden för in- och utslussningen inräknas icke i arbetstiden.

Ett dekret av den 22 september 1906 begränsar arbetstiden i gruvor under jord till 8 $^1/_2$ timmar per skift, räknat från den tidpunkt, då skiftlaget börjar nedstiga till det ögonblick, då samma skiftlag börjar uppstiga. Tiden för uppstigandet får icke överstiga tiden för nedstigandet med mer än 15 minuter och arbetarna böra nedstiga och uppstiga så mycket som möjligt i samma ordning. År 1919 ändrades skifttiden till 8 timmar.

En lag av den 16 oktober 1914 rörande arbete med lastning och lossning av fartyg föreskriver, att för nämnda arbete endast få användas män, som fyllt 18 år. Arbetstiden är begränsad till 10 timmar per dag och 60 timmar per vecka. Medgivande att utföra övertid kan, då särskilda förhållanden sådant påkalla, lämnas av distriktsinspektör för vissa slags arbeten och vissa arbetare. Arbetstiden får dock i intet fall överskrida 24 timmar i följd, däri inräknat vilotid om minst 6 timmar i allmänhet och om minst 4 timmar i särskilda fall.

Även efter tillkomsten av 1919 års arbetstidslag hava utfärdats speciallagar för vissa yrken. Sålunda har en lag av den 11 november 1921, som trädde i kraft den 16 juli 1923, begränsat arbetstiden för stenhuggeri till 8 timmar per dag och 45 timmar per vecka för arbetare, som fyllt 18 år, och till 7 $^1/_2$ timmar per dag och 42 timmar per vecka för arbetare, som icke fyllt 18 år. Arbetet får icke börja före kl. 7 på morgonen och icke fortgå efter kl. 6 på kvällen måndag—fredag och efter kl. 1 e. m. på lördagen. Undantag beträffande arbetstidens förläggning kan medgivas av distriktsinspektören för högst 30 dagar per år. Lagen betecknar med stenarbete allt arbete, som utföres i ett företag av en stenhuggare å naturliga eller konstgjorda stenar med maskinmässigt eller icke maskinmässigt drivna verktyg, med undantag av kvarnstenhuggning och viss bearbetning av marmor.

Slutligen må nämnas, att genom en lag av den 29 december 1919, som ändrats genom en förordning den 28 februari 1922, fastställts bestämmelser för arbetet vid järnvägarna. Lagen begränsar icke arbetstidens utan endast tjänstetidens längd.

I det följande lämnas redogörelse för bestämmelserna angående arbetstidens reglering enligt 1919 års arbetstidslag.

I. Lagens tillämpningsområde.

Lagen har tillämpning å allt arbete, som utföres i ett företag. Såsom företag anses jämväl sjukvårdsinrättning, advokatkontor o. dyl., byggnadsföretag samt inrättningar, drivna av staten, provinser, kommuner, annan offentlig institution, av föreningar, som äga rättssubjektivet, eller av stiftelser, såvida arbetet är av samma art som arbetet i fabrik eller verkstad, butik, apotek, värdshus eller hotell.

Från lagens tillämpning undantagas:

1) arbeten, för vilka bestämmelser utfärdats genom särskilda lagar eller reglementen, såsom gruvarbete, stenhuggeriarbete, hamnarbete och järnvägsdrift;

2) jordbruks-, trädgårds- och skogsarbeten samt kreatursavel;

3) tjänstefolkets arbete i hemmet;

4) arbete, som utföres av ett företags ledare och hans hustru;

5) arbete, som utföres av lärare och elever i tekniska skolor och yrkesskolor;

6) arbete, som utföres av personer, intagna i uppfostrings- och korrektionsanstalter, samt av fångarna i statsfängelserna;

7) arbete, som utföres av militär i tjänsten;

8) arbete ombord å transport- och fiskefartyg, som utföres av vissa närmare anförvanter till skepparen, under förutsättning att de hava sin bostad ombord å fartyget.

Den holländska arbetstidslagen fastslår — i likhet med den franska — arbetstidens reglering allenast i princip. För lagens tillämpning erfordras utfärdandet av särskild tillämpningsförordning. Beträffande arbetstidens längd hava bestämmelser hittills utfärdats allenast för arbetet i fabriker och verkstäder samt för kontorsarbete, utfört av minderåriga.

Såsom fabriker eller verkstäder skola anses:

a) alla arbetsplatser, inomhus eller utomhus, där man brukar utföra följande arbeten, nämligen: tillverkning, ändring, reparation eller annat arbete med förbättring av ett föremål eller material, avsett för försäljning eller nyttjande, ävensom förstörande av dylika föremål eller material, dock under förutsättning att arbetet icke uteslutande utföres för ett på platsen befintligt hushåll;

b) elektricitetsverk med understationer;

c) företag för grundläggnings- och grävningsarbeten, vattenlednings- och vägarbeten;

d) pumpstationer för landets torrläggning.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Arbetstiden är begränsad till 8 ½ timmar om dagen och 48 timmar i veckan. För bageriarbetarna är arbetstiden per dag ytterligare inskränkt, nämligen till 8 timmar med undantag för lördagen och vissa andra särskilt angivna dagar.

Arbetstiden skall förläggas mellan kl. 7 f. m. och kl. 6 e. m. med undantag för lördagen, då arbetet skall sluta kl. 1 e. m.

En tillämpningsförordning av år 1923 innehåller en mångfald medgivanden av arbetstidens utsträckning till andra delar av dygnet.

Genom särskild förordning kan medgivas utsträckning av arbetstiden per dag och vecka.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

För arbetets fördelning på skift erfordras särskilt medgivande, enär skiftarbete ej låter sig förena med de allmänna bestämmelserna om arbetstidens förläggning. De industrier, för vilka skiftarbete medgives, äro angivna i 1923 års tillämpningsförordning. Bestämmelser finnas för arbetets uppdelning på 2, 3 och 4 skift. 4-skiftarbetet kan dock utföras inom för 3-skiftarbetet bestämda gränser, varför särskilda bestämmelser för 4-skiftarbetet egentligen ej erfordras. För skiftarbetet medgives en arbetstid av 144 timmar på 3 veckor, dock högst 54 timmar per vecka.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

Genom särskild förordning har för tiden intill den 30 september 1925 medgivits en arbetstid av 56 timmar per vecka i medeltal på 3 veckor för 3-skiftsarbete, som måste fortgå dygnet om under veckans alla dagar (in eene continu werkende fabriek of werkplaats).

Ny förordning angående kontinuerligt skiftarbete är under utarbetande.

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstidens begränsning per dag och vecka.

A) *Utsträckning av arbetstiden per dag.*

Genom en kungl. förordning den 11 september 1923 har under vissa villkor medgivits tillstånd att utan överskridande av maximiarbetstiden av 48 timmar i veckan utsträcka arbetstiden per dag till 10 eller 11 timmar. Sådana tillstånd ha lämnats bl. a. i följande fall:

1) *Arbeten, som erfordras för att förebygga förstöring av ömtåliga varor:* arbete i hudsalterier (10 timmar), garverier och sämskskinnsfabriker (11 timmar för manliga arbetare), arbete med behandling och försändning av färsk fisk (11 timmar), arbete vid fiskrökerier (11 timmar för manliga arbetare) m. m.;

2) *Arbeten, som äro beroende av väderleken:* arbete vid tegelbruk (10 timmar under veckans tre sista arbetsdagar, om full arbetstid ej kunnat uttagas under början av veckan, 11 timmar om dagen för manliga arbetare för vissa angivna arbeten), arbetare vid torvfabriker (11 timmar för vissa arbeten), arbete vid fabriker och verkstäder, som drivas uteslutande med vind- eller vattenkraft (11 timmar för manliga arbetare);

3) *Arbeten, som äro beroende av vissa tekniska processer:* arbete i bryggerier (11 timmar för manliga arbetare), i koppar-, järn- och stålgjuterier (9 ½ timmar under veckans fem första söckendagar för gjutning och därmed i omedelbart sammanhang stående arbeten), arbete i limkokerier (10 timmar under veckans fem första arbetsdagar för manliga arbetare), arbete med blekning, färgning, tryckning m. m. av textilvaror (11 timmar under veckans fem första arbetsdagar);

4) *Reparationsarbeten m. m.:* Reparations- och liknande arbeten å byggnader, maskiner, ugnar, pannor, rörledningar etc. i trängande fall; undersökning och avhjälpande av skador i gas-, vatten- och elektricitetsverk med tillhörande ledningar samt å telegraf- och telefonstationer, fartygsreparationer samt brådskande reparationer av cyklar, flygmaskiner och andra transportmedel; reparation av lokomotiv och vagnar vid järn- och spårvägar; tunnbinderiarbete; reparation och rengöring av fiskenät, arbete i skeppsfourneringsföretag för möjliggörande av fiskefartygs avgång i rätt tid (11 timmar);

5) *Väg- och vattenbyggnadsarbeten:* byggande, reparation, omläggning etc. av körvägar, gator, kloakledningar, järn- och spårvägar, broar, slussar, dammar etc., muddring m. m. (11 timmar).

6) *Arbete, som står i samband med minutförsäljning:* arbete i konditorier (11 timmar på julafton, nyårsafton och dagen före Kristi himmelsfärdsdag; manliga arbetare 11 timmar även på lördagar samt under 7 dagar före S:t Nikolaas (den 6 december) och 3 dagar före juldagen och nyårsdagen); arbete hos blomsterhandlare (11 timmar på lördagar, julafton, nyårsafton och dagen före Kristi himmelsfärdsdag; manliga arbetare även 11 timmar under 7 dagar före S:t Nikolaas samt 3 dagar före jul- och nyårsdagarna); arbete i slakterier och hos fågelhandlare samt i fisk- och skaldjursaffärer, om försäljning i butik äger rum (11 timmar på lördagen efter särskilt tillstånd, 10 timmar på fredagar); arbete i slakterier och hos fågelhandlare i andra fall (10 timmar under högst 2 av veckans 5 första arbetsdagar för manliga arbetare); arbete i slakterier med butik dessutom 11 timmar på julafton, nyårsafton och dagen före Kristi himmelsfärdsdag.

7) *Vakttjänstgöring:* manliga arbetare, som icke uteslutande eller huvudsakligen ha vakttjänst (11 timmar per dag under lördagar och söndagar).

8) *Lastnings- och lossningsarbeten:* 11 timmar för manliga arbetare, då så är nödvändigt för att undvika skada å varor eller för företagets jämna gång etc.

9) *Diverse andra arbeten:* Arbete i laboratorier (10 timmar); arbete i tvättinrättning vid bad- och siminrättning (10 timmar på lördagar), mattfabriker (10 timmar för manliga arbetare); betonggjutning (11 timmar för manliga arbetare); tillverkning av likkistor, dock ej arbete på lager (11 timmar för manliga arbetare); skötsel av desinfektionsapparater (11 timmar för manliga arbetare).

I allmänhet innebära de lämnade medgivandena även rätt att i viss utsträckning förlägga arbetet till eljest förbjudna tider (lördagar efter kl. 1, söndagar efter kl. 6 e. m. o. s. v.); särskilda bestämmelser om vilotider ha samtidigt meddelats. I de fall, där arbetstiden får utsträckas för kvinnliga arbetare, har i regel särskilt föreskrivits, att tillståndet endast avser kvinnor, som icke sköta hushåll.

B) *Utsträckning av arbetstiden per dag och vecka.*

Genom nyssnämnda verkställighetsförordning har medgivits bl. a. följande undantag:

För män, vilkas arbete huvudsakligen består i vakttjänst, får arbetstiden utsträckas till 12 timmar per dag och 72 timmar i veckan.

I pumpstationerna för landets torrläggning få män användas till arbete under 12 timmar per dag och 84 timmar per vecka, under villkor att arbetstiden i genomsnitt per kalenderår icke överstiger 48 timmar i veckan.

I konditorier och blomsteraffärer få män användas till arbete i 16 timmar under 3 dagar om året med högst 2 dagar i följd, under villkor att arbetstiden för 7 dagar i följd icke överstiger 81 timmar. Dessa 3 dagar få uttagas under perioder av 7 dagar före S:t Nicolaas' fest (6 december) och 3 dagar före juldagen och nyårsdagen.

C) *Utsträckning av arbetstiden på grund av överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare.*

Därest vederbörande arbetsgivare- och arbetarorganisationer eller, i saknad av organisation, representanter för arbetsgivare och arbetare finna önskvärt, att för visst företag eller viss yrkesgrupp arbetstiden utsträckes utöver 8 ½ timmar per dag och 48 timmar per vecka, kan arbetsministern medgiva tillstånd därtill. Arbetstiden får dock icke överstiga

för dag: 11 timmar för män, dock att vid skiftväxling i kontinuerligt skiftarbete arbetstiden får uppgå till 18 timmar; 10 timmar för kvinnor och minderåriga;

för vecka: 62 timmar för män, 55 timmar för kvinnor och minderåriga över 16 år, 48 timmar för minderåriga under 16 år;

för år: 2 500 timmar för män, kvinnor och minderåriga, som fyllt 16 år.

För de industrier, som jämlikt övergångsbestämmelserna medgivas rätt till utsträckning av arbetstiden, ökas ovan angivna maximalarbetstid för veckan för minderåriga och kvinnor ävensom årsmaximum i proportion härtill.

Maximitiden per år, 2 500 timmar, motsvarar i det närmaste 52 arbetsveckor à 48 timmar i veckan (2 496 timmar). Genom att arbetstiden under de dagar av året, då arbetet av olika anledningar är inställt, får uttagas å övriga dagar, erhåller emellertid arbetsgivaren en ökad arbetstid. Dylik fördelning av arbetstiden lämpar sig bäst för säsongindustrien, som härigenom kan under den brådskande tiden väsentligen utsträcka arbetstiden. Judarna, som endast arbeta 5 dagar i veckan, begagna sig av dessa bestämmelser.

Såsom exempel må nämnas:

Boktryckerier, anslutna till kollektivavtalet för boktryckeriindustrien år 1924, få använda män 11 timmar per dag, kvinnor och minderåriga, som fyllt 16 år, 10 timmar per dag och 55 timmar per vecka samt minderåriga under 16 år 10 timmar per dag och 48 timmar per vecka under villkor, att antalet arbetstimmar per vecka utöver 48 timmar icke överstiger för män 10 timmar per vecka och 25 timmar per kvartal samt för kvinnor och minderåriga över 16 år 25 timmar per kvartal.

Liknande medgivande har lämnats stentryckerier, som äro anslutna till kollektivavtalet för år 1924 inom ifrågavarande industri.

Trävaruindustrien i Amsterdam, Haag, Rotterdam och Leiden, som har lokala kollektivavtal, har medgivits följande arbetstider under tiden 26 maj—4 oktober 1924:

a) I Amsterdam och Haag: fullvuxna 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag samt minderåriga under 16 år 48 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

b) I Rotterdam och Leiden: fullvuxna 52 $^1/_2$ timmar per vecka och 9 $^1/_2$ timmar per dag samt minderåriga under 16 år 48 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Såsom villkor fastställdes, att arbetstiden under vintern intill den 1 mars 1925 skulle förkortas samt att veckolönen skulle vara densamma under vintern och sommaren med undantag för arbetare, som endast arbetade under sommaren och för vilka lönen därför måste förhöjas.

Trävaruindustrien i Zaandam m. fl. platser har medgivits följande arbetstid: för män 10 timmar per dag och 55 $^1/_2$ timmar per vecka, för minderåriga, som fyllt 16 år, 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag, samt för minderåriga under 16 år 48 timmar i veckan och 10 timmar per dag. Övertiden skulle vara utjämnad före den 1 april 1925 genom minskat arbete under vissa tider.

Skofabriker, som ingått kollektivavtal, hava medgivits rätt att för återvinnande av tid, som förlorats under helgdagar, under tiden 29 december 1924—7 februari 1925 använda arbetare, som fyllt 16 år, till arbete under 55 timmar i veckan och 10 timmar om dagen, under villkor att arbetarna erhålla viss förhöjning å veckolönen.

Ett antal textilfabriker har erhållit medgivande att arbeta 8 $^3/_4$ timmar per dag under de 5 första arbetsdagarna och på lördagen 4 $^1/_4$ timmar (tillhopa 48 timmar).

Cigarrfabriker hava erhållit tillstånd att för återvinning av arbetstid, som förlorats på grund av helgdagar, använda arbetare, som fyllt 16 år, till arbete under tiden 3—22 mars 1924 under 55 timmar i veckan och 10 timmar om dagen.

Ett antal ölbryggerier hava medgivits rätt att använda arbetare, som fyllt 16 år, under tiden 1 april—30 september 1924 till arbete under 9 timmar per dag (6 timmar på lördag). Överskjutande timmar skulle utjämnas genom minskat arbete under vintern före den 31 mars 1925.

IV. Övertidsarbete.

För säsongarbeten och på grund av särskilda anledningar kan medgivas utsträckning av arbetstiden:

för män till högst 11 timmar per dag och högst 62 timmar per vecka;

för kvinnor och minderåriga över 16 år till högst 10 timmar per dag och högst 55 timmar per vecka;

för minderåriga under 16 år till högst 10 timmar per dag och högst 48 timmar per vecka.

Dylika medgivanden lämnas i första hand av distriktsinspektören. Avser framställning övertid under mer än 14 dagar eller har icke 6 dagar förflutit sedan det föregående tillståndet utgick, måste distriktschefen först inhämta bemyndigande från generaldirektören i arbetsinspektionen. Över distriktschefens beslut kan arbetsgivaren inom 14 dagar efter beslutet klaga hos arbetsministern, vars avgörande är definitivt.

För alla företag inom viss industri i hela landet eller inom viss del därav kan arbetsministern lämna ett generellt medgivande genom beslut infört i den officiella tidningen Staatscourant.

Ministern kan även överlåta samma rätt åt distriktsinspektören beträffande dennes distrikt.

Under år 1924 hava av arbetsinspektörerna i de olika distrikten lämnats 12 227 dylika medgivanden. Med tillstånd av generaldirektören hava lämnats ytterligare 9 390 medgivanden till arbete på övertid. Arbetsministern har efter överklagande av distriktsinspektörernas beslut i 132 fall lämnat särskilt medgivande. Generella medgivanden för grupper av företag inom respektive distrikt ha i 2 570 fall lämnats av distriktsinspektörerna.

I det följande lämnas redogörelse rörande dels generella medgivanden till övertidsarbete för viss industri, dels ock medgivanden för särskilda företag inom viss industri.

A) *Generella medgivanden för viss industri.*

a) Medgivanden, lämnade av arbetsministern.

Betongfabriker hava medgivits rätt att under tiden 12 maj—30 september 1924 använda arbetare, som fyllt 16 år, till arbete under 53 timmar i veckan och 9 ½ timmar om dagen under villkor att arbetstiden under tiden 1 oktober 1924—25 februari 1925 icke utgjorde mer än 45 timmar per vecka och 8 timmar per dag.

Kalksandstenfabriker fingo under tiden 1 november 1924—30 juni 1925 använda en arbetstid av 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Tegelbruk fingo under tiden 1 april—30 september 1924 för vissa distrikt använda en arbetstid av 50 timmar per vecka och 9 timmar per dag samt för andra distrikt 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag (medgivandet lämnat år 1923).

Mudderverk fingo under tiden 10 april—31 december 1924 använda en arbetstid av 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Torvfabriker fingo under tiden 2 maj—31 juli 1924 använda män högst 55 timmar per vecka och 11 timmar per dag, minderåriga över 16 år högst 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag, kvinnor högst 48 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Brödbagerier, som också tillverka kakor, bakelser, choklad och sockerarbeten, hava lämnats tillstånd att vissa dagar vid S:t Nikolaas och julhelgen använda minderåriga om 16 à 17 år till arbete under 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Smör- och ostmejerier hava för tiden 1 april 1924—31 mars 1925 medgivits rätt att använda minderåriga, som fyllt 16 år, och äldre under 26 veckor 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag med villkor att arbetstiden icke överstege under 13 veckor 48 timmar per vecka och 8 ½ timmar per dag och under 13 veckor 42 timmar per vecka och 7 timmar per dag.

Fabriker för kondenserad mjölk m. m. i Amsterdam m. fl. städer hava medgivits följande arbetstid för minderåriga, som fyllt 16 år, och äldre, nämligen:

17 veckor 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag
9 » 50 » » » » 9 » » »
9 » 48 » » » » 8½ » » »

Blomsteraffärer fingo under tiden 24 oktober 1924—23 oktober 1925 använda minderåriga över 16 år och äldre till arbete under 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

b) Medgivanden, lämnade av distriktsinspektör efter bemyndigande av arbetsministern.

Boktryckerier och stentryckerier, som ingått kollektivavtal för år 1924, fingo under samma år använda arbetare, som fyllt 16 år, och äldre till övertidsarbete under 108 timmar med högst 27 timmar per kvartal.

Kemiska tvätterier fingo på grund av säsongbrådska använda arbetare, som fyllt 16 år, och äldre till arbete under 53 timmar i veckan och 9 ½ timmar per dag från 27 mars till 14 juni 1924 samt under 7 veckor under tiden 15 september—15 november 1924, under villkor att arbetstiden under tiden 15 mars 1924—14 mars 1925 icke överstege 2 500 timmar.

Velociped- och motorreparatörer fingo på grund av säsongbrådska från 17 mars till 26 april och under tiden 1—27 september arbeta 50 ½ timmar i veckan och 9 timmar om dagen samt under tiden 28 april—30 augusti 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

Smeder och vagnmakare på landet fingo under den brådaste tiden för lantbruket arbeta 55 timmar i veckan och 10 timmar om dagen.

Bokbinderier, som hade kollektivavtal för år 1924, fingo under 1924 använda arbetare, som fyllt 16 år, och äldre till 100 timmars övertidsarbete med högst 20 timmar under vart och ett av de tre första kvartalen och högst 40 timmar under 4:e kvartalet.

Spannmålskvarnar fingo för säsongbrådska använda arbetare, som fyllt 16 år, och äldre till arbete under 55 timmar i veckan och 10 timmar om dagem under tiden 4 februari—3 maj 1924 och under 50 timmar i veckan och 9 timmar om dagen under tiden 1 november 1924—31 januari 1925.

Konservfabriker fingo för säsongbrådska under tiden 1 maj—31 oktober 1924 använda män 35 dagar till arbete 10 timmar om dagen och 62 timmar i veckan samt 85 dagar till arbete 10 timmar om dagen och 60 timmar i veckan ävensom minderåriga, som fyllt 16 år, och kvinnor till arbete under 120 dagar med högst 10 timmar om dagen och 55 timmar i veckan.

För vissa arbeten i mineralvatten- och limonadfabriker har för tiden maj—september medgivits en arbetstid av 55 timmar per vecka och 10 timmar per dag.

c) Övertid för synnerligen brådskande fall.

Genom särskilt tillstånd av Arbetsministern kan arbetstiden i brådskande fall, då tiden icke medgiver arbetsgivaren möjlighet att av distriktsinspektören begära och erhålla rätt till utökning av arbetstiden, få utsträckas till högst 11 timmar om dagen och högst 55 timmar i veckan. Dylikt tillstånd lämnas för högst ett år i sänder och får utnyttjas under högst 60 dagar.

Har någon av företagets ledare eller person i övervakande ställning dömts för överträdelse av arbetstidslagen, kan medgivandet återkallas av ministern.

Ifrågavarande utsträckning av arbetstiden avser i allmänhet endast 1 à 22 dagar åt gången. Därefter torde medgivande från yrkesinspektören hava hunnit inhämtas.

Arbetsgivaren har att inköpa en kupongbok med kuponger för det antal dagar, han erhållit rätt till övertidsarbete. För varje gång, som han utnyttjar medgivandet i fråga, avrives en kupong och insändes till distriktsinspektören eller borgmästaren i vederbörande kommun. Under år 1924 försåldes 1 343 kupongböcker och inkommo från arbetsgivarna 11 838 kuponger.

B) *Medgivanden till övertidsarbete för särskilda företag inom nedan angivna industrier, lämnade av distriktsinspektionen eller generaldirektören i arbetsinspektionen för år 1924.*

	Arbetstid per vecka: Antal timmar	Arbetstid per dag: Antal timmar	Anledning
Ler- och rörindustrifabriker (1/4—31/10 1924)	50	—	utländsk konkurrens.
Taktegelfabriker (i vissa provinser)	55	10	» »
Stenfabriker under några månader	55	10	högt vattenstånd, som hindrat produktionen.
Buteljglasbruk	51	9	utländsk konkurrens.
Tryckerier under kortare tid	55	10	brådskande arbete.
Ett antal byggnadsföretag	55	10	långvarig frost.
Kemiska fabriker	55	10	utländsk konkurrens och säsongbrådska.
Möbelfabriker	53	9 1/2	utländsk konkurrens och föga lönande industri.
Trävarufabriker i enskilda fall	53 à 55	—	säsongbrådska.
Träullfabriker under några månader	58	10 1/2	synnerlig brådska.
Tunnbinderi och lådfabriker	55	10	utländsk konkurrens.
Korgmakeri och träskofabriker	53 à 55	9 1/2 à 10	säsongarbete.
Skrädderier, syatelierer, hattmodister högst 9 veckor	53 à 55	9 1/2 à 10	»
Konfektionsfabriker några månader	50 1/2 à 53	9 à 9 1/2	»
Hatt- och mössfabriker	50 à 55	9 á 10	»
Skofabriker, gummifabriker några månader	53 à 55	9 1/2 à 10	»
Torvfabriker i vissa distrikt några månader	55	10 à 11	»
Skeppsvarv för fartyg i inrikes trafik, sommarhalvåret	55	10	»
Järngjuterier för kortare och längre tider	53	9 1/2	utländsk konkurrens.
Maskinfabriker	53	9 1/2	förlustbringande drift.
Velocipedfabriker högst 4 månader	53	9 1/2	säsongarbete.
Linberedning för en del av året	55	10	»
Textilindustrier, lockout började 1923, som slutade med överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare om övertid	130 timmar per år efter tillstånd av arbetsinspektören		»
Tricotfabriker	53 à 55	9 1/2 à 10	brådskande arbete.
Konstsidenfabriker	53 à 55	9 1/2 à 10	» »
Cacao-, choklad- och karamellfabriker några veckor	50 à 55	9 à 10	vid påsk, jul m. m.
Ostinpackning några månader	53 à 55	9 1/2 à 10	säsongarbete.
Tobaksfabriker några månader	53 à 55	9 1/2 à 10	särskild brådska i samband med gränshandeln.
Ölbryggerier sommartid	50 1/2 à 55	9 à 10	säsongarbete.
Sockerfabriker för förberedelsearbeten till kampanjen	53 à 62	9 1/2 à 11	»
För lastning eller lossning av varor under sockerkampanjen	60	10	»
Fruktinläggning några månader	58	10	»
Sirapsfabriker några månader	62	11	»
Grönsaksinläggningar några månader	53 à 62	9 1/2 à 11	»
Sillinläggning och rökerier i vissa fall några månader	62	11	»
Exportslakterier	48	11	»
Frörensningsanstalter några månader	55 à 61 1/2	10 à 11	»

Vid företag, tillhöriga judar, har medgivits 9 ½ à 10 timmars arbete under de 5 första dagarna, under villkor att intet arbete utföres på lördag och söndag.

C) *Förberedelse- och avslutningsarbeten.*

För utförande av nödiga förberedelse- eller avslutningsarbeten får arbetstiden utsträckas för män med 12 timmar och för kvinnor med 6 timmar i veckan, under villkor att övertidsarbetet antingen är nödvändigt för företagets jämna drift och icke kan utföras under den ordinarie arbetstiden eller ock måste verkställas för att arbetet vid företaget i fråga vid arbetstidens början genast skall kunna upptagas i full utsträckning. För kvinnor föreskrives i dylika fall en högsta arbetstid av 11 timmar per dag samt viss vilotid mellan de arbetsdagar, då övertidsarbete förekommer.

Ifrågavarande övertid för förberedelse- och avslutningsarbeten får dock uttagas allenast för vissa i verkställighetsförordningen av år 1923 angivna arbeten, nämligen

a) uppeldning av ångpannor eller ugnar högst 2 timmar eller, om ångpannan eller ugnen under en dags uppehåll i driften icke blivit eldad, 5 timmar samt tillsyn av ångpannor och ugnar under avbrott i driftsarbetet och under högst en timme efter dess slut;

b) uppeldning av generatorer högst 1 timme före driftens början och under uppehåll i driftsarbetet;

c) iordningställande av kraftmaskiner och drivverk 1 timme före driftens början samt skötsel därav under uppehåll i driftsarbetet och under högst 1 timme efter driftens slut;

d) iordningställande högst 1 timme före driftens början dels av tvättvatten i ylletvätterier och av bleknings-, betnings-, färg- och syrebad, dels av betong och murbruk, dels ock av lera i lervarufabriker och av deg i biskvitfabriker;

e) iordningställande av verktyg och redskap högst 1 timme före driftens början samt tillsyn därav vid avbrott i arbetet och under 1 timme efter arbetets slut, under förutsättning att med detta arbete sysselsättes 1 man eller högst 1 man på 10 arbetare i ifrågavarande avdelning av fabriken;

f) iordningställande av arbetslokaler högst 1 timme före driftens början samt underhåll och rengöring av desamma under avbrott i arbetet och under högst 1 timme efter arbetets slut;

g) eftersyn och iordningställande av vävstolar genom vävlagare vid avbrott i arbetet samt under högst 1 timme efter arbetets slut;

h) hopsamling och kontrollerande av de tillverkade produkterna och de använda redskapen högst 1 timme efter driftens slut;

i) arbete som portvakt, under förutsättning att arbetet icke börjar tidigare än 1 timme före driftens början och icke slutar senare än 1 timme efter driftens slut och att arbetet förrättas av arbetare, som icke deltager i driftsarbetet (utan endast sysselsättes som portvakt);

j) avslutandet av sterilisationsprocessen i konservfabriker;

k) reparation av byggnader samt reparation eller justering av verktyg, drivverk, redskap (tillbehör), ugnar, pannor, rörledningar etc. genom maskinister, eldare eller reparatörer, som tillhöra företagets fast anställda personal;

l) rengöring av ångpannor, rökkanaler och ekonomiseringsanordningar genom maskinister eller eldare, hörande till företagets fast anställda personall.

Arbete, som avses under k) och l) härovan får icke utsträckas utöver 12 timmar om dagen, med undantag för en dag i veckan, då arbetstiden får uppgå till 16 timmar.

V. Övertidsersättning.

Lagen innehåller icke några bestämmelser om övertidsersättning.

VI. Övergångsbestämmelser.

Arbetsministern äger rättighet att medgiva förlängning av arbetstiden vid viss fabrik eller verkstad med högst 1 ½ timme per dag och högst 7 timmar per vecka. Denna bestämmelse, som enligt lagen skulle äga giltighet under 4 år efter lagens ikraftträdande, har förlängts att gälla ytterligare 2 år. Ett 40-tal dispenser gälla för närvarande, avseende huvudsakligen utsträckning av arbetstiden för minderåriga i textil- och fajansfabriker.

Bibehållandet av ifrågavarande övergångsbestämmelse har särskild betydelse för vissa industrier, enär härigenom minderåriga, som ej fyllt 16 år, kunna användas till arbete utöver 48 timmar i veckan, vilket eljest icke medgives enligt lagen.

VII. Arbetstidsjournal.

I varje fabrik eller verkstad skall finnas en journal med uppgift för hela arbetsstyrkan rörande arbetstidens början och slut för dagen, raster och vilodag. Om arbetstiden icke är lika för varje dag eller vecka, skola de skilda arbetstiderna särskilt angivas. Likaledes skall, därest arbetstiden icke är densamma för hela arbetsstyrkan, arbetstiden för varje grupp arbetare tydligt utmärkas. Uppgifterna å de olika bladen i journalen äga giltighet från den dag, som å bladet angives härför, eller om dylik anteckning saknas från den dag, som ifrågavarande blad är dagtecknat.

Ledaren av ett företag åligger att översända en kopia av bladet till distriktsinspektören senast den dag, då bestämmelserna å bladet träda i kraft. Bladen säljas å postanstalterna och åtföljas av ett frankerat brevkort med kopieblad för den kopia, som bör insändas till distriktsinspektören. Denne åligger att, ifall så behövs, omedelbart meddela arbetsgivaren, om han genom de angivna arbetstiderna överträtt gällande arbetstidsbestämmelse och uppmana honom att rätta missförhållandet.

Brevkortet skall inlämnas å det postkontor, där motsvarande blad i journalen är avstämplat.

I särskilt register skola finnas uppgifter för varje arbetare om fullständigt namn och födelsetid ävensom rörande det blad i journalen, som angiver hans arbetstid.

Genom tillämpningsförordningen den 11 september 1923 hava medgivits vissa undantag från bestämmelserna om journalföring.

VIII. Bestämmelser rörande arbetare, som arbeta såväl i fabriker eller verkstäder som annorstädes.

En arbetare, som brukar arbeta mer än 12 timmar i veckan i en fabrik eller verkstad, får beträffande arbete, som han utför annorstädes än i en fabrik eller verkstad, icke överskrida den arbetstid, som medgivits för arbetet i fabriken eller verkstaden i fråga.

Denna bestämmelse gäller såväl för arbete i samma företag, där arbetaren är anställd, som för arbete i ett annat företag.

Arbetsinspektörerna kunna medgiva undantag härifrån. Under år 1923 hava beviljats inalles 160 dylika undantag, under år 1924 sammanlagt 176. Dessa undantag gälla huvudsakligen arbete som kypare, chaufför, mjölkkontrollant etc.

Arbetaren är skyldig lämna distriktsinspektören nödiga upplysningar om sin arbetstid i de olika företag, vari han har sysselsättning.

IX. Straffbestämmelser.

De straffbestämmelser, som finnas i lagen, angiva såsom maximum 100 floriners böter eller 1 månads fängelse. Vid förnyad förseelse är maximum 200 floriners böter eller 2 månaders fängelse.

X. Lagens efterlevnad.

Tillsyn å efterlevnaden av lagen tillkommer arbetsinspektionen. Denna består av en generaldirektör och 11 inspektörer. Härförutom finnes ett antal specialinspektörer för olika yrken. Under år 1924 hava överträdelser av lagen beivrats av yrkesinspektionen i 463 fall och av polismyndigheterna i 867 fall.

XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna meddela, att de icke äro nöjda med den nuvarande lagen, då den icke medgiver tillräcklig arbetstid. Särskilt för exportindustrien är behovet av utsträckt arbetstid stort med hänsyn till konkurrensen på utlandet. Arbetarnas organisationer äro starka och motarbeta utsträckning av arbetstiden. Till följd av den svåra industriella kris, varunder Holland lidit de senaste åren, har dock de organiserade arbetarnas styrka minskats. Regeringen har under de föregående åren i tämligen stor utsträckning tillmötesgått arbetsgivarnas krav på övertid. Vid tiden för de senaste riksdagsvalen började emellertid regeringen inskränka på medgivanden till arbete på övertid, antagligen av politiska orsaker. I början av augusti 1925 har ny ministär kommit till makten. Medgivanden till utsträckt arbetstid äro beroende av den sittande ministärens politiska åsikter. Detta medför ett osäkerhetstillstånd för arbetsgivaren.

Någon utredning om lagens ekonomiska verkningar har icke verkställts.

Arbetarna uppgiva, att de äro missnöjda över att 8-timmarslagen ännu 6 år efter dess antagande tillämpas allenast på arbetet i fabriker och verkstäder samt för minderåriga å kontor. Lagen har dock fastställt reglering av arbetstiden för ett flertal andra arbeten.

Vidare anse arbetarna, att regeringen hittills medgivit allt för många avvikelser från lagen. Genom sina organisationer söka arbetarna motarbeta, att arbete på övertid utföres i samma utsträckning som förut skett. Arbetstiden har sålunda under år 1925 minskats inom flera industrier.

Omkring 500 000 arbetare äro organiserade. Under fabrikslagen höra omkring 705 000 arbetare, därav 498 000 män, 74 000 kvinnor och 133 000 minderåriga.

XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Holland har icke ratificerat Washingtonkonventionen. Lagen strider också mot bestämmelserna i Washingtonkonventionen i bl. a. följande avseenden:

1) Under visst antal år kan arbetsministern utan rådplägning med eller utan överenskommelse mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer medgiva en utsträckning av arbetstiden i särskilda företag eller för särskilda arbeten med 1 ½ timme per dag eller 7 timmar per vecka.

2) Lagen innehåller icke någon bestämmelse motsvarande art. 6 i Washingtonkonventionen rörande 25 % förhöjning å arbetslönen för övertidsarbete.

Norge.

		Sid.
I.	Lagens tillämpningsområde	71
II.	Allmänna bestämmelser om arbetstiden	72
	A) Dagarbete utan skift	72
	B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift	72
	C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift	72
III.	Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden	73
	A) Säsongarbete	73
	B) Lastnings- och lossningsarbete	73
	C) Vakttjänst	73
	D) Återtagande av förlorad arbetstid	73
IV.	Övertidsarbete	73
	A) Övertid för vissa arbeten	73
	B) Utsträckning av övertiden efter medgivande av socialdepartementet	74
	C) Övertid vid nödtillfällen	74
V.	Övertidsersättning	74
VI.	Dispens från lagen, meddelad av Konungen	75
VII.	Arbetsrådet	75
VIII.	Straffbestämmelser	75
IX.	Lagens efterlevnad	75
X.	Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen	75
XI.	Lagen och Washingtonöverenskommelsen	76
XII.	Förslag till ny lag	76

Inledning.

Frågan om lagstadgad begränsning av arbetstiden i Norge var första gången under offentlig debatt vid tredje allmänna norska arbetarmötet i Kristiansand år 1885. Året därpå väcktes förslag i stortinget om 10 timmars normalarbetsdag. Detta förslag föranledde emellertid ingen lagstiftning i ämnet och det dröjde ända till 1907, innan frågan ånyo upptogs till behandling. Nämnda år framlade arbetarnas fackorganisation förslag till ändring av lagen om tillsynen över fabriker, avseende bl. a. en begränsning av arbetstiden för industriarbetare över 18 år till 8 timmars normalarbetsdag. Arbetstiden skulle dock kunna utsträckas till 8 ½ timme per dag, under villkor att arbetstiden per vecka icke överstege 48 timmar. Ifrågavarande förslag, som behandlades av en särskild kommitté, upptogs emellertid ej till behandling i stortinget. Ett av samma kommitté avgivet nytt betänkande i ärendet, enligt vilket arbetstiden skulle utgöra högst 10 timmar per dag och 56 timmar per vecka, avslogs av stortinget år 1909.

År 1915 avlät regeringen till stortinget proposition rörande ny lag om arbetarskydd i industriella yrken. Lagen antogs av stortinget och promulgera-

des den 18 september 1915. I densamma begränsades arbetstiden för arbetare i fabriker samt vissa hantverk och rörelser till 10 timmar per dag och 54 timmar per vecka. För gruvor, smälthyttor och boktryckerier inskränktes arbetstiden till 48 timmar i veckan. Särskilda föreskrifter lämnades för nattarbete, för minderårigas och havande kvinnors arbete, för övertidsarbete etc. I vad angår bestämmelserna om arbetstiden trädde lagen i kraft den 1 januari 1917.

Den under världskriget uppkomna livsmedelsbristen nödvändiggjorde emellertid ytterligare inskränkning av arbetstiden inom särskilt betungande och hälsofarliga arbetsområden. På initiativ av norska fackorganisationen utfärdades år 1918 en provisorisk lag om arbetstidens begränsning. Enligt denna ägde Konungen på ansökan förordna, att arbetstiden inom visst arbetsområde ej finge överstiga 8 ½ timmar per dag eller 48 timmar per vecka. På grund av den stora mängd ansökningar om förkortad arbetstid, som inkommo till socialdepartementet och vilkas behandling i rätt tid icke kunde medhinnas, fann departementet nödvändigt att uppdraga åt en år 1916 tillsatt kommitté för revision av lagstiftningen om arbetarskydd att skyndsamt och med åsidosättande av sitt uppdrag i övrigt utarbeta förslag till bestämmelser om arbetstidens begränsning. Kommitténs förslag till lag angående ändringar i lagen den 18 september 1915 förelåg i januari 1919. Förslaget innehöll, att den allmänna arbetstiden för arbetare ej finge överskrida 8 ½ timmar per dag och 48 timmar per vecka. Arbetare i gruvor och smälthyttor medgåvos en arbetstid av 9 ½ timmar per dag under veckans fem första arbetsdagar med ledighet under lördagen, under villkor att arbetstiden ej överstege 48 timmar per vecka. Tiden för nedfarten i och uppfarten ur gruvan skulle inräknas i arbetstiden. Övertidsarbete under högst 10 timmar per vecka och högst 30 timmar under fyra på varandra följande veckor skulle få utföras, dock endast undantagsvis.

På grund av detta betänkande avlät regeringen skyndsamt proposition i ämnet till stortinget. Sedan stortingets socialkommitté avgivit yttrande i frågan och därvid föreslagit vissa ändringar, avseende bl. a. medgivande av längre övertid, lossnings- och lastningsarbetares undantagande från lagen samt rätt för Konungen att under vissa förhållanden medgiva undantag från lagens tillämpning, antog stortinget 1919 lag om ändringar i och tillägg till lagen den 18 september 1915 om skydd för arbetare i industriella inrättningar. Denna lag trädde i kraft den 1 januari 1920.

I. Lagens tillämpningsområde.

Lagen äger tillämpning å:

fabriker och de hantverks- och andra industriella företag, som drivas fabriksmässigt eller vid vilka antingen användes annan drivkraft än mänsklig muskelkraft eller ock användes ångmaskin. Undantagna äro dock företag, vari användes motor å icke mer än en hästkraft.

Lagen äger vidare tillämpning å:

stenbrott, kalkbrott och stenhuggerier, i vilka regelbundet sysselsättas minst 5 arbetare;

gruvdrift, anrikningsverk, hyttor och andra anläggningar för framställning och förädling av mineralier;

företag, i vilka exploderande ämnen framställas eller fabriksmässigt användas;

hantverk och liknande industriella företag, som regelbundet sysselsätta minst 5 arbetare, för såvitt dessa sysselsättas av företagets innehavare på dennes verkstad eller på annan plats, som icke är arbetarens hem, ävensom å isupptagning.

Bestämmelserna i lagen, i vad desamma avse arbetstidens begränsning, skola även gälla för företag, som sysselsätta lager- och packhusarbetare, för arbete vid upplagsplatser, ångfartygsexpeditioner och dylikt, för företag, som avse byggnadsarbeten och som regelbundet sysselsätta minst 5 arbetare, för vatten-, gas- och kloakledningsarbeten, för brobyggnadsarbeten samt för anläggning av vägar, järnbanor, hamnar, telegraf- och telefonledningar och dylikt.

Företag av ovan angivna slag, som äro av så kortvarig natur eller så obetydliga, att de icke kunna läggas under ordnad drift, undantagas från lagen. Såsom sådant företag anses t. ex. arbete vid ett sandtag, ett stenbrott, en såg, en issaltningsmaskin tillfälligtvis under 3—14 dagar.

Såsom arbetare enligt lagen skall anses varje av arbetsgivaren eller av någon på hans vägnar anställd person, som utför arbeten, som äro underkastade lagens bestämmelser, däri inbegripet lärlingar, men icke ledare, disponent eller andra personer i överordnad ställning, ej heller bud, kontorspersonal eller förmän, som huvudsakligen hava till uppgift att utöva tillsyn över arbetet eller hava fast månads- eller årslön.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Arbetstiden är högst 8 ½ timmar om dagen och högst 48 timmar i veckan. Möjlighet till utsträckning av arbetstiden till 9 timmar under vissa dagar för beredande av ökad ledighet å lördagen föreligger ej.

För arbetare i gruvor och smältugnar, som regelbundet icke arbeta å lördagen, kan likväl arbetstiden utsträckas till 9 ½ timmar om dagen, dock icke utöver 48 timmar i veckan. Till arbetstiden i gruvor räknas också tiden för ned- och uppfarten.

För hälsofarligt arbete kan Konungen föreskriva kortare arbetstid.

Arbetstiden skall i allmänhet vara förlagd till tiden kl. 6 f. m.—9 e. m. Tillstånd till arbete å annan tid kan lämnas av Konungen. För varje vecka skall arbetaren hava en sammanhängande fritid av minst 24 timmar.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

Särskilt tillstånd av myndighet för anordnande av arbete på skift erfordras icke. Arbetstiden är högst 8 ½ timmar per dag och 48 timmar i veckan. Genomsnittsberäkning av arbetstiden på visst antal veckor kan icke medgivas enligt lagen.

Om arbetet är fördelat på två skift med högst 8 timmars arbetstid per skift, får arbetstiden förläggas mellan kl. 6 f. m. och 12 midnatt.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

För arbete, som drives med skift dygnet runt under veckans alla dagar, skall Konungen godkänna skiftplan, som fastslår en genomsnittlig arbetstid av 48 timmar i veckan för skiftperioden. Denna utgör i vanliga fall 3 veckor, men har ibland uppgått ända till 18 veckor. 56-timmarsvecka vid kontinuerlig drift kan icke enligt lagen medgivas. I vissa fall, t. ex. beträffande åtskilliga mindre tegelbruk, har kontinuerlig drift utan användning av reservmanskap möjliggjorts därigenom, att Konungen medgivit, det inträffande vilopauser under arbetet få anses som raster och sålunda avräknas från arbetstiden.

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A) *Säsongarbete.*

I företag, som i väsentlig grad äro beroende av årstiden, klimatet eller andra naturförhållanden kan arbetstiden med Konungens samtycke ordnas så, att densamma blir längre under sommarhalvåret än under vinterhalvåret.

Denna bestämmelse rörande utökning av arbetstiden för säsongarbete kan utnyttjas endast i tämligen begränsad omfattning, i det att företag, som ha säsong å annan tid än under sommarhalvåret, icke kunna medgivas dylik eftergift. Vidare förutsätter lagen, att samma arbetare skola vara anställda i företaget året runt och genom kortare arbetstid under vintertiden erhålla kompensation för den längre arbetstid, som uttagits under sommaren. Bestämmelsen har också endast i ett fåtal fall kommit till användning. Tillstånd har sålunda lämnats vissa mejerier att under sommarhalvåret utsträcka arbetstiden till 54 timmar i veckan, under villkor att arbetstiden per år blir i genomsnitt 48 timmar i veckan. Liknande tillstånd har lämnats ett telefonföretag. Vidare har en såg under sommarhalvåret medgivits en arbetstid av 51 timmar i veckan med högst 9 timmar per dag under samma villkor som föregående.

B) *Lastnings- och lossningsarbete.*

Arbetare, som fyllt 18 år, få för lastnings- och lossningsarbete sysselsättas under 192 timmar på 4 veckor.

C) *Vakttjänst.*

Som arbete anses ej arbetsberedskap, t. ex. för vakter vid automatiska kraftstationer.

Vanlig portvaktstjänst anses icke falla under lagen. Däremot är lagen tillämplig å »brand- og politivakthold», därest arbetaren förutom sin vakthållning har att utföra annat arbete såsom passning av telefonväxel, uppdragning av vaktur eller dyl. För dylikt vaktmanskap medgives icke längre arbetstid än för övriga arbetare.

D) *Återtagande av förlorad arbetstid.*

Har naturtilldragelse, oväder eller olyckshändelse, som icke kunnat förutses eller som det icke stått i ett företags makt att avvärja, medfört avkortning av den allmänna arbetstiden, kan den förlorade arbetstiden återtagas genom förlängning av arbetstiden med 2 timmar per dag. Arbetsinspektionen åligger att bestämma det antal veckor, under vilka ifrågavarande förlängning av arbetstiden får äga rum. Denna bestämmelse har aldrig varit i tillämpning.

IV. Övertidsarbete.

A) *Övertid för vissa arbeten.*

Övertidsarbete får endast utföras i följande fall:

a) när oförutsedda händelser eller förhinder bland arbetarna förstört eller hota förstöra företagets jämna drift;

b) när arbetstiden måste utsträckas för att icke råvaror eller produkter skola taga skada;

c) när oväntad arbetsbrådska uppstått;
d) när den vanliga driften icke kan ha sin gång utan att enstaka arbetare börja arbetet före eller sluta detsamma efter andra arbetare;
e) när offentliga eller allmänna intressen eller andra hänsyn så kräva.

Om övertidsarbete av sistnämnda anledning igångsättes och pågår mer än ett dygn, är dock arbetsgivaren skyldig inhämta medgivande av lokal tillsynsmyndighet.

Arbetsgivare äger icke påfordra, att en arbetare skall utföra övertidsarbete, därest arbetaren genom läkarintyg styrker, att hans hälsotillstånd skulle lida genom arbete under längre tid än den för honom eljest vanliga.

Arbetare, som icke fyllt 18 år, får icke användas till arbete på övertid.

Övertiden får icke överstiga 30 timmar under fyra på varandra följande veckor, d. v. s. den får per kalenderår uppgå till högst 390 timmar. Övertiden per vecka är begränsad till 10 timmar. Arbetsinspektionen kan emellertid för visst tillfälle eller för högst 6 månader åt gången medgiva en utsträckning av övertiden per vecka till 15 timmar, dock skall förutnämnda begränsning av 30 timmar på fyra veckor iakttagas.

B) *Utsträckning av övertiden efter medgivande av socialdepartementet.*

Socialdepartementet kan medgiva viss utsträckning av övertiden för företag, som till följd av produktionens art eller av andra grunder vissa tider av året ha behov av längre övertid, dock får hela antalet övertidstimmar per kalenderår icke överstiga i lagen fastställda 390 timmar. Antalet medgivanden till utsträckning av övertiden har varit ringa. Från och med år 1923 till mitten av år 1925 hava beviljats allenast ett tiotal framställningar om ökad övertid. Vissa säsongindustrier såsom konservfabriker och potatismjölfabriker hava medgivits en övertid av 40—45 timmar under fyra veckor. Dessa hava härigenom erhållit möjlighet att under säsongen arbeta kontinuerligt på två skift. Några konservfabriker hava fått tillstånd utsträcka övertiden till 15 timmar i veckan och högst 40 timmar på fyra veckor. En mekanisk verkstad har för kortare tid fått utsträcka övertiden till 15 timmar i veckan och 45 timmar på fyra veckor. För brådskande utrustning av valfångstfartyg har en repslagarbana medgivits 50 timmars övertid på två veckor.

C) *Övertid vid nödtillfällen.*

Arbete, som på grund av naturtilldragelse, olyckshändelse eller andra orsaker, som ej kunnat förutses, måste företagas för att avvärja fara för eller skada å liv eller egendom, får utföras under 4 dagar utan begränsning av arbetstiden.

V. Övertidsersättning.

I lagen föreskrives, att för övertidsarbete skall betalas överenskommett tillägg till den lön, som avtalats för motsvarande arbete under arbetarens vanliga arbetstid.

För förberedelse- och avslutningsarbeten beräknas icke övertidsbetalning, för så vitt icke särskilt avtal härom finnes.

Bestämmelsen om övertidsersättning äger icke tillämpning å arbetare, som har fast månads- eller årslön, ej heller för ackordsarbetare, om icke särskilt avtal därom föreligger.

Lagen innehåller icke några föreskrifter om förande av särskild journal för övertid. Den övertid, som uttagits, skall framgå av avlöningslistorna.

VI. Dispens från lagen, meddelad av Konungen.

Därest lagens genomförande skulle helt och hållet eller till väsentlig del omöjliggöra ett företags verksamhet, kan Konungen medgiva dispens från lagens bestämmelser.

Antalet dispenser, som meddelats av nämnda anledning, har varit ringa.

Ett antal bränntorv- och torvströfabriker hava fått tillstånd arbeta 54 timmar i veckan och 10 timmar per dag. En skofabrik har medgivits att under 1925 arbeta 9 ½ timmar per dag de 3 första dagarna i veckan, dock högst 48 timmar i veckan. Anledningen var dåliga tågförbindelser för arbetarna, som äro bosatta å annan plats än den där fabriken är belägen.

VII. Arbetsrådet.

Arbetsrådet består av 5 ledamöter. Ordföranden, som skall vara jurist, utnämnes av Konungen för 5 år. Av de övriga äro 2 arbetsgivare och 2 arbetare. En arbetsgivare och en arbetare förordnas av regeringen, och en arbetsgivare och en arbetare av stortinget. Arbetsgivare- och arbetarerepresentanterna förordnas för en tid av 3 år. I det nya lagförslaget, varom förmäles vidare under XII, föreslås utvidgning av arbetsrådets befogenheter samt ökning av anttalet ledamöter till 9.

Bland de uppgifter, som enligt lagen åligga arbetsrådet, märkes framför allt avgörandet, huruvida viss verksamhet eller visst arbete faller under lagen.

Vidare har rådet att på anmodan av regeringen avgiva yttranden i sociala frågor m. m.

VIII. Straffbestämmelser.

Överträdelser av bestämmelserna i lagen straffas med böter.

IX. Lagens efterlevnad.

Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av »fabriktilsynet», som består av 1 chefinspektör, 9 fabriksinspektörer och 1 yrkesinspektris med assistenter.

Vidare finnes för varje kommun, i vilken drives verksamhet, som är underkasstad bestämmelserna i arbetarskyddslagen, ett tillsynsorgan, bestående av 3 av kommunalstyrelsen valda medlemmar, därav 1 skall vara arbetare och 1 kvinna. Ordföranden bör helst vara läkare. Varje industriellt företag i kommunen skall inspekteras minst två gånger om året. För närvarande finnas 647 dylika tillsynsorgan. I 170 kommuner finnes ingen industriell verksamhet.

X. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna anse, att den nuvarande lagens bestämmelser måste uppmjukass. Den norska lagen är strängare än arbetstidslagarna i de flesta andra länderr. Övertid får utnyttjas endast i vissa undantagsfall. Bestämmelsen om höjjd ersättning för övertidsarbete medför ökade kostnader för arbetsgivarna. Minderåriga få ej utnyttjas på övertid även om deras arbete är nödvändigt för att de vuxna arbetarna skola kunna arbeta på övertid. Enär lagen ej medgiver 56 timmars arbetsvecka, måste för kontinuerlig drift insättas hjälpskift. Be-

räkning av arbetstiden i genomsnitt på 4 veckor medgives endast för lastnings- och lossningsarbetare. Denna bestämmelse behöver utsträckas till vissa industrier eller grupper av arbetare.

Möjligheten att erhålla förlängd arbetstid för säsongarbete är inskränkt till sommarhalvåret. Om säsongen infaller på annan årstid, får arbetstiden icke utjämnas.

Lagen efterleves noga. Härtill bidrar icke minst tillvaron av kontrollorgan i kommunerna. Beträffande hantverket torde dock föreskrifterna i lagen icke uppehållas i samma utsträckning som beträffande industrien i övrigt.

Arbetarna meddela, att de äro nöjda med bestämmelserna i den nuvarande lagen och med vederbörande myndigheters tillämpning av densamma.

Lagens bestämmelser efterlevas noga. Arbetarna, av vilka omkring $^1/_3$ äro organiserade, söka hindra, att övertidsbestämmelserna missbrukas genom regelbundet användande av övertidsarbete året runt. Ett av arbetarnas viktigaste önskemål är lagens utsträckning till de kategorier arbetare, som ännu icke omfattas av densamma. Beträffande arbetet i de elektrokemiska fabrikerna påyrka arbetarna, att det kontinuerliga skiftarbetet av hygieniska skäl skall uppdelas på fyra 6-timmarsskift.

XI. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Norge har icke ratificerat Washingtonkonventionen. Ett väsentligt hinder föreligger även i lagens bestämmelser om undantagande från lagens tillämpning av hantverk och liknande industriella inrättningar, som icke regelbundet sysselsätta mer än 4 arbetare.

XII. Förslag till ny lag.

År 1922 har majoriteten av förutnämnda för revision av arbetarskyddslagen tillsatta kommitté framlagt förslag till ny lag om arbetarskydd. En minoritet av kommittén, bestående av de tre arbetsgivarerepresentanterna i kommittén, hava avgivit särskilt förslag till lag.

Kommittéförslagen äro under bearbetning i departementet och proposition av kommittén, bestående av de tre arbetsgivarerepresentanterna i kommittén, har avgivit särskilt förslag till lag.

I det följande angivas ur båda lagförslagen de lagrum, som avse arbetstidens begränsning.

Ur kommittémajoritetens förslag.

KAPITEL I.

Området for loven. Melding av bedrift.

§ 1.

Området for loven.

Såfremt ikke annet er uttrykkelig sagt i lovens efterfölgende paragrafer, gjelder denne lov hver bedrift med andre arbeidere enn bedriftsinnehaveren selv eller hans ektefelle.

Undtatt er:

1) Arbeid som arbeider utfører i sitt hjem.
2) Sjöfart, fiske og annen næring på sjöen.
3) Jordbruksnæring og feavl, men så, att §§ 8, 9 og 10, jfr §§ 17 og 18 skal gjelde for disse næringer.

Kongen kan efter innstilling fra Arbeidsrådet bestemme at reglene i §§ 8, 9 og 10, jfr §§ 17 og 18 også skal gjelde heiser, kjeler m. v. som ikke omfattes av denne lov.

§ 2.

Hvad loven mener med arbeider.

Med arbeider mener denne lov enhver som er ansatt ved en bedrift, undtagen dem som i arbeidsgiverens sted har den överste ledelse av driften.

KAPITEL III.

Arbeidstid.

§ 19.

Området for kapitlet (jfr § 1).

1) Dette kapitel gjelder ikke:
a) Uopsettelig arbeid for å redde liv eller gods fra fare som skyldes naturhendelser eller ulykker.
b) Arbeid som på grunn av arbeidsforholdene eller arbeidets art ikke kan legges under en fast tidsordning for utförelsen av arbeidet, eller som bare leilighedsvis krever arbeiderens nærvær på arbeidsstedet.
c) Skogsarbeid og flötning, herunder ikke arbeid ved faste sorteringslenser.
d) Arbeid av ledende eller kontrollerende art i en bedrift, herunder ikke arbeid av formenn og verksmestre og andre i lignende stilling.

Arbeidsrådet avgjör om et yrke, en bedrift eller et arbeid faller inn under undtagelsene i b, c eller d. Arbeidsrådets avgjörelse kan omgjöres av Kongen.

2) Kongen avgjör efter instilling fra Arbeidsrådet, om og i hvilken utstrekning dette kapitel skal gjelde:
a) Bedrift for syke- eller pleiehjelp.
b) Apotek.
c) Herberg eller bevertningsbedrift.

A. Når arbeidsdrift kan være i gang (§§ 20—24).

§ 20.

Den vanlige tid for arbeidsdrift.

Den vanlige arbeidstid i en bedrift skal legges mellem kl. 6 morgen og kl. 9 aften.

§ 21.

Nattarbeid.

Arbeid mellem kl. 9 aften og kl. 6 morgen er nattarbeid, og må ikke drives uten i sådanne tilfelle som nevnt i denne og næste paragraf.

Som nattarbeid er tillatt:

a) Vakthold og annet nödvendig pass av anlegg, maskiner eller produkter som kan ta skade.

b) Opfyring og opvarming og annet arbeid som må til for at driften kan settes i gang til vanlig tid.

c) Reparasjoner, vedlikehold, renhold, oprydding eller vareoptelling, som for den jevne gang av en bedrift må utföres i tiden mellem kl. 9 aften og kl. 6 morgen.

d) Arbeid i transportbedrift i almenhetens tjeneste, og dertil knyttet nödvendig lasting, lossing og lagring.

e) Arbeid ved offentlige forestillinger, forevisninger og lignende, som holdes med politiets samtykke.

f) Arbeid som efter sin art må gå dögnet rundt.

Tilsynet avgjör i tvilstilfelle om et arbeid må utföres som nattarbeid. Tilsynets avgjörelse kan av vedkommende bedrift eller arbeidere bringes inn for Arbeidsrådet.

§ 22.

Nattarbeid i henhold til dispensasjon.

1) Såfremt offentlige eller almene hensyn krever det, kan Kongen efter instilling fra Arbeidsrådet tillate nattarbeid innen et yrke i den utstrekning som efter forholdene trenges, og på de vilkår, som omsynet for arbeiderne krever.

2) Tilsynet kan tillate nattarbeid i en bedrift for op til 6 uker om gangen og på vilkår som under n:r 1 nevnt,

a) såfremt uforutseelige hendelser har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift, eller

b) såfremt nattarbeid trenges for at ikke råstoffer eller produkter skal ta skade, eller

c) såfremt det er opstått uventet arbeidspress.

Har det ikke latt sig gjöre å söke samtykke fra tilsynet på forhånd, kan nattarbeid drives i op til 4 dögn uten sådant samtykke.

§ 23.

Söndags- og helgedagsarbeid.

1) Det skal være arbeidshvile fra kl. 6 aftenen för en söndag eller helgedag til kl. 6 morgen förste söknedag efter.

2) Som söndags- og helgedagsarbeid er tillatt:

a) Vakthold og annet nödvendig pass av anlegg, maskiner eller produkter som kan ta skade.

b) Opfyring og opvarming og annet arbeid som må til for at driften kan settes i gang til vanlig tid.

c) Reparasjoner, vedlikehold, renhold, oprydding eller vareoptelling, som for den jevne gang av en bedrift må utföres i den tid som er nevnt under n:r 1.

d) Arbeid i transportbedrift i almenhetens tjeneste, og dertil knyttet nödvendig lasting, lossing og lagring.

e) Arbeid ved offentlige forestillinger, forevisninger og lignende, som holdes med politiets samtykke.

f) Arbeid som efter sin art må gå uken rundt.

Tilsynet avgjör i tvilstilfelle om et arbeid må utföres som söndagsarbeid eller helgedagsarbeid. Tilsynets avgjörelse kan av vedkommende bedrift eller arbeidere bringes inn for Arbeidsrådet.

§ 24.

Söndags- og helgedagsarbeid i henhold til dispensasjon.

1) Såfremt offentlige eller almene hensyn krever det, kan Kongen efter innstilling fra Arbeidsrådet tillate söndags- og helgedagsarbeid i den utstrekning som efter forholdene trenges, og på de vilkår som omsynet for arbeiderne krever.

Samtykket må uttrykkelig nevne hvilke dager det gjelder for.

2) Arbeid som efter sin art eller i henhold til dispensasjon går dögnet rundt, men ikke uken rundt, kan med samtykke av Kongen efter innstilling fra Arbeidsrådet, være i gang til kl. 10 aftenen för en söndag eller helgedag, og kan begynne kl. 10 aftenen för næste söknedag.

B. Den enkelte arbeiders arbeidstid (§§ 25—32).

§ 25.

Normalarbeidstid.

1) En arbeiders vanlige arbeidstid må ikke være over 8 timer daglig, og ikke over 48 timer uken. Til arbeidstiden i gruver regnes også faringstiden.

For arbeidere som efter fast arbeidsordning visse dager i uken har en arbeidstid på under 8 timer, kan arbeidstiden de övrige dager i uken være op til 8 ½ time daglig, men ikke over 48 timer uken.

For arbeidere i gruver og smeltehytter, som regelvisst har lördag fri, kan den vanlige arbeidstid være op til 9 timer daglig.

Såfremt et overveiende flertall av vedkommende arbeidere önsker det, og serlige grunner foreligger, kan Kongen efter anbefaling av Arbeidsrådet tillate en bedrift en eller flere dager i uken å bruke en arbeidstid på op til 9 timer daglig, men ikke over 48 timer uken.

2) Kan i særlige tilfelle en arbeidstid som nevnt under n:r 1 ikke la sig gjennemföre uten skade for offentlige eller almene interesser, kan Kongen efter innstilling fra Arbeidsrådet tillate en annen arbeidstidsordning innen et yrke eller i en bedrift, — forutsatt at den gjennemsnittlige arbeidstid i et visst antal uker ikke overstiger 48 timer uken for hver arbeider.

3) For bedrift med dögndrift uken rundt kan tilsynet godkjenne skiftplan som i löpet av skiftperioden gir hver arbeider en vanlig arbeidstid på gjennemsnittlig 48 timer uken. Ved avgjörelsen skal legges særlig vekt på det som flertallet av arbeidere önsker.

4) Såfremt vigtige samfundsinteresser gjör det særlig påkrevet at et arbeid fremmes, kan Kongen efter anbefaling av Arbeidsrådet tillate at en bedrift for en viss tid har en lengere arbeidstid enn i n:r 1 nevnt.

§ 26.

Hviletid.

1) Er en arbeiders daglige arbeidstid over 6 timer, skal arbeidstiden deles med en hvil på minst en halv time.

Er en arbeiders daglige arbeidstid over 8 timer, skal arbeidstiden deles med to hvilepauser på tilsammen minst ¾ time, eller med én av samme lengde.

I hviletiden skal arbeiderne ikke være i sitt arbeidsrum, medmindre tilsynet har samtykket i det.

2) For arbeid som ikke kan avbrytes, kan tilsynet samtykke i at reglene under n:r 1 blir fraveket i den utstrekning som forholdene krever.

3) Pauser under arbeidet skal ikke trekkes fra i arbeidstiden, medmindre pausen varer minst 15 minutter, og arbeideren har lov til å forlate arbeidsstedet.

§ 27.

Söndagsfri.

Arbeider med regelvisst söndagsarbeid, og som ikke arbeider efter godkjent skiftplan i henhold til § 25, n:r 3, skal ha fri annen hver söndag eller helgedag.

Såfremt det for den jevne gang av en bedrift ikke lar sig gjöre å gi visse arbeidere fri annen hver söndag eller helgedag, kan vedkommende regjeringsdepartement efter innstilling fra Arbeidsrådet samtykke i at fridagen for disse arbeidere blir lagt til en annen ukedag.

§ 28.

Ferie.

1) Har en arbeider været ansatt ved samme bedrift i 6 måneder i sammenheng, har han rett til en sammenhengende ferie på to arbeidsuker i tiden mellem 15:de mai og 15:de september. Driftsledelsen fastsetter tiden for ferien.

Såfremt driftshensyn krever det, kan ferien legges til en annen tid enn foran nevnt. Vedkommende arbeider kan kreve avgjort av tilsynet om sådanne driftshensyn foreligger.

2) For ferien skal arbeideren ha godtgjörelse, svarende til to ukers kontant arbeidslönn på den tid ferien begynner. Arbeider som arbeidsgiveren holder med full kost, skal dessuten for ferien ha kostgodtgjörelse, beregnet efter den sats som kretssykekassen på vedkommende sted bruker ved sin premieutregning.

For arbeider med akkordarbeid regnes feriegodtgjörelsen efter gjennemsnittsfortjensten i de siste 12 uker.

Har tariffavtale annen bestemmelse om beregningen av feriegodtgjörelsen, skal den bestemmelse gjelde.

3) Dersom en arbeider med rett til ferie forlater sin stilling i tiden efter 15:de mai efter opsigelse fra arbeidsgiveren, har han krav på feriegodtgjörelse.

4) Denne paragraf gjelder ikke arbeidere i offentlig tjeneste, som er bragt inn lov av 15 februar 1918 om offentlige tjenestemenn.

§ 29.

Overtidsarbeid.

1) Arbeid utover en arbeiders vanlige arbeidstid er overtidsarbeid. Overtidsarbeid er forbudt uten i följende særlige tilfelle:

a) når uforutseelige hendelser eller forfall blandt arbeiderne har forstyrret eller truer med å forstyrre den jevne drift,

b) når overtidsarbeid trenges for at ikke råstoffer eller produkter skal ta skade,

c) når det er opstått uventet arbeidspress,

d) når det av hensyn til offentlige eller almene interesser er opstått et særlig arbeidspress, og tilsynet har gitt sitt samtykke til overtidsarbeid,

e) når den vanlige drift ikke kan gå sin gang, uten at enkelte arbeidere må begynne för, eller slutte efter de andre arbeidere.

2) Arbeider under 18 år må ikke brukes til overtidsarbeid.
3) Arbeider plikter ikke å arbeide på overtid medmindre avtale er truffet.

§ 30.

Lengste overtidsarbeid.

1) Overtidsarbeid kan for hver enkelt arbeider finne sted i op til 10 timer uken.
Såfremt særlige forhold krever det, kan tilsynet for op til 6 uker om gangen samtykke i at arbeidere ved en bedrift arbeider på overtid i op til 15 timer uken.
2) Overtidsarbeid må ikke i noget tilfelle utgjöre over 30 timer for nogen arbeider i fire på hverandre följende uker.
3) Såfremt offentlige eller almene hensyn krever det, kan Kongen efter innstilling fra Arbeidsrådet tillate en annen overtidsordning for et yrke eller en bedrift enn under n:r 1 og n:r 2 nevnt, men således at det samlede antall overtidstimer for en arbeider i kalenderåret ikke må bli större enn tillatt efter n:r 2.
4) Arbeider som 2 söndager i rad har arbeidet på overtid i henhold til § 29 n:r 1 a, b, c og d, skal ha den tredje söndag fri.

§ 31.

Lönningslister m. v.

Lönningslister skal föres så, at omfanget av overtidsarbeid for hver enkelt arbeider kan sees. De skal opbevares på et for tilsynet lett tillgjengelig sted. Kongen gir nærmere forskrifter herom.
Kongen kan bestæmme at det ved en bedrift skal föres bok over nattarbeid og over söndags- og helgedagsarbeid.

§ 32.

Arbeid i hjemmet.

Bestemmelsene om arbeidstid må ikke sökes omgått ved at nogen arbeider får arbeid med sig til å utföre efter endt arbeidstid utenfor arbeidsstedet.

KAPITEL VII.

Arbeidsrådet. Arbeidervern-tilsynet.

§ 52.

Arbeidsrådet.

Arbeidsrådet skal ha ni medlemmer.
Åtte medlemmer med varamenn opnevnes av Kongen for tre år om gangen.
Seks av disse medlemmer med varamenn opnevnes efter innstilling fra foreninger av arbeidsgivere eller arbeidere, således som bestemt i § 11 i lov av 6 august 1915 om arbeidstvister.

Direktören for arbeidervern-tilsynet er det niende medlem.
Et medlem skal være læge.
Formannen skal være juridisk utdannet.

§ 53.

Arbeidervern-tilsynet.

Arbeidervern-tilsynet er:
a) arbeidervern-nemndene.
b) arbeidervern-inspektörene, og
c) direktören for arbeidervern-tilsynet.

§ 54.

Arbeidervern-nemndene.

1) I hver kommune skal der være en arbeidervern-nemnd med minst tre medlemmer.
2) Arbeidervern-nemndenes medlemmer med varamenn velges av kommunestyrene for tre år om gangen.
I hver nemnd skal det sitte minst én arbeider og minst én kvinne. Blandt varamennene skal det også være minst én arbeider og minst én kvinne. Som regel bör et av medlemmene være læge. Blandt nemndens medlemmer velger kommunestyret formannen og næstformannen.
3) Minst én måned för valget skal kommunestyret kunngjöre hvor mange av nemndens medlemmer skal være arbeidere.
Arbeidersammenslutninger innen kommunen i yrker som går inn under loven, kan sende forslag om arbeidermedlemmer med varamenn. Forslaget skal omfatte dobbelt så mange som der skal velges.
Kommunestyret kan ved sit valg ikke gå utenom forslag, fremsatt i fellesskap av arbeidersammenslutninger som har som medlemmer minst halvparten av arbeiderne innen kommunen i de yrker som går inn under loven.
4) Den som har vært medlem av en nemnd i tre år, kan undslå sig for gjenvalg.
5) Til hjelp for arbeidervern-nemnd kan ansettes kommunale tilsynsmenn.

§ 55.

Direktören for Arbeidervern-tilsynet. Arbeidervern-inspektörene.

Direktören for arbeidervern-tilsynet og arbeidervern-inspektörene ansettes av Kongen.
Blandt inspektörene skal det være minst én kvinne.
Tilsyn med gruver eller andre med gruver likeartede bedrifter kan Kongen legge under bergvesenets tjenestemenn som arbeidervern-inspektörer.
Vedkommende regjeringsdepartement kan ansette assistenter til hjelp for inspektörene. Det kan opnevne sakkyndige til hjelp for tilsynet i særskilte tilfelle.

§ 56.

Arbeidsrådets og arbeidervern-tilsynets myndighetsområde.

1) Arbeidsrådet har sådant myndighetsområde som bestemt i denne lovs enkelte paragrafer.

2) Arbeidervern-tilsynet har å påse at denne lov og de i henhold til den utferdigede bestemmelser blir overholdt.

Tilsynsmyndighetene skal gjennem råd og veiledning virke for at loven og gjeldende bestemmelser blir efterlevet av både arbeidsgivere og arbeidere.

Tilsynet gir de særlige pålegg som i de enkelte tilfelle trenges overfor en bedrift.

Der skal settes en fris for utförelsen av pålegg om forandringer eller utbedringer til vern mot ulykker eller helsefare. Finner tilsynet at overhengende fare er forhånden, kan det kreve at driften straks stanses.

Er et pålegg ikke efterkommet innen den frist tilsynet har satt, kan tilsynet la det utföre for arbeidsgiverens regning eller kreve vedkommende del av driften stanset til pålegget er efterkommet. Har underordnet tilsynsmyndighet fattet beslutning som nevnt i forrige punktum, skal den ikke settes i verk for den har været forelagt for direktören for arbeidervern-tilsynet, medmindre overhengende fare er forhånden.

3) Har tilsynet utferdiget pålegg till bedrift som drives av staten, og driftslederen finner ikke å kunne efterkomme det, skal han uten ophold forelegge det for den myndighet som har overopsynet med bedriften. Finner heller icke denne å kunne efterkomme pålegget, kan tilsynet kreve saken forelagt for Kongen.

4) Arbeidsrådets og Arbeidervern-tilsynets lovlig fattede avgjörelser kan ikke pröves av domstolene.

§ 57.

Arbeidsrådets og arbeidervern-tilsynets virksomhet.

1) Kongen fastsetter de nærmere forskrifter om Arbeidsrådets og tilsynsmyndighetenes virksomhet.

2) Anke til overordnet myndighet har opsettende virkning når den gjelder avgjörelser i henhold til §§ 21 og 23. Om anken ellers skal ha opsettende virkning, bestemmer den myndighet som har truffet den avgjörelse anken gjelder.

3) Avgjörelse truffet av direktören for arbeidervern-tilsynet kan ankes inn for Arbeidsrådet. Direktören for arbeidervern-tilsynet deltar i rådets behandling av ankesaken, men uten stemme.

4) Dispensasjonsrett som blir lagt til arbeidervern-nemndene, kan i påtrengende tilfelle forelöbig utöves av formannen. Han skal snarest mulig forelegge saken for nemnden.

Har arbeidervern-nemnd under seks medlemmer, kreves for vedtaksfört möte at minst tre medlemmer er tilstede; ellers må minst to tredjedeler vere tilstede. Vedtak fattes med simpelt flertal; formannens stemme gjör utslaget i tilfelle av stemmelikhet.

KAPITEL VIII.

Straffebud.

§ 65.

Straff for forseelser mot loven.

Såfremt ikke strengere straffebud efter den almindelige borgerlige straffelov blir å bruke, straffes med böter eller fengsel i op til tre måneder:

1) Arbeidsgiver eller arbeidsgivers representant eller arbeider, som handler

mot sine plikter efter denne lov eller mot forskrifter eller pålegg som er gitt i henhold til denne lov.

2) Den som overtrer salgsforbud i henhold til § 10.

3) Foreldre og foresatte, som lar barn utføre erhvervsarbeid i strid med denne lov.

4) Den som legger hindringer i veien for Arbeidsrådets og tilsynets undersökelser efter § 58, eller som ikke efterkommer påbud som er gitt i henhold til § 58.

5) Den som bryter sin taushetsplikt efter § 60.

§ 66.

Tap av rett til å drive bedrift.

Har arbeidsgiver været dömt for å ha forbrutt sig grovt mot sina plikter efter denne lov, og han innen 2 år atter forser sig på samme måte i samme bedrift eller annen bedrift av samme art, kan han for op til 5 år eller for alltid fradömmes retten til å drive sådan bedrift.

Ur kommitténminoritetens förslag.

KAPITEL I.

Lovens omraade. Meldingsplikt.

§ 1.

(Kfr. flertallets §§ 1 og 2.)

Lovens omraade.

Saafremt ikke andet er uttrykkelig sagt i efterfölgende paragraffer omfatter denne lov saavel arbeider ved som virksomhet, der sysselsætter en eller flere arbeidere.

Virksomheten repræsenteres ved dens leder eller den, som har hans fuldmagt.

Som arbeider, der kommer ind under denne lov regnes ikke:

1) Embedsmænd og de ledende eller kontrollerende inden statens, kommunenes saavelsom inden de private virksomheters administrationer og drift, herunder medregnet verkmestre, formænd o. l.

2) Funktionærer og arbeidere i offentlige ordensverns- og sikkerhetsinstitutioners tjeneste samt funktionærer ved fængsler, sykehus og dermed likestillede indretninger.

3) Arbeidere, som arbeider i sit hjem.

4) Arbeidere ved sjöfart, fiske og anden næring paa sjöen men dog kun naar de har med skibsarbeidet og fiskefangsten at gjöre.

5) Landbruksarbeidere, naar de har med jordens bearbeidelse og med vaar- og indhöstningsarbeidet at gjöre.

6) Skogsarbeidere.

7) Flötningsarbeidere utenfor lænsene.

8) Arbeidere med huslig arbeide i private hjem.

For ovennævnte undtagelser i nummerne 3, 5, 6 og 7 skal bestemmelsene i §§ 3, 4, 5, 6, 9 og 11 gjælde. Jfr. § 40.

I tvilstilfælde avgjör Overtilsynet efter indstilling fra Arbeidervernraadet, hvorvidt en arbeider eller en virksomhet kommer ind under loven eller ikke.

Kongen kan forövrig, efterat Arbeidervernraadets og Overtilsynets uttalelse er indhentet, avgjöre om enkelte arbeidere, arbeiderklasser eller virksomheter bör gaa ind under eller undtas fra loven eller fra enkelte av dennes bestemmelser, ser, og tilfælde stille vilkaar herfor.

KAPITEL III.

Arbeidstiden.

§ 12.

(Kfr. flertallets § 25.)

Den almindelige arbeidstids længde.

1) En arbeiders almindelige arbeidstid maa ikke være over 9 ½ time i dögnet og heller ikke over 54 timer i uken.

2) For arbeidere i gruber og smeltehytter, som regelvist har lördag fri, kan den almindelige arbeidstid være op til 10 ¾ time i dögnet.

Til den almindelige arbeidstid i gruber medregnes faringstiden i den utstrækning, som av arbeidervernraadet særskilt fastsættes for de enkelte gruber.

3) For virksomheter med kontinuerlig drift kan tilsynet godkjende en skiftplan, som i löpet av skiftperioden, uten hensyn til bestemmelsen i n:r 1 gir arbeiderne en gjennemsnitlig arbeidstid av 56 timer i uken.

4) Hvorvidt en virksomhet er av den i n:r 3 nævnte art avgjöres av tilsynet. Dettes avgjörelse forelægges for arbeidervernraadet og for overtilsynet, saafremt vedkommende virksomhets leder eller et flertal av dens arbeidere forlanger det.

5) Ifald en virksomhet findes at være av særlig sundhetsskadelig eller anstrengende art, kan Kongen efterat Arbeidervernraadet og Overtilsynet er hört bestemme, at vedkommende arbeidere til visse tider gis lettere arbeide eller at der fastsættes en kortere almindelig arbeidstid for dem.

6) Naar naturhændelser, uveir eller ulykkeshændelser, som ikke kunde forutsees eller som det ikke har kunnet staa i den enkelte virksomhets magt at avværge, har medfört en avkortning i den almindelige arbeidstid eller en stans i virksomheten, kan avkortningen eller stansen sökes invundet ved at den almindelige arbeidstid forlænges med indtil 1 time daglig.

Tilsynet fastsætter det uketal, hvori den forlængede almindelige arbeidstid kan vare.

§ 13.

(Kfr. flertallets §§ 20 og 25.)

Den almindelige arbeidstids ordning.

1) Den almindelige arbeidstid skal henlægges til söknedagene mellem kl. 6 morgen og kl. 9 aften.

Paa steder, hvor sand tid ligger mindst en time för normaltid, kan dog den almindelige arbeidstids begyndelse lægges intil 1 time frem.

2) I virksomheter eller deler av saadanne, hvor der indföres 2 skift av ikke over 9 arbeidstimer pr. skift og med ikke over 50 ½ timer samlet arbeidstid

i uken, kan den almindelige arbeidstid lægges mellem kl. 6 på morgen og kl. 2 nat.

3) I saavel dögn- som ukekontinuerlige virksomheter eller i deler av saadanne inddeles arbeidstiden i skift dögnet rundt. (Kfr. § 12 n:r 3.)

4) For virksomheter eller deler herav som ifölge sin art maa ha den almindelige arbeidstid henlagt til andre tider av dögnet end nævnt i n:r 1 kan dette finde sted.

5) En arbeiders almindelige ukentlige arbeidstid maa fordeles saaledes, at han hver uke har en sammenhængende fritid av mindst 24 timer.

Ved kontinuerlige virksomheter skal fritiden med tilsynets godkjennelse ordnes i forbindelse med skiftplanen, saaledes at hver arbeider i löpet av skiftperioden faar en sammenhengende fritid på gjennemsnitlig 24 timer uken.

§ 14.

(Kfr. flertallets §§ 21, 22, 29 og 30.)

Overtidsarbeide.

1) Arbeide utover en arbeideres almindelige arbeidstid er overtidsarbeide.

2) Overtidsarbeide kan for den enkelte arbeider finde sted i optil 10 timer i uken.

For en bestemt anledning eller for et tidsrum av indtill 6 maaneder om gangen kan tilsynet samtykke i, at den enkelte arbeiders overtid utgjör indtil 15 timer i uken.

3) Forsaavidt en arbeider ved lægeerklæring godtgjör, at hans helbred vil lide ved en længere arbeidstid end den for hans arbeide almindelige, kan det ikke kræves, at han skal utföre overtidsarbeide.

4) Overtidsarbeide er kun tillat i följende tilfælder:

a) Naar den vanlige drift ikke kan gaa sin gang uten at enkelte arbeidere maa begynde för eller slutte efter de andre arbeidere.

b) Ved tilfældig vakthold og pasning av maskiner, anlæg og produkter, som kan ta skade.

c) Naar det trænges for mottagelse, bearbeidelse eller forsendelse av raastoffer eller produkter, som kan ta skade.

d) Ved reparationer for egen eller anden virksomhets vedlikehold og ved renhold, oprydning, oppudsning eller vareoptælling, som er nödvendig for en virksomhets jevne gang.

e) Naar uforutseete hændelser eller forfald blandt arbeiderne har forstyrret eller truer med at forstyrre den jevne drift.

f) Naar uventet arbeidspres er opstaat.

g) Ved arbeide i transportvirksomhet i almenhetens tjeneste og dertil knyttet lastning, losning og lagring.

h) Naar offentlige eller almene interesser eller andre hensyn kræver det.

5) Overtidsarbeide er forbudt for arbeidere under 18 aar undtagen naar tilsynet i specielle tilfælder har git sit samtykke.

§ 15.

(Kfr. flertallets §§ 23 og 24.)

Helligdagsarbeide.

1) Arbeide fra kl. 6 aften för en helligdag og til næste dags eller naar to eller flere helligdager följer paa hinanden til sidste dags aften kl. 10 er helligdagsarbeide.

I døgnkontinuerlige virksomheter kan den almindelige arbeidstid lægges fra kl. 10 helligdagsaften til den paafølgende helligdags morgen kl. 6.

I ukekontinuerlige virksomheter er arbeide indenfor de i første del av dette n:r nævnte tid kun at anse som helligdagsarbeide, naar det finder sted utenfor den i henhold til § 12 n:r 3 fastsatte skiftplan.

2) Helligdagsarbeide er forøvrig kun tillat i samme tilfælder som nævnt i § 14, n:r 4 dog med undtagelse av § 14, n:r 4 f.

Helligdagsarbeide er forbudt for arbeidere under 18 aar undtagen naar tilsynet i specielle tilfælder har git sit samtykke.

3) Overtilsynet kan efter at Arbeidervernraadet er hört gi generelle forskrifter for arbeider, som maa utföres paa helligdager.

§ 16.

(Kfr. flertallets § 26.)

Spise- og hviletider.

1) Ved virksomheter, hvor arbeidsreglement ikke er oprettet, fastsættes spise- og hviletider av virksomhetens leder og dens arbeidere i fællesskap. Blir disse ikke enig, avgjöres ordningen av tilsynet.

2) I spise- og hviletiden skal arbeiderne ikke opholde sig i arbeidsrum, med mindre det er tillat av tilsynet.

§ 17.

(Kfr. flertallets § 31.)

Lönningslister.

Lönningslister skal föres saadan, at omfanget av overtidsarbeide og helligdagsarbeide kan sees for hver enkelt arbeider.

De skal være tilgjængelig for tilsynet.

§ 18.

(Kfr. flertallets § 32.)

Omgaaelse av arbeidstidsbestemmelsene.

1) Bestemmelsene om arbeidstid maa ikke omgaaes ved at arbeider faar arbeide med sig hjem eller andetsteds til utförelse efter endt arbeidstid.

2) Arbeider, som er fast ansat ved en virksomhet med de i §§ 12 og 13 nævnte arbeidstider, maa ikke omgaa arbeidstidsbestemmelsene ved i den tid, han er fast ansat, at arbeide ved andre virksomheter, som kommer ind under loven. Hertil kræves tillatelse av tilsynet, som ogsaa fastsætter vilkaarene herfor.

§ 19.

(Kfr. flertallets § 19.)

Undtagelser fra kapitlets bestemmelser.

Dette kapitels bestemmelser gjælder ikke for:

1) Almindelig regulært vakthold.

2) Arbeide som paa grund av naturhændelser, ulykkeshændelser eller andre uforutseelige hændelser maa foretas for at avværge fare for eller skade paa liv eller eiendom.

3) Arbeide som paa grund av arbeidsforholdene eller arbeidets art ikke kan lægges under en fast tidsordning for arbeidets utförelse.
4) Arbeide hvorav bare en mindre del kommer ind under dette kapitel eller som er av den art, at arbeideren bare leiglighetsvis maa være paa arbeidsstedet.
5) I tvilstilfælder avgjör Overtilsynet, efter at Arbeidervernraadet er hört, hvem som kommer ind under ovennævnte bestemmelser.

KAPITEL VII.

Overtilsynet. Arbeidervernraadet. Arbeiderverntilsynet.

§ 35.

(Den nugjældende § 50 »Overtilsynet og dets inspektion» er slöifet av flertallet.)

Overtilsynet.

Overtilsynet er vedkommende regjeringsdepartement.

§ 36.

(Kfr. flertallets § 52.)

Arbeidervernraadet.

1) Arbeidervernraadet skal ha 9 medlemmer — mænd eller kvinder — som med hver sin varamand opnævnes av Kongen for tre aar ad gangen.
2) Formanden og hans varamand skal være juridisk utdannet. Varamanden fungerer som raadets sekretær.
3) Et medlem skal være en offentlig eller privat praktiserende læge og et medlem skal være teknisk utdannet, og som saadan sitte i ledende offentlig stilling.
4) Seks av medlemmene med varamænd opnævnes efter indstilling fra arbeidsgiverne og arbeiderne, saaledes som bestemt i § 11 i lov av 6 august 1915 om arbeidstvister.
5) Direktören for arbeiderverntilsynet skal være tilstede i raadet men uten stemme. Direktörene for riksforsikringsanstalten og det civile medicinalvæsen kan tilkaldes til raadet men kan heller ikke stemme.
6) Funktionærer i arbeiderverntilsynet kan ikke indvælges i raadet.
7) For at være beslutningsdygtig maa minst 6 medlemmer av raadet være tilstede og blandt disse like mange arbeidsgiver- og arbeiderrepræsentanter.
I tilfælde av stemmelikhet gjör formandens stemme utslaget.
8) Naar nödvendig kan raadet tilkalde særskilte sakkyndige uten stemme i raadet.
9) Raadets medlemmer og tilkaldte sakkyndige skal for sit arbeide ha betaling, som ved regulativ fastsættes av Kongen.

§ 37.

(Kfr. flertallets §§ 53 og 56.)

Arbeiderverntilsynet.

Tilsynet er:
1) Direktören for arbeiderverntilsynet, som til hjælp for sig har:

a) 1 overinspektör med teknisk höiskoleutdannelse,
1 kvindelig overinspektör,
sekretærer og nödvendig kontorpersonale.
b) Arbeiderverninspektörer i vedkommende distrikter.

2) Fagdirektörer eller faginspektörer, hvis virksomhetsomraade og virksomhet het forsaavidt angaar denne lov bestemmes av Kongen.

3) Specielle sakkyndige, som i særlige tilfælder opnævnes av Overtilsynet.

§ 38.

(Kfr. flertallets §§ 55 og 56.)

Distriktstilsyn.

Kongen træffer med hensyn til distriktstilsynet bestemmelse om landets inddeling i distrikter.

Tilsynsvirksomheten i distriktene utöves av vedkommende distrikts arbeiderverninspektör — mand eller kvinde — personlig eller med den hjælp som Kongen bestemmer og som kan bestaa av:

a) assistent eller assistenter — mandlige eller kvindelige — og

b) 1 eller ifald der i distriktet er særlig mange og store bedrifter, av 2 arbeidere, hvis opgave det skal være at fremholde arbeidernes interesser for vedkommende arbeiderverninspektör.

Desuten skal distriktenes arbeiderverninspektör ha det nödvendige kontorpersonale.

§ 39.

(Kfr. flertallets § 55.)

Ansættelse m. v. av arbeiderverntilsynets tjenestemænd.

Direktören for arbeiderverntilsynet, den mandlige og den kvindelige overinspektör og arbeiderverninspektörene ansættes av Kongen.

For at kunne ansættes som arbeiderverninspektör kræves god theoretisk teknisk utdannelse.

Personalet forövrig hos direktören for arbeiderverntilsynet ansættes av Overtilsynet efter indstilling fra direktören.

Det nödvendige personale hos arbeiderverninspektörene ansættes av Overtilsynet efter indstilling fra vedkommende arbeiderverninspektör og direktören for arbeiderverntilsynet.

For i henhold til indstilling som ovenfor nævnt at kunne ansættes som sekretær eller assistent maa vedkommende ved at avlægge saadan pröve, som Overtilsynet bestemmer, gottgjöre, at han har kjendskab baade til arbeidervernlovgivningen og til de tekniske spörsmaal, som falder ind under tilsynets omraade.

§ 40.

(Kfr. flertallets §§ 56 og 57.)

Arbeidervernraadets og tilsynets virksomhet.

1) Kongen gir de nærmere forskrifter om Overtilsynets, Arbeidervernraadets og tilsynsmyndigheternes virksomhet og forhold til hinanden.

2) Arbeidervernraadet utarbeider forskrifter (arbeidervern-vedtægter) for det som av hensyn til denne lov er paakrævet til værn mot ulykker og helsefare og til fremme av renslighet, orden og sömmelighet inden de forskjellige grupper av virksomheter.

Disse vedtægter maa stadfæstes av Kongen for at bli gyldige.

För Arbeidervernraadet gjennem Overtilsynet sender Kongen forslag til vedtægter, skal de ha været tilstrækkelig kundgjort.

3) Tilsynet gir skriftlig de paalæg, som i de enkelte tilfælder trænges til overholdelse av krav, som er opstillet i denne lov eller i arbeidervernvedtægter.

Der skal sættes en passende frist for utförelsen av et paalæg. Finder tilsynet at der er overhængende fare, kan det gi paalæg om, at vedkommende avdeling av eller led i en virksomhet eller efter omstændighetene hele virksomheten straks stanses til faren er fjernet.

4) Avgjörelse av underordnet myndighet kan indankes til overordnet myndighet og anken har opsættende virkning, undtagen naar det gjælder stans paabudt for at hindre saadan overhængende fare som nævnt under denne paragrafs n:r 3 siste led.

5) Dersom tilsynet gir positive paalæg, som det senere finder maa omgjöres, er den virksomhet som har hat utgiftene ved paalægget berettiget til at faa dem refunderet.

KAPITEL VIII.

Straffebestemmelser.

§ 45.

(Kfr. flertallets § 65.)

Straf for forseelser mot loven.

Saafremt ikke strengere straffbestemmelser kommer til anvendelse efter den almindelige borgerlige straffelovgivning, straffes med böter:

1) En virksomhets leder eller hans representant eller den arbeider, som handler mot sine plikter efter denne lov eller mot de i henhold til loven utfærdigede forskrifter eller som ikke efterkommer paalæg givne i henhold til loven eller följge loven utfærdigede forskrifter.

2) Den som overtræder salgsforbud i henhold til § 5, n:r 9.

3) Forældre eller foresatte, som lar barn utföre arbeide i strid med denne lov.

4) Den som lægger hindring i veien for Arbeidervernraadets eller tilsynets undersökelser efter § 41.

5) Den som bryter sine plikter efter § 42.

6) Den som medvirker ved de ovennævnte forseelser.

Schweiz.

Sid.

I. Lagens tillämpningsområde 92
II. Allmänna bestämmelser rörande arbetstiden 93
A) Dagarbete utan skift 93
B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 93
C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 94
III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden 95
A) Utsträckning av arbetstiden per vecka till 52 timmar 95
1) Kollektiva medgivanden 95
2) Medgivanden för enskilda fabriker 95
3) Interpellation i förbundsförsamlingen rörande 52-timmarsveckan . . 96
B) Återtagande av arbetstid, som gått förlorad genom arbetsinställelse å helgdagar m. m. 98
C) Förkortning av arbetstiden vid hälsofarligt arbete 98
IV. Övertidsarbete 98
A) Övertid medgiven av de kantonala myndigheterna 98
B) Förberedelse- och avslutningsarbeten 100
C) Övertid vid nödtillfällen 102
V. Övertidsersättning 102
VI. Övergångsbestämmelser 102
VII. Straffbestämmelser 102
VIII. Lagens efterlevnad 102
IX. Förslag till ändring av fabrikslagen 103
X. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen 104
XI. Arbetstidslagen för kantonen Bâle-Ville 104
XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen 105

Inledning.

Enligt art. 74 i Edsförbundets konstitution den 29 maj 1874 äger förbundet lagstifta rörande arbetstiden i fabriker och beträffande hälsovådligt industriellt arbete. Dessa rättigheter utsträcktes år 1908 att omfatta även den lilla industrien (arts et métiers) och handeln.

Den första lagen om arbetstidens begränsning antogs genom folkomröstning år 1877. Genom denna lag begränsades arbetstiden för alla i fabriker sysselsatta arbetare över 14 år till 11 timmar per dag, med undantag för lördag och dag före helgdag, då arbetstiden skulle utgöra högst 10 timmar. Nattarbete och söndagsarbete förbjödos i princip, men kunde undantagsvis medgivas, dock ej för kvinnor och endast i alldeles speciella fall för minderåriga under 16 år. Verkställigheten överlämnades åt kantonerna och för tillsyn av lagens efterlevnad upprättades en särskild myndighet, fabriksinspektionen. Det motstånd, som restes mot lagen från arbetsgivarnas sida under de närmast följande åren, upphörde så småningom och genom fortsatt utvidgning av begreppet »fabrik» kommo undan för undan allt flera företag och arbetare att läggas under lagen.

År 1882 omfattades av lagen 2,642 företag med 134,862 arbetare. År 1911 voro motsvarande siffror resp. 7,785 och 328,847, varav 117,761 kvinnor.

Den första partiella revisionen av fabrikslagen av 1877 ägde rum år 1905, då genom förordningen om lördagsarbete, vilken trädde i kraft den 1 januari 1906, föreskrevs, att i de företag, som omfattades av fabrikslagen, arbete å lördag och dag före helgdag finge pågå endast 9 timmar och i intet fall längre än till kl. 5 e. m. Bestämmelserna berörde icke hjälparbetare och icke heller företag med helkontinuerlig drift.

En i väsentliga stycken omarbetad fabrikslag antogs 1914 utan folkomröstning. Sedan det visat sig, att mer än 70 % av alla företag och nära 77 % av alla arbetare hade en arbetstid av cirka 10 timmar per dag, begränsades i den nya fabrikslagen arbetstiden till 10 timmar per dag (lördag och dag före helgdag 9 timmar). Dock medgavs rätt för företag, som tidigare hållit sina arbetare i arbete endast 6 $^1/_2$ timmar (icke längre än till kl. 1 e. m.) på lördag, att under veckans fem första dagar låta arbetet pågå 10 $^1/_2$ timmar. Ytterligare inskränkning av arbetstiden vidtogs genom lag den 27 juni 1919, som införde begränsning av arbetstiden i fabriker till 48 timmar i veckan. För lagens verkställighet har utfärdats en förordning av den 3 oktober 1919, som undergått vissa ändringar under åren 1922 och 1923. En lag av den 6 mars 1920 har reglerat arbetstiden vid järnvägarna samt andra transport- och kommunikationsföretag.

De olika kantonerna kunna dessutom själva lagstifta rörande arbetstidens begränsning å de områden, som icke berörts av Edsförbundets lagar. Ifrågavarande rätt har endast begagnats av halvkantonen Bâle-Ville.

I det följande lämnas närmare redogörelse för gällande bestämmelser om arbetstidens begränsning i fabriker.

I. Lagens tillämpningsområde.

Enligt lagen skola såsom fabriker anses

1) industriella företag, som använda motorkraft och sysselsätta minst 6 arbetare,

2) industriella företag, som icke använda motorkraft, men sysselsätta minst 6 arbetare, därav minst en är under 18 år,

3) industriella företag, som icke använda motorkraft eller minderåriga, men sysselsätta minst 11 arbetare,

4) industriella företag, oavsett antalet arbetare, om nämligen arbetet är av beskaffenhet att medföra fara för arbetarnas hälsa eller liv.

Lagen äger tillämpning å alla arbetare, som sysselsättas i ett företag, med undantag av

a) arbetare, som uteslutande sysselsättas i sina bostäder,

b) medlemmar av arbetsgivarens familj, för såvitt i företaget icke sysselsättas andra än dessa,

c) arbetare, som sysselsättas uteslutande med rengöringsarbeten å annan arbetstid än den för fabriker vanliga arbetstiden,

d) personalen å handelskontor och tekniska byråer,

e) personer, åt vilka arbetsgivaren har anförtrott en betydande uppgift i företagets ledning eller representation utåt,

f) delägare i ett enkelt bolag eller obegränsat ansvarige delägare i ett kommanditbolag.

Antalet företag, som falla under lagen, uppgick den 31 december 1924 till 8,243 med tillhopa 357,507 arbetare. Antalet fabriker och arbetare fördelas på de olika industrierna sålunda:

Industrigrupper	Fabriker	Arbetare
Bomullsindustri	343	35 833
Sidenindustri	194	28 904
Ylleindustri	71	6 964
Linneindustri	29	1 483
Stickerier	830	15 329
Övriga textilindustrier	153	6 085
Beklädnadsindustri	884	35 363
Närings- och njutningsprodukter	621	25 141
Kemisk industri	230	12 942
Centralanläggning för kraft-, gas- och vattenledningar	295	3 810
Framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk	293	12 235
Grafisk industri	491	11 707
Träindustri	1 064	20 316
Metallindustri	601	26 031
Maskiner, apparater, instrument	720	61 205
Urindustri och bijouterier	1 099	41 207
Jord- och stenindustri	325	12 952
Summa	8 243	357 507

II. Allmänna bestämmelser rörande arbetstiden.

Lagen innehåller särskilda bestämmelser för dagarbete utan skift, för två- och treskiftsarbete samt för nattarbete och söndagsarbete.

A) *Dagarbete utan skift.*

Lagen bestämmer endast begränsning av arbetstiden per vecka till 48 timmar. Arbetstiden per dag är begränsad allenast genom bestämmelsen, att arbetet icke får börja tidigare än kl. 5 f. m. om sommaren och kl. 6 f. m. på vintern samt icke pågå längre än till kl. 8 e. m. Därjämte finnas föreskrifter rörande raster. Enligt lagen möter således icke hinder att några dagar i veckan utsträcka arbetstiden till 13 à 14 timmar, blott icke arbetstiden per vecka överstiger 48 timmar. Under den svåra industrikris, som åren 1920 och 1921 övergick landet och vars verkningar ännu delvis kvarstå, förlades arbetet i vissa industrier av hänsyn till kostnaden för uppvärmning m. m. till 4 dagar i veckan med en arbetstid av 12 timmar per dag. Numera torde endast i undantagsfall 12 timmars arbetsdag förekomma. Den allmänt förekommande arbetstidsfördelningen är 8 $^3/_4$ timmar under veckans 5 första dagar och 4 $^1/_4$ timmar på lördagen.

Mitt på dagen skall finnas en rast i arbetet å minst 1 timme. Denna rast kan inskränkas till en halv timme, om arbetstiden icke överstiger 8 timmar eller om arbetet slutar senast kl. 1 e. m. Rasten får avräknas från arbetstiden allenast om arbetaren har rättighet lämna arbetsplatsen under tiden för rasten i fråga.

Lagen innehåller uttrycklig föreskrift därom, att lagens bestämmelser icke få kringgås genom att arbetsgivaren lämnar arbete åt arbetaren att utföras i hemmet efter det arbetet i fabriken för dagen avslutats. Det är vidare förbjudet för arbetarna att arbeta i fabriken, även av eget initiativ, under längre tid än som lagen medger.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

För arbetets fördelning på skift erfordras särskilt tillstånd av förbundsrådet. I motsats mot arbetstiden vid dagarbete utan skift är arbetstiden vid skiftarbete begränsad per dag. För den enskilda arbetaren får arbetstiden icke

överstiga 8 timmar om dagen. Arbetstiden måste avbrytas med en rast om minst en halv timme. Skifttiden jämte inom densamma liggande rasttid får icke överstiga 9 timmar.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

För industrier, där arbetets fortgång dygnet runt under alla dagar i veckan är oundgänglig av tekniska eller ekonomiska skäl (technisch oder wirtschaftlich unentbehrlich), äger förbundsrådet medgiva en arbetstid av i genomsnitt 56 timmar i veckan. Genomsnittstiden begränsas av tiden för skiftbytet och utgör vanligen tre veckor. Under tiden fredag afton—tisdag morgon får arbetet omläggas till 2-skiftsarbete under villkor, att arbetstiden icke under mer än 2 skift uppgår till 12 timmar per skift samt att den genomsnittliga arbetstiden av 56 timmar i veckan bibehålles. I praktiken nås i allmänhet icke detta maximum av 12 timmars arbete per skift, dels emedan arbetet under viss kortare tidsperiod ibland kan fortgå utan tillsyn, dels emedan hjälpskift ofta insättes. Varje arbetare är berättigad till en ledighet av minst 20 timmar i sträck under 52 dagar per kalenderår, varav minst hälften skall vara söndagar.

Därest helkontinuerlig drift erfordras allenast för kortare tid av ekonomiska orsaker eller för att ett arbete snabbt skall kunna avslutas, kan tillstånd till en arbetstid av 56 timmar i veckan erhållas av vederbörande kantonsregering. Sådant medgivande lämnas för högst en månad åt gången.

I motsats till av förbundsrådet lämnat medgivande till 56 timmars arbetsvecka är sistnämnda av vederbörande kantonregering lämnade tillstånd att betrakta såsom ett medgivande till arbete på övertid. Övertidsarbetet skall betalas med 25 % tillägg å arbetslönen.

3-skiftsarbete dygnet runt under veckans alla dagar förekommer huvudsakligen i den kemiska industrien, i metallindustrien och maskinindustrien, i jord- och stenindustrien, i kraftverk, gas- och vattenanläggningar samt i industrier för framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk. Tillhopa torde omkring 8,000 arbetare sysselsättas i helkontinuerligt skiftarbete.

För nattarbete, söndagsarbete samt för arbete under såväl natt som sön- och helgdagar gälla såsom förut nämnts särskilda bestämmelser. Medelarbetstiden per vecka får i dessa fall icke överstiga 48 timmar per vecka.

Nedanstående tabell angiver antalet fabriker och arbetare, som under år 1924 beviljats tillstånd till skiftarbete, natt- och söndagsarbete m. m.

Industrigrupper	Förskjutn. av gränserna för dagarb.		2 skifts-dag-arbete		Natt-arbete		Söndags-arbete		Kontinuerlig drift		Frist f. övergång till 3 skift		Hjälp-arbete
	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fabriker
Bomullsindustri	11	103	36	1 026	1	12	—	—	—	—	1	22	—
Sidenindustri	3	143	5	72	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Ylleindustri	2	4	7	184	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Linneindustri	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Broderier	—	—	2	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Övriga textilindustrier	1	10	20	494	4	18	—	—	—	—	—	—	—
Beklädnadsindustri	5	52	16	172	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Närings- och njutningsprodukter	5	48	5	157	19	93	6	94	—	—	4	404	10
Kemisk industri	2	7	6	273	9	141	1	2	6	62	1	13	2
Centralanläggning av kraft-, gas- och vattenledningar	—	—	—	—	—	—	—	—	22	37	—	—	—
Framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk	2	41	5	64	1	8	1	5	—	—	—	—	—

Industrigrupper	Förskjutn. av gränserna för dagarb.		2 skiftsdagarbete		Nattarbete		Söndagsarbete		Kontinuerlig drift		Frist f. övergång till 3 skift		Hjälparbete
	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fab.	Arb.	Fabriker
Grafisk industri	8	34	10	67	2	13	—	—	—	—	—	—	2
Träindustri	5	21	9	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Metallindustri	1	2	30	444	9	81	—	—	—	—	—	—	2
Maskiner, apparater, instrument	2	34	27	667	2	36	—	—	—	—	—	—	4
Urindustri och bijouterier	2	48	1	8	—	—	9	15	—	—	—	—	—
Jord- och stenindustri	1	1	1	2	—	—	1	6	8	25	1	9	1
Summa	**50**	**548**	**181**	**3 703**	**48**	**403**	**18**	**122**	**36**	**124**	**7**	**448**	**21**
1923	24	178	193	3 494	53	349	23	150	47	132	10	475	23

III. Avvikelse från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A. *Utsträckning av arbetstiden per vecka till 52 timmar* (art. 41 i lagen).

Förbundsrådet äger för särskilda industrier eller fabriker medgiva utökning av arbetstiden från 48 till 52 timmar per vecka, för såvitt rådet finner tvingande omständigheter föreligga för dylik utökning av arbetstiden. En dylik tvingande omständighet skall framför allt anses föreligga, om en industri genom användande av 48 timmars arbetsvecka riskerar att förlora i konkurrensen med länder, som medge längre arbetstid. Framställning om rätt till 52 timmars arbetsvecka kan göras såväl kollektivt av fabrikerna inom viss industri som ock av enskilda fabriker. Förbundsrådets medgivanden lämnas för relativt kort tidsperiod, nämligen vid kollektiva framställningar för högst ett år och vid framställning, som gäller enstaka fabrik för högst ett halvt år i sänder. Rådet får härigenom möjlighet att oftare pröva, huruvida trängande behov av arbetstidens utsträckning alltjämt föreligger.

1) Kollektiva medgivanden

hava under år 1924 lämnats nedan angivna industrier:

Bomullsspinnerier;

»Sengerei», blekeri, färgeri och appretur av bomullsvaror;

Linnespinneri och väveri, resplageri, bindgarnsfabriker och gördelfabriker (intill utgången av 1924);

Schifflimaskins-, handmaskins-, Lorraine- och »Kettenstich»broderi;

Kopiering, tillskärning och sömnad av broderier;

»Sengerei», blekning, färgning och appretur av broderivaror;

Hatt- och mössfabrikation, inbegripet garnering;

Hattflätefabrikation, däri inbegripet härtill hörande blekeri och färgeri;

Sågnings- och timmermansarbete samt de arbeten, som stå i omedelbart samband därmed.

Träimpregnering med kopparvitriol (intill slutet av sept. 1924);

Tegelbruk, kalksandsten- och cementfabrikation (mitten av okt. 1924);

2) Medgivanden för enskilda fabriker.

Antalet medgivanden för enskilda fabriker har ökats från 1 007 år 1923 till 1 241 år 1924. Fördelningen å de olika industierna framgår av följande tabell:

Industrigrupper	Antal fabriker, vilkas under 1923 lämnade medgivanden utlöpte under 1924 utan att förlängas	som under år 1924 erhöllo medgivanden el. förlängning av medgivanden	vilkas under 1924 lämnade medgivanden utlöpte under 1924 utan att förlängas	som vid utgången av 1924 hade medgivanden
Bomullsindustri	4	156	19	137
Sidenindustri	4	148	27	121
Ylleindustri	4	62	7	55
Linneindustri	1	2	1	1
Broderier	—	2	—	2
Övriga textilindustrier	—	64	24	40
Beklädnadsindustri	12	155	37	118
Närings- och njutningsprodukter	2	68	28	40
Kemisk industri	2	48	10	38
Centralanläggning för kraft-, gas- och vattenledningar	—	1	—	1
Framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk	3	57	8	49
Grafisk industri	—	3	1	2
Träindustri	9	145	61	84
Metallindustri	18	177	69	108
Maskiner, apparater, instrument	4	198	28	170
Urindustri och bijouterier	25	380	112	268
Jord- och stenindustri	3	25	18	7
Summa	**91**	**1 691**	**450**	**1 241**

52-timmarsveckan anses såsom ordinarie arbetstid i den mening att förhöjd avlöning icke föreskrivits för de 4 överskjutande arbetstimmarna i veckan. I många fall torde dock arbetsgivarna nödgas betala förhöjd avlöning för den ökade arbetstiden.

I vissa industrier, t. ex. maskinindustrien, hava arbetarna kraftigt motsatt sig arbetstidens utsträckning till 52 timmar. Vissa andra industrier hava numera infört 48-timmarsveckan och finna sig tillfreds därmed, t. ex. den kemiska industrien.

3) Interpellation i förbundsförsamlingen rörande 52-timmarsveckan.

Omkring 52-timmarsveckan står strid mellan arbetare, å ena sidan, samt arbetsgivare och vederbörande myndighet, å andra sidan. Från arbetarsidan kräves en betydlig inskränkning av antalet dylika medgivanden. Arbetarna anse, att arbetsgivarna begärt och regeringen lämnat dylika medgivanden utan att tvingande omständigheter verkligen förelegat. Regeringen anser emellertid, att dylika medgivanden äro motiverade av den ännu rådande ekonomiska krisen i landet.

I förbundsförsamlingen framställde socialdemokraten Schmid (Olten) den 23 mars 1925 en interpellation rörande 52-timmarsveckan av följande lydelse:

»Är förbundsrådet i tillfälle att meddela, huru många under fabrikslagen lydande företag i Schweiz som intill utgången av år 1924 erhållit tillstånd att utsträcka arbetstiden till 52 timmar i veckan, huru de olika yrkesgrupperna därvid äro företrädda och vilken procent dessa företag utgöra av hela antalet under fabrikslagen lydande företag.»

Förbundsrådet lämnade till svar härpå den 29 maj 1925 följande redogörelse:

Industrigrenar	Antal 48-timmarsveckor, som stodo till förfogande för samtliga fabriker	Antal 48-timmarsveckor, som stodo till förfogande enligt			Uppskattning av graden av utnyttjandet av medgivanden, i % av den tid som framgår av förestående summa	Överskridande av 48-timmarsveckan enl. kol. 5 och 6, i % av de i kol. 2 angivna talen
		kollektivt medgivande	individuellt medgivande	Summa		
1	2	3	4	5	6	7
1. Bomullsindustri	17 934	4 130	6 528	10 658	80	48
2. Sidenindustri	10 143	0	5 740	5 740	90	51
3. Ylleindustri	3 712	0	2 407	2 407	80	52
4. Linneindustri	1 516	1 150	40	1 190	70	45
5. Broderier	43 397	43 321	76	43 397	85	85
6. Annan textilindustri	8 000	1 934	1 963	3 897	85	41
7. Beklädnads-, modevaru- och ekiperingsföremål	46 221	3 137	5 788	8 925	85	16
8. Närings- och njutningsmedelsindustri	32 469	0	1 938	1 938	80	5
9. Kemisk industri	12 026	0	1 170	1 170	90	9
10. Kraft-, gas- och vattenledningsverk	15 424	0	49	49	100	[2] —
11. Framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk	15 320	0	2 933	2 933	90	17
12. Grafisk industri	25 672	0	99	99	40	[2] —
13. Träbearbetning	55 632	13 205	4 481	17 686	85	27
14. Framställning och bearbetning av metaller	31 424	0	6 347	6 347	90	18
15. Maskiner, apparater oeh instrument	37 646	0	6 111	6 111	85	14
16. Urindustri, bijouteri	57 462	0	13 207	13 207	65	15
17. Jord- och stenindustri	16 993	3 695	825	4 520	85	23
Summa	**430 991**	**70 572**	**59 702**	**130 274**	—	—
Procent	—	—	—	[1] 30.2	—	25

Anmärkningar: [1] I förhållande till summan i kol. 2. — [2] Något procenttal har ej angivits, enär det gäller enstaka fall, som icke inverka på totalbilden av arbetstiden inom industrigruppen.

»Antalet fabriker eller företag, som erhållit tillstånd enligt art. 41 i fabrikslagen, får på intet sätt tagas till måttstock för den verkliga omfattningen av arbetstidens förlängning, enär de faktiska förhållandena härigenom icke komma till synes. Utslagsgivande i detta hänseende är däremot det tal, som anger antalet förlängda 48-timmarsveckor. Antalet medgivna förlängda arbetsveckor är i sin helhet avsevärt mindre än det antal 48-timmarsveckor, som skulle stått vederbörande fabriker till förfogande. Orsaken härtill ligger däri, att de lämnade och sedermera prolongerade medgivandena icke omfatta årets alla 12 månader. I kolumnerna 3, 4 och 5 av bifogade tabell anges antalet förlängda arbetsveckor (över 48—52 timmar), som stodo till förfogande under år 1924 på grund av medgivanden, helt eller delvis gällande för detta år. Om hela antalet medgivna förlängda arbetsveckor sättes i relation till antalet 48-timmarsveckor (kol. 2), som stodo till förfogande för de under fabrikslagen hörande fabrikerna (8,103), så erhålles förhållandet 30.2 till 100.

Det erhållna antalet förlängda arbetsveckor är emellertid fortfarande för stort i jämförelse med den faktiska förlängningen av arbetstiden. Följande fak-

torer medföra en avsevärd minskning i totalsumman av den medgivna utsträckningen av arbetstiden utöver 48 timmar:

a) många fabriker kunna på grund av konjunkturerna eller under trycket av andra förhållanden endast tidvis eller oregelbundet utnyttja ett lämnat medgivande,

b) medgivandet avser kortare tid än 52 timmar eller de medgivna 52 timmarna utnyttjas icke fullständigt.

c) kollektiva medgivanden gälla för alla till vederbörande industri hörande fabriker, men alla dessa äro icke i tillfälle att göra bruk därav.

Inverkan av dessa faktorer är i allmänhet växlande och skulle kunna noggrant fastslås endast genom statistisk undersökning i de fabriker, åt vilka medgivanden lämnats. En sådan undersökning skulle dock bliva alltför omfattande. Det återstår därför endast att göra en ungefärlig uppskattning av den genom faktorerna a)—c) förorsakade minskningen av antalet förlängda arbetsveckor i jämförelse med det genom medgivandena maximalt tillåtna. Resultatet av den av socialdepartementet i förening med fabriksinspektionen verkställda uppskattningen anges i kol. 6 i tabellen. Av kol. 7 framgår sedan, huru många procent av samtliga arbetsveckor under år 1924, som på grund av art. 41 uppvisa mer än 48 timmar. Slutresultatet visar ett sjunkande av ovan angivna 30.2 % till 25 %.»

B) *Återtagande av arbetstid, som gått förlorad genom arbetsinställelse å helgdagar m. m.*

Lagen talar icke härom. Däremot finnes i verkställighetsförordningen en bestämmelse, att den arbetstid, som går förlorad genom arbetsinställelse å helgdagar, vilka icke enligt gällande bestämmelser skola likställas med söndagar, å lokala festdagar samt å arbetsdagar, som ligga mellan sön- och helgdagar, kan efter överenskommelse mellan arbetsgivaren och vederbörande arbetare uttagas å andra dagar i samma vecka, i den närmast föregående veckan eller i den närmast efterföljande veckan. Tillstånd av myndighet för återtagande av ifrågavarande arbetstid erfordras sålunda icke.

C) *Förbundsrådet kan föreskriva kortare arbetstid än 48 timmar i veckan, om arbetet är hälsofarligt.*

IV. Övertidsarbete.

A) *Övertid medgiven av de kantonala myndigheterna.*

48-timmarsveckan resp. 52-timmarsveckan kan utökas genom arbete å övertid under längre eller kortare tid. För allt övertidsarbete erfordras emellertid tillstånd av de kantonala myndigheterna. Övertiden får icke överstiga 2 timmar om dagen under i regel högst 80 dagar om året, d. v. s. 160 timmar per år. Tillstånd lämnas för högst 10 dagar åt gången av lokala kantonmyndigheten samt för mer än 10 och högst 20 dagar åt gången av kantonregeringen. Ifrågavarande övertid skall uttagas på de 5 första arbetsdagarna i veckan. För övertidsarbete å lördag eller dag före helgdag gälla särskilda bestämmelser. För tillstånd till övertidsarbete å sistnämnda dagar erfordras därjämte att särskilt tvingande omständigheter föreligga. Övertid å dessa dagar (i allmänhet högst 10 dagar om året) inräknas icke i de 80 dagar, som förut omnämnts.

Utöver förenämnda övertid under 80 dagar per år kan medgivande till ytterligare övertid lämnas för säsongindustrierna. För att dylikt tillstånd skall kunna lämnas erfordras emellertid, att överenskommelse träffats mellan arbetsgivare och arbetare rörande utförandet av ifrågavarande övertidsarbete.

Minderåriga under 16 år få icke arbeta på övertid. Ynglingar mellan 16 och

18 år samt kvinnor, som användas till övertidsarbete, skola åtnjuta nattvila under minst 11 på varandra följande timmar.

Förutom den ökning i avlöningen med minst 25 %, som utnyttjandet av dylik övertid förutsätter, måste arbetsgivaren i det stora flertalet kantoner erlägga en licensavgift av 200 à 300 francs för varje gång licens sökes. Arbete å övertid blir på grund härav dyrbart och arbetsgivaren söker därför i första hand utnyttja 52-timmarsveckan.

Enligt uppgift av yrkesinspektörerna medgiva de kantonala myndigheterna begärd övertid utan vidare prövning av behovet, blott licensavgift erlägges.

Nedanstående tabell angiver antalet fabriker inom de olika industrierna, som hava erhållit medgivande till övertidsarbete, nattarbete och söndagsarbete.

Industrigrupper	År	Antal fabriker den 31 december 1924	Övertidsarbete			Nattarbete	Söndagsarbete
			Måndag till fredag, helgdagsaftnar undantagna	Sön- och helgdagsaftnar	Tillsammans[2]		
Bomullsindustri	1922	324	66	15	67	8	—
	1923	337	73	26	79	8	1
Sidenindustri	1922	215	41	10	43	—	—
	1923	199	39	15	40	7	2
Ylleindustri	1922	71	16	8	16	—	—
	1923	70	14	4	14	2	—
Broderier	1922	920	81	27	84	4	1
	1923	863	135	55	141	6	—
Linneindustri	1922	30	5	—	5	—	—
	1923	28	2	—	2	—	—
Övriga textilindustrier	1922	138	35	8	37	16	—
	1923	152	24	7	24	16	1
Beklädnadsindustri	1922	848	156	76	179	2	6
	1923	862	146	79	168	4	2
Närings- och njutningsprodukter	1922	664	61	25	65	14	27
	1923	643	59	26	67	11	32
Kemisk industri	1922	222	20	8	23	7	4
	1923	224	23	12	26	14	2
Centralanläggning för kraft-, gas- och vattenledningar	1922	291	1	—	1	—	1
	1923	290	—	—	—	—	—
Framställning och bearbetning av papper, läder och kautschuk	1922	267	26	17	30	2	4
	1923	272	40	14	43	5	6
Grafisk industri	1922	498	140	36	86	23	17
	1923	490	70	44	83	20	15
Träindustri	1922	1 025	78	27	86	7	4
	1923	1 014	101	33	107	16	11
Metallindustri	1922	593	66	27	71	17	6
	1923	586	85	33	95	12	6
Maskiner, apparater och instrument	1922	723	114	54	128	33	14
	1923	705	133	58	150	31	16
Urindustri och bijouterier	1922	968	62	8	66	2	1
	1923	974	61	11	70	5	1
Jord- och stenindustri	1922	312	14	3	14	3	4
	1923	317	32	5	34	6	8
	1922	8 109[1] (8 055)	982	349	1 001	138	89
	1923	8 026[1] (7 933)	1 037	422	1 143	163	103

[1] Summorna i denna kol. äro större än de inom parentes angivna, riktiga talen, till följd av uppdelning av enstaka fabriker på industrigrupp.

[2] Talen under denna rubrik angiva verkliga antalet företag, som hade övertidsarbete; de äro mindre än summan av talen i de två närmast föregående kol., emedan varje fabrik endast räknats en gång, även om medgivanden förekommit under båda rubrikerna.

B) *Förberedelse- och avslutningsarbeten.*

Bestämmelserna om begränsning av arbetstiden skola icke tillämpas på hjälparbeten, som måste föregå eller efterfölja den egentliga fabrikationen. Förbundsrådet har att fastställa, vilka arbeten, som få undantagas från lagens tillämpning samt att meddela föreskrifter till skydd för därmed sysselsatta arbetare, särskilt beträffande antalet vilotimmar.

I verkställighetsförordningen angivas ifrågavarande arbeten.

Dessa äro

För alla fabriker:

a) utan inskränkning till vissa dagar eller tider på dagen:

1) betjänande och underhåll av alla anläggningar, som avse tillförsel av luft, vatten, ljus, värme, köld, ånga och kraft;

2) reparationsarbete å transmissioner, maskiner och ugnar av alla slag till undvikande av driftstörningar å följande arbetsdag;

3) underhåll av fabrikens mekaniska transportmedel;

4) brådskande reparationer å byggnader;

5) den en gång i veckan eller med längre mellanrum företagna huvudrengöringen eller reparationen i arbetslokalerna;

6) arbete, som utföres av tillsynspersonal, vakter och portierer och bud;

b) med inskränkning till arbetsdagar, inkl. nätterna:

1) transport till och från fabriker, expediering och distribution av varor;

2) lastning och lossning av järnvägsvagnar på fabriksbanor;

3) påeldning av ugnar för tekniska ändamål;

c) med inskränkning till arbetsdagar, inkl. nätterna: den dagliga rengöringen av arbetslokalerna och bortskaffandet av avfall, om endast en ringa del av arbetarna användes därtill.

För särskilda industrigrenar:

a) *på arbetsdagar inkl. nätterna:*

1) blekning, färgning, tryckning, appretyr:
avslutandet av kemiska processer och kokning;
arbetet i torkrummen, med undantag av torkning medelst maskiner;
arbetet i färgköket före det övriga arbetets början;

2) sidenfärgeri:
sidenets första inläggande i tennsaltlösning (Zinnbad);

3) garveri, hud- och talgbearbetning, såpsjuderier:
avhämtning, mottagning, saltning och lagring av efter den vanliga arbetstidens slut ankommande fett, hudar och skinn;

4) charkuterivarutillverkning:
avhämtning, mottagning, saltning och lagring av efter den vanliga arbetstidens slut ankommande kött;

5) ölbryggerier och fabriker för tillverkning av alkoholfria drycker:
sköljning och fyllning av flaskor och transportfat dagarna före sön- och helgdagar under tiden 1 maj—15 september;

6) pressjästfabrikation:
avslutandet av jäsningsprocesser;

7) elektricitetsverk:
brådskande arbeten vid fördelningsanläggningarna;

8) gjuterier:

torkning av formar, dämning och utgrävning av stora formar, avslutandet av gjutningsprocessen;

9) maskintillverkning:
färdigsmidande av uppvärmda stora stycken;

10) fartygsreparationer:
brådskande iståndsättande av fartyg;

11) urtillverkning, bijouteri:
tillvaratagande av avfall av ädla metaller dagarna före sön- och helgdagar;

12) tegel- och rörfabrikation:
arbete vid brännugnarna dagarna före sön- och helgdagar;

13) lervaru- och porslinsfabriker:
slutbränning i det sista skiftet;

b) *på söndagar:*

1) förarbetning av mjölk:
tillförseln av mjölk morgon och afton;

2) charkuterivarutillverkning:
expediering och distribution av varor under förmiddagarna;

3) ölbryggerier och fabriker för tillverkning av alkoholfria drycker:
expedieringen av varor på förmiddagarna och återfärden intill kl. 12 middagen under tiden 1 maj—15 september;

4) elektricitetsverk:
brådskande arbeten vid fördelningsanläggningarna;

Ansökning om undantag beträffande hjälparbeten, som icke ovan nämnts, vederbörligen motiverad, kan av fabriksinnehavare insändas till socialministeriet, som efter kantonregeringens hörande fattar beslut i ärendet.

För arbetarnas användande till hjälparbeten gälla följande inskränkande bestämmelser:

a) i den mån hjälparbetena överskrida den normala dagsarbetstiden eller måste äga rum å söndagar, får endast den tid, som är oundgängligen nödvändig, 'tagas i anspråk för ändamålet;

b) till hjälparbeten få icke användas:

1) nattetid och på söndagar:
kvinnor av alla åldrar och manliga arbetare under 18 år;

2) utöver den vanliga dagsarbetstiden:
kvinnor, som sköta ett hushåll och minderåriga under 16 år;

c) kvinnor och minderåriga, som användas till hjälparbeten, skola under alla omständigheter erhålla en nattvila av minst 11 timmar i följd;

d) vid dagligen återkommande hjälparbeten skola andra arbetare än de under c) angivna erhålla en genomsnittlig nattvila av 11 timmar. Vilotimmarna måste följa omedelbart efter varandra;

e) om arbetare utom sitt arbete i den egentliga fabrikationen å enstaka dagar utföra hjälparbeten och arbetstiden under dessa dagar för den enskilde arbetaren överstiger 10 timmar, så skall den arbetstid, som överskrider den normala arbetstiden, utjämnas genom motsvarande förkortning under närmast följande eller närmast föregående dag;

f) bestämmelserna om raster i art. 42 första stycket gälla även för hjälparbetare. Rasterna behöva icke sammanfalla med de övriga arbetarnas raster, om arbetet icke medger detta;

g) om hjälparbeten förekomma under flera söndagar i följd, så får en och samma arbetare icke sysselsättas oftare än varannan söndag;

h) därest i ett företag sysselsättas två eller flera eldare eller maskinister, skall deras arbete inrättas så, att för den enskilde arbetaren den normala arbetstiden icke överskrides. Vid tvåskiftsarbete och kontinuerligt arbete skall arbetet även för eldare och maskinister fördelas på skift;

i) nattvakter skola vara fria från tjänstgöring under minst 52 nätter årligen. Av dessa skola 26 omedelbart föregå eller följa efter en söndag. Nattvakterna skola därjämte beredas en mot tiden för nattarbetet svarande vilotid på dagen.

C) *Övertid vid nödtillfällen.*

Därest arbetet vid nödtillfällen föranleder avvikelse från lagens föreskrifter, utan att ansökan om tillstånd därtill hinner göras i rätt tid, skall fabriksägaren med angivande av orsakerna till avvikelsen senast följande dag göra anmälan därom till den myndighet, hos vilken tillstånd skulle sökts.

V. Övertidsersättning.

Lagen innehåller icke några bestämmelser om förhöjd ersättning vid arbete på övertid. I verkställighetsförordningen föreskrives emellertid att ansökan om rätt till övertidsarbete skall innehålla en förklaring från fabriksägaren, att arbetarna för övertidsarbetet tillförsäkrats minst 25 % förhöjning å ersättningen.

VI. Övergångsbestämmelser.

Vissa i lagen angivna övergångsbestämmelser, varigenom medgivits en arbetstid av 50 timmar i veckan för viss tid framåt, hava aldrig tillämpats.

VII. Straffbestämmelser.

Överträdelser av lagen eller tillämpningsförordningen eller av myndighet meddelade föreskrifter eller fabriksordningen straffas med böter från 5—500 frcs och i svårare fall från 50 till 500 frcs, varmed kan förenas fängelse i högst 3 månader.

VIII. Lagens efterlevnad.

Fyra av förbundsrådet tillsatta yrkesinspektörer med biträden skola övervaka lagens tillämpning. Dylik övervakning sker dessutom genom de kantonala myndigheterna. I vissa kantoner finnas särskilda av kantonsregeringen tillsatta inspektörer.

Yrkesinspektören i första distriktet har meddelat bl. a. följande.

Den ekonomiska kris, som uppkom 1920, medförde en inskränkning av arbetet för ett antal företag till mindre än 48 timmar i veckan. Under den stigande konjunkturen de senaste åren hava såväl arbetsgivare som arbetare varit ivriga att återtaga den förlorade arbetstiden. Härvid har ofta den normala arbetsdagen överskridits utan något tillstånd. Arbetsgivarna hava i stor utsträckning utnyttjat 52 timmars arbetsvecka. Det har icke varit svårt för fabrikanten att visa, att trängande skäl förelegat för en utsträckning av arbetstiden och att arbetstiden varit längre i närliggande industriländer. De talrika undantag, som medgivas i såväl den franska som den italienska lagen, osäkerheten i arbetstidsregleringen i Tyskland ävensom myntvärdets fluktuationer hava ställt den schweiziska industrien i en underlägsen ställning gentemot utlandet. Om man därtill fogar, att lönerna äro relativt högre i Schweiz än i närliggande länder, förstår man, att fabrikanten gärna genom en förlängning av arbets-

tiden vill söka producera mera med samma allmänna omkostnader och med samma personal. Fruktan för att orsaka arbetslöshet har i många fall hindrat honom att öka personalen. Utan att vilja påstå att förlängningen av arbetstiden till 52 timmar har räddat industrien, kan man dock säga, att den i allmänhet gjort industrien mycket stora tjänster.

Lagen tillämpas tämligen noga i de stora etablissementen. Arbetarnas organisationer anmäla överträdelser av lagen, som sedan beivras av yrkesinspektörerna. I fabrikerna på landsbygden måste arbetarna ofta med eller utan tillstånd från vederbörande myndighet arbeta samma tid som lanbruksarbetarna. Där förekomma nog ofta överträdelser av lagen. I de små företagen, i den mån dessa äro underkastade lagen, iakttagas bestämmelserna icke heller så noga. I vissa kantoner äro de lokala myndigheterna slapphänta och överse med överträdelserna av lagen. De straff, som ådömas av domstolarna, äro också i många fall så lindriga, att arbetsgivaren hellre tar risken att bli dömd till böter, än han betalar höga licensavgifter och ökning av arbetslönen för övertidstimmar. Talrika inspektioner företagas emellertid av förbundsrådets inspektörer och deras biträden. I första inspektörsdistriktet (Lausanne), som omfattar de fransktalande kantonerna, företogos sålunda år 1924 över 2 000 inspektioner. Antalet förseelser mot arbetstidslagen, som föranlett straff, uppgick år 1923 för hela Schweiz till 306 med ett sammanlagt bötesbelopp av 12 985 kronor 55 öre.

Yrkesinspektören, som gjort undersökningar rörande tillämpningen av arbetstidsbestämmelserna i Frankrike, meddelar härom bl. a., att i de till Schweiz gränsande departementen nästan aldrig utövas tillsyn av yrkesinspektionen beträffande arbetstiden. Flera där belägna fabriker hava aldrig besökts av inspektörerna. Enligt yrkesinspektörens åsikt övervakas tillämpningen av 8-timmarslagens bestämmelser överhuvud taget synnerligen slappt i Frankrike.

IX. Förslag till ändring av fabrikslagen.

Schweiz genomgick under åren 1920—1922 en svår ekonomisk kris. Från många håll påyrkades lagens upphävande eller modifierande. Under trycket härav framlade förbundsrådet ett förslag till ändring av art. 41 i lagen. Enligt detta förslag skulle rådet äga rätt medgiva allmän utsträckning av arbetstiden till 54 timmar i veckan under svår allmän ekonomisk kris. Rådet skulle därjämte äga befogenhet att även under tid, då sådan svår allmän ekonomisk kris icke vore för handen, medgiva samma utsträckning av arbetstiden åt enskilda industrier eller företag under längre eller kortare tid, om verkliga skäl därtill förefunnes. Lagen antogs av nationalrådet den 1 juli 1922. Folkomröstning rörande lagens giltighet begärdes emellertid av över 200 000 personer (endast 30 000 röster erfordras för att omröstning måste företagas). Dessas underskrifter insamlades av arbetarna under loppet av 14 dagar.

Vid folkomröstning den 17 februari 1924 beslöts med 436 180 röster mot 320 688 röster att icke godkänna lagen.

Något nytt förslag om ändring av lagen har icke framställts. Arbetsgivarna ha tillsvidare funnit sig i lagens bestämmelser. Arbetarna å sin sida, d. v. s. närmast socialdemokraterna, försumma däremot icke något tillfälle att framföra krav på, att jämväl de små företagen skola läggas under lagen. Ett annat önskemål från arbetarnas sida har varit tillsättande av en paritetisk kommission för behandling av ärenden rörande tillstånd till 52 timmars arbetsvecka. Arbetsgivarna hava motsatt sig upprättandet av en dylik kommission. Förbundsrådet ställer sig även avvisande mot detta krav och anser, att arbe-

tarna äro tillräckligt representerade genom fabrikskommittén, som brukar rådfrågas vid meddelande av kollektiva medgivanden till 52 timmars arbetsvecka.

X. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna meddela, att regeringen och arbetsgivarna äro ense därom, att § 41 i lagen rörande medgivande till 52 timmars arbetsvecka måste givas en vidsträckt tillämpning. Efter utgången av ovan omförmälda folkomröstning hava inga nya förslag rörande ändring av lagen blivit framförda. Lagen lider dock av vissa brister; så finnes t. ex. ingen möjlighet att för vissa arbeten upphäva begränsningen av arbetstiden per vecka och medgiva begränsning på längre tidrymd t. ex. fyra veckor såsom i andra länder. Vidare kan återtagande av arbetstid, som gått förlorad genom inställande av arbetet å vissa helgdagar, ske endast i inskränkt omfattning. Kollektivavtalen hava minskats under de senaste åren och avse numera huvudsakligen hantverket. Yrkesinspektionen övervakar noga lagarnas tillämpning. I landskommunerna torde dock lagen mindre strängt upprätthållas. Här inverkar den längre arbetstiden inom jordbruket även på arbetet inom den mindre industrien och hantverket.

Arbetarna framhålla, att de genom energiskt uppträdande lyckats tillbakaslå de försök, som gjorts att å lagstiftningsväg uppmjuka lagen och öka arbetstiden. Folkomröstningen 1924 medförde ju ock en stor seger för arbetarnas mening. Några nya ändringsförslag hava sedermera icke framkommit.

Arbetarna äro icke nöjda med det sätt, varpå regeringen medgiver undantag från lagen. För närvarande ha omkring $^1/_4$ av fabrikerna medgivande att utnyttja 52 timmars arbetsvecka. Flera fabriker utnyttja emellertid icke detta tillstånd. Arbetarna anse därför, att regeringen varit alltför frikostig med sina medgivanden och att noggrann undersökning rörande behovet av förlängd arbetstid i varje fall bör företagas.

Ett av arbetarnas viktigaste önskemål är vidare lagens utsträckning till de arbetargrupper inom industrien och hantverket, som nu äro undantagna från lagen.

Lagen torde efterlevas tämligen noga i den stora industrien, där arbetarna äro väl organiserade. I textilindustrien och urindustrien, där organisationerna äro svaga, förekomma nog överträdelser av lagen. Likaså torde nog lagen efterlevas mindre noga i den lilla industrien och hantverket på landsbygden, där arbetarna ofta nödgas arbeta samma tid som lantarbetarna.

Den ekonomiska kris, som den schweiziska industrien genomgått under en följd av år, har även inverkat på arbetarnas organisationer. Antalet medlemmar i »Les fédérations syndicales suisses», som år 1919 utgjorde 223 588 uppgick år 1923 till endast 151 701. Under senaste året har antalet åter stigit.

XI. Arbetstidslagen för kantonen Bâle-Ville.

Lagen, som är daterad den 8 april 1920, äger tillämpning å all allmän eller enskild tjänst i kantonen ävensom å tjänarnas arbete och å hemarbete. Hantverket inbegripes sålunda under lagen. Arbetstiden är begränsad till högst 48 timmar per vecka och 8 $^1/_2$ timmar per dag. Längre arbetstid medgives för byggnadsarbetare (9 timmar per dag under säsongen med ett medeltal av 48 timmar i veckan), bagare, sockerbagare, trädgårdsmästare, hårfrisörer, handelsbiträden, stuteripersonal (51 timmar per vecka och 9 $^1/_2$ timmar

per dag), apoteksbiträden, teaterpersonal (54 timmar per vecka och 10 timmar per dag), vakter, droskchaufförer, bärare, hemarbetare (60 timmar per vecka och 10 timmar per dag), hotell- och restaurantpersonal (60 timmar per vecka, 10 timmar per dag i kök och 12 timmar per dag i övrig tjänst) m. m.

För övertidsarbete skall betalas en med minst 25 % förhöjd ersättning. Övertid får icke uttagas annat än i undantagsfall och får icke utan myndighets medgivande överstiga en timme per dag och 26 timmar per år. Vederbörande myndighet kan medgiva en utsträckning av arbetstiden med högst 2 timmar per dag, dock högst 60 timmar för kvinnor och 100 timmar för män per år.

XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Den 10 december 1920 har förbundsrådet efter anställd grundlig jämförelse mellan den schweiziska lagstiftningen och den vid konferensen i Washington formulerade konventionen rörande arbetstidens begränsning föreslagit nationalförsamlingen, att Schweiz icke skall ansluta sig till nämnda konvention. Nationalförsamlingen har icke heller ratificerat densamma. Ett väsentligt hinder för ratifikation är undantagandet från lagens bestämmelser av vissa företag, som sysselsätta ett mindre antal arbetare. Ett annat hinder är saknaden av bestämmelse i lagen rörande förhöjd ersättning vid övertidsarbete.

Tjeckoslovakien.

Sid

I. Lagens tillämpningsområde 107
II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden 107
A) Dagarbete utan skift 107
B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 107
C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 108
III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden 108
A) Begränsning av arbetstiden på annan period än veckan 108
B) Arbetsberedskap 109
IV. Övertidsarbete 109
A) Övertid efter medgivande av arbetsinspektionen eller förvaltningsmyndigheterna 109
B) Övertid vid nödtillfällen eller för synnerligen brådskande arbeten i statens intresse 110
C) Förberedelse- och avslutningsarbeten 110
V. Övertidsersättning 110
VI. Tjänare och husfolk 110
VII. Arbetstiden inom jordbruket 111
VIII. Arbetstiden vid järnvägarna 111
IX. Straffbestämmelser 111
X. Lagens efterlevnad 111
XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen 114
XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen 115

Inledning.

Innan Tjeckoslovakien år 1918 proklamerades såsom självständig stat, reglerades arbetstiden av i Österrike-Ungern gällande lagar. Arbetstiden i fabriker begränsades i det gamla Österrike genom lagen den 8 mars 1885 till 11 timmar med möjlighet att för vissa fall utsträcka arbetstiden med 1 timme per dag. För gruvarbetet gällde lagen den 27 juni 1901. Denna begränsade arbetstiden till 9 timmar per dag med möjlighet att utsträcka arbetstiden 3 timmar i händelse av trängande nödvändighet. I Ungern gällde en lag av år 1884, som beträffande arbetstiden för fullvuxna endast föreskrev, att arbetet icke fick börja före kl. 5 på morgonen och icke fortgå efter kl. 9 på kvällen samt bestämde en vilotid av 2 timmar under dagen. Oberoende av lagstiftningen hade emellertid arbetstiden minskats så småningom genom kollektivavtal. 8 timmars arbetsdag hade sålunda införts i gruvor och vissa andra industrier, där arbetarna voro väl organiserade, såsom t. ex. metallindustrien.

En av den tjeckoslovakiska nationalförsamlingens första åtgärder blev att införa 8 timmars arbetsdag. Genom lag den 19 december 1918 beslöt nationalförsamlingen enhälligt att införa en arbetstid av 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka i den nya republiken.

I. Lagens tillämpningsområde.

Lagen äger tillämpning å alla löntagare, d. v. s. icke blott arbetare i egentlig mening utan alla funktionärer, vare sig de arbeta med handen eller hjärnan och oavsett deras sociala ställning.

Lagen omfattar såväl industrien som handeln. Under lagen hör personalen på advokatkontor, notariat, växelkontor, ingenjörsbyråer, platsbyråer, sjukhus, banker, assuransbolag, teatrar och förlustesesställen, hotell och kaféer ävensom periodiska tidskrifter, kooperativa företag, handelsresande och brandkår. I åkerbruket och skogsbruket tillämpas lagen å personer, som hava regelbunden sysselsättning och icke tillhöra arbetsgivarens hushåll samt åtnjuta dag-, vecko- eller månadslön. Tjänarna i ett hushåll falla också i vissa avseenden under lagens bestämmelser. Lagen äger likaledes tillämpning å alla anstalter, som drivas av staten eller av allmänna och enskilda stiftelser samt av föreningar, vare sig de drivas som affärsföretag eller äro av allmännyttig eller välgörande karaktär. Härav följer, att post, telegraf, järnvägar, monopolföretag för staten, allmänna pantlåneinrättningar, sinnessjukhus, fattigvårdsanstalter och skolor äro underkastade lagen. Utanför lagen falla dock statens och kommunernas ämbetsmän m. fl. befattningshavare, som ha att utöva offentligt-rättsliga funktioner. Lagen äger icke tillämpning å hemarbete, under förutsättning att hemarbetet icke utgör fortsättning på arbetet i en fabrik eller verkstad.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Lagen begränsar arbetstiden till 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka. För förkortning av arbetstiden under viss dag t. ex. lördagen, får dock arbetstiden å övriga dagar utsträckas utöver 8 timmar. Tiden för ned- och uppfart i gruvor räknas såsom övertid, dock får arbetstiden därigenom icke förlängas med mer än $^1/_2$ timma. Arbetet i gruvor vid hög temperatur och otillräcklig lufttillförsel kan av gruvinspektionen inskränkas till 7 timmar per dag, tiden för nedfarten och uppfarten däri inberäknad. Angående arbetstidens förläggning och tid för raster i arbetet skall överenskommelse träffas mellan arbetsgivare och arbetare. Dock måste i varje fall efter 5 timmars oavbrutet arbete uppehåll göras i arbetet under minst $^1/_4$ timme. Arbetare under 18 år får icke användas till arbete under längre tid än 4 timmar i sträck. För arbetare över 18 år kan rasten indragas, om arbetets regelbundna gång medger dem tillräcklig vila, t. ex. eldare, ångpanne- och motorskötare, arbetare i färgerier, pappersfabriker, kvarnar etc.

Arbetsgivaren är icke berättigad att förlänga arbetstiden genom att låta arbetarna medtaga arbete till hemmet. Dylikt hemarbete är tillåtet endast om särskilt tillstånd till övertidsarbete erhållits.

Personalen skall en gång i veckan — i regel i samband med söndagen — åtnjuta en oavbruten vila av minst 32 timmar. För kvinnliga arbetare i fabriker skall denna ledighet taga sin början senast kl. 2 på lördagen.

Särskilda bestämmelser finnas därjämte rörande nattarbete, varmed förstås arbete under tiden 10 e. m.—5 f. m., ävensom rörande minderårigas arbete.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

För arbete på skift gälla samma bestämmelser som för dagarbete utan skift. Arbetet får utan särskilt tillstånd av myndighet fördelas på skift.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

I företag, där arbetet av tekniska skäl icke kan avbrytas eller ett avbrott skulle medföra en avsevärd rubbning av produktionen, får arbetstiden per dag eller per vecka överskridas i vissa fall under villkor, dels att varje arbetare var tredje vecka erhåller en sammanhängande ledighet av 32 timmar, som skall infalla på en söndag, dels ock att arbetstiden i den mån den överstiger 48 timmar i veckan räknas som övertid och betalas i enlighet härmed. Dylik veckovila för ett skiftlag kan möjliggöras därigenom att vart och ett av de båda övriga skiftlagen under lördagen och söndagen arbeta 16 timmar utan avbrott. Arbetstiden för alla skiftlag ökas från 48 till 56 timmar i veckan.

Arbetsministern äger bestämma, vilka industrier och företag, som få utnyttja nämnda arbetstid. Enligt förordning den 11 januari 1919 har dylikt tillstånd lämnats:

1) Masugnar,
2) Tillverkning av metallurgiska produkter,
3) Tillverkning av emaljerade artiklar,
4) Kalk-, gips-, magnesit och dolomitugnar samt cementtillverkning,
5) Tegelbruk, framställning av eldfast sten samt brända karborundum- och smärgelskivor.
6) Kaolinbruk,
7) Tillverkning av keramiska produkter,
8) Glasbruk,
9) Tillverkning av kolelektroder och andra föremål av plastiskt kol,
10) Tillverkning av celluloidartiklar,
11) Tillverkning av ackumulatorer,
12) Kalkstensfabrikation,
13) Slipmassa och cellulosaframställning,
14) Vind- och vattenkvarnar,
15) Mälterier och bryggerier,
16) Torkning och svavling av humle,
17) Sockerfabrikation,
18) Lakritsfabrikation,
19) Framställning av sirap och druvsocker,
20) Torkning av cikoria, rovor, potatis, grönsaker och frukt,
21) Fruktsaft- och konservtillverkning,
22) Spritbrännerier och raffinaderier, pressjästtillverkning,
23) Tillverkning av potatisstärkelse,
24) Framställning av naturliga mineralvatten och deras salter,
25) Kemisk industri,
26) Fettindustri,
27) Mineraloljeraffinaderier,
28) Framställning av gaser för belysning, uppvärmning och drivkraft,
29) Självständiga elektricitetsverk ävensom kraftstationer vid industriella anläggningar.

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A) *Begränsning av arbetstiden på annan period än veckan.*

För vissa yrkesgrupper kan arbetsministern upphäva begränsningen av arbetstiden per dag eller vecka och i stället medgiva att arbetstiden begränsas

allenast så, att densamma på 4 veckor icke överstiger 192 timmar. Genom förordningar den 11 januari 1919 och den 1 december 1921 hava nedannämnda industrier och företag erhållit dylikt medgivande, nämligen:

1) Jordbruk eller företag, som stå i direkt sammanhang med jordbruket,
2) Handelsträdgårdar,
3) Tegelbruk,
4) Glasbruk med icke kontinuerlig drift,
5) Företag för framställning av keramiska produkter, för vilka man använder smältugnar och muffelugnar,
6) Gjuterier vad beträffar arbetet i kupolugnar,
7) Kvarnar och sågar, som drivas med vattenkraft,
8) Bryggerier under sommaren,
9) Mineralvattenfabriker under sommaren,
10) Byggnadsverksamhet,
11) Vattenverk,
12) Isupptagning m. m.,
13) Speditions- och transportföretag,
14) Strand- och luftbad,
15) Elektricitetsverk,
16) Flottning,
17) Apotek.

B) *Arbetsberedskap.*

I företag, som avse allmänhetens betjänande, kan arbetstiden utsträckas utöver den eljest medgivna arbetstiden för vissa grupper arbetare, som måste uppehålla sig å arbetsplatsen under viss tid i beredskap. Förutsättning är, att den effektiva arbetstiden icke överstiger 6 timmar per dag samt att en av vederbörande minister godkänd kollektivöverenskommelse föreligger. Sådan beredskapstjänst förekommer särskilt vid posten, järnvägen m. m. Den tid, som överstiger den vanliga arbetstiden, skall betalas som övertid.

IV. Övertidsarbete.

A) *Övertid efter medgivande av arbetsinspektionen eller förvaltningsmyndigheterna.*

Medgivande till arbete å övertid kan lämnas, ifall naturtilldragelse eller olyckshändelse medfört rubbning i ett företags drift eller arbetet måste utsträckas i det allmännas intresse eller av andra tvingande orsaker och det icke är möjligt att vidtaga andra åtgärder för att möta ökningen i arbetet. Innan medgivande till dylik övertid lämnas, skall av vederbörande myndighet verkställas undersökning, huruvida icke genom ökning av antalet arbetare eller genom användande av två skiftlag arbetet på övertid kan undvikas.

Medgivande till övertidsarbete kan lämnas

a) av arbetsinspektionen eller förvaltningsmyndighet i första instansen med 2 timmar per dag under högst 4 veckor per år,

b) av förvaltningsmyndigheten i andra instansen och vissa andra myndigheter med 2 timmar under högst 16 veckor per år.

Övertiden får i sin helhet icke för någon arbetare uttagas under mer än 20 veckor per år och icke överstiga 240 timmar per år. Till övertidsarbete få även användas minderåriga, som fyllt 14 år. För övertidsarbetet skall betalas särskild ersättning.

B) *Övertid vid nödtillfällen eller för synnerligen brådskande arbeten i statens intresse.*

Därest det är nödvändigt använda övertidstimmar för ett snabbt utförande av synnerligen brådskande arbeten i statens intresse eller vid fara för liv eller hälsa får arbetstiden utsträckas utöver de gränser, som förut angivits. Om för dylikt arbete erfordras mer än 3 dagar, skall underrättelse därom lämnas vederbörande myndigheter.

Med stöd av denna bestämmelse har socialministern vid olika tillfällen medgivit boktryckerier rätt att för färdigställande av kandidatlistor vid val arbeta utan hänsyn till lagens bestämmelser under 2—3 veckor.

C) *Förberedelse- och avslutningsarbeten.*

Arbetstiden kan utan särskilt tillstånd utsträckas för nödvändiga förberedelse- och avslutningsarbeten såsom eldning, rengöring av lokaler, utfodring av djur etc. Hit räknas även tiden för nedfart i och uppfart ur gruvor; dock får arbetstiden icke härigenom förlängas med mer än $^1/_2$ timme. I bagerier, varest man bakar svart bröd, anses arbetet med beredningen av degen såsom ett förberedande arbete, för vilket icke erfordras särskilt tillstånd. Med dylika arbeten jämställas vidare nödig utsträckning av arbetet vid skiftombyten, t. ex. inträde i tjänstgöring vid järnvägen, överlämnande av kassorna å poststationer, ombyte av kypare i hotell etc.

För den utsträckta arbetstiden skall utgå särskild övertidsersättning.

V. Övertidsersättning.

Enligt bestämmelse i lagen skall, såsom förut nämnts, särskild ersättning utgå för övertidsarbete. Storleken av denna ersättning är dock icke angiven i lagen.

VI. Tjänare och husfolk.

Personer, som äro sysselsatta i arbetsgivarens hushåll och hava sin bostad hos denne samt äro anställda för mer än en månad eller hava att utföra vissa personliga tjänster, skola åtnjuta vila under 12 timmar om dygnet, därav minst 8 timmar oavbrutet under natten och minst $^1/_2$ timme vid middagstiden. Hit höra bl. a. personliga tjänare, stallpersonal, chaufförer, hisspersonal, kuskar, uppasserskor, köksor, ammor, guvernanter, informatorer, sällskapsdamer, portierer och i allmänhet sådana personer, som hava en oregelbunden och föga ansträngande tjänst.

Samma bestämmelser gälla för personer, som hava regelbundet förekommande och föga ansträngande arbete såsom bevakning av byggnader, djur m. m. Hit räknas port- och nattvakter, stallvakter m. fl.

Arbetstidens indelning bestämmes genom parternas fria överenskommelse. Personalen är dock berättigad åtnjuta vila varje vecka under minst 18 timmar i sträck. Denna vilotid skall i allmänhet infalla på söndagen. Under denna vilotid få icke utföras andra arbeten än sådana hushållsarbeten och lantbruksarbeten, som icke kunna ersättas, varvid skall iakttagas, att tjänstefolket skall kunna fritt disponera söndagseftermiddagen. Om arbete måste utföras på söndagen, skall motsvarande ledighet lämnas under annan dag i veckan.

Lagen äger icke tillämpning å personer, som sysselsättas med hjälparbete, sjukvård, arbete i hushållet och jordbruksarbete, om tiden för anställningen icke överstiger 6 dagar.

VII. Arbetstiden inom jordbruket.

Lagen innehåller samma föreskrifter för jordbrukets arbetstagare, med undantag för husfolket, som för industriens arbetare. Av stort intresse är då frågan, huruvida 8-timmarsdagen jämväl iakttages inom lantbruket. Härom medelar avdelningschefen i socialministeriet d:r Stern följande: Till en början är det nödvändigt att redogöra för huru enhetligheten i lagstiftningen uppkommit. Under förhandlingarna i det revolutionära parlamentet påyrkade dåvarande socialministern d:r Winter, en socialistisk riksdagsman, att 8-timmarsdagen skulle principiellt läggas till grund inom lantbruket vid avlöningarnas beräknande, men förklarade samtidigt att med hänsyn till de olika produktionsförhållandena inom industrien och lantbruket särskilda bestämmelser rörande arbetstiden borde meddelas för lantbruket. Då reste sig agrarpartiets ledare och förklarade i denna tid av allmän hänförelse över den politiska friheten, att samma fri- och rättigheter, som städernas befolkning komme i åtnjutande av, jämväl måste tillerkännas landsbygdens befolkning samt att bestämmelserna i arbetstidslagen därför borde gälla jämväl för lantbruksarbetarna. Riksdagen beslöt i enlighet härmed. Arbetstiden för lantbruket begränsas dock allenast så, att densamma för en tidrymd av 4 veckor icke får överskrida 192 timmar. Visserligen gäller även för lantbruket föreskriften, att ansökning om rätt till övertidsarbete skall göras i vanlig ordning, men dessa föreskrifter iakttagas icke inom lantbruket. Lantarbetarnas organisationer hava slutit kollektivavtal med lantarbetsgivarnas organisationer, varigenom arbetarna förpliktat sig att arbeta inom ramen av 192 timmar på 4 veckor och den medgivna övertiden av 240 timmar om året. Arbetarna hava vidare förbundit sig, att, särskilt under skördetiden, arbeta under erforderligt antal timmar per dag. Arbetarna begära med hänsyn till nämnda 192-timmarsreglering förhöjd ersättning först för den elfte av dagens arbetstimmar. Lagens bestämmelser ha varit arbetarna ett stöd vid slutandet av kollektivavtal och bestämmandet av lönesatser för övertidsarbete. Kollektivavtalen slutas för republikens hela område. Lantbruksministeriet, som företräder lantbruksproducenternas intressen, har föreslagit att i 8-timmarslagen skall upptagas en bestämmelse om, att, i händelse kollektivavtal slutits, detta skall äga giltighet framför lagen.

VIII. Arbetstiden vid järnvägarna.

Särskilda bestämmelser gälla för vid järnvägarna anställd personal.

IX. Straffbestämmelser.

För överträdelse av bestämmelserna i lagen stadgas böter upp till 2 000 kronen och i vissa fall fängelse intill 3 månader. Vid upprepad förseelse kunna straffsatserna höjas till 5 000 kr. böter och fängelse i 6 månader.

X. Lagens efterlevnad.

Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av arbetsinspektionen. Denna består av en centralinspektion, 29 territorialinspektioner och 3 specialinspektioner.

I de 29 territorialinspektionerna tjänstgöra 79 ingenjörer, 7 kvinnliga assistenter och 8 inspektörer.

I arbetsinspektionens rapporter för åren 1919, 1920, 1921, 1922 och 1923 lämnas redogörelser för tillämpningen av lagen den 19 december 1918. Anmärkas bör, att arbetsinspektionens verksamhetsområde icke omfattar gruvor, järnvägsdrift och jordbruk. Gruvorna stå under uppsikt av gruvinspektionen och järnvägarna inspekteras av särskilda inspektörer. Jordbruket är i avseende å arbetstidens längd icke underkastat någon särskild övervakning.

Enligt arbetsinspektionens berättelse för år 1920 ha lagens föreskrifter iakttagits i de industriella företagen och i de av staten bedrivna rörelserna. I de kontinuerligt drivna företagen har lagens tillämpning mött vissa svårigheter; inom sockerindustrien ha dessa hinder emellertid övervunnits genom införande av ett tredje och t. o. m. ett fjärde skift. I de stora företagen har man konstaterat, att överträdelserna ofta förorsakats av oförutsedda order. Inom handeln, på landsbygden och i synnerhet i de små verkstäderna har lagens tillämpning stött på många svårigheter. Särskilt har den lämnat mycket övrigt att önska inom provinsen Slovakiet.

I berättelsen för år 1921 förklaras, att lagen allmänt efterleves inom fabrikerna. Det föga gynnsamma läget på exportmarknaden har t. o. m. tvungit företagarna att inskränka arbetstiden mer än lagen föreskriver. Arbetstidens fördelning har icke varit likformig; för att utnyttja dagsljuset har man ofta börjat arbetet mycket tidigt, vilket medfört en ökning av arbetsdagens längd. I fråga om skiftväxlingen i kontinuerligt drivna företag ha svårigheter uppstått, som ännu ej övervunnits. Dessa svårigheter bestå i en konflikt mellan lagens föreskrifter och den faktiska situationen. Lagen föreskriver nämligen för varje skift en sammanhängande ledighet under 32 timmar var tredje vecka, sammanfallande med en söndag. För att en dylik veckovila skall kunna beredas ett av skiftlagen, måste vartdera av de båda övriga skiftlagen arbeta 16 timmar under tiden från lördag till måndag. Arbetarna motsätta sig detta system, enär de anse de båda 16-timmarsskiften vara alltför långa. De tillämpa i stället under nämnda dagar, i samförstånd med arbetsgivarna, en annan fördelning av arbetstiden, som icke står i full överensstämmelse med lagens föreskrifter, nämligen 2 skift om vartdera 12 timmar och ett skift om 8 timmar. — Hantverket uppvisar i fråga om lagens tillämpning ett betydande framsteg under loppet av år 1921; dock har antalet överträdelser alltjämt varit stort. Bestämmelserna om raster i arbetet ha iakttagits inom flertalet företag; dock har föreskriften, att arbetare under 18 år skola erhålla en rast efter 4 timmars arbete, aldrig tillämpats. I fråga om nattarbetet har lagen efterföljts inom de stora och medelstora företagen; överträdelser ha endast förekommit i undantagsfall och då förorsakats av brådskande order. Överträdelser av bestämmelserna om söndagsvila ha varit sällsynta, i synnerhet inom fabrikerna; de ha i huvudsak inträffat inom bagerier, frisérsalonger, charkuterier och slakterier. Behovet av övertidsarbete har särskilt framträtt under senare hälften av år 1921, framför allt inom metallindustrien, den grafiska industrien, textilindustrien och sockerindustrien. Övertidstimmarna ha betalats enligt vanlig taxa, ökad med 25—50 %.

I berättelsen för år 1922 framhålles, att 8-timmarslagen numera ingått i det allmänna medvetandet; de föga gynnsamma avsättningsförhållandena hava dock icke inneburit någon lockelse till ökning av produktionen. Tillstånd till övertidsarbete ha lämnats med stor försiktighet, i det att vederbörande myndigheter ofta hållits tillbaka av fruktan att öka arbetslösheten. Tillfälliga tillstånd till nattarbete ha lämnats undantagsvis, då så befunnits påkallat, men endast under villkor att ett tredje skift rekryterades bland de arbetslösa och att ingen arbetare under 18 år användes till nattarbete. På det hela taget

ha föreskrifterna rörande nattarbete vunnit allmän tillämpning och överträdelserna av lagen ha varit färre under 1922 än under 1921.

I berättelsen för år 1923 framhålles, att flera industrigrenar drabbats hårt av stagnation. En stark inhemsk konkurrens pressade ned varupriserna till ett minimum, skapade t. o. m. förlustpriser, som endast ett antal finansiellt säkerställda företag kunde uthärda. Exporten, som utgjort en betydande post inom industrien, var kännbart inskränkt, enär några produkter icke kunde med framgång avsättas till länder med deprecierad valuta. Produktionskrisen var stor under det första halvåret och icke förrän de därpå följande månaderna förmärktes någon livligare verksamhet inom industrien. Den inhemska förbrukningen av produkter av alla slag steg trots detta, och en del händelser i utlandet, framför allt Ruhrområdets besättande, framkallade flera brådskande exportbeställningar, som de rikstyska företagen icke förmådde leverera inom viss fastställd tid. Även beställningar av de tjeckoslovakiska stats- och militärmyndigheterna verkade gynnsamt på industrien. Många företag, vilkas maskinbestånd icke var tillräckligt stort för att beställningarna skulle kunna utföras på normal arbetstid eller vilka endast hade användning för kvalificerade och erfarna arbetare, tvingades arbeta på övertid.

Arbetsgivarna hava vid ansökningar om övertid ofta handlat i samförstånd med driftsråden. Socialdepartementet har utfärdat föreskrifter angående den noggrannaste behandling av varje särskilt fall med hänsyn till de till miljoner kronen i månaden uppgående arbetslöshetsunderstöd, varmed statskassan betungats. De inkomna ansökningarna ha underkastats strängaste granskning från driftsrådens, arbetsförmedlingsbyråernas, arbetarorganisationernas och, när det gällt beställningar för staten, även från den beställande myndighetens sida. Ibland har krävts, att ansökningen skulle suppleras med ett intyg från arbetsförmedlingsbyrån, att denna för tillfället icke hade lämpliga arbetare till förfogande. I ett inspektionsområde har mellan arbetsgivare och arbetare inom konfektionsbranschen överenskommits, att ansökningarna om övertidsarbete i första hand skola bedömas av en paritetskommission, i vilken både arbetsgivare och arbetare äro representerade och i vilken en representant för distriktsförvaltningen sitter som ordförande. Inom hantverket har visserligen icke förekommit större antal klagomål över att 8-timmarslagens föreskrifter icke iakttagas, men man kan ändå med säkerhet utgå ifrån, att förhållandena icke äro tillfredsställande. Många hantverkare känna ännu icke föreskrifterna om övertidsarbete och arbeta efter behov utan hänsyn till lagen i den övertygelsen, att den utslagsgivande faktorn är samverkan med arbetarna. Arbetarna äro villiga till övertidsarbete, då de därigenom öka sin förtjänst, och större delen av dem, som äro medvetna om, att de handla olagligt, när de arbeta på övertid utan myndigheternas medgivande, tiga av fruktan att förlora sin sysselsättning. Sålunda ha dessa överskridanden av lagens bestämmelser endast kunnat konstateras genom enstaka klagomål, som framförts från sådana arbetare, som blivit uppsagda i tjänsten, eller på grund av angivelse från arbetarorganisationernas sida. Vid inspektion av företag brukar det vara mycket svårt att konstatera fall av överträdelse, då arbetarna skydda arbetsgivaren och uttala sig till dennes förmån. En genomgripande ändring ernås icke förrän lagens föreskrifter iakttagas av bägge parterna.

Antalet övertidstimmar under åren 1921—1923 framgår av följande tablå:

År	Antal företag, som bedrivit övertidsarbete	Hela antalet arbetare inom dessa företag	Antal arbetare, som utfört övertidsarbete	Antal utförda övertidstimmar (uttryckt i arbetsdagar)
1921	1 262	209 000	75 000	360 000
1922	902	140 000	41 000	234 000
1923	1 509	273 000	80 000	401 000

Då hela antalet industriella företag inom den tjeckoslovakiska republiken uppgår till omkring 500 000 och hela antalet industriarbetare till omkring 1 500 000, har sålunda under de tre angivna åren övertidsarbete utförts inom resp. 0.25 %, 0.18 % och 0.30 % av företagen samt av resp. 5.00 %, 2.73 % och 5.38 % av arbetarna.

Chefen för arbetsinspektionen har på förfrågan meddelat, att inspektionen endast haft goda erfarenheter av lagen.

De stora företagen följa numera i stort sett bestämmelserna i lagen. Behöver man utsträcka arbetstiden, förlägger man arbetet på 2 skift eller begär övertid. 2-skiftarbete medför viss svårighet i industrier, där kvinnor arbeta, ty dessa måste enligt lagen sluta arbetet tidigare på lördagen. Arbetarorganisationerna äro icke villiga medge intrång på kvinnornas ledighet på lördag.

De små arbetsgivarna, t. ex. skomakare, skräddare etc., överträda lagen i stor utsträckning. Lagen är ej heller populär för arbetarna i dessa yrken.

Arbetarna äro i regel nöjda med lagen. Undantag finnas dock, t. ex. arbetarna i säsongindustrier, såsom tegelbruk, sockerfabriker och små elektricitetsverk. Arbetarna se här med missnöje inrättandet av ett tredje skift och vilja hellre arbeta i 12-timmarsskift för att få större inkomst. I dessa industrier förekomma också talrika överträdelser av lagen.

XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna uppgiva, att de för närvarande icke hava någon möjlighet att åstadkomma en ändring av 8-timmarslagen och att de ej heller påyrka någon ändring med hänsyn till att landet har ratificerat Washingtonkonventionen. Ett önskemål är dock, att antalet övertidstimmar (nu 240 enligt lagen) måtte ökas samt att övertiden skall kunna utnyttjas, utan att för varje gång särskilt tillstånd av myndigheterna behöver inhämtas. Genom 1923 års förordning i Tyskland har konkurrensen från detta land i hög grad ökats. I gruvdistriktet i Schlesien arbeta i bredvidliggande gruvor tyskar och polacker flera timmar längre per dag än tjeckerna.

Kollektivavtal finnas för de flesta industrier, men de äro alla inom lagens ram.

Någon ekonomisk utredning om lagens verkningar har icke gjorts.

Lagen tillämpas noga i de större företagen inom industrien. Inom smärre företag, hantverk etc. tillämpas den däremot ej så strängt. Arbetsgivare och arbetare komma där överens om arbetstiden, och arbetaren riskerar ju ofta mista sin plats, om han nekar utföra anbefallt arbete.

Vad lantbruket beträffar finnes lagen endast på papperet och tillämpas ej i praktiken.

Arbetarna förklara, att de äro nöjda med den nuvarande lagen och icke tänka på ändring av densamma. De hava ej heller något att erinra mot det sätt, varpå

myndigheterna lämna medgivanden till arbete på övertid. I Böhmen, Mähren och Schlesien efterleva nog de stora företagen lagens bestämmelser. I Slovakien och Karpaterna däremot efterleves lagen icke så noga. Därvarande ämbetsmän, förut ungerska undersåtar, äro motståndare till lagen, och arbetarnas organisationer äro i sistnämnda landskap svaga.

I de små företagen torde man även i Böhmen arbeta ungefär som man vill, förutsatt att arbetsgivare och arbetare äro ense rörande arbetstiden. Arbetarna hos t. ex. snickare eller skomakare ha ju ofta en svag ställning och bero alltför mycket av arbetsgivaren, som avskedar arbetarna, om de icke utföra det arbete, som ålägges dem.

Antalet organiserade arbetare är omkring 900 000, därav 350 000 tjeckiska socialister, 250 000 tyska socialister, 120 000 kommunister etc.

Lantarbetarna äro icke organiserade.

XII. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Tjeckoslovakien har ratificerat Washingtonöverenskommelsen. Ratificeringen är gjord utan villkor av att konventionen ratificeras av annat land.

Tyskland.

Sid.

I. Arbetstidsförordningens tillämpningsområde 117
II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden 118
A) Dagarbete utan skift 118
B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 118
C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 118
III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden 119
A) Förkortning av arbetstiden 119
B) Arbetsberedskap 119
IV. Merarbete (övertidsarbete) 119
A) Allmänna bestämmelser 119
B) Merarbete vid nödtillfällen etc. 119
C) Förberedelse- och avslutningsarbeten 120
V. Reglering av arbetstiden genom kollektivavtal 120
VI. Reglering av arbetstiden i vissa fall, då kollektivavtal icke finnes . . . 120
VII. Inskränkande bestämmelser för arbetet i hälsofarliga yrken 121
VIII. Journal för merarbete 121
IX. Straffbestämmelser 121
X. Arbetstiden åren 1924—1925 121
Undersökning, verkställd av Verband der Fabrikarbeiter Deutschlands . . 122
Undersökning, verkställd av Allgemeine Deutsche Gewerkschaftsbund . . 123
Redogörelse för arbetstiden inom olika industrier 124
A) Gruvor 124
I) Stenkolsgruvorna inom Ruhrområdet 124
II) Brunkolsgruvorna vid Rhen 126
III) Brunkolsgruvorna i mellersta Tyskland 126
IV) Stenkolsgruvorna i Sachsen 127
V) Stenkolsgruvorna i Ober-Schlesien 127
B) Metallindustrien 127
I) Rhenlandet och Westfalen 127
II) Skeppsvarven 128
C) Kemiska industrien 129
D) Textilindustrien 129
E) Läderindustrien 130
F) Grafiska industrier 130
G) Träindustrien 131
H) Sågverksindustrien 132
I) Några särskilda industrier 132
K) Byggnadsindustrien 133
L) Keramiska industrien 134
M) Kommunalarbetarne 134
XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare angående lagen 135
XII. Arbetstidsförordningen och Washingtonöverenskommelsen 136

Inledning.

De första bestämmelserna rörande begränsning av arbetstiden i Tyskland utfärdades år 1839 i Preussen. En förordning av den 9 mars samma år förbjöd dels användande av barn under 9 år till regelbundet arbete i fabriker, dels sön- och helgdagsarbete för arbetare under 16 år. Därjämte föreskrevs inskränkning av arbetstiden för dylika minderåriga till 10 timmar om dygnet. Genom en lag den 16 maj 1849 utfärdades förbud för användande av personer under 12 år till arbete i fabriker och inskränktes den dagliga arbetstiden för unga arbetare mellan 12 och 14 år till 6 timmar. Nattarbete för arbetare under 16 år förbjöds helt och hållet.

I övriga tyska stater utfärdades föreskrifter om arbetstidens begränsning efter Preussens förebild. År 1869 fastställdes en för riket gemensam näringsstadga (Gewerbeordnung). Genom en lag den 1 juni 1891 begränsades den dagliga arbetstiden till 11 timmar och förbjöds söndagsarbete samt arbete i fabriker för barn under 13 år. Därjämte förbjöds nattarbete mellan kl. 8.30 e. m. och 5.30 f. m. för kvinnliga arbetare över 16 år. Den obligatoriska fabriksinspektionen, som införts år 1878, utsträcktes samtidigt till hantverket och övriga industriella företag.

Lagstiftningsarbetet fortgick sedermera genom utfärdande av tilläggslagar, avseende bland annat begränsning av arbetstiden med hänsyn till särskilt hälsofarliga yrken, tills genom världskrigets utbrott stagnation uppstod i den sociala lagstiftningen. Lagstiftningsarbetet upptogs åter efter revolutionen i Tyskland år 1918. Den regering, som då kom till makten, utfärdade omedelbart ett manifest till folket, vari utlovades genomförande utan dröjsmål av lagbestämmelser om 8 timmars arbetsdag.

Dylika bestämmelser infördes också genom förordningar av den 23 november—17 december 1918 för yrkesarbetare och den 18 mars 1919 för tjänstemän. Dessa förordningar fastställde en högsta arbetstid av 8 timmar dagligen för alla yrkesarbetare och för alla anställda utan hänsyn till ålder och kön. För att möta de svårigheter, som detta plötsliga införande av 8 timmars arbetsdag måste medföra, bestämdes i förordningarna, att demobiliseringskommissarien ägde medgiva nödiga undantag. Förordningarna skulle emellertid äga giltighet endast till dess demobiliseringen var genomförd. Förslag till definitiva bestämmelser uppgjordes under den industriella krisen år 1923. Man kom emellertid i vida kretsar underfund med att bestämmelserna i deras dittillsvarande form icke kunde fastslås. Den 17 november 1923 utgick giltighetstiden för ovannämnda förordningar. Nu följde en tid, varunder endast de före 1918 gällande bestämmelserna ägde giltighet, till dess riksregeringen den 21 december 1923, efter inhämtande av yttrande från ett utskott av riksrådet och ett av 15 personer bestående utskott av riksdagen och under förbehåll av en senare slutgiltig reglering, utfärdade en ny förordning om arbetstidens begränsning. Denna förordning, som fortfarande äger gällande kraft, återupplivade i viss utsträckning demobiliseringsförordningarna, i det dessa förklarades äga giltighet i den mån de icke ändrats genom den nya förordningen.

Genom en verkställighetsförordning den 17 april 1924 hava lämnats föreskrifter rörande tillämpningen av 1923 års förordning.

I. Förordningens tillämpningsområde.

Förordningen äger tillämpning å

A) industriarbetare och tekniska tjänstemän i alla industriella företag, inklusive gruvorna, i företag, som drivas av riket, de olika staterna eller kommu-

nerna, även om de icke drivas i affärssyfte, ävensom i industriellt drivna binäringar till jordbruket.

B) 1) tjänstemän i kommersiella företag (speciellt bokhållare),
2) tjänstemän i tekniska företag,
3) personer, som sysselsättas med skrivgöromål, bokföring eller andra liknande arbeten (kontorsanställda),
4) personer, vilka såsom lärlingar förbereda sig för anställning av ovan nämnd art.

Förordningen tillämpas icke å
1) prokurister,
2) tjänstemän, som hava en viss chefsställning i företaget,
3) tjänstemän i skogs- eller jordbruksföretag med deras binäringar,
4) bokhållare och lärlingar å apotek.

Förordningen reglerar endast arbetstiden å vardagarna och lämnar gällande föreskrifter om söndagsvila oberörda. Endast i ett fall beröres söndagsarbetet, nämligen beträffande företag, som måste fortgå kontinuerligt. Här medgives en högsta arbetstid av 16 timmar på söndag för möjliggörande av skiftväxling.

Genom särskild förordning av den 23 november 1918 regleras arbetstiden för bageri- och konditoriarbeten.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Förordningen föreskriver, att arbetstiden under veckans arbetsdagar icke må överstiga 8 timmar dagligen. För arbete å söndag erfordras särskilt medgivande.

Om å någon eller några arbetsdagar av någon anledning, t. ex. halvdagsvila å lördagen, i hela företaget eller viss avdelning av detsamma arbetas mindre än 8 timmar, kan den förlorade arbetstiden tagas igen genom utsträckning av arbetstiden å de övriga dagarna i samma eller nästpåföljande vecka. Härigenom uppstår för företag, som icke arbeta å söndagen, begränsning av arbetstiden allenast till 48 timmar per vecka eller 96 timmar på två veckor. Arbetstiden per dag är i dylikt fall icke begränsad för manliga arbetare. För kvinnliga arbetare och minderåriga i åldern 14—16 år är den dagliga arbetstiden alltid begränsad till 10 timmar. Denna rätt att återtaga förlorad arbetstid utnyttjas särskilt för den s. k. engelska veckan, som användes i stor utsträckning i Tyskland. Återtagande av förlorad arbetstid medgives endast för grupper av arbetare, ej för ensam arbetare, som t. ex. på grund av sjukdom varit frånvarande från arbetet under någon dag. Någon anmälan till yrkesinspektör om den sålunda inarbetade arbetstiden erfordras ej.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

Bestämmelserna rörande begränsning av arbetstiden för dagarbete utan skift gälla även för skiftarbete. Särskilt tillstånd för arbetets förläggande på skift erfordras icke.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

För arbete, som till sin natur är sådant, att det måste fortgå kontinuerligt under veckans alla dagar, kan utnyttjas 56 timmars arbetsvecka. Arbetstidsförordningen innehåller icke någon bestämmelse härom. Enligt Gewerbeordnung

medgives emellertid arbete å söndag för kontinuerligt drivna företag. Arbetet å denna sjunde dag i veckan räknas icke såsom merarbete i den bemärkelse, som i förordningen eljest avses. För skiftväxlingen medgives rätt att använda manliga arbetare över 16 år till arbete 16 timmar en söndag på tre veckor, under villkor att de två gånger under dessa tre veckor få en oavbruten vila om 24 timmar.

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A) *Förkortning av arbetstiden.*

För gruvarbete under jord vid högre temperatur än 28° C. skall enligt förordningen arbetstiden förkortas genom kollektivavtal. Kommer sådant avtal icke till stånd, skola vederbörande bergsmyndigheter besluta om förkortning av arbetstiden. För stenkolsgruvor gäller som vanlig arbetstid tiden för skiftarbetet. Denna räknas från början av nedfarten i gruvan till början av uppfarten ur densamma eller från den enskilde arbetarens inträde i »Stollenmundloch» till hans utträde därur.

B) *Arbetsberedskap.*

Om för vissa yrken eller grupper av arbetare regelmässigt och i avsevärd omfattning föreligger arbetsberedskap, kan arbetstiden regleras genom kollektivavtal. Någon begränsning av arbetstiden per dag är icke i detta fall fastställd utan överlämnas frågan därom åt arbetsgivare och arbetare. För kvinnor och minderåriga under 16 år är dock arbetstiden begränsad till 10 timmar dagligen. Föreligger icke något kollektivavtal, tillkommer det riksarbetsministern att reglera arbetstiden.

IV. Merarbete (övertidsarbete).

A) *Allmänna bestämmelser.*

Den nya förordningen använder termen merarbete i stället för termen övertidsarbete för att framhålla, att förordningen icke innehåller någon bestämmelse om ökning i arbetslönen för arbete utöver den ordinarie arbetstiden. Merarbetstiden är högst 2 timmar dagligen under högst 30 dagar om året, som få fördelas efter arbetsgivarens fria val. Förordningen bestämmer, att denna merarbetstid får uttagas för hela arbetsstyrkan eller viss grupp arbetare, men nämner intet om tillstånd att låta en enskild arbetare utföra sådant arbete. I praktiken utnyttjas nog merarbetstiden även för enskilda arbetare, men följden blir att merarbetet måste hänföras till hela den grupp arbetare, som arbetaren i fråga tillhör, d. v. s. en av de medgivna 30 merarbetsdagarna betraktas såsom utnyttjad för gruppen i fråga.

Arbetstiden per dag får icke överstiga 10 timmar. Utsträckning av arbetstiden utöver 10 timmar får förekomma endast om så oundgängligen erfordras i det allmännas intresse.

B) *Merarbete vid nödtillfällen etc.*

För tillfälliga arbeten vid nödtillfällen eller då fara föreligger för fördärvande av råvaror etc. får arbetstiden utsträckas utan inskränkning. Dessa merarbetsdagar inräknas icke i de 30 merarbetsdagarna per år, som förut angivits.

C) *Förberedelse- och avslutningsarbeten, hjälparbeten m. m.*

Arbetstiden får utsträckas för manliga arbetare med 2 timmar dagligen och för kvinnor och minderåriga under 16 år med 1 timme dagligen i följande fall, nämligen:

1) Vid arbeten för bevakning av fabriksanläggningarna samt för rengörings- och underhållsarbeten, som erfordras för den regelbundna fortgången av driften i det egna företaget eller ett främmande företag,

2) Vid arbeten, av vilka driftens återupptagande eller uppehållande i full utsträckning arbetstekniskt beror,

3) Vid arbeten för lastning och lossning av fartyg i hamn samt för lastning och lossning ävensom förflyttning av järnvägsvagnar, i den mån merarbete är nödvändigt för undvikande eller avhjälpande av stockningar i trafiken eller för lastningens fullgörande inom utsatt tid,

4) Vid tillsyn av förestående, under 1—3 upptagna arbeten.

Arbetstiden per dag får dock icke överstiga 10 timmar, för såvitt icke så oundgängligen erfordras i det allmännas intresse.

Här är att märka, att för vissa hithörande arbeten Gewerbeordnung medgiver rätt till söndagsarbete. För vaktpersonal blir därför arbetstiden 70 timmar per vecka. På liknande sätt utsträckes arbetstiden i mejerier, som arbeta på söndagen etc.

V. Reglering av arbetstiden genom kollektivavtal.

Arbetsgivare och arbetare kunna själva inom vissa gränser reglera arbetstiden genom kollektivavtal. De genom kollektivavtalen fastställda arbetstiderna träda i stället för de enligt förordningen fastställda. De erhålla därigenom karaktär av högsta arbetstid enligt förordningen och äro underkastade övervakning av vederbörande myndigheter. Överträdelse av den i avtalen fastställda arbetstiden är underkastad straffpåföljd, dock endast för så vitt arbetstiden överstiger i lagen eljest medgiven arbetstid.

Om i ett kollektivavtal bestämmelserna om arbetstiden gjorts beroende av särskild överenskommelse eller av skiljedom och frågan om arbetstiden icke blivit avgjord inom en av den högsta administrativa myndigheten i vederbörande land (die oberste Landesbehörde) utsatt frist, så kan denna myndighet meddela bestämmelser om arbetstiden, som då gälla till dess överenskommelse eller skiljedom föreligger. Om kollektivavtalet gäller flera länder, tillkommer avgörandet riksarbetsministern.

Begränsning av arbetstiden till 10 timmar dagligen gäller även då arbetstiden fastställts genom kollektivavtal. 10-timmarsdagen får överskridas endast när så oundgängligen erfordras i det allmännas intresse.

Har ett kollektivavtal träffats, skall arbetsgivaren på lätt synlig plats inom företaget upphänga avskrift av avtalets bestämmelser om arbetstiden. En annan avskrift därav skall omedelbart tillställas arbetsinspektionen.

VI. Reglering av arbetstiden i vissa fall, då kollektivavtal icke finnes.

Om arbetstiden icke är genom kollektivavtal reglerad, kan på begäran av arbetsgivare vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare medgiva särskild reglering av arbetstiden. Förutsättningen är, att arbetstekniska grunder (naturhändelser, olyckshändelser eller andra dylika störningar) eller allmänt ekonomiska

orsaker föreligga samt att reglering genom kollektivavtal icke kan äga rum. Kommer sedermera reglering genom kollektivavtal till stånd, träda bestämmelserna i avtalet utan vidare i stället för det av myndigheten lämnade tillståndet.

Då avgörandet gäller flera inspektionsdistrikt eller flera olika land, tillkommer beslutanderätten den högsta administrativa myndigheten i vederbörande land, resp. riksarbetsministern.

Arbetstiden är även här begränsad till 10 timmar dagligen men kan ytterligare utsträckas, om så oundgängligen erfordras i det allmännas intresse.

VII. Inskränkande bestämmelser för arbetet i hälsofarliga yrken.

För arbetare, som arbeta i hälsofarliga yrken, särskilt stenkolsbrytning utan dagsljus, eller för arbetare, som äro utsatta i ovanlig grad för påverkan av hetta, gaser, sprängämnen etc., får den ordinarie arbetstiden (8 timmar dagligen eller veckobegränsning av 48, resp. 96 timmar) överskridas allenast om så oundgängligen erfordras i det allmännas intresse eller den tillämpade arbetstiden genom många års erfarenhet icke visat sig medföra menliga följder för arbetarna och arbetstiden icke överskrides med mer än en halv timme per dag. Det tillkommer riksarbetsministern att bestämma, för vilka yrkesgrupper denna inskränkning skall gälla.

Hittills har utfärdats endast en förordning i nu ifrågavarande avseende, nämligen för arbetet vid koksugnar och masugnar (januari 1925). Förordningen har visat sig vara av stor betydelse, i det att treskiftssystemet återinförts vid ifrågavarande företag, där arbetet förut bedrevs på två 12-timmarsskift, vartdera omfattande 10 timmars arbete och 2 timmars beredskap.

VIII. Journal för merarbete.

Arbetsgivaren är skyldig föra journal med uppgift rörande antalet arbetare, som användas till merarbete, den tid, de sysselsättas, och arten av det arbete, de utföra. Förordningen innehåller, såsom förut nämnts, icke några bestämmelser om förhöjd ersättning vid merarbete.

IX. Straffbestämmelser.

Överträdelser av bestämmelserna i förordningen straffas med fängelse intill sex månader och böter eller med ettdera av dessa straff.

X. Arbetstiden åren 1924—1925.

Det är icke tillräckligt att studera bestämmelserna i 1923 års arbetstidsförordning för att få en föreställning om den verkliga arbetstiden i Tyskland. Ehuru förordningen i princip uppställer 8-timmarsdagen såsom den normala arbetstiden, medgiver densamma dock, att arbetstiden i vissa fall utsträckes till 10 timmar per dag, framför allt då vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer träffat ett kollektivavtal i denna riktning. Kännedom om den verkliga arbetstiden kan därför vinnas endast genom särskilda undersökningar

härom och genom ett systematiskt studium av kollektivavtal och skiljedomar rörande olika industrigrenar.

Man finner bland annat av antalet konflikter, som ha sin orsak i skilda meningar angående arbetstiden, samt av antalet skiljedomar, som avkunnats, förkastats och av riksarbetsministern förklarats skola lända till obligatorisk efterrättelse, vilken betydande roll denna fråga spelar för förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare i Tyskland alltsedan utfärdandet av 1923 års förordning, och med vilken energi fackföreningarna kämpa för att skydda 8-timmarsdagen.

Flera av de tyska arbetarorganisationerna hava under år 1924 verkställt undersökningar om arbetstidens längd.

Så har *Verband der Fabrikarbeiter Deutschlands* verkställt en undersökning om arbetstiden i fabrikerna under tiden 7—12 juli 1924.

Av förbundets 481 föreningar hava 320 inkommit med svar enligt det utsända frågeformuläret. Dessa 320 föreningar representera 481 449 arbetare, anställda i 4 360 företag.

Utredningen visar följande arbetstid:

Yrkesgrupper	Hela antalet		Antal arbetstimmar under veckan 7—12 juli 1924			
	företag	arbetare	upp till 48 t.	48—51 t.	51—54 t.	över 54 t.
Kemisk industri	1 115	187 245	82 603	8 215	71 584	24 843
Gummiindustri	81	39 144	26 050	1 591	11 104	399
Pappers- och pappersmassetillverkning	384	69 965	42 826	1 760	11 541	13 738
Diverse pappersindustri	198	12 852	8 439	441	2 110	1 862
Jord- och stenindustri (tegel, cement, kalk)	1 371	98 240	47 560	3 195	18 482	29 003
Matoljeindustri	24	4 259	4 103	85	37	34
Margarinindustri	50	6 934	6 546	180	155	53
Tvålindustri	96	5 212	4 341	42	413	416
Sockerindustri	188	20 958	16 125	131	3 086	1 616
Livsmedelsindustri	171	12 967	7 599	579	2 273	2 516
Tillverkning av konstgjorda blommor m. m.	474	10 767	10 097	117	337	216
Andra företag	218	12 006	7 851	818	3 370	867
Summa	**4 360**	**481 449**	**264 140**	**17 064**	**124 592**	**75 653**
% av antalet sysselsatta arbetare	—	100	54.5	3.6	26.0	15.9

Av ovanstående utredning framgår, att av arbetarna

54.5 % arbetade högst 48 timmar
3.6 % » 48—51 »
26.0 % » 51—54 »
15.9 % » över 54 »

Enligt undersökningen har 8-timmarsdagen i huvudsak bibehållits i industrier för framställning av margarin, matolja, tvål, artificiella blommor och blad. I pappersindustrien arbetar man till övervägande del 8 timmar per dag. I garnindustrien, särskilt i de större företagen, är arbetstiden över 8 timmar. Den största utsträckningen av arbetstiden har ägt rum inom den kemiska industrien.

Arbetstiden är längst för arbetarna i Ruhrområdet och i Rhenprovinsen, kortast i fristaten Sachsen, varest 83 % av arbetarna icke arbeta mer än 48 timmar i veckan.

Ännu mera omfattande undersökningar om arbetstidens längd i Tyskland efter ikraftträdandet av förordningen den 21 december 1923 hava företagits av *Allgemeine Deutsche Gewerkschaftsbund*. En första undersökning gjordes under veckan 12—17 maj 1924, omfattande 46 122 företag och 2 453 523 arbetare. Av densamma framgick att 33.5 % av företagen och 54.7 % av arbetarna i de 7 industrier, som undersökningen omfattade (byggnadsindustrien, grafiska industrien, kemiska industrien, trävaruindustrien, metallindustrien, skoindustrien och textilindustrien), hade en arbetstid av mer än 48 timmar.

Ny undersökning av samma art verkställdes under veckan 3—8 november 1924 beträffande 51 166 företag och 2 362 280 arbetare.

Nedanstående tablåer angiva i procent antal företag och arbetare, som under ifrågavarande vecka voro sysselsatta mer än 48 timmar i veckan.

Område resp. yrke.	Över 48 t.		Över 54 t.	
	Företag	Arbetare	Företag	Arbetare
A. *Efter område.*				
Storhertigdömet Baden	23.4	39.1	0.5	1.5
Bayern	25.6	45.8	5.2	8.0
Rhenlandet-Westfalen	36.2	70.3	15.4	40.7
Hessen	19.0	44 7	3.9	2.5
Thüringen	49.8	42.1	1.6	7.9
Provinsen Sachsen	27.7	51.0	2.6	11.5
Sachsen	33.2	50 9	1.3	4.4
Brandenburg	18.2	26.7	1.0	0.5
Schlesien	33.1	42 1	0.8	3.6
Hannover	17.5	40.2	1.5	4.3
Hamburg	6.1	45.4	0.5	2.6
Pommern	3 5	25.3	0.6	0.6
Ostpreussen	29.8	33.7	24.0	23.4
Sarre	0.6	0.3	—	—
Medeltal för samtliga områden	**24.3**	**45.4**	**4.5**	**10.7**
B. *Efter yrke.*				
Byggnadsindustri	6.8	10.5	1.4	3.4
Grafisk industri	19.6	26.5	0.5	0.3
Kemisk industri	38.7	38.8	10.2	5.9
Träindustri	8.7	15.6	0 9	2.0
Metallindustri	39.0	53.1	10.8	16.6
Skoindustri	5.9	8.1	0.5	0.2
Textilindustri	65.1	66.0	1.5	3 3
Medeltal för samtliga yrkesgrupper	**24.3**	**45.4**	**4.5**	**10.7**

I statistiken angives endast effektiv arbetstid. I denna arbetstid innefattas även övertidstimmarna.

Vid jämförelse med den ett halvt år tidigare verkställda undersökningen framgår, att antalet företag och arbetare, som använda en arbetstid av mer än 48 timmar i veckan, har avsevärt minskats. Antalet dylika företag utgjorde i maj $^1/_3$ men i november mindre än $^1/_4$. Antalet arbetare med mer än 48 timmars arbetsvecka, hade minskats från 54.7 % till 45.4 %, d. v. s. med nära 10 %.

Antalet företag och arbetare med en arbetstid av mer än 54 timmar i veckan, har minskats från 5.1 och 13 % i maj till 4.5 och 10.7 % i november.

Man kan konstatera en minskning i arbetstiden i samtliga ifrågavarande sju industrier och särskilt i den grafiska industrien, varest antalet arbetare med mer än 48 timmars arbetsvecka har minskats från 49.4 % i maj till 26.5 % i november. I textilindustrien har ifrågavarande minskning varit mindre, d. v. s. från 82.4 % till 66 %. I byggnadsindustrien, skoindustrien och trävaruindustrien har 48-timmarsveckan bibehållits eller återinförts för det stora flertalet företag.

Beträffande de olika landsdelarna visar det sig, att Rhenlandet-Westfalen har den längsta arbetstiden till följd av användandet av 2-skiftsarbete, särskilt i metallindustrien. Även här har dock arbetstiden nedgått, i det att i maj 81.2 % av arbetarna arbetade längre än 48 timmar och 47.7 % längre än 54 timmar i veckan, under det att i november motsvarande siffror voro 70.3 och 40.7 %.

Redogörelse för arbetstiden inom olika industrier.

I det följande angives arbetstiden inom olika industrier, i den mån upplysning därom kunnat inhämtas.

A) *Gruvor.*

I juli 1924 företog tyska gruvarbetarförbundet en undersökning angående arbetstiden inom de olika gruvdistrikten.

Nästan överallt hade förlängningen av arbetstiden genomförts genom skiljedom. Rasterna inräknas icke i arbetstiden, som däremot innefattar tiden för ned- och uppfart för de arbetare, som äro sysselsatta i själva gruvan. Antalet arbetare, som beröras av den förlängda arbetstiden, uppgår till 723 800 och antalet arbetsskift, som dagligen fullgöras utöver den normala tiden, torde utgöra omkring 100 000.

Här nedan återgives resultatet för de viktigaste distrikten.

I. Stenkolsgruvorna inom Ruhrområdet.

En allvarlig konflikt, som utbröt under de första dagarna av maj 1924 i gruvorna i Ruhrdistriktet, avslutades den 27 maj genom tvångstillämpning av en skiljedom, vilken till den 30 september 1924 begränsade giltighetstiden för ett avtal, enligt vilket »merarbete» skulle utföras under 1 timme om dagen. Under de första dagarna av november uppsade arbetarorganisationerna detta avtal. Av lämplighetsskäl frångingo de sedermera för tillfället sitt beslut under pågående förhandlingar rörande ett nytt löneavtal. Den 30 november 1924 uppsade de definitivt avtalet till den 31 januari 1925. Förhandlingar ägde rum i tre olika omgångar mellan representanter för arbetsgivarföreningarna och fackföreningarna, utan att man likväl kunde komma till samförstånd. Arbetsgivarna begärde, att avtalet angående merarbete skulle prolongeras på ett år med iakttagande av att arbetstiden i ett visst antal gruvor, särskilt i södra delarna av distriktet, skulle utgöra 8 ½ timmar per dag. Arbetsgivarna krävde likaledes, att betalningen för lördagsskiftet, som var 2 timmar kortare än de skift, som utfördes under veckans övriga dagar, skulle framgent bliva lägre än den vanliga skiftsersättningen. Å andra sidan begärde fackföreningarna återinförandet av 8-timmarsskiftet för arbetarna ovan jord och medgåvo endast, att arbetarna under jord vid behov finge utföra en halv timmes merarbete utöver den normala skifttiden av 7 timmar och under villkor av 25 % löneförhöjning för detta arbete. Då samförstånd sålunda ej kunde uppnås, meddelade rikskommissarien den 16 februari 1925 följande skiljedom:

»Merarbetet skall i kolgruvorna i Ruhrdistriktet regleras på följande sätt:

1. a) Arbetsskiftets längd för arbetare under jord, som bestämts till 7 timmar från inträdet i schaktet för nedfarten till inträdet i schaktet för uppfarten, skall förlängas med en merarbetstimme.

b) På de platser, där temperaturen överstiger + 28° C., skall den effektiva arbetstiden utgöra minst 5 timmar jämte en merarbetstimme och skiftets längd skall vara 6 timmar jämte en merarbetstimme. I de gruvor, där mer än 50 % av arbetarna under jord äro sysselsatta vid en temperatur överstigande 28°, skall skifttiden för arbetare, som arbeta vid denna temperatur, utgöra 6 $^1/_2$ timmar, vartill kommer en merarbetstimme.

c) Arbetstiden för arbetare ovan jord, som äro direkt sysselsatta med det produktiva arbetet, utgör 8 timmar per dag jämte en merarbetstimme. Till denna kategori av arbetare hänföras påhäktare, hjälppåhäktare och framskjutare.

2. a) För ångpanneeldare och ångpannerensare skall den dagliga arbetstiden utgöra 8 timmar.

b) Arbetstiden för arbetare, sysselsatta vid koksugnar, skall från och med den 1 mars 1925 regleras genom riksarbetsministerns föreskrifter rörande arbetstiden i koksugnar och masugnar av den 20 januari 1925.

c) Den dagliga arbetstiden skall utgöra 10 timmar i övriga kontinuerligt drivna avdelningar ovan jord. Raster kunna inräknas såsom beredskapstid.

d) För övriga arbetare ovan jord utgör arbetstiden, raster oräknade, 58 timmar under veckans sex arbetsdagar och får icke överstiga 8 timmar på lördagen. Nattskiftets längd får icke överstiga 58 timmar i veckan. Det förkortade skiftet på lördagen skall betalas som ett fullt skift.

3. I de avdelningar ovan jord, i vilka arbetstiden redan före eller under kriget understeg 10 timmar per dag och i vilka ingen större förändring ägt rum i driften, skall denna arbetstid ånyo tillämpas, såframt icke arbetstidens förkortning föranleddes av särskilt svåra arbetsförhållanden eller speciella omständigheter beträffande arbetslokalerna (hetta, osund luft) och dessa skäl icke föreligga. Förändringar i driften, föranledda av ekonomiska skäl, avses icke i denna punkt, och tillämpningen av densamma bör icke föranleda en förlängning av arbetstiden utöver den som förut tillämpats.

---

5. De lönetillägg, som omförmälas i punkt 3 av normallönekontraktet, skola utgå allenast för arbete utöver den arbetstid, som bestämts genom denna överenskommelse (den normala arbetstiden jämte tiden för merarbetet).

6. Förevarande reglering gäller från den 1 mars 1925 till den 31 juli innevarande år och kan uppsägas från sistnämnda dag med två månaders frist, d. v. s. till den 30 september 1925. Därefter kan densamma uppsägas vid slutet av varje månad med två månaders frist. I händelse av uppsägning skola parterna sammanträda till nya förhandlingar senast under loppet av följande vecka.»

Fackföreningarna förkastade detta förslag.

De utfärdade gemensamt en förklaring, i vilken de uttalade sin protest och erinrade om att merarbete medgivits endast under trycket av den ekonomiska situationen, som uppkommit genom det passiva motståndet och numera icke längre hade något berättigande, då situationen förbättrats. Arbetsgivarföreningen uttalade sig likaledes emot förslaget. Likväl förklarade riksarbetsministern den 21 februari, att skiljedomen skulle erhålla obligatorisk giltighet och motiverade sitt beslut på följande sätt:

»Skiljedomen tager skälig hänsyn till båda parternas intressen. Den arbetstidsreglering, som den föreskriver, är absolut nödvändig på grund av den ekonomiska situationen inom gruvindustrien, om man vill säkerställa driftens

fortsättande och därigenom undvika att arbetarna råka i nöd. Denna reglering är desto mera antaglig för arbetarna, som dess giltighetstid är begränsad och redan den 1 mars lättnader skola genomföras för vissa grupper av arbetare, för vilka den föregående regleringen varit särskilt kännbar, nämligen arbetarna vid koksugnar och masugnar. Enär vid förhandlingarna den 16 februari 1925 samförstånd mellan parterna icke kunde uppnås, och ett juridiskt bindande beslut rörande arbetstiden är nödvändigt av ekonomiska och sociala skäl, har skiljedomen i statens intresse förlänats obligatorisk giltighet.»

Arbetarorganisationerna sammanträdde för att undersöka den situation, som uppstått genom ministerns beslut och utfärdade en ny förklaring, i vilken gjordes följande uttalande:

»Detta beslut är desto mera att beklaga, som det syntes framgå av riksarbetsministerns förklaringar, att merarbetet inom storindustrien endast avsetts att tillämpas under det för ögonblicket rådande ekonomiska nödtillståndet. Arbetsministerns motivering, som söker rättfärdiga en tvångstillämpning av denna skiljedom, kan icke anses som rättvis. Skiljedomen motsvarar icke vare sig billighetens krav eller den nuvarande ekonomiska situationen; framförallt tager den icke hänsyn till arbetarnas berättigade önskningar.»

II. Brunkolsgruvorna vid Rhen.

En skiljedom, som bestämde arbetstiden i brunkolsgruvorna vid Rhen till 12 timmar per skift, uppsades av fackföreningarna till den 28 februari 1925. Dessa fordrade återinförande av 8-timmarsskift från och med den 1 mars 1925. Under loppet av de förhandlingar, som följde, avvisades detta krav. Arbetsgivarna förklarade, att de med hänsyn till den allmänna ekonomiska situationen ansågo sig nödsakade att bibehålla 12-timmarsskiften. En skiljedom av följande innehåll avgjorde tvisten:

1) Den nuvarande arbetstiden upprätthålles med nedanstående ändringar:

2) Från och med den 15 april 1925 genomföres följande modifikationer:

a) Den dagliga arbetstiden skall utgöra 9 timmar och arbetsskiftets längd 10 timmar. Därest denna reglering skulle medföra betydande svårigheter, kan överenskommelse om annan arbetstid träffas med fackföreningarna, under villkor att antalet timmar per vecka blir detsamma.

b) Arbetstiden i de översvämmade gångarna skall utgöra 7 timmar per dag; i gångar, där vattnet står högre än $^1/_2$ meter, skall den utgöra 8 timmar per dag. I båda dessa fall skall lämnas en rast på 20 minuter.

c) I kontinuerligt drivna företag skall växlingen mellan dag- och nattskift äga rum på söndagar, och bör arbetstiden i medeltal icke överstiga 60 timmar i veckan. Minst varannan söndag skall arbetaren vara fri från arbete.

d) Under tiden för byggandet av transportmaskiner skall arbetstiden för de därmed sysselsatta arbetarna icke ändras; dock skall den arbetstid, som överstiger 48 timmar i veckan, betalas med avtalsenligt tillägg.

e) Då företagets drift så kräver, kunna 3 merarbetstimmar per vecka uttagas mot avtalsenligt lönetillägg.

f) Arbetare, som användes till nattarbete på sön- och helgdagar, erhålla för denna tjänstgöring en löneförhöjning av 25 %.

3) Denna reglering gäller till och med den 30 november 1925 och kan uppsägas med fyra veckors frist.

III. Brunkolsgruvorna i mellersta Tyskland.

En skiljedom av den 29 december 1924, som förkastats av fackföreningarna men givits obligatorisk giltighet, bestämmer för brunkolsgruvorna i mellersta Tyskland en begränsning av den effektiva arbetstiden, inklusive merarbete,

till högst 10 timmar per dag (frånsett de fall, för vilka eftergifter medgivits i arbetstidsförordningen). Arbetsskiftets längd får icke överstiga 10 timmar med mindre raster medgivas arbetarna. Som raster anses vilopauser av en varaktighet av minst 10 minuter i följd. Ett skift om 12 timmar bör således omfatta en vilotid på 2 timmar. Lördagsskiftet bör avkortas med 2 timmar, men betalas som ett normalt skift. Överenskommelsen om merarbete kan icke uppsägas före den 30 juni 1925.

IV. Stenkolsgruvorna i Sachsen.

I stenkolsgruvorna i Sachsen (Zwickauområdet) inskränkte från och med början av maj arbetarna under jord, som dittills arbetat 8 timmar, sin arbetstid till 7 timmar, ehuru avtalet om merarbete utan någon förhöjning av lönerna prolongerats på 4 månader genom en skiljedom, som erhållit obligatorisk giltighet. Arbetsgivarna gåvo arbetarna en frist på 2 dagar för att återgå till 8-timmarsdagen; i motsatt fall skulle personalen ofördröjligen avskedas. På de flesta orter fortsatte arbetarna att lämna arbetet efter 7 timmar. Arbetsgivarna beslöto då lockout. Förhandlingar, som igångsattes av riksarbetsministern, ledde icke till resultat. En ny skiljedom meddelades den 11 juni. Denna förkastades emellertid av fackföreningarna, framför allt emedan den icke innefattade en löneförhöjning i proportion mot arbetstidens förlängning och emedan den föreskrev, att avlöning skulle utbetalas allenast för hälften av den överenskomna semestern. Den 24 juni förklarades denna skiljedom skola äga obligatorisk tillämpning. Då den omröstning, som anställdes för avgörande av denna fråga, icke samlade mer än $^3/_4$ av de röster, som voro nödvändiga för fortsatt motstånd, återupptogs arbetet.

V. Stenkolsgruvorna i Ober-Schlesien.

En allmän strejk hade utbrutit i maj 1924 i gruvorna i Oberschlesien med anledning av merarbetets bibehållande, oaktat en skiljedom därom meddelats, som förklarats skola äga obligatorisk tillämpning. Gruvarbetarna i Ober-Schlesien ställde sig solidariska med gruvarbetarna inom Ruhrområdet, som vid detta tillfälle kämpade för en förkortning av arbetstiden, och lämnade arbetet efter 7 $^1/_2$ timmars arbetstid. I juni 1924 erbjöd riksarbetsministern medling genom en förlikningskommission, men detta avvisades av arbetsgivarna. Den 10 juni beslöto driftsråden, att arbetet skulle återupptagas, utan att något positivt resultat uppnåtts för arbetarna vare sig beträffande lönerna eller arbetstiden.

Vid en distriktskonferens i Reidenberg i februari 1925 protesterade gruvarbetarna mot gruvadministrationens hållning beträffande de sociala frågorna och lönefrågorna.

B) *Metallindustrien.*

I. Rhenlandet och Westfalen.

En skiljedom av den 16 oktober 1924 utsträckte giltighetstiden för avtalet av den 13 december 1924 angående arbetsvillkoren inom metallindustrien i Rhenlandet och Westfalen till den 28 februari 1925. Genom förordningen den 28 januari 1925 återinfördes tre 8-timmarsskift vid brikettverken. De tre fackförbunden inom metallindustrien uppsade detta avtal till den 1 mars 1925. De fordrade å ena sidan utsträckning av treskiftssystemet från och med den 1 april för personalen vid martin- och thomasugnarna samt valsverken och å andra sidan att arbetstiden, som då utgjorde 57 $^1/_2$ timmar, skulle inskränkas till 56 timmar, särskilt inom den mekaniska industrien. Under mellantiden 1 mars—1 april skulle lördagsskiftet utgöra 8 timmar.

Slutligen fordrade fackföreningarna av arbetsgivarföreningarna utbetalande av ett lönetillägg för den tid, som faller mellan 48 och 56 timmar inom metallfabriker. Dessa anspråk motiverades med det faktum, att sedan den 16 oktober 1924 en märkbar förbättring uppstått såväl inom metallframställningen som i fråga om priser och order. Emellertid motsatte sig arbetsgivarna varje förkortning av arbetstiden, och frågan hänsköts till en skiljedom. Den 26 februari meddelades följande skiljedom:

1) Gällande avtal rörande arbetstiden prolongeras och modifieras på följande sätt från och med den 1 april med giltighet till den 30 augusti 1925:

a) förordningen den 20 januari 1925 skall äga tillämpning;

b) för arbetare vid företag för framställning av metaller skall den normala arbetstiden utgöra 56 timmar i veckan (förut 57 ½ timmar);

c) under första veckan i maj månad skola förhandlingar upptagas mellan de intresserade parterna i syfte att utröna, om det är möjligt att utan förfång för produktionen vid kontinuerlig drift i valsverk och stålverk på lördag kväll avsluta nattskiftet kl. 12 midnatt.

2) Detta avtal kan uppsägas med sex veckors frist tidigast till den 31 augusti 1925.

Såväl arbetsgivarna som arbetarna förkastade denna skiljedom, som likväl den 27 februari 1925 av riksarbetsministern förklarades skola äga obligatorisk tillämpning.

II. Skeppsvarven.

En skiljedom, daterad den 18 februari 1924, fastställde arbetstiden till 54 timmar i veckan vid skeppsvarven i Hamburg, Lübeck, Bremen, Stettin, Kiel etc. Denna skiljedom förkastades av 92 % av vederbörande arbetare.

Den 5 mars meddelades ny skiljedom, som bestämde normalarbetstiden till 48 timmar i veckan. Då övertidstimmar måste fullgöras, skulle löneförhöjningen utgöra 25 % för den första och 40 % för de följande timmarna. Såväl arbetsgivarna som arbetarna förkastade denna skiljedom.

En tredje skiljedom meddelades den 1 maj. Med hänsyn till rikets ekonomiska ställning tillät denna, medan i princip en arbetstid på 48 timmar i veckan bibehölls, att arbetstiden utsträcktes till 54 timmar i veckan. Ehuru denna skiljedom förklarades skola äga obligatorisk tillämpning, vann den likväl icke vederbörandes samtycke. En skiljedom, som vann båda parternas samtycke, avkunnades under förhandlingarna den 17 maj. Den var av följande innehåll: »Arbetsveckan är i princip 48 timmar. Likväl kan den utsträckas till 54 timmar intill den 31 januari 1925. Övertidsarbete får blott utföras efter avtal med representanterna för personalen och får icke vägras, om därigenom skulle uppstå svårigheter för driften. Arbetarnas övertidsarbete får icke betraktas som ett kompensationsobjekt eller ett medel för påtryckning på arbetarna.» Detta avtal utlöpte den 31 januari 1925, men dess giltighet utsträcktes ända till den 1 oktober 1925 genom en skiljedom, som förkastades av fackföreningarna. Den 17 februari meddelades en ny skiljedom, som i fråga om arbetstiden bibehöll den förutvarande regleringen till den 1 oktober 1925. Den förkastades av arbetarna, varemot arbetsgivarna godkände densamma.

Slutligen upprättades i mitten av juni 1924 ett kollektivavtal för skeppsvarven i Wilhelmshafen och för örlogsvarvet i Kiel, som i princip bibehåller en arbetsvecka på 48 timmar. Arbetstiden kan utsträckas till 9 timmar per dag enligt bestämmelserna i förordningen angående arbetstiden för statsanställda. Längden av semestern med bibehållen avlöning varierar mellan 8 och 12 dagar. Löneförhöjningen för övertidsarbete är 25 % och för nattarbete 40 %. Löneförhöjning för arbete, som utföres på sön- och helgdagar, utgör 60 %.

C) *Kemiska industrien.*

En viss oklarhet i en för den kemiska industrien avkunnad skiljedom av den 22 februari 1924 framkallade svårigheter vid tolkningen. Den uppsades av fackföreningarna till den 31 juli 1924. Arbetsgivarna föreslogo då en reglering, som accepterades av fackföreningarna med förbehåll att nya underhandlingar skulle äga rum, så snart åtgärder vidtagits beträffande tillämpningen av artikel 7 i förordningen den 21 december 1923, vilken artikel avser farliga och hälsovådliga industrier. Den nya regleringen är av följande innebörd:

Den effektiva arbetstiden per dag är 8 timmar. Med hänsyn till den särskilt svåra ekonomiska situationen kan arbetstiden av driftsledningen utsträckas till 9 timmar per dag efter hörande av representanterna för personalen och lokalorganisationerna. I undantagsfall kan driftsledningen i företag, som arbeta på ett skift, tillfälligt utsträcka den normala arbetstiden till 10 timmar per dag efter hörande av representanterna för personalen och efter överenskommelse med lokalorganisationerna. I företag med kontinuerlig drift bibehålles 3-skiftssystemet. I undantagsfall kan likväl driftsledningen tillfälligt begagna 2-skiftssystemet efter överenskommelse med de lokala organisationerna. Då en överenskommelse icke kan komma till stånd i fråga om förlängning av den dagliga arbetstiden, bör frågan avgöras av den centrala skiljenämnden eller, om så ej kan ske, av opartiska personer.

Den tid, som är nödvändig för rengöring, är i princip icke avlönad. Likväl kan driftsledningen i undantagsfall, då arbetet är särskilt nedsmutsande, eller av principiella skäl i samförstånd med lokalorganisationerna bevilja avlöning för den tid, som erfordras för rengöringen. Som övertid räknas den tid, som överstiger 9 timmar per skift, utom i de fall, som ovan angivits, eller vid återtagande av förlorad arbetstid. Efter minst ett års oavbruten anställning inom samma företag äro arbetarna berättigade till semester med bibehållen avlöning.

D) *Textilindustrien.*

Nedanstående tablå, som offentliggjorts i juni 1924 av tyska textilarbetareförbundet, ger detaljerade upplysningar angående den gällande arbetstiden inom de förnämsta tyska textilindustridistrikten.

Område	Arbetsgivarnas fordringar	Normal arbetstid	Högsta tillåtna arbetstid (inkl. merarbete)
Norra Hannover	56	48	54
Nedre Elbe-distriktet	60	48	54
Würtemberg	56	48	52
Sydbayern	56	48	54
Sachsen	58	48	56
Schlesien	56	48	53
Lausitz	56	48	54
Väst-Thüringen	60	48	53
Thüringen	58	48	53
Nordost-Tyskland	58	48	54

E) *Läderindustrien.*

Här nedan meddelas de bestämmelser om arbetstiden, som genomförts inom lädervaruindustrien, tillverkningen av transmissionsremmar och handskindustrien.

1) En skiljedom av september 1924 fastställer arbetstiden inom *lädervaruindustrien* till 48 timmar per vecka. En löneförhöjning på 25 % medgives för övertidstimmar. Förhöjningen utgör likväl blott 10 % för den första timmen. Sex dagars avlönad semester beviljas årligen.

2) Ett riksavtal ingicks den 1 oktober 1924 inom industrien för *tillverkning av transmissionsremmar*. Den normala arbetstiden per vecka är även här 48 timmar. Fem timmars merarbete kan, då den ekonomiska situationen så kräver, utföras efter överenskommelse med de lagliga representanterna för personalen. Löneförhöjningen utgör då 15 %. För arbete, som utföres utöver dessa gränser, utgör förhöjningen 25 %. Sex dagars avlönad semester beviljas årligen.

3) Ett normalkontrakt avslöts i november 1924 inom industrien för *fabrikation av skinnhandskar*, varigenom bibehålles en arbetstid av 8 timmar per dag.

F) *Grafiska industrier.*

1) Typografisk industri.

Ett kollektivavtal, som bestämde arbetstiden till 48 timmar per vecka, avslöts den 25 maj 1924. Avtalet medger, att övertidsarbete får utföras intill högst 5 timmar i veckan (3 timmar för maskinsättare), då driftens ekonomiska villkor göra det nödvändigt, antingen inom hela driften eller endast inom vissa avdelningar (efter avtal med personalens lagliga representanter). Var och en av dessa merarbetstimmar skall betalas med en förhöjning av 12 ½ %. För arbete utöver ovan angivna gränser utgör förhöjningen 25 % för de två första timmarna, 45 % för nästa två och 60 % för de övriga.

Detta avtal, som trädde i kraft den 31 maj 1924, utlöpte den 31 januari 1925. Denna dag verkställdes vissa ändringar i kollektivavtalet, särskilt beträffande betalning för övertidsarbete. Förhöjningarna äro nu 25 % för den första timmen, 30 % för den andra och 40 % för den tredje etc.

2) Litografisk industri.

Det kollektiva avtal, som ingicks i början av år 1924, utlöpte den 31 maj 1924. Det nya avtalet fasthåller vid principen om 8 timmars arbetsdag. En effektiv arbetstid av 8 timmar har bestämts för de fotomekaniska avdelningarna samt för tecknare, notgravörer och personalen inom liknande yrkesgrenar. Litografiska tryckare och retuschörer få användas till övertidsarbete. I övrigt må då företaget icke går med förkortad arbetstid och då hela den vanliga personalen är sysselsatt, övertidstimmar uttagas under längre perioder av ökat arbete, dock högst 260 timmar per år. Löneförhöjningen utgör 20 %.

3) Stilgjuterier.

Då de förhandlingar, som för upprättande av nytt kollektivavtal för denna industri ägde rum i riksarbetsministeriet under tiden 13—16 oktober 1924, icke ledde till något positivt resultat, meddelades skiljedom, som fastställde följande reglering av arbetstiden från den 25 oktober 1924 till den 31 mars 1925:

»Då de ekonomiska driftsvillkoren så kräva, må tre timmars övertidsarbete i veckan utföras antingen inom ett helt företag eller inom vissa avdelningar eller av enskilda arbetare, efter hörande av personalens lagliga representanter. Ar-

bete, som utföres utöver 48 timmar per vecka intill högst 51 timmar, bör betalas med en löneförhöjning av 12 ½ %. För arbete, som utföres därutöver, skola de löneförhöjningar, som bestämmas i kollektivavtalet, äga tillämpning. Övertidsarbete bör i möjligaste mån undvikas. Arbetarna få icke utan giltigt skäl vägra att utföra dylikt arbete. Beslut om utförande av övertidsarbete och om dess längd får icke fattas annat än efter hörande av personalens lagliga representanter. I vissa särskilt brådskande fall har arbetsgivaren rätt att träffa direkt överenskommelse med vederbörande arbetare.

4) Bokbinderiindustrien.

Den 30 januari 1925 ingicks ett avtal, som fastställer den normala arbetstiden till 48 timmar i veckan. Fem timmars merarbete i veckan får utföras under förbehåll av en löneförhöjning av 12 ½ %. Denna reglering gäller från den 5 februari 1925 till den 30 juni samma år.

5) Kartoneringsindustrien.

En skiljedom av den 18 december 1924 genomförde vissa förändringar i normalkontraktet av den 10 maj 1924. Enligt dessa nya bestämmelser har arbetsgivaren rätt att sysselsätta sin personal intill högst 54 timmar i veckan. De 6 merarbetstimmarna böra betalas med en löneförhöjning av 12 ½ %.

G) *Träindustrien.*

Sedan ett förslag till normalkontrakt av den 24 juni 1924 förkastats, har ingen för hela riket gällande reglering av arbetstiden genomförts. En enquête, som verkställts av Allgemeine Deutsche Gewerkschaftsbund, har uppvisat följande resultat beträffande arbetstiden inom denna industrigren:

	Summa		Antal arbetstimmar under veckan 7—12 juli 1924							
			46—48 t.		48—51 t.		51—54 t.		över 54 t.	
	företag	sysselsatta arbetare	företag	sysselsatta arbetare	företag	sysselsatta arbetare	företag	sysselsatta arbetare	företag	sysselsatta arbetare
Snickare	10 906	41 121	9 485	31 295	721	4 761	499	3 684	201	1 381
	100 %	100 %	87.0 %	76.1 %	6.6 %	11.6 %	4.6 %	9.0 %	1.6 %	3.3 %
Sågverksarbetare .	1 746	35 563	986	19 841	186	3 579	399	8.120	175	4 023
	100 %	100 %	56.5 %	55.8 %	10.6 %	10.1 %	22.9 %	22.8 %	10.0 %	11.3 %
Andra arbetare . .	3 177	77 112	2 136	51 654	320	7 102	570	15 929	151	2 427
	100 %	100 %	67.2 %	67.0 %	10.1 %	9.2 %	17.9 %	20.7 %	4.8 %	3.1 %

Det framgår av dessa siffror, att det stora flertalet av arbetarna inom träindustrien arbeta från 46 till 48 timmar i veckan.

Här nedan redogöres för några av de viktigaste kollektivavtalen och skiljedomarna.

I *Königsberg* (Ostpreussen) fastställer en skiljedom av den 21 februari 1924, ändrad i början av januari 1925, arbetsveckan till i princip 48 timmar. Efter den 51:a arbetstimmen bör en löneförhöjning av 10 % beviljas. Under villkor att representanterna för personalen hörts, kan arbetstiden utsträckas till 60 timmar i veckan. En löneförhöjning av 25 % bör beviljas från och med den 55:e timmen.

I *Rhenlandet och Westfalen* begränsar en skiljedom av den 22 maj 1924, bekräftad den 20 oktober 1924, den normala arbetstiden till 48 timmar. Fyra timmars övertidsarbete i veckan får utföras under villkor av 10 % löneförhöjning.

I *Bayern* fastställer en skiljedom av den 22 april 1924 arbetstiden till 8 timmar per dag. Arbetsgivaren har rätt att, då hela den vanliga personalen inom företaget är sysselsatt och då den ekonomiska ställningen så kräver, förlänga arbetsveckan till 51 timmar. Övertidsarbetet bör betalas med en löneförhöjning av 10 %.

I *området omkring mellersta Rhen* gäller ett kollektivavtal av juni 1924, som fastställer arbetsveckan till 48 timmar, men tillåter att arbetstiden av ekonomiska skäl utsträckes till 51 timmar.

I *Fristaten Baden* fastslår en skiljedom av juni 1924 likaledes, att arbetstiden skall utgöra 48 timmar i veckan. Om industriens behov så kräver, kan med samtycke av arbetarnas lagliga representanter arbetstiden utsträckas till 56 timmar i veckan. För arbete över de 48 timmarna medgives en löneförhöjning av 10 %.

I *Würtemberg* fastställer ett kollektivavtal av den 6 maj 1924 en arbetsdag på 8 timmar och en avlönad semester av 3 till 7 dagar per år.

I *Sachsen* begränsas arbetstiden till 8 timmar per dag genom ett kollektivavtal av den 19 juli 1924, som gäller till den 31 mars 1926.

I *Schlesien* tillåter ett kollektivavtal av februari 1924, att arbetstiden per vecka utsträckes från 46 till 48 timmar, då driftsförhållandena så kräva.

I *Berlin* ingicks i mars 1925 ett avtal, som bibehåller en arbetstid av 46 timmar i veckan. Arbetsgivarna ha möjlighet att efter överenskommelse med personalens representanter utsträcka arbetstiden till 48 timmar i veckan, när företaget sysselsätter ett normalt antal arbetare. Löneförhöjningen skall utgöra 5 %.

H) *Sågverksindustrien.*

I provinsen *Brandenburg* fastställer ett kollektivavtal, daterat i februari 1925, den normala arbetstiden till 48 timmar i veckan. Arbetstiden kan efter det särskilda företagets behov utsträckas till 54 timmar i Stor-Berlin och till 56 timmar å övriga orter. Arbetarna äro berättigade till avlönad semester under 3 till 6 dagar.

I *södra Hessen* fastställer ett kollektivavtal av den 12 mars 1924, bekräftat den 6 maj samma år, arbetstiden likaledes till 48 timmar; dock kan arbetstiden utsträckas till 54 timmar efter avtal med personalens representanter. En löneförhöjning av 10 % beviljas.

I *Sachsen* tillåter en skiljedom av april 1924, att arbetstiden, som fastställts till 48 timmar i veckan, vid behov utsträckes till 53 timmar.

I *Thüringen* fastställer ett kollektivavtal av den 29 maj 1924 arbetstiden till 48 timmar i veckan. 3 timmars övertidsarbete i veckan får uttagas, när inga arbetslösa finnas inom yrket. Löneförhöjningen är 10 %. Övertidsarbete är tillåtet intill 9 timmar i veckan efter överenskommelse med representanterna för personalen. Löneförhöjningen bör utgöra 20 %.

I *Södra Ostpreussen* fastställer en skiljedom av den 2 juni 1924 arbetstiden till 48 timmar i veckan. Arbetstiden kan utsträckas till 56 timmar efter medgivande av representanter för personalen.

I) *Några särskilda industrigrenar.*

En skiljedom av den 4 mars 1924, bekräftad i maj s. å., fastställer arbetstiden till 48 timmar i veckan inom borst-, pensel- och pennindustrien. Om det

befinnes nödvändigt för driften, kan arbetsgivaren utsträcka arbetstiden till 53 timmar i veckan. En löneförhöjning på 5 % föreskrives för övertidsarbete.

En skiljedom av den 5 februari 1925 för käpp-, pisk- och pipindustrien har fastställt arbetstiden till 48 timmar i veckan. I enlighet med föreskrifterna i förordningen av den 21 december 1923 kan arbetstiden utsträckas till 10 timmar per dag. För arbete utöver 48 timmar i veckan skall utgå en löneförhöjning av 5 %. Arbete utöver de 10 timmarna per dag, utfört efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare inom företaget, anses som nattarbete och betalas med en löneförhöjning av 50 %. Detsamma gäller för arbete på sön- och helgdagar. En förlängning av arbetstiden utöver 48 timmar i veckan kan begäras endast då antalet sysselsatta arbetare motsvarar minst 80 % av det normala antalet.

En skiljedom av den 12 mars 1924 bestämmer arbetstiden inom industrien för tillverkning av musikinstrument till 48 timmar i veckan. Efter överläggning med de lagliga representanterna för personalen kan den utsträckas till 51 timmar. För detta övertidsarbete utgör löneförhöjningen 10 %.

K) *Byggnadsindustrien.*

Den gällande regleringen av arbetstiden inom byggnadsindustrien bibehåller, till dess riksavtal slutits för denna industri, en arbetstid på 48 timmar i veckan och tillåter en timmes merarbete i speciella fall. Förhandlingar ang. riksavtal i juli 1924 ledde icke till någon överenskommelse på grund av skiljaktiga meningar rörande arbetstiden. Arbetarna fasthöllo vid 8-timmarsdagen men voro villiga att utföra övertidsarbete under 3 månader om året med 3 timmar per vecka, när ekonomiska omständigheter gjorde detta nödvändigt. Arbetsgivarna däremot fordrade:

från	den	1 december	till	den	28 februari	42	timmar	per	vecka
»	»	1 mars	»	»	15 april	48	»	»	»
»	»	16 april	»	»	15 oktober	54	»	»	»
»	»	16 oktober	»	»	30 november	48	»	»	»

En skiljedom meddelades, vilken fastställer den normala effektiva arbetstiden till 8 timmar per dag. Efter hörande av de lagliga representanterna för personalen kan arbetsgivaren vid behov låta utföra övertidsarbete under sommarhalvåret intill en arbetstid av 52 timmar i veckan utan löneförhöjning. Arbetstiden bör enligt dessa bestämmelser vara följande:

1)	från	den	1 december	till	den	28 februari	42	timmar	per vecka
2)	»	»	1 mars	»	»	15 april	48	»	» »
3)	»	»	16 april	»	»	15 oktober	52	»	» »
4)	»	»	16 oktober	»	»	30 november	48	»	» »

Både arbetare och arbetsgivare förkastade denna skiljedom.

Vid slutet av första halvåret 1924 var arbetstiden följande:

Brandenburg (Stor-Berlin) och Hessen-Nassau. Arbetarna hade förkastat de skiljedomar, som fastställde den i förordningen av den 21 december 1923 föreskrivna arbetstiden, och kämpade för bibehållandet av en arbetstid på 46 timmar i veckan.

Ostpreussen. 48 timmar per vecka, raster oräknade, enligt tvångsvis genomförd skiljedom. Arbetstiden kan utsträckas till 56 timmar i veckan i Königsberg och till 58 timmar i den övriga delen av provinsen utan löneförhöjning.

Provinsen Sachsen. En skiljedom bibehåller en normalarbetstid av 8 timmar per dag. Arbetstiden kan utsträckas till 9 timmar efter överenskommelse

med representanter för personalen. Denna skiljedom förkastades av arbetsgivarna.

Schlesien. 48 timmar per vecka. Arbetstiden kan utsträckas till 53 timmar, då antalet arbetslösa inom yrket är ringa, efter samtycke av de lokala arbetarorganisationerna. Löneförhöjning 10 %.

Hannover. 48 timmar per vecka enligt skiljedom av den 7 juni 1924. Fem timmars merarbete får utföras i veckan (på lördagen 1 timme) med löneförhöjning.

Bayern. Efter förkastandet av två skiljedomar fastställer en ny sådan arbetstiden till 48 timmar i veckan, raster oräknade. Av ekonomiska skäl och i syfte att återvinna den tid, som förlorats genom strejker, får merarbete utföras utan löneförhöjning.

Fristaten Sachsen. Avtal av den 15 april och den 4 juli 1924, gällande för östra Sachsen, föreskrevo en arbetstid på 47 timmar i veckan för de stora städerna och 48 timmar för övriga orter. Giltigheten för dessa avtal har genom en skiljedom utsträckts till västra Sachsen.

Würtemberg. 48 timmar i veckan enligt avtal.

Rhenlandet—Westfalen, trakterna kring nedre Weser och Ems, Pommern. Åtta timmars arbetstid intill upprättandet av en definitiv reglering.

Schleswig-Holstein vid Hamburg. 46 $^1/_2$ timmar per vecka enligt riksavtalet.

L) *Keramiska industrien.*

En skiljedom av den 15 september 1924 fastställer arbetstiden till 48 timmar. Efter hörande av de lagliga representanterna för personalen kan arbetsgivaren vid behov utnyttja en förlängning av arbetstiden med 6 timmar i veckan utan löneförhöjning. Övertidsarbete får förekomma, då arbetet inom andra avdelningar av företaget beror på dess utförande eller då det är nödvändigt att fullgöra ingångna order. Om man i ett företag gjort bruk av det högsta tillåtna antalet merarbetstimmar under mer än en månad, får därmed icke fortsättas med mindre giltiga skäl framläggas inför driftsrådet.

För övertidsarbete i egentlig mening erfordras tillstånd av driftsrådet. Löneförhöjningen för sådant arbete utgår med 25 %.

M) *Kommunalarbetarne.*

En skiljedom av den 13 februari 1924 hade fastställt arbetstiden till 8 timmar per dag med möjlighet av utsträckning till 9 timmar. Förhandlingar ägde rum i juni 1924 för förnyande av riksavtalet. Arbetsgivarorganisationerna fordrade, att arbetstiden skulle utgöra 54 timmar i veckan och kunna utsträckas till 60 timmar. Arbetarorganisationerna vägrade medgiva detta. En skiljedom fastställde som arbetstid den genom skiljedomen den 13 februari 1924 föreskrivna arbetstiden. Arbetarna förkastade skiljedomen, i det de motsatte sig en utsträckning av arbetstiden till 9 timmar per dag. Skiljedomen har likväl förklarats skola äga obligatorisk tillämpning.

En skiljedom meddelades i oktober 1924 angående arbetstiden inom gas- och vattenverken. Kommunalarbetarna i Berlin förkastade densamma. Ett avtal ingicks på grundval av att arbetstiden för dagarbetarna skulle utgöra 8 timmar per dag från och med den 1 januari 1925 samt att arbetstiden för skiftarbetare icke skulle undergå någon förändring.

XI. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare angående lagen.

Arbetsgivarna meddela följande: Då giltighetstiden för demobiliseringsförordningarna rörande arbetstiden utlöpte, yrkade arbetsgivarna med hänsyn till det ekonomiska nödläget, att ingen ny förordning skulle utfärdas utan att arbetstiden skulle få regleras genom fri överenskommelse direkt med arbetarna. Deras strävanden i denna riktning ledde emellertid icke till resultat.

Efter utfärdandet av 1923 års förordning igångsattes från fackföreningshåll en livlig agitation mot förlängning av arbetstiden genom kollektivavtal. Arbetarna själva voro icke ovilliga att träffa överenskommelser om förlängd arbetstid, men detta förhindrades av organisationerna. Den av det ekonomiska läget betingade utsträckningen av arbetstiden måste därför i en mängd fall ske genom »tvångsavtal». Verkställda enquêter visa, att arbetstiden under år 1924 förlängdes utöver 48 timmar för omkring hälften av hela den tyska arbetarstammen.

Trots motstånd från arbetsgivarnas sida infördes i 1923 års förordning en bestämmelse rörande inskränkning av arbetstiden inom hälsofarliga yrken. Det tillkommer riksarbetsministern att bestämma, för vilka yrkesgrupper inskränkningen skall gälla. Arbetet med utarbetande av bestämmelser härom upptogs redan i början av år 1924. I samband härmed framlades från fackföreningshåll ett förslag till förteckning över hälsofarliga yrkesgrupper, vari nästan alla industrier hänfördes under sistnämnda beteckning. Fackföreningarnas syfte var att på denna väg återinföra 8-timmarsdagen. Riksarbetsministern utfärdade den 20 januari 1925 — i strid med arbetsgivarnas uttalade mening — en förordning om arbetstiden vid koksugnar och masugnar, varigenom arbetet förklarades som hälsofarligt och arbetstiden förkortades genom återinförande av treskiftssystemet från den 1 april 1925.

Arbetsgivarna motsätta sig med all kraft en utsträckning till andra industrier av undantagsbestämmelsen om hälsofarligt arbete.

Arbetarna framhålla följande: Arbetstidsfrågan är beroende av arbetarnas sammanhållning. Ett misstag är att tro, att revolutionen orsakat 8-timmarsdagens införande, ty genom kollektivavtalen hade 8-timmarsdagen i det närmaste införts redan dessförinnan. Arbetarnas ekonomiska ställning har icke varit så god under de sista åren. Det har därför varit svårt för arbetarna att motstå arbetsgivarnas påtryckningar om ökad arbetstid. Man kan dock ej säga, att 8-timmarsdagen är helt borta. Den består oförändrad i flera yrken, såsom byggnadsyrket, träindustrien, boktryckeriet m. m. Arbetsgivarna framhålla, att arbetstiden måste ökas för att minska produktionskostnaderna. Arbetarna däremot kämpa energiskt mot utsträckning av arbetstiden. Arbetarorganisationerna söka vid avslutandet av nya kollektivavtal minska arbetstiden, och detta har även lyckats inom flera industrier. Av de utredningar, som under år 1924 verkställts av arbetarorganisationerna, framgår, att antalet arbetare med en arbetstid utöver 48 timmar i veckan mot slutet av året väsentligt minskats.

Under år 1924 gjorde arbetarna framställning hos regeringen, att Washingtonkonventionen måtte ratificeras. Under utarbetande är för närvarande ett nytt förslag till arbetstidslag. Frågan om ratificering kommer att behandlas av en konferens i London hösten 1925 mellan socialministrarna i Tyskland, England, Belgien, Frankrike och Italien.

XII. Förordningen och Washingtonöverenskommelsen.

Intill den 18 november 1923 var arbetstiden i Tyskland reglerad genom förordningen den 23 november 1918. Denna föreskrev icke fixerandet av en särskild tilläggsersättning för övertidstimmar, utan överlämnade åt parterna att helt obundet reglera dessa frågor genom kollektivavtal.

Genom förordningen den 21 december 1923 hava tillkommit följande mot konventionen stridande bestämmelser:

1) Återtagande av förlorade arbetstimmar är medgiven inom 14 dagar.

2) Genom kollektiva avtal kan medgivas utsträckning av 8-timmarsdagen och 48-timmarsveckan med 2 timmar per dag inom varje industri. Denna avvikelse är icke begränsad till viss tidsperiod.

3) Arbets- och gruvinspektörerna ävensom överordnad myndighet äga rätt att godkänna en temporär avvikelse, varigenom medgives 10 timmars arbetsdag i ett företag av allmänt ekonomiska skäl.

Österrike.

Sid

I. Lagens tillämpningsområde 138
II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden 138
A) Dagarbete utan skift 138
B) Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift 138
C) Skiftarbete i helkontinuerlig drift 139
III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden 139
A) Vakttjänst 139
B) Transportarbete 139
C) Avvikelser för särskilda industrier, beviljade genom förordningar — se under VI 139
IV. Övertidsarbete 139
A) Övertid efter medgivande av yrkesinspektionen 139
B) Övertid efter medgivande av arbetsministeriet 139
C) Förberedelse- och avslutningsarbeten 140
D) Övertid vid nödtillfällen 140
V. Övertidsersättning 140
VI. Undantag genom bestämmelser i tillämpningsförordningarna 140
VII. Straffbestämmelser 143
VIII. Lagens efterlevnad 143
IX. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen 143
X. Lagen och Washingtonöverenskommelsen 144

Inledning.

Innan 8 timmars arbetsdag lagfästes i Österrike funnos därstädes lagbestämmelser om maximalarbetsdag endast beträffande fabriksmässigt drivna industriföretag. För arbetare i dylika företag blev arbetstiden genom lag den 8 mars 1885 begränsad till 11 timmar per dygn, raster frånräknade. Den faktiska arbetstiden blev dock med åren allt kortare, i det att arbetarorganisationerna tid efter annan lyckades genomdriva inskränkning i arbetstiden, så att slutligen 50 och 52 timmars arbetsvecka icke var någon sällsynthet. Ja, det fanns företag, i vilka icke arbetades mer än 48 timmar i veckan.

Novemberrevolutionen år 1918 medförde de första lagbestämmelserna om 8 timmars arbetsdag i Tysk-Österrike. Genom en lag den 19 december 1918 infördes bestämmelser om dylik arbetstid för arbetarna i fabriksmässigt drivna industriföretag. Lagen skulle dock äga giltighet allenast intill fredsslutet. Man ville nämligen avvakta arbetstidsfrågans reglering i grannstaterna, innan definitiv lag antogs. Efter fredssluten i Versailles och S:t Germain antogs den 17 december 1919 ny lag om arbetstidens reglering, vilken fortfarande äger gällande kraft.

Socialministeriet, som befullmäktigats att, efter hörande av ett av arbetsgivare och arbetare sammansatt råd, utfärda tillämpningsförordningar, har genom förordningar den 28 juli 1920, den 9 november 1920, den 4 december 1924 och den 28 februari 1925 meddelat detaljerade föreskrifter rörande lagens tillämpning och undantag från lagen.

I det följande redogöres för innehållet i 1919 års lag och i samband därmed för de undantag från lagen, som medgivits genom ovannämnda förordningar.

I. Lagens tillämpningsområde.

Lagen äger tillämpning å alla yrkesmässigt drivna rörelser i vidsträcktaste bemärkelse.

I första hand skall lagen tillämpas å alla företag, för vilka näringsförordningen (Gewerbeordnung) äger giltighet. Hit räknas yrkesmässigt bedriven verksamhet, vare sig den avser framställning, bearbetning eller omändring av varor, driften av handelsföretag eller utförandet av tjänste- och arbetsprestationer.

Vidare äger lagen tillämpning å:

a) kreditanstalter, sjukkassor, försäkringsanstalter, mäklar- och advokatkontor o. dyl., tobaksfabriker och lotteriföretag;

b) av staten, ett land, en kommun eller en korporation drivna företag;

c) statens monopolföretag;

d) företag för offentlig förlustelse, teaterföretag, periodiska tidskrifter och deras försäljning.

II. Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

A) *Dagarbete utan skift.*

Arbetstiden får icke överstiga 8 timmar om dygnet för arbetare och tjänstemän.

För kvinnor och minderåriga under 18 år gäller den ytterligare begränsningen, att arbetstiden för vecka icke får överstiga 44 timmar och att på lördagen intet arbete får förrättas efter kl. 12 på dagen. Därest emellertid i ett företag eller en del av ett företag kvinnornas eller de minderårigas arbete så nära sammanhänger med männens, att iakttagandet av sistnämnda bestämmelse skulle medföra en kortare arbetstid för männen eller föranleda arbetsgivaren att icke använda kvinnor eller minderåriga, får arbetstiden utsträckas till den för män medgivna. Förutsättningen är dock, att av de i företaget eller vederbörande avdelning av företaget sysselsatta icke mer än $^2/_3$ äro kvinnor eller minderåriga under 16 år samt att genom kollektivavtal eller, därest sådant icke finnes, genom särskilt avtal överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare träffas rörande arbetstidens utsträckning.

Arbetstiden per dag får utsträckas utan särskild begränsning, om genom kollektivavtal överenskommes, att arbetstiden för vecka icke därigenom överstiger 48 timmar.

B) *Skiftarbete i icke helkontinuerlig drift.*

För arbetets indelning på skift erfordras icke särskilt tillstånd. För skiftarbete gälla samma bestämmelser rörande arbetstiden som för dagarbete utan skift.

C) *Skiftarbete i helkontinuerlig drift.*

För arbete, som fortgår kontinuerligt dygnet runt under veckans alla dagar (in ununterbrochenen Betrieben), medgives en utsträckning av arbetstiden till 168 timmar på 3 veckor.

III. Avvikelser från de allmänna bestämmelserna rörande arbetstiden.

A) *Vakttjänst.*

Arbetstiden är icke begränsad för portierer, port- och nattvakter, brandvakter och andra för bevakning av byggnader eller företag använda personer. I den mån arbetstiden överstiger 8 timmar om dygnet, skall emellertid ersättning lämnas enligt för övertidsarbete gällande bestämmelser.

B) *Transportarbete.*

För åkeriföretag samt för kuskar, chaufförer och andra med transportarbete sysselsatta begränsas arbetstiden allenast så, att densamma icke får överstiga 96 timmar på två veckor. Utan särskilt medgivande av myndighet får uttagas 16 timmars övertid på varje period av två veckor.

C) *Avvikelser för särskilda industrier hava beviljats genom särskilda förordningar (se under VI).*

IV. Övertidsarbete.

A) *Övertid efter medgivande av yrkesinspektionen.*

Den administrativa myndigheten i I instans kan medgiva ökning av arbetstiden till 10 timmar om dagen under högst 30 dagar per kalenderår vid brådskande arbete. För säsongindustrier kan denna förlängning av den dagliga arbetstiden utsträckas till 60 dagar per kalenderår.

Därest framställningen avser förlängning av arbetstiden under mer än en vecka, skall yttrande inhämtas från vederbörande fackorganisation. Har arbetsgivaren behov av utsträckning av arbetstiden under allenast 3 dagar i kalendermånaden, erfordras emellertid endast anmälan till yrkesinspektionen. Denna sistnämnda bestämmelse, som icke avser övertidsarbete vid driftsstörning, är något oklar och har föranlett olika tolkningar, huruvida ifrågavarande 3 dagar per kalendermånad skola inräknas i ovannämnda 30 resp. 60 dagar per kalenderår eller ej. Av yrkesinspektionen godkänd praxis är emellertid, att dessa 3 dagar icke inräknas i det för året medgivna dagantalet, om arbetsgivaren under kalendermånaden i fråga icke utnyttjar mer än dessa 3 dagar.

B) *Övertid efter medgivande av arbetsministeriet.*

En annan praxis än den ovan nämnda har under senare tiden utbildat sig, orsakad av behovet av ytterligare övertid. Arbetsministeriet har nämligen i enstaka fall medgivit utsträckning av arbetstiden till 10 timmar per dag under ytterligare 30 resp. för säsongindustrien 60 dagar. Antalet dylika medgivanden, som huvudsakligen lämnats enskilda företag inom textilindustrien, har uppgått till omkring tre i månaden. För ifrågavarande företag utökas sålunda antalet övertidsdagar till 60 resp. 120 dagar per kalenderår.

C) *Förberedelse- och avslutningsarbeten.*

Arbetare, som fyllt 16 år, få användas till förberedelse- eller avslutningsarbeten, såsom rengöring, eldning etc. utöver i lagen medgiven arbetstid. Nämnda arbetstid inräknas sålunda icke i den övertid, varom förut nämnts, men skall dock betalas med i lagen föreskriven förhöjd ersättning för övertidsarbete.

D) *Övertid vid nödtillfällen.*

För avhjälpande av driftsstörning, som icke kunnat förutses och som icke är periodiskt återkommande, får arbetstiden utsträckas. Anmälan skall göras inom 24 timmar hos yrkesinspektionen.

V. Övertidsersättning.

För arbete å övertid skall lämnas särskild ersättning, som med minst 50 % överstiger den ersättning, som lämnas för arbete under den vanliga arbetstiden. Denna bestämmelse kan dock försättas ur kraft genom kollektivavtal.

VI. Undantag genom bestämmelser i tillämpningsförordningarna.

Genom tillämpningsförordningarna hava medgivits undantag från lagen beträffande följande industrier i nedan angivna avseenden:

Papper-, cellulosa-, trämasse- och pappindustrierna.

I den kontinuerliga driften får skiftväxlingen anordnas så, att på söndagen två skiftlag arbeta 12 timmar vardera.

Gasanläggningar för syrgas och andra gaser.

Vissa avdelningar drivas kontinuerligt 2 à 3 veckor i sträck, varefter inträder ett uppehåll i arbetet under flera dagar. För dessa avdelningar kan arbetstiden regleras så, att den på 4 veckor icke överstiger 224 timmar. Den arbetstid, som överstiger 48 timmar i veckan, skall betalas som övertid.

Tegel- och keramisk industri.

I de kontinuerligt drivna avdelningarna i brännerierna får arbetstiden uppgå till 12 timmar om dygnet (84 timmar per vecka).

Råsockerbruk och raffinaderier.

Under kampanjen får arbetstiden uppgå till 12 timmar per dygn (84 timmar i veckan). Arbetstid utöver 8 timmar per dygn betalas som övertid.

Sprit-, pressjäst- och maltfabrikation.

Arbetstiden inne i fabrikerna får begränsas allenast så, att den uppgår till 96 timmar på 2 veckor. Arbetstiden per skift får dock icke överstiga 12 timmar.

Spritfabriker, som förarbeta sockerrovor till råsprit, få under kampanjen utsträcka arbetstiden till 12 timmar per dygn (84 timmar per vecka). Arbetstid utöver 8 timmar per dygn betalas som övertid.

Ölbryggerier.

För arbetare, som sysselsättas i brygghusen med kylning av vört och med ölets cirkulation, kan arbetstiden begränsas allenast så, att den på 2 veckor icke överstiger 96 timmar.

Masugnar.

Arbetstiden får enligt de allmänna bestämmelserna för kontinuerligt arbete uppgå till 168 timmar på 3 veckor. I den mån emellertid arbetstiden överstiger 144 timmar på 3 veckor, skall övertidsersättning lämnas.

Kalkbruk, stenbrott och cementfabriker.

På gemensam framställning från arbetsgivarnas och arbetarnas organisationer kan den administrativa myndigheten i första instans för visst företag medgiva utsträckning av arbetstiden till 10 timmar om dagen under mer än 60 dagar om året. Dock får arbetstiden per vecka icke överskridas med mer än 10 timmar.

Genom kollektivavtal kan arbetstiden per vecka förlängas till 58 timmar. För arbetstid utöver 48 timmar i veckan skall utgå övertidsersättning. Vid utnyttjande av i första stycket angiven övertid kan alltså arbetstiden per vecka utsträckas till 68 timmar.

Om till följd av driftsstörningar, oväder eller andra orsaker arbetet måst inställas under viss tid, kan den förlorade arbetstiden återtagas under samma vecka, som driftsavbrottet ägt rum. Dock får lördagseftermiddagen icke utnyttjas härför.

I den kontinuerliga driften i kalkbruk och cementfabriker kan skiftväxlingen för brännare och ugnsarbetare ordnas genom insättande av två 12-timmarsskift.

Beträffande kalkbruk, varest kampanjen icke varar längre än 180 dagar om året, kan yrkesinspektören efter inhämtande av yttrande från vederbörande arbetsgivare- och arbetarorganisationer intill den 1 december 1927 medgiva förlängning av arbetstiden för brännare och ugnsarbetare till 12 timmar dagligen (84 timmar per vecka). Arbetstid utöver 8 timmar om dagen skall betalas som övertid.

Torvfabriker.

För torvfabriker medgives en arbetstid av 288 timmar på 6 veckor. (48 timmar i veckan i medeltal på 6 veckor.)

Spannmålskvarnar.

I kvarnar, som drivas med vattenkraft, kan arbetstiden regleras så, att den i kvarnar med en förmalningskapacitet per vecka av mindre än 100 metercentner får uppgå till 144 timmar på 3 veckor och i kvarnar med en förmalningskapacitet av 100—400 metercenter till 96 timmar på 2 veckor.

Byggnadsindustrien.

För arbeten å byggnadsplatser, som bedrives av byggmästare, murarmästare, plåtslagare, golvinläggare, stuckatörer m. fl., gälla nedanstående bestämmelser, för såvitt arbetet utföres å byggnadsplatsen eller är förberedelsearbete för arbete därstädes.

1) Begränsningen av arbetstiden per dag får upphävas, under villkor att arbetstiden per vecka icke överstiger 48 timmar.

2) Yrkesinspektionen äger medgiva enskilda arbetsgivare rätt att vid visst byggnadsföretag utsträcka arbetstiden till 10 timmar om dagen under högst 180 dagar per kalenderår. Arbetstiden per vecka får dock icke överskridas med mer än 10 timmar. Före meddelande av dylikt tillstånd skall yttrande inhämtas från vederbörande arbetsgivare- och arbetarorganisationer.

3) Genom kollektivavtal kan under byggnadssäsongen arbetstiden per vecka utsträckas till 58 timmar.

4) Arbetstid, som går förlorad genom driftsstörningar, brist på material, väderleksförhållanden eller arbetsvila under helgdagar, kan återtagas inom samma vecka, som avbrottet i arbetet ägt rum.

5) För förberedelse- och avslutningsarbeten får användas 1 timmes övertid dagligen utöver den allmänna arbetstiden vid företaget. För utförande av dylika arbeten får användas högst $^1/_4$ av arbetsstyrkan, om antalet arbetare på byggnadsplatsen icke överstiger 60, och högst $^1/_5$ om mer än 60 arbetare sysselsättas därstädes.

6) För avhjälpande av driftsavbrott eller till förekommande av hotande fara för liv, hälsa eller egendom får utföras arbete å övertid efter anmälan till yrkesinspektionen. Anmälan om övertidsarbete skall ske inom 24 timmar efter dess påbörjande.

För det arbete, som bedrives av låssmeder, bleckslagare, snickare, glasmästare samt gas-, belysnings- och vattenledningsinstallatörer, får arbetstiden per dag överskridas, under villkor att arbetstiden per vecka icke överstiger 48 timmar.

Charkuteriföretag.

I charkuteriföretag kan arbetstiden (närvaron å arbetsplatsen) regleras så, att den för arbetare och anställda, som uteslutande eller huvudsakligen sysselsättas med distribueringen, uppgår till 60 timmar i veckan och för övriga arbetare till 48 timmar i veckan.

Hotell- och restaurantrörelse.

Arbetstiden (närvaron å arbetsplatsen) får icke överstiga 10 timmar om dygnet och 60 timmar i veckan. 10 övertidstimmar i veckan få uttagas utan medgivande av myndighet. Bestämmelserna i lagen, att kvinnor och minderåriga icke få arbeta mer än 44 timmar i veckan och ej efter kl. 12 middag på lördagen, upphävas.

Sågverk.

För tiden intill utgången av år 1926 gälla följande bestämmelser.

1) Arbetstiden begränsas allenast så, att densamma icke får överstiga 48 timmar i veckan.

2) Utöver i lagen eljest angiven övertid kan yrkesinspektören medgiva förlängning av arbetstiden intill 10 timmar dagligen under ytterligare 90 dagar per kalenderår.

3) I undantagsfall, då synnerliga skäl äro för handen, kan socialministern medgiva ytterligare övertid utöver nyssnämnda 90 dagar intill högst 120 dagar per kalenderår.

4) Innan medgivande lämnas till förlängning av arbetstiden under mer än 30 dagar, skall yttrande inhämtas från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer.

5) I den mån arbetstiden överstiger 48 timmar i veckan, skall lämnas övertidsersättning.

Företag å landsbygden.

I byar och på platser med övervägande jordbrukande befolkning må i smedjor samt vagnmakare- och sadelmakareverkstäder, i vilka sysselsättas högst 3 biträden, arbetstiden begränsas allenast så, att den icke överstiger 48 timmar i veckan samt under sådden och skördetiden 60 timmar i veckan. Övertidsbetalning skall lämnas först om arbetstiden överstiger 54 timmar i veckan.

Teatrar och andra nöjesetablissement.

Arbetstiden får uppgå till 56 timmar i veckan och 8 timmar om dygnet.

Särskilda bestämmelser äro även givna för trädgårdsskötsel, handelsföretag, kommissionsaffärer, banker, speditionskontor, frisörer och för arbetet vid offentliga förlustelseställen.

Järnvägar, ångbåtar, post-telegraf-telefon.

Arbetstiden får icke överstiga 48 timmar i veckan. Vederbörande minister meddelar närmare bestämmelser rörande arbetstiden och undantag från lagens föreskrifter.

VII. Straffbestämmelser.

Överträdelse av lagens bestämmelser bestraffas med böter från 20 kronen till 6 miljoner kronen.

VIII. Lagens efterlevnad.

Lagens tillämpning övervakas av yrkesinspektionen, som är fördelad på 16 distrikt. Arbetarna, av vilka omkring 850 000, d. v. s. 90 % av samtliga arbetare, äro organiserade, lämna kraftigt bistånd vid tillsynen över lagens efterlevnad.

Lagen torde efterlevas tämligen noga i industriföretagen i städerna.

»In flachem Lande», d. v. s. i byar och på mindre platser, torde hantverkare, smeder etc. icke bekymra sig om lagens efterlevnad. Yrkesinspektionen kan ej heller här utöva någon effektiv kontroll.

Åtal för överträdelser av lagen förekomma ej i större utsträckning. De avse huvudsakligast överträdelse av förbudet att använda minderåriga och kvinnor till arbete under mer än 44 timmar i veckan.

IX. Uttalanden av arbetsgivare och arbetare rörande lagen.

Arbetsgivarna anse, att någon ändring av lagen ej är att tänka på för närvarande. Arbetarna äro starkt organiserade och skulle motsätta sig en uppmjukning av lagbestämmelserna. Den stora industrien har för övrigt under de år, lagen varit i kraft, hunnit inrätta sig efter densamma.

De små företagen, hantverkare o. dyl. önska mildring av lagbestämmelserna. Lagen tillämpas emellertid mindre strängt beträffande dessa företag.

Någon undersökning om lagens ekonomiska verkningar har icke verkställts.

Arbetarna meddela, att de lämnat sitt samtycke till de undantag från lagen, som hittills medgivits, men torde komma att motsätta sig medgivanden för andra industrier, därest för dem påfordras lika stor utsträckning av arbetstiden som den, vilken lämnats sågverksindustrien.

Lagen tillämpas noga i de stora industriföretagen, där arbetarna äro starkt organiserade. Arbetarna själva utöva där en stark kontroll.

X. Lagen och Washingtonöverenskommelsen.

Österrike har genom beslut den 12 juni 1924 ratificerat Washingtonkonventionen, dock under villkor att bestämmelserna i konventionen icke träda i kraft, förrän densamma ratificerats av de stater i Europa, som hava den största industriella betydelsen och äro medlemmar av den internationella arbetsorganisationen (Tyskland, Belgien, Frankrike, England och Italien) ävensom av alla de stater, som gränsa till Österrike och hava ekonomiska förbindelser med Österrike (Ungern, Polen, Jugoslavien, Schweiz och Tjeckoslovakien).

Jämförande översikt.

Allmänna bestämmelser om arbetstiden.

Land.	A. Dagarbete utan skift.	B. Skiftarbete.
Sverige.	8 timmar pr dag och 48 timmar pr vecka. Arbetstiden får utsträckas till 9 tim. under något eller några dygn, dock högst 48 tim. pr vecka.	48 tim. pr vecka i medeltal på tre veckor. Ingen begränsning pr dag.
Belgien.	8 tim. pr dag och 48 tim. pr vecka. Arbetstiden får efter särskilt tillstånd utsträckas till 9 tim. pr dag, dock högst 48 tim. pr vecka.	48 tim. pr vecka i medeltal på 3 veckor. Högst 10 tim. pr dag.
Finland.	8 tim. pr dag och 96 tim. pr två veckor.	Samma som A.
Frankrike.	8 tim. pr dag eller 48 tim. pr vecka eller en motsvarande begränsning för annan period. Arbetstiden bestämmes i de olika dekreten, dock alltid högst 10 tim. pr dag.	Samma som A.
Holland.	8½ tim. pr dag och 48 tim. pr vecka.	144 tim. på 3 veckor, dock högst 54 tim pr vecka. För arbetets bedrivande på skift erfordras särskilt tillstånd.
Norge.	8½ tim. pr dag och 48 tim. pr vecka.	Samma som A.
Schweiz.	48 tim. pr vecka. Ingen dagsbegränsning.	8 tim. pr dag och 48 tim. pr vecka. För arbetets bedrivande på skift erfordras särskilt tillstånd.
Tjeckoslovakien.	8 tim. pr dag eller 48 tim. pr vecka.	Samma som A.
Tyskland.	8 tim. pr dag. Vid förkortad arbetstid viss dag får den förlorade arbetstiden tagas igen under samma eller följande vecka utan begränsning pr dag för män och med begränsning till högst 10 tim. pr dag för kvinnor och minderåriga (14—16 år). Genom kollektivavtal kan arbetstiden (incl. övertiden) utsträckas till 10 timmar om dagen och 60 tim. i veckan (vid visst söndagsarbete 70 tim. i veckan).	Samma som A.
Österrike.	8 tim. pr dag och 48 tim. pr vecka. Arbetstiden får utsträckas utöver 8 tim. pr dag genom kollektivavtal, dock högst 48 tim. i veckan.	Samma som A.

Arbetstiden vid helkontinuerlig drift.

Land	Arbetstid.	Tillstånd av myndighet.	Anmärkningar
Sverige.	56 tim. pr vecka i medeltal på 3 veckor.	Tillstånd av arbetsrådet erfordras.	——
Belgien.	56 tim. pr vecka i medeltal på 3 veckor.	Särskilt tillstånd erfordras ej.	Arbetare, som användes till arbete under 56 tim. i veckan, är berättigad åtnjuta en vilotid av minst 26 hela dagar pr år.
Finland.	168 tim. på 3 veckor.	Tillstånd av statsrådet erfordras.	Tillstånd lämnas för ett år i sänder.
Frankrike.	56 tim. pr vecka i medeltal pr skiftperiod.	Tillstånd lämnat i dekreten för vissa industrier.	——
Holland.	56 tim. pr vecka i medeltal på 3 veckor.	Tillstånd genom särskild kungl. förordning.	——
Norge.	48 tim. pr vecka i medeltal för skiftperiod.	Särskilt tillstånd av konungen erfordras.	56 tim. arbetsvecka kan icke enligt lag medgivas.
Schweiz.	1) 56 tim. pr vecka i medeltal för skiftperiod. 2) 56 tim. i veckan för högst 1 månad åt gången.	1) Tillstånd av förbundsrådet erfordras. 2) Tillstånd av kantonmyndigheterna erfordras.	2) Tid, som överskjuter 48 tim. pr vecka, skall betraktas som övertid och ersättas med 25 % förhöjning å avlöningen.
Tjeckoslovakien.	56 tim. pr vecka i medeltal för skiftperiod.	Tillstånd av regeringen erfordras.	Arbetstid, som överskjuter 48 tim. pr vecka betraktas som övertid och ersättes särskilt.
Tyskland.	56 tim. pr vecka i medeltal för skiftperiod.	Särskilt tillstånd erfordras ej.	I Gewerbeordnung angivas industrier och yrken, som få förrätta arbete å söndagen.
Österrike.	168 tim. på 3 veckor.	Särskilt tillstånd erfordras ej.	——

Allmänna bestämmelser om övertid för arbetare, som fyllt 18 år.

Land	Utan särskilt medgivande	Efter medgivande av myndighet	Medgivande lämnas av	Anmärkningar
Sverige.	200 tim. pr år, 50 tim. pr mån.	150 tim. pr år, 30 tim. pr månad.	Arbetsrådet.	Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Belgien.	——	A) För vissa industrier i allmänhet högst 100 tim. pr år. B) För särskilda fö etag 2 tim. pr dag under högst 3 mån. pr år (180 tim.).	A) Konungen. B) Arbetsministern.	Minst 25 % förhöjning å ersättningen. B) Arbetarnas medgivande fordras för beviljande av tillstånd.
Finland.	200 tim. pr år, 24 tim. på 2 veckor.	150 tim. pr år.	Inspektionsmyndigheten.	Minst 50 % förhöjning å ersättningen.
Frankrike.	Varierande i dekre en, i allmänhet 100—150 tim. pr år. Högst 260 tim. pr år.	——	——	Arbetstid pr dag högst 10 tim. Anmälan skall göras. Förhöjd ersättning, storleken ej angiven.
Holland.	——	A) Arbetstid för män: högst 11 tim. pr dag och 62 tim. pr vecka samt Arbetstid för kvinnor: högst 10 tim. pr dag och 55 tim. pr veeka. B) Arbetstid: högst 11 tim. pr dag och 55 tim. pr vecka för högst 60 dagar pr år.	A) Arbetsministern eller distriktsinspektören. B) Arbetsministern.	Inga bestämmelser om övertidsersättning. A) Säsongarbete m.m. B) För brådskande arbeten. Anmälan hos distriktsinspektör eller borgmästare.
Norge.	390 tim pr år, 30 tim. pr 4 veckor, 10 tim. pr vecka.	A) Utsträckning till 15 tim. pr vecka (dock högst 30 tim. pr 4 veckor och 390 tim. pr år.) B) Annan fördelning av övertiden, (dock högst 390 tim. pr år.)	A) Arbetsinspektionen B) Socialdepartementet.	Övertid får uttagas endast i vissa angivna fall. Övertidsersättning enligt överenskommelse.
Schweiz.	——	2 tim. pr dag under 80 dagar pr år (= 160 tim.). Ytterligare övertid för säsongarbete under förutsättning av överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare.	Kantonmyndighet.	25 % förhöjning å ersättningen.
Tjeckoslovakien.	——	2 tim. pr dag under högst 20 veckor(= 240 tim. pr år).	Förvaltningsmyndigheterna och vissa andra myndigheter.	Förhöjd ersättning, storleken ej angiven.
Tyskland.	30 dagar pr år 2 tim. pr dag. Ytterligare övertid genom kollektivavtal.	——	——	Högst 10 timmars arbetstid pr dag. Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Österrike.	——	Övertid under 30 dagar pr år och för säsongindustri under 60 dagar pr år. Arbetstid pr dag högst 10 timmar.	Yrkesinspektionen.	50 % förhöjning å ersättningen. Avvikande reglering av ersättningen genom kollektivavtal.

Allmänna bestämmelser om övertid för arbetare, som ej fyllt 18 år.

Land	Utan särskilt medgivande	Efter medgivande av myndighet	Medgivande lämnas av	Anmärkningar
Sverige.	——	Arbetare 16—18 år.	Arbetsrådet.	I allmänhet medgives högst 30 tim. pr. månad under högst 4 månader pr. år.
Belgien.	——	A) För vissa industrier i allmänhet högst 100 tim. pr. år. B) För enskilda företag 2 tim. pr. dag under högst 3 månader pr. år (180 tim.).	A) Konungen. B) Arbetsministern.	A—B) För ynglingar under 16 år och kvinnor under 21 år högst 10 timmars arbetstid pr dag. B) Arbetarnas medgivande fordras för beviljande av tillstånd.
Finland.	——	——	——	Arbetare under 18 år få icke användas till övertidsarbete.
Frankrike.	Varierande i dekreten.	——	——	——
Holland.	——	Arbetstid för minderåriga över 16 år: högst 10 tim. pr. dag och 55 » » vecka. för minderåriga under 16 år: högst 10 tim. pr. dag och 48 » » vecka.	Ministern eller distriktsinspektören.	För säsongarbete m. m.
Norge.	——	——	——	Arbetare under 18 år få icke användas till övertidsarbete.
Schweiz.	——	För arbetare 16—18 år 2 tim. pr. dag under 80 dagar pr. år (160 tim.). Ytterligare övertid för säsongarbete efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare.	Kantonmyndighet.	25 % förhöjning å ersättningen. Sammanhängande nattvila om 11 tim. skall beredas de minderåriga.
Tjeckoslovakien.	——	För arbetare 14—18 år 2 tim. pr. dag under högst 20 veckor pr. år (240 tim.).	Förvaltningsmyndigheterna och vissa andra myndigheter.	Förhöjd ersättning. Storleken ej angiven.
Tyskland.	För arbetare 16—18 år 30 dagar pr år 2 tim. pr dag. Ytterligare övertid genom kollektivavtal.	——	——	Högst 10 tim. arbetstid pr. dag. Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Österrike.	——	Övertid under 30 dagar pr år och för säsongarbete under 60 dagar pr. år. Arbetstid pr. dag högst 10 tim.	Yrkesinspektionen.	——

Övertid för förberedelse- och avslutningsarbeten.

Land	Antal timmar som får uttagas.	Minimiålder	Anmärkningar.
Sverige.	7 pr vecka.	18 år.	Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Belgien.	2 pr dag.	För manlig arbetare under 16 år och kvinnlig under 21 år högst 10 timmars arbetsdag.	Uppgår övertiden till 2 tim. pr dag skall arbetaren erhålla 26 fridagar pr år. Övertidsersättning skall utgå med 25 % förhöjning å arbetslönen.
Finland.	Allmänna bestämmelserna om övertid gälla.	——	Bestämmelser om särskild övertid för förberedelse- och avslutningsarbeten saknas.
Frankrike.	1½—2½ pr dag.	Minimiåldern angives i de olika dekreten.	Antalet timmar varierar för olika industrier enligt dekreten. Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Holland.	Högst 12 pr vecka för män, högst 6 pr vecka för kvinnor.	18 år.	I särskild förordning angivas de arbeten, som anses som förberedelse- och avslutningarbeten, samt antalet övertidstimmar som få uttagas.
Norge.	Övertid med 10 tim. i veckan, dock högst 30 tim. under 4 veckor (= 390 tim. pr år) får uttagas bl. a. för förberedelse- och avslutningsarbeten.	18 år.	För övertidsarbete skall utgå överenskommet lönetillägg.
Schweiz.	Obegränsat.	16 år.	I särskild förordning angivas de arbeten, som anses som förberedelse- och avslutningsarbeten.
Tjeckoslovakien.	Obegränsat.	14 år.	Förhöjd ersättning skall utgivas. Storleken av ersättningen ej angiven.
Tyskland.	2 pr dag för män, 1 pr dag för kvinnor och minderåriga under 16 år.	——	Inga bestämmelser om övertidsersättning.
Österrike.	Obegränsat.	16 år.	Den vanliga arbetslönen skall förhöjas med 50 %. Genom kollektivavtal kan övertidsersättningen regleras på avvikande sätt.

Övertid vid nödtillfällen.

Land	Antal dygn, varunder övertid får uttagas	Antal övertidstimmar, som får uttagas per dygn	Anmälan	Anmärkningar
Sverige.	2	Obegränsat.	Anmälan inom 2 dygn till arbetsrådet.	Arbetet må icke fortsättas utöver 2 dygn utan att tillstånd sökts hos arbetsrådet.
Belgien.	Obegränsat.	Obegränsat.	Anmälan erfordras ej.	Även främmande företags arbetare få användas.
Finland.	28 (4 veckor.)	»Måttlig» förlängning av arbetstiden.	Anmälan skall göras hos inspektionsmyndigheten.	Inspektionsmyndigheten har att låta vid anmälan bero eller att vidtaga åtgärder för arbetstidens inskränkning.
Frankrike.	Obegränsat.	Första dagen obegränsat. Följande dagar 2 tim. pr dag utöver den vanliga arbetstiden.	Anmälan skall omedelbart insändas till departementsinspektören.	——
Holland.	60 pr år för brådskande arbete. Inga särskilda bestämmelser för nödtillfällen.	Arbetstiden får utsträckas till 11 timmar pr dygn och 55 timmar pr vecka.	Anmälan till distriktsinspektör eller borgmästare.	——
Norge.	4	Obegränsat.	Anmälan erfordras ej.	——
Schweiz.	Obegränsat.	Obegränsat.	Anmälan senast påföljande dag till kantonmyndigheterna.	——
Tjeckoslovakien.	Obegränsat.	Obegränsat.	Erfordras mer än 3 dagar, skola myndigheterna underrättas.	——
Tyskland.	Obegränsat.	Obegränsat.	Förteckning skall föras över utfört nödarbete.	——
Österrike.	Obegränsat.	Obegränsat.	Anmälan skall göras inom 24 tim. till myndigheterna.	——

B. Kort sammanfattning av arbetstidsbestämmelserna i vissa länder.

Sid.

Bulgarien 151
Estland 152
Grekland 152
Italien 153
Lettland 154
Litauen 155
Luxemburg 156
Polen 157
Portugal 159
Serbokroatoslovenska staten 160
Spanien 162

Bulgarien.

Genom en lag den 24 juni 1919 infördes åtta timmars arbetsdag. Den 2 augusti 1919 utfärdades föreskrifter rörande verkställigheten av lagens bestämmelser.

Lagen äger tillämpning å alla offentliga och enskilda företag och rörelser, å detaljhandeln samt å handels- och transportföretag.

Jordbruk och hemarbete äro undantagna.

Arbetstiden är begränsad till 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka för vuxna arbetare samt till 6 timmar per dag för arbetare i företag med farligt eller osunt arbete och för minderåriga under 16 år.

På lördagar skall arbetet avslutas kl. 5 e. m. i industrier, inklusive byggnadsföretag, samt kl. 6 e. m. i handels- och transportföretag m. m.

Vid nattarbete får nattskiftet icke överstiga 6 timmar. Skiftväxling skall äga rum var tredje, fjärde, femte eller sjätte dag. Varje skiftlag skall dagligen tillgodonjuta en vila av minst 12 timmar, raster oräknade.

Arbetstiden må förlängas i händelse av olyckor, såsom explosioner, eldsvådor etc. ävensom i särskilda fall, t. ex. för fullbordandet av ett byggnadsarbete etc. Arbetstiden per vecka får dock i medeltal icke överstiga 48 timmar.

Arbetet får icke fortgå mer än fem timmar i följd utan rast. Under arbetstiden skola anordnas en eller flera raster, omfattande tillsammans minst två timmar. Under nattarbete skall hållas rast under minst en timme. För kontinuerligt drivna företag gälla särskilda bestämmelser.

Med nattarbete förstås arbete mellan kl. 8 e. m. och kl. 6 f. m. För kvinnor är nattarbete förbjudet utom beträffande arbete å sjukhus, sanatorier, bad, asyler, teatrar och restauranter. Företag med kontinuerlig drift, som önska använda kvinnor till arbete i nattskift, måste hos arbetsministern utverka tillstånd därtill.

Estland.

I Estland gälla ännu förutvarande ryska lagar om arbetstidens begränsning. Före revolutionen år 1917 var arbetstiden genom lag begränsad till 11 ½ timmar dagligen. För nattarbete var arbetstiden inskränkt till högst 10 timmar. Revolutionen medförde 8 timmars arbetsdag utan att dock en motsvarande lagstiftning infördes. Under den tyska ockupationstiden avskaffades 8-timmarsdagen. En av de första åtgärder, som den estniska regeringen företog, sedan den övertagit statsförvaltningen efter de tyska truppernas avtågande, var utfärdandet den 16 november 1918 av ett upprop, vari, bland annat, tillkännagavs, att 8-timmars arbetsdag åter skulle gälla för handel och industri. Huruvida nämnda upprop kan anses hava karaktär av lag är föremål för olika tolkningar.

I praktiken har dock 8-timmars arbetsdag i stor utsträckning införts i industrien. På lördagarna arbetas till och med blott 7 timmar. Förslag har uppgjorts till ny arbetstidslag. Detta förslag har överlämnats till vederbörande organisationer för yttrande. I Estland finnes för närvarande blott ett kollektivavtal. Detta gäller för tre boktryckerier med omkring 250 arbetare. I avtalet stadgas bl. a., att den dagliga arbetstiden skall vara 8 timmar under de fem första dagarna i veckan och 7 timmar på lördagen samt att arbetet skall förläggas mellan kl. 6 på morgonen och kl. 8 på aftonen.

Grekland.

Den första lagen angående arbetstidens begränsning i Grekland utfärdades under den av militären genomförda revolutionen 1909 och avsåg förbud för arbete å helgdag. Genom en lag den 19 november 1911 föreskrevs, att i varje industriellt företag arbetstiden och vilotiden skulle regleras genom kungl. förordningar. Sådana förordningar ha också utfärdats år 1912 rörande arbetet i bagerier, år 1914 rörande arbetet i tobaksindustrien och år 1919 rörande arbetet i garverier.

Genom lag den 24 januari 1912 begränsades dels arbetstiden för kvinnor, dels arbetstiden i gruvor.

Genom lag den 24 juni 1920 har Grekland ratificerat Washingtonkonventionen beträffande arbetstidens begränsning i industriella företag. I kraft av denna lag och bestämmelserna i ovannämnda lag av år 1911 hava utfärdats nedannämnda förordningar:

1) förordning den 20 mars 1924 angående en arbetstid av 8 timmar om dagen i metallurgiska företag och vissa gruvor,
2) förordning den 8 april 1924 angående arbetstiden i tryckerier,
3) förordning den 8 april 1924 angående arbetstiden i garverier,
4) förordning den 4 juli 1924 angående arbetstiden i pappersindustrien,
5) förordning den 31 juli 1924 angående ändring av bestämmelserna i förut gällande förordning rörande arbetstiden i bagerier,
6) förordning den 17 december 1924 angående införande av 8 timmars arbetsdag i tobaksindustrien,
7) förordning den 5 januari 1925 angående arbetstiden i läderindustrien och korgmakeriet,
8) förordning den 5 januari 1925 angående arbetstiden i chokladfabriker och konditorier.

Arbetstiden har ännu icke genom lag begränsats för följande industrier och företag, nämligen

A) Arbete under bar himmel i gruvor och stenbrott.
B) Övriga industrier, än de för vilka ovannämnda förordningar gälla.
C) Byggnadsarbeten i allmänhet.
D) Transportföretag, lastnings- och lossningsarbeten.

Arbetstiden är dock begränsad genom speciella avtal mellan arbetsgivare och arbetare och utgör för A) 12 timmar, B) 10 timmar, C) 8 timmar och D) 8 timmar om dagen.

Italien.

Genom förordningar den 15 maj och den 8 juni 1919 infördes 8 timmars arbetsdag för arbetare i transportföretag och för statsjärnvägarnas personal. Dessa förordningar, som befunnos alltför summariska och svårtillämpade, ersattes av förordningar av den 22 juli och den 19 oktober 1923. Genom en lag den 15 mars 1923 infördes begränsning av arbetstiden för arbetare och tjänstemän i industriella och kommersiella företag av alla slag. Genom tre förordningar, utfärdade den 10 september 1923, meddelades bestämmelser dels angående nyssnämnda lags ikraftträdande, dels angående begränsning av arbetstiden inom jordbruket, dels ock rörande vissa industrier och verksamheter, i vilka arbetstiden får utökas utöver 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka.

Bestämmelserna om 8 timmars arbetsdag äga tillämpning å arbetare och tjänstemän i industriella och kommersiella företag, inklusive sådana, som avse teknisk utbildning eller äro av filantropisk natur, allmänna arbeten, jordbruk, järnvägar och transportverksamhet samt å kontor och sjukhus.

Undantagna äro ledare av företag, tjänare i hushåll, handelsresande, personer i offentlig verksamhet samt i sjöfarten anställda.

Arbetstiden utgör 8 timmer per dag och 48 timmar per vecka. Tiden för upp- och nedstigning i gruvor, stenbrott etc. inräknas i de 8 timmarna.

I industrier med kontinuerlig drift må arbete i tre skift om 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka förekomma. Under en vecka i varje period av tre veckor må arbetstiden utsträckas till 56 timmar, under förutsättning att arbetstiden i medeltal under perioden blir 48 timmar per vecka.

Arbetstiden får vidare utsträckas utöver den vanliga i följande fall:

1) I jordbruket må under högst tre månader av året arbetstiden utsträckas till 10 timmar per dag och 60 timmar per vecka. Genom särskild överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare kan arbetstiden ytterligare utsträckas. Om arbetstid gått förlorad på grund av otjänlig väderlek, må sådan tid tagas igen under samma vecka utan särskild övertidsersättning;

2) Arbetstiden må utsträckas vid förberedelse- och avslutningsarbete, vid force majeure, vid överhängande fara för människor eller varor, vid överenskommelse (2 timmar per dag, för vilka övertidsersättning skall utgivas), i allmänt intresse (undantagsvis); i vissa fall å järnvägar (övertid skall kompenseras med motsvarande ledighet eller ersättas enligt gällande bestämmelser); i vissa industrier enligt förordningen den 10 september 1923, som innehåller en förteckning å industriföretag (huvudsakligen säsongarbete), vilka för vissa perioder av året må undantagas från begränsningen av arbetstiden till 48 timmar per vecka; i fråga om arbetare, vilkas arbete är intermittent (enligt en förordning den 6 december 1923, som innehåller en förteckning å de kategorier av arbetare, vilkas arbete är av sådant art).

För övertidsarbete skall utgå en med minst 10 % förhöjd ersättning.

Raster om minst 10 minuter skola anordnas under tillhopa högst 2 timmar per dag.

Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av arbetsinspektörerna. Överträdelse av de gällande bestämmelserna angående arbetstidens begränsning straffas med böter upp till 1,000 lire.

Lettland.

Genom en lag den 24 mars 1922 hava införts bestämmelser angående 8 timmars arbetsdag. Genom en förordning den 26 april 1924 hava vidtagits vissa ändringar i bestämmelserna, i vad desamma avse minderårigas arbete.

Föreskrifterna i lagen äga tillämpning å arbetare och övriga anställda i såväl allmänna som enskilda företag.

Undantagna äro ledare av företag, jordbruksarbetare, sjömän, tjänare i hushåll, sjukhuspersonal, lärare, polis och fängelsepersonal samt i kommunikationsväsendet anställd personal med undantag av arbetare i verkstäder och daglönare.

Vad järnvägspersonalen angår, regleras arbetstiden genom en förordning av den 26 april 1924. För verkstadsarbetare och daglönare vid järnvägarna gälla dock de allmänna bestämmelserna i 1922 års lag.

Enligt de allmänna bestämmelserna får arbetstiden uppgå till 8 timmar per dag för kroppsarbetare, 6 timmar per dag för intellektuella arbetare och för minderåriga i 17:e och 18:e levnadsåret samt 4 timmar per dag för minderåriga i 15:e och 16:e levnadsåret. Minderåriga under 14 år få icke användas till arbete. Därest de intellektuellas arbete är oskiljaktigt förenat med kroppsarbetarnas, gälla för dem bestämmelserna för kroppsarbetare.

Arbetet skall sluta två timmar tidigare än vanligt å lördagar och kl. 12 middagen å nyårs-, påsk-, pingst-, midsommar- och julaftnar. Slaktare, bagare, frisörer, badmästare samt i restauranger och livsmedelsaffärer anställda må å dag före sön- och helgdag arbeta som å övriga dagar under förutsättning att arbetstiden för vecka icke överstiger 48 timmar.

I fråga om ansträngande eller hälsofarligt arbete kan arbetsministeriet efter hälsovårdsdepartementets hörande utfärda bestämmelse om inskränkning av arbetstiden till mindre än 8 timmar per dag.

I helkontinuerligt drivna företag får den enskilde arbetaren användas till nattarbete högst 48 timmar under loppet av tre veckor. I andra industriföretag får nattskiftet icke överstiga 6 timmar per natt eller 36 timmar per vecka. Med nattarbete förstås arbete, som utföres mellan kl. 10 på kvällen och kl. 6 på morgonen.

Den normala arbetstiden av 8 resp. 6 timmar må överskridas med högst 2 timmar per dag, därest överenskommelse därom träffas mellan arbetsgivare och arbetare och arbetsinspektionen meddelar tillstånd därtill. Oberoende av nyssnämnda bestämmelse får arbetstiden utsträckas, när så erfordras i det allmännas intresse, när nödvändiga reparationsarbeten skola utföras ävensom för avslutande i rätt tid av brådskande arbeten. Därest övertidsarbetet måste fortgå under längre tid än sex dagar, erfordras medgivande av arbetsinspektionen.

Arbetsgivaren har att föra anteckningar på av arbetsministeriet godkänt sätt över övertidstimmarna. Anteckningarna i fråga skola innehålla uppgift å vederbörande arbetares namn samt angiva dagen för arbetet och antalet övertidstimmar. För övertidsarbete skall utgå förhöjd ersättning. Förhöjningen skall för de två första timmarna per dag vara minst 50 %, för de följande timmarna och middagsrasten minst 100 % och för söndagsarbete minst 75 %. Vid beräkning av timlön för arbetare, som uppbär lön för månad eller halv månad, skall månaden beräknas till 25 dagar.

Varje arbetsperiod om 8 timmar måste avbrytas av en rast på minst 1 timme, under vilken arbetaren har rätt att lämna arbetet. Denna rast inräknas icke i arbetstiden. Efter 4 timmars arbete i följd skall hållas måltidsrast. Undantag från dessa bestämmelser medgivas på grundval av ömsesidig överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare. Raster, under vilka arbetaren icke är berättigad att lämna arbetsplatsen, skola inräknas i arbetstiden.

Under söndagen skall arbetaren vara ledig under minst 42 på varandra följande timmar. I företag och rörelser, i vilka arbetet fortgår oavbrutet med skiftbyte, skall söndagsledigheten uppgå till minst 40 timmar. Personer, som på grund av arbetets natur icke kunna erhålla ledighet under söndagen, skola beviljas nyssnämnda ledighet under annan dag i veckan.

Lagen skall anslås i alla företag och rörelser på ett för arbetarna väl synligt ställe.

Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av arbetsinspektionen och arbetsministeriet.

Litauen.

Bestämmelser om arbetstidens begränsning hava införts genom lag den 30 november 1919.

Lagen äger tillämpning å alla verkstäder och fabriker, i vilka minst tre arbetare sysselsättas i avlönat arbete.

Från lagens tillämpning undantagas jord- och skogsbruk (arbetstiden regleras genom särskilda förordningar). De arbetare i transportföretag, som sändas ut till arbete, såsom bud etc. äro jämväl undantagna från lagens tillämpning. För dessa skall den dagliga arbetstiden fastställas genom överenskommelse mellan arbetsgivarna och arbetarna.

Såsom arbetstid anses den tid, under vilken arbetaren uteslutande står till arbetsgivarens eller arbetsföreståndarens disposition och som arbetaren icke får använda för sina egna angelägenheter.

Arbetstiden får, raster oräknade, icke överstiga 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka.

Undantag från denna bestämmelse medgives för 1) arbetare, som utföra hjälparbeten (tillsyn över fabriks- och verkstadsbyggnader, pumpverk etc., belysning, uppvärmning, vattentillförsel etc.), 2) arbetare, som tjänstgöra som vakter (brandvakter) och 3) arbetare, som utföra sådana arbeten, utan vilkas utförande företaget icke kan börja arbetet på bestämd tid eller vid vilkas inställande arbetet nödvändigtvis utsättes för avbrott.

Arbete, som utföres å annan tid än under de å arbetstidsschemat angivna timmarna, betraktas som övertidsarbete.

I företag med kontinuerlig drift få vuxna arbetare, d. v. s. arbetare, som fyllt 17 år, såvitt ingen annan överenskommelse träffats, arbeta 16 timmar utan avbrott en gång under loppet av tre veckor; dock skola de i sådant fall under loppet av ifrågavarande tre veckor tvenne gånger beviljas en vilotid om 24 timmar. Därest i dylika företag träffats överenskommelse mellan arbetare och arbetsgivare om en annan ordning för skift och vilodagar, måste denna godkännas av arbetsinspektören.

Övertidsarbete får efter medgivande av arbetsinspektören förekomma endast i särskilda fall. Arbetsinspektören kan dock med hänsyn till ett företags särskilda förhållanden och arbetsvillkor och med hänsyn till produktionens art medgiva företaget rätt till övertidsarbete utan att tillstånd därtill för varje gång behöver begäras hos arbetsinspektören. Sådant övertidsarbete, varom dock alltid skall ingivas anmälan till arbetsinspektören, må förekomma:

1) när arbetet icke kan avbrytas utan att verktyg, råämnen eller varor taga skada;
2) när reparation av oförutsedda skador måste utföras till förebyggande av driftens avstannande i företaget eller viss del därav;
3) när arbete tillfälligtvis måste utföras i någon avdelning av ett företag på grund därav att till följd av oförutsedda omständigheter arbetet i viss avdelning avbrutits eller helt eller delvis inställts och detta hindrar arbetets gång i de övriga avdelningarna av företaget;
4) i företag, som producera förnödenheter för landets försvar;
5) när arbete erfordras på grund av olyckshändelser av vad slag de vara må;
6) för enstaka arbetare eller grupper av arbetare.

Det åligger arbetsgivaren att bokföra allt övertidsarbete, med angivande huru många timmar samt när och under vilka villkor övertidsarbete blivit utfört.

Under söndagar och större helgdagar skall arbetet vara inställt. Arbetarna skola medgivas en oavbruten ledighet om minst 36 timmar i företag med dagarbete, om minst 29 timmar i företag med tvåskiftsarbete och om minst 24 timmar i företag med treskiftsarbete. I företag, vilkas arbetare icke tillhöra den kristna religionen, kan såsom vilodag få användas annan dag än söndagen.

Arbetstidens början och slut samt tiden för rasterna skola fastställas av arbetsgivaren i samförstånd med arbetarna. Arbetstidsschema skall anslås på en plats, som är fullt synlig.

Genomförandet av lagen ävensom beivrandet av överträdelser av densamma har uppdragits åt arbetsinspektionen. Överträdelser bestraffas med böter om 10 000 auksinas eller fyra veckors fängelse.

Luxemburg.

Genom en förordning den 14 december 1918 infördes bestämmelser om 8 timmars arbetsdag.

Förordningen äger tillämpning å gruvor, stenbrott, masugnar samt å företag, som kunna karaktäriseras såsom farliga eller ohälsosamma eller där ånga eller maskinell kraft brukas. Förordningen omfattar såväl allmänna som enskilda företag inklusive institutioner, som meddela teknisk utbildning, ävensom välgörenhetsinrättningar.

Undantagna äro järnvägar samt företag, i vilka endast medlemmar av en och samma familj sysselsättas, förutsatt att arbetet i dessa företag icke är att betrakta såsom farligt eller hälsovådligt samt att ånga eller maskinkraft icke användes. Hantverk och industriföretag, som sysselsätta mindre än tjugu personer, äro likaledes undantagna.

Arbetstiden får icke överstiga 8 timmar per dag.

Från lagens bestämmelser må undantag för viss tid eller för beständigt medgivas av generaldirektören för jordbruk, industri och handel efter tillstyrkan av arbetsinspektören.

Det åligger varje arbetsgivare eller arbetsledare att i varje under hans kontroll stående företag anslå en av förenämnda generaldirektör godkänd uppgift å tiden för arbetets början och slut. Varje ändring härutinnan skall anslås på enahanda sätt.

Tillsyn över förordningens efterlevnad utövas av arbetsinspektören och generaldirektören för jordbruk, industri och handel.

Straffbestämmelserna äro fängelse under minst 8 dagar och högst 3 år samt böter om minst 26 frcs och högst 3 000 frcs eller ettdera av dessa straff.

Polen.

Arbetstiden har begränsats genom nedan angivna lag och förordningar:

Lag den 18 december 1919 angående arbetstiden i industri och handel.

Förordning den 5 juni 1921 angående nattarbete i tryckerier och grafiska anstalter.

Förordning den 10 december 1921 angående förberedande arbete för bakning i bagerier under natten, ävensom under sön- och helgdagar.

Förordning den 26 januari 1922 angående arbetstiden för personer, sysselsatta i bevakningstjänst.

Förordning den 15 januari angående förberedelse- och avslutningsarbeten.

Förordning den 16 mars 1925 angående arbetstiden för spårvägspersonal.

Vissa ändringar i den ursprungliga lagen hava införts genom lag den 14 februari 1922 (utsträckning till 10 timmar av arbetstiden i butiker) samt genom förordning den 23 juni 1923, som innehåller detaljerade föreskrifter rörande arbetstid, vilotid, raster, övertidsersättning etc. för personal i alla slags handelsföretag. I särskild lag och i vissa förordningar ha lämnats föreskrifter om semester åt i handel och industri sysselsatta personer.

1919 års lag äger tillämpning å alla arbetare i industri- och handelsföretag, bergverk, stenbrott o. d. samt i kommunikations- och transportföretag, vare sig företagen äro av offentlig eller privat natur.

Arbetstiden har fastställts till 8 timmar per dag, raster oräknade, med undantag av lördagen, då arbetstiden är 6 timmar, samt till 46 timmar i veckan. Handelsbutiker få hållas öppna 10 timmar per dag.

Såsom arbetstid anses det antal timmar, arbetaren på grund av arbetsavtalet är förpliktad att vara närvarande i företaget eller eljest utom detsamma stå till arbetsgivarens förfogande. I bergsbruket inräknas i arbetstiden tiden för nedfart i och uppfart ur gruvor. Genom särskild tjänsteföreskrift bestämmes ordningsföljden för arbetarna i fråga om ned- och uppfart. Vad beträffar i transportföretag sysselsatta arbetare kan arbetstiden bestämmas med hänsyn till de tekniska behoven. Sedan vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer hörts och överenskommelse träffats mellan arbetsministern och ministern för handel och industri eller annan vederbörande minister, utfärdas särskilda bestämmelser rörande arbetstiden vid dessa företag.

Arbetsministern skall i samförstånd med ministern för industri och handel utfärda bestämmelse om arbetstiden för utförande av förberedelse- och avslutningsarbeten och för vakttjänst. Det tillkommer vidare arbetsministern att i samförstånd med jordbruksministern medgiva undantag för den lilla industrien och hantverket i byar och köpingar, i den mån så befinnes nödvändigt på grund av ifrågavarande arbetens samhörighet med lantarbetet.

För särskilt hälsofarliga arbeten skall arbetstiden understiga 46 timmar i veckan.

I företag med kontinuerlig drift kan arbetstiden för särskilda arbetsgrupper förlängas till 56 timmar per vecka genom särskilt medgivande av arbetsministern. Den fastställda arbetstiden av 8 timmar per dag kan i dessa företag förlängas under en dag i veckan för ett arbetsskift eller för två på varandra följande skift. I sådant fall skall dock arbetet ordnas så, att varje arbetare minst två gånger under en period av tre veckor erhåller 24 timmars vila.

I företag med helkontinuerlig drift få arbetarna regelbundet jämväl på lördagen användas till arbete i 8-timmarsskift.

Utsträckning av arbetstiden är i övrigt medgiven i följande fall:

1) Vid inträffade eller hotande katastrofer eller olyckshändelser, som oavvisligen kräva förlängning av arbetstiden med hänsyn till arbetarnas säkerhet eller till skydd för skadegörelse, för upprätthållandet av företagets normala drift ävensom till förhindrande av råämnens eller maskiners förstöring. Arbetstiden får dock icke — utom vid räddningsarbete — överstiga 12 timmar om dagen.

I de nämnda fallen får arbetstiden förlängas alla dagar i veckan, jämväl söndagen. Det åligger arbetsgivaren att ofördröjligen till vederbörande arbetsinspektionsbyrå lämna meddelande om varje fall, som påfordrar förlängning av arbetstiden.

2) För särskilt, vederbörligen angivet ändamål kan arbetstiden förlängas dels i industrien, sedan arbetsministern lämnat tillstånd, och dels i handeln, t. ex. för den årliga inventeringen, sedan till vederbörande arbetsinspektionsbyrå ingivits anmälan därom. Antalet övertidstimmar för varje arbetare får icke överstiga 120 per år och 4 per dag.

3) I händelse av nationellt nödtillstånd kan arbetstiden förlängas på grund av beslut av ministerrådet efter hörande av arbetsgivar- och arbetarorganisationerna. Tiden för sådan förlängning, som må avse vissa företag eller kategorier av företag under veckans alla dagar, inklusive söndagen, får icke utsträckas utöver tre månader.

För varje arbetare skall föras särskild förteckning över antalet övertidstimmar och för dem utgiven ersättning.

I affärer, raksalonger och badinrättningar må arbetstiden å lördagar uppgå till 8 timmar. Varje anställd i dylika företag skall dock erhålla ledigt med full lön visst antal dagar per år eller månad, svarande mot denna övertid.

Arbete å sön- och helgdagar är förbjudet. Undantag medgives dock förutom för ovannämnda fall jämväl för arbeten, som äro nödvändiga i det allmännas intresse, för tillfredsställande av befolkningens dagliga behov, såsom skötseln av vattenledning, belysning, renhållning, arbete i apotek, restauranger, badinrättningar, sjukhus, teatrar etc. ävensom för arbete i kontinuerligt drivna företag, som av tekniska skäl icke kan avbrytas. Söndagsarbete må icke med undantag för nödarbete pågå längre tid än 3 timmar utan att vederbörande arbetsinspektionsbyrå underrättas. Arbete över 3 timmar skall kompenseras med motsvarande ledighet under veckan.

Nattarbete, d. v. s. arbete mellan kl. 9 e. m. och kl. 5 f. m. eller i företag med arbete i två skift mellan kl. 10 e. m. och kl. 4 f. m. är förbjudet. Nattarbete må dock förekomma i företag med helkontinuerlig drift, vid nödtillfällen samt för arbeten i det allmännas intresse.

Övertidsarbete skall ersättas med ett tillägg till normallönen om minst 50 %. För övertidsarbete, som överstiger två timmar per dag, ävensom för dylikt arbete under nätter och söndagar skall tilläggsersättningen förhöjas till minst 100 %. Vid ackordsarbete skall detta tillägg beräknas på grundval av tidlön, för såvitt icke i vederbörande företag annan överenskommelse träffats.

Efter sex arbetstimmar i följd skola arbetarna komma i åtnjutande av en rast, som måste omfatta minst en timme. I den mån de tekniska anordningarna sådant tillåta, skola maskinerna under denna tid stannas och arbetarna tillåtas att avlägsna sig från arbetsplatserna. I företag med helkontinuerlig drift, i vilka arbetarna till följd av arbetets egenart icke kunna avlägsna sig från arbetsplatsen, får arbetet icke avbrytas. I sådant fall skola arbetarna lämnas tillfälle intaga sin måltid under arbetets gång.

Genomförandet av lagen har anförtrotts åt arbetsministern i samförstånd

med handelsministern. Vad beträffar de företag, som äro ställda under omedelbar tillsyn av andra ministerier, har uppdragits åt vederbörande minister att genomföra lagen i samförstånd med arbetsministern.

Överträdelser av föreskrifterna i lagen beivras vid domstol och straffas med böter å högst 5 000 mark eller fängelse med högst tre månader.

Portugal.

Den 7 maj 1919 utfärdades en lag om åtta timmars arbetsdag för arbetare och tjänstemän i handels- och industriföretag. Lagen innehöll kortfattade, summariska bestämmelser och har sedermera kompletterats med en verkställighetsförordning den 8 juli 1922 samt med en förordning den 20 maj 1925. Sistnämnda förordning innehåller vissa bestämmelser för vinnande av en mera ändamålsenlig tillämpning av 1919 års lag.

Lagen äger tillämpning å industriella företag, inklusive gruvor och transportarbete, handelsföretag, sjöfart och fiske samt å statens företag. Underkastade lagen äro alla inom ett företag anställda med undantag av personer, som bekläda chefsposter samt högre tjänstemän.

Från lagens tillämpning undantagas jordbruksarbetare och tjänstefolk.

Arbetstiden är begränsad till 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka för industrien. För handelsföretag och banker gäller en normalarbetsdag av 7 timmar.

Inom industrien får arbetet begynna tidigast kl. 7 f. m. och skall sluta senast kl. 8 e. m., inom handeln resp. kl. 9 f. m. och kl. 7 e. m. (lördagar kl. 11 e. m.) och i banker resp. kl. 10 f. m. och kl. 6.30 e. m.

I företag, där arbetet till sin natur är oregelbundet, får tiden mellan arbetets början och slut icke överstiga 12 timmar, även om verkligt arbete därunder icke pågått 8 timmar. Genom särskild lag kan maximiarbetstiden nedsättas i företag, där för hälsan särskilt skadligt arbete bedrives eller där arbete med giftiga ämnen förekommer.

Industriella företag kunna träffa överenskommelser med sina arbetare och anställda rörande arbetstidens längd, såframt företagens egenart och bruket på orten kan anses påkalla avvikelse från den vanliga arbetstiden och de allmänna intressena icke trädas för nära. Arbetstiden får dock icke överstiga 12 timmar om dagen inklusive de föreskrivna rasterna. Dylika överenskommelser skola underställas vederbörande arbetsinspektörs godkännande. De skola innehålla uppgift om a) arbetstimmarnas fördelning på veckan; b) arten av avlöningen för arbetet; c) de av yrkets egenart motiverade permanenta avvikelserna från vederbörande förordning rörande arbetstiden.

Den fastställda normalarbetstiden må överskridas vid nationell kris, mobilisering, eldsvåda, översvämning, jordbävning etc., svårare olyckshändelser och force majeure ävensom i »speciella fall» i överensstämmelse med föreskrift i ämbetsinstruktioner och reglementen. I transportföretag, som icke kunna arbeta på skift, må i stället övertidsarbete förekomma. För rakstugor och handelsföretag medgivas fyra övertidstimmar å lördagen. Allt arbete utöver 48 timmar i veckan skall betraktas såsom övertidsarbete och betalas dubbelt mot normal taxa utom i fråga om arbete för statens eller administrativ myndighets räkning, i vilket fall bestämmelserna i vederbörande reglementen äga giltighet.

Inom industrien i allmänhet och vid insjöfart och fiske skall göras 1 timmes uppehåll efter 5 timmars sammanhängande arbete.

Å kontor och i butiker i allmänhet skall hållas 2 timmars rast efter 5 timmars arbete.

I banker och liknande företag skall anordnas 1 ½ timmes rast. Två raster dagligen om vardera ½ timme skola tillkomma mödrar, som giva di.

Den för ett företag fastställda arbetstiden skall finnas anslagen i företaget.

Yrkesinspektörerna skola hava tillsyn över lagens efterlevnad. De skola befordra kännedomen om densamma, ingiva rapport om överträdelser till vederbörande domstolar etc.

Om en arbetstagare avskedas, därför att han påfordrat, att lagens bestämmelser skola efterlevas, ådömes arbetsgivaren böter till ett belopp, som svarar mot den avskedade arbetarens årslön. Om arbetstagare hållits till arbete å tid utöver de fastställda arbetstimmarna, ådömes arbetsgivaren böter till belopp, som svarar mot samme arbetstagares lön för en månad. För andra brott mot lagen ådömes böter från 10 till 1 000 milreis. Bötesbeloppet fördubblas vid upprepad överträdelse. Hänsyn skall tagas till företagets omfattning och antalet arbetstagare, som lidit skada av överträdelsen. Av det bötesbelopp, som ådömes arbetsgivare, vilken avskedat arbetare på sätt ovan omförmäles, skall 10 % utgivas till vederbörande yrkesinspektör och återstoden till arbetaren. I alla andra fall skola av utdömda böter 20 % tillfalla yrkesinspektören och återstoden staten.

Rätt att påfordra rättsliga åtgärder mot arbetsgivare tillkommer jämväl offentliga och administrativa myndigheter, sammanslutningar av arbetstagare samt arbetstagare i vederbörande företag, i samma industri eller på samma ort.

Serbokroatoslovenska staten.

Genom en förordning den 12 september 1919 begränsades arbetstiden i industriella företag, hantverk, bergsbruk, handel och transportväsende. Med hänsyn till behovet av att genom överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagare förlänga arbetstiden inom vissa industrier samt inom hantverket och bergsbruket ersattes förordningen med en lag av den 28 februari 1922. Nämnda lag har kompletterats med tre förordningar av den 24 september 1924 angående dels arbetstiden i hantverk och i handelsföretag, dels öppnandet och stängandet av handelsbutiker m. m., dels ock utsträckning av arbetstiden inom industrien och bergsbruket efter överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare.

1922 års lag äger tillämpning å företag och inrättningar inom industri, hantverk, handel, transport och bergsbruk, oavsett om de äro offentliga eller privata, permanenta eller tillfälliga samt å företag av industriell karaktär inom jordbruk och skogsbruk. Bestämmelserna gälla alla anställda inom dylika företag med undantag av personer, som inneha vissa högre befattningar (direktörer, ingenjörer, kassörer, bokförare m. fl.). Hemarbete, i vilket endast medlemmar av samma familj deltaga, är särskilt undantaget. Jordbruk samt sjö- och flodfart äro likaledes undantagna.

För industri- och gruvföretag, som sysselsätta mer än 15 personer i medeltal per kvartal, är arbetstiden 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka. I transportföretag fastställes arbetstiden av vederbörande minister efter samråd med socialministern. För hantverket gäller i allmänhet en arbetstid av 10 timmar per dag och 60 timmar per vecka. Arbetstiden är 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka för smedjor och kopparslagareverkstäder, tryckerier av alla slag, garverier m. fl. samt 9 timmar per dag och 54 timmar per vecka i alla företag, i vilka trä bearbetas (med undantag för korgtillverkning), i alla företag, i vilka metaller bearbetas (med undantag av de

nyss nämnda) samt i bagerier och slakterier. För handeln har fastställts en arbetstid av 9 timmar per dag och 54 timmar per vecka. Arbetstiden i banker och liknande företag, försäkringsbolag och speditionsfirmor får icke överstiga 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka. Arbetstiden i flertalet butiker med undantag av sådana, i vilka försäljas kolonialvaror och konserver, ävensom i företag, som ombesörja transport av passagerare eller gods med åkdon eller båtar, får icke överstiga 10 timmar per dag eller 60 timmar per vecka.

I hantverks- och handelsföretag får arbetet icke börja före kl. 6 f. m. eller sluta senare än kl. 7 e. m. Middagsrast skall hållas under minst en timme.

I företag, där arbetet med hänsyn till dess art eller till allmänt intresse behöver pågå oavbrutet med alternerande skift, medgives 60 timmars arbetstid per vecka. I företag med skiftarbete men icke med kontinuerlig drift må arbetstiden utsträckas utöver 8, 9 eller 10 timmar per dag resp. 48, 54 eller 60 timmar per vecka, under förutsättning att den genomsnittliga arbetstiden under loppet av tre eller färre antal veckor icke överstiger 8, 9 eller 10 timmar per dag resp. 48, 54 eller 60 timmar per vecka.

Förutom den ovan omförmälda övertiden får arbetstiden utsträckas, då natur- eller olyckshändelse eller annan icke regelbundet återkommande omständighet, som icke kunnat förutses, vållat avbrott i arbetet. I dylikt fall är arbetsgivaren förpliktad att senast inom 24 timmar göra anmälan till vederbörande myndighet om vad som inträffat med angivande av tidpunkten, då avbrottet inträtt.

Om det till följd av sed på orten eller överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetstagare under en eller flera dagar i veckan arbetas mindre än 8, 9 resp. 10 timmar per dag, må arbetstiden utsträckas utöver 8, 9 resp. 10 timmar per dag under de övriga dagarna i samma vecka.

För arbete, som nödvändigtvis måste utföras till säkrande av arbetets normala påbörjande och avslutande (rengöring av arbetslokaler, maskiner etc.), må ett mindre antal arbetare hållas i arbete jämväl utöver den eljest medgivna arbetstiden för företaget, dock högst 2 timmar dagligen. Övertidsersättning skall utgå för nämnda arbeten.

Till förekommande av att råämnen, som användas i ett företag, taga skada, må, när så befinnes oundgängligen nödvändigt, arbetstiden ökas med 2 timmar per dag under högst 35 dagar på året. Övertidsersättning skall utgå för dylikt arbete och arbetsinspektionen skall underrättas om detsamma.

Vid anhopning av arbete må arbetstiden på ansökan utsträckas med högst 2 timmar dagligen under 4 veckor. På förnyad ansökan kan sådan tillåtelse av samma omfattning erhållas ytterligare två gånger på samma kalenderår.

I företag, som arbeta uteslutande under vissa årstider och som äro beroende av väderleken, är arbetstiden icke underkastad någon begränsning — dock med förbehåll för de föreskrifter härutinnan, som kunna meddelas av socialministern i samförstånd med ministern för handel och industri.

Bestämmelserna om arbetstidens utsträckning gälla icke för arbetare under 16 år. Dessa få icke i något fall sysselsättas mer än 8 timmar dagligen. För vissa slag av arbeten kan socialministern nedsätta arbetstiden för arbetare under 16 år till att omfatta kortare tid än 8 timmar per dag resp. 48 timmar per vecka. Arbetstiden må förlängas med övertidsarbete i bergsbruk med 1 timme och i industriföretag med 2 timmar om dagen. Sådan förlängning, om vars åvägabringande detaljerade föreskrifter återfinnas i det ovan omförmälda reglementet av den 24 september 1924, får uttagas för hela företag eller för vissa avdelningar därav, såframt $^4/_5$ av arbetarna vid sluten omröstning fatta beslut därom.

Allt övertidsarbete skall betalas 50 % högre än det ordinarie arbetet.

Vid 8 timmars arbete skall arbetet avbrytas med en rast om minst 1 timma. Vid arbete i det fria under direkt påverkan av solljuset måste rasten sommartiden omfatta minst 2 timmar.

Arbete på söndagarna är förbjudet. Socialministern kan med avvikelse härifrån för vissa företag fastställa en annan vilodag än söndag, om $^3/_4$ av personalen uti ifrågavarande företag så önska. Dessa dagar tillförsäkras personalen en oavbruten ledighet från arbetet under minst 36 timmar, när fråga är om en ledighetsdag, och under minst 60 timmar, när fråga är om två ledighetsdagar. Bestämmelsen om förbud för arbete å söndagar gäller icke i sådana företag, i vilka arbetet på grund av sin natur icke kan avbrytas. För hotell, konditorier, fotografiateljéer etc. gäller icke heller bestämmelsen i fråga, utan i dessa företag må personalen vara i arbete hela dagen. I bageri- och slakteriaffärer, rak- och frisérsalonger, blomsteraffärer, matvaru-, tobaks- och tidningsbutiker får personalen hållas i arbete till kl. 12 på dagen. På orter med mindre än 10 000 invånare må efter särskilt tillstånd handelsföretag hållas öppna högst två timmar på vilodag, under förutsättning att personalen beredes motsvarande ledighet under veckan. I ovannämnda företag, hotell, bagerier etc. skall personalen beredas en mot arbetet under de allmänna vilodagarna svarande ledighet under veckan. I företag, där arbetet till följd av sin natur icke kan avbrytas, skall arbetare hava ledigt var tredje söndag och dessutom beredas semester årligen under en tid, som motsvarar minst den tid, han varit sysselsatt å söndagar under loppet av det förflutna året.

Oavsett de ovan angivna tillfällen, då arbete må förekomma å söndagar, är sådant arbete — under förutsättning av motsvarande ledighet under veckan — medgivet i vissa särskilda undantagsfall, såsom då oförutsedd nödvändighet sådant påfordrar, vid slutförandet av i lag föreskriven inventering, vid vissa förberedelsearbeten, som icke kunna utföras å arbetsdag etc.

Arbetare under 18 år må icke i något fall hållas till arbete å söndagar resp. vilodagar, som fastställts i stället för söndagar, eller helgdagar.

Om arbete i nyssnämnda undantagsfall är arbetsgivare skyldig att senast påföljande dag avgiva anmälan till vederbörande arbetsinspektion.

Tillsyn över lagens efterlevnad utövas av yrkesinspektionen, i sista hand av socialministern.

Böter å belopp från 5 till 5 000 dinarer hava fastställts för skilda överträdelser av arbetarskyddslagens bestämmelser. För upprepad förseelse mot lagen ådömes förutom böter jämväl fängelse under högst tre månader.

Spanien.

Genom ett dekret den 3 april 1919 infördes 8 timmars arbetsdag. Tillämpningsbestämmelser återfinnas i två dekret av den 15 januari 1920. Flera andra dekret hava utfärdats med särskilda tillämpningsbestämmelser för skilda industrier.

Lagen äger tillämpning å alla personer, sysselsatta i industriella företag med undantag av direktörer, förvaltare eller andra högre tjänstemän, vilkas arbetstid icke kan underkastas en bestämd begränsning. Alla slags arbeten äro underkastade bestämmelserna i lagen med undantag av sådana, som utföras av tjänare i hushåll, portvakter i privathus, vakter på landsbygden, personer, som äro sysselsatta med tillfällig vakttjänstgöring eller med förberedelse- och avslutningsarbeten, arbetare i bergverk, belägna på stor höjd över havet, där man icke kan arbeta mer än sex månader om året (för dessa arbetare hava utfärdats särskilda bestämmelser genom lagen den 27 december 1910 och reglementet den 29 februari 1912), personer, som ständigt äro sysselsatta som vaktare av boskaps-

hjordar, kypare å hotell och restauranter, apotekspersonal och tjänstefolk å lantgårdar.

Arbetstiden får i allmänhet icke överstiga 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka.

Övertidsarbete må förekomma:

a) i händelse av trängande behov vid överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare med 50 timmar per månad, dock högst 120 per år;

b) på grund av liknande överenskommelse, gällande för flera företag av samma slag på en och samma plats med 240 timmar per år, när företagets behöriga gång sådant kräver;

c) för att undvika hotande fara eller reparera skador, som uppkommit till följd av olyckshändelse;

d) på grund av överenskommelse mellan arbetsgivare och arbetare för att återtaga arbetstimmar förlorade i anledning av högtider eller fester, force majeure m. m. eller i anledning av ogynnsamma väderleksförhållanden, brist på råämnen eller andra dylika omständigheter, för vilka ansvaret icke åvilar arbetsgivaren;

e) i trädgårds- och vinodlingen under säsongen;

f) för hovslagare på landsbygden vid sånings- och skördetid;

g) för portvakter, bud, vakter, personal på sjukhus och välgörenhetsinrättningar;

h) för kuskar och konduktörer;

i) för frisörer och kypare;

j) för arbetare i tegelbruk.

Taxan för övertidsersättningen bör bestämmas i överenskommelserna om övertiden. Dylik ersättning skall utgöra minst ersättningen för det vanliga arbetet, ökad med en femtedel. När fråga är om övertidsarbete utöver 10 arbetstimmar per dag eller vid natt- och söndagsarbete, utgår ersättningen med ett belopp, som med $^2/_5$ överstiger ersättningen för det vanliga arbetet. För kvinnor utgår övertidsersättningen med minst 50 % förhöjning utöver ersättningen för normal arbetstid.

Åt Institutet för sociala reformer har anförtrotts att utarbeta dekret, innehållande alla undantag av allmän karaktär. Lokalkommittéerna för sociala reformer hava medgivits tillstånd att bevilja nödvändiga speciella undantag.

Tillsynen över lagbestämmelsernas efterlevnad har överlämnats åt arbetsinspektionen (95 inspektörer).

C. Washingtonkonventionen och dess ratificering i olika länder.

I del 13 av fredsfördraget i Versailles den 28 juni 1919 uppdragas vissa riktlinjer för det internationella socialpolitiska reformarbetet. Bland de nio grundsatser, som framhållas vara av särskilt aktuell betydelse, märkes uppställandet av 8 timmars arbetsdag och 48 timmars arbetsvecka såsom mål överallt, där detta ännu ej blivit uppnått.

Bland de beslut, som fattades vid den internationella arbetsorganisationens konferens i Washington den 29 oktober—29 november 1919, märkes, bland annat, upprättande av förslag till konvention angående begränsning av arbetstiden i industriella företag till 8 timmar om dagen och 48 timmar i veckan. Med anledning av bristande ratificering å vissa håll av fredsfördraget i Versailles yppades tvekan om konferensens kompetens och förklarades ej heller dess sammanträde formellt avslutat med överläggningarnas upphörande, utan bemyndigades Internationella arbetsbyråns styrelse att vidtaga med hänsyn härtill erforderliga åtgärder. Sedan nyssberörda brist undanröjts, förklarade arbetsbyråns styrelse på sitt första sammanträde i Paris den 26 januari 1920 konferensens beslut gällande, och skulle därmed konferensens sammanträde anses avslutat. Tidsfrist, som var anknuten till konferensens sammanträde, började sålunda löpa den 27 januari 1920. Ovannämnda förslag till konvention återfinnes å sid. 166 (bilaga A).

A. Länder, som definitivt ratificerat Washington-konventionen utan villkor av annat lands ratificering.

1) Grekland	ratifikation	den	19 november 1920
2) Rumänien	»	»	13 juni 1921
3) Indien	»	»	14 juli 1921
4) Tjeckoslovakien	»	»	24 augusti 1921
5) Bulgarien	»	»	14 februari 1922
6) Chile	»	»	15 september 1925.

Vad beträffar Grekland uppräknar artikel 12 i konventionen två grupper av företag, beträffande vilka tiden för ikraftträdandet av bestämmelserna i konventionen kunde uppskjutas till den 1 juli 1923 resp. 1 juli 1924. Till följd av den långa krigsperiod, som Grekland genomlevat, och upptagandet i landet av flyktingar till ett antal av omkring $^1/_4$ av den infödda befolkningen har regeringen med stöd av artikel 14 i konventionen beslutat uppskjuta tillämpningen av konventionen till ett år efter undertecknandet av freden i Lausanne.

Jämlikt § 13 i konventionen skulle bestämmelserna i densamma träda i kraft för Rumänien senast den 1 juli 1924. Den rumänska regeringen har emellertid innevarande år meddelat, att regeringen ännu icke funnit tillfälle att införa konventionens bestämmelser i landets lagar. Det rumänska parlamentet har varit upptaget med viktiga lagstiftningsfrågor rörande de juridiska, ekonomiska och finansiella grundvalarna för den rumänska staten.

B. Länder, som ratificerat konventionen med villkor av annat lands ratificering av densamma.

1) *Österrike* har den 12 juni 1924 ratificerat konventionen under villkor, att konventionen icke träder i kraft i Österrike förrän densamma jämväl blivit ratificerad av de stater i Europa, som hava den största industriella betydelsen och som tillika äro medlemmar av internationella arbetsorganisationen (Tyskland, Belgien, Frankrike, England och Italien) ävensom av alla grannstater, som underhålla ekonomiska förbindelser med Österrike (Ungern, Polen, Jugoslavien, Schweiz och Tjeckoslovakien).

2) *Italien* har ratificerat konventionen den 6 oktober 1924 under villkor att jämväl Tyskland, Belgien, Frankrike, England och Schweiz ratificera densamma.

3) *Lettland* har ratificerat konventionen den 15 augusti 1925 under villkor av ratifikation jämväl av tre av de stater, som jämlikt §§ 5 och 6 i artikel 393 av Versaillestraktaten hava största industriella betydelse.

C. Länder, i vilka regeringen hos vederbörande parlament föreslagit ratificering av Washington-konventionen.

1) *Belgien.* Den belgiska regeringen har i juni 1925 för parlamentet framlagt förslag om ratificering av Washingtonkonventionen utan villkor av annat lands ratificering.

2) *Estland.* Regeringen har i september 1924 för riksdagen framlagt förslag om ratificering av Washingtonkonventionen, under villkor att bestämmelserna i densamma icke träda i kraft i Estland, förrän konventionen ratificerats dels av de mest betydande industristaterna, som tillika äro medlemmar av internationella arbetsorganisationen, nämligen Tyskland, Belgien, Frankrike, England och Italien, dels ock av Estlands grannstater Finland, Lettland och Litauen.

3) *Frankrike.* Regeringen har i juli 1925 framlagt förslag om ratificering av Washingtonkonventionen, under villkor att konventionen icke träder i kraft förrän jämväl Tyskland ratificerat densamma. Lagförslaget har enhälligt bifallits av deputeradekammaren. Senaten har däremot ännu icke fattat beslut i frågan.

Bland stater, där frågan om ratificering av Washingtonkonventionen är under behandling av vederbörande parlament, märkas ytterligare Argentina, Brasilien, Danmark, Litauen och Polen.

Bil. A.

Förslag till konvention angående begränsning av arbetstiden i industriella företag till åtta timmar om dagen och fyrtioåtta timmar i veckan.

Generalkonferensen av internationella arbetsorganisationen av Nationernas förbund,

vilken av Amerikas Förenta Staters regering sammankallats till Washington den 29 oktober 1919

och beslutit antaga vissa förslag angående »tillämpningen av principen om 8 timmars arbetsdag eller 48 timmars arbetsvecka», vilken fråga upptagits såsom första punkten på dagordningen för konferensens sammanträde i Washington,

ävensom bestämt, att dessa förslag skola avfattas i form av ett förslag till internationell konvention,

antager följande förslag till konvention att ratificeras av internationella arbetsorganisationens medlemmar jämlikt bestämmelserna i delen om arbetet av traktaten i Versailles den 28 juni 1919 och traktaten i St. Germain den 10 september 1919.

§ 1.

Såsom »industriella företag» skola med hänsyn till tillämpningen av denna konvention särskilt anses:

a) Gruvor, stenbrott och andra anläggningar för utvinnande av mineral.

b) Företag, inom vilka varor tillverkas, förändras, rengöras, repareras, utsmyckas, färdigställas eller beredas till försäljning eller inom vilka råämnen omgestaltas, däri inbegripet skeppsbyggeri och företag för förstöring av föremål, ävensom framställning, transformering och överförande av drivkraft i allmänhet och av elektricitet.

c) Uppförande, ombyggnad, underhåll, reparation, förändring eller rivning av alla slag av byggnader, järnvägar, spårvägar, hamnar, dockor, vågbrytare, kanaler, anläggningar för inre sjöfart, vägar, tunnlar, broar, viadukter, kloaker, vattenavlopp, brunnar, telegraf- och telefonanläggningar, elektriska anläggningar, gas- och vattenverk eller andra byggnadsarbeten ävensom förberedelse- och grundläggningsarbeten för härovan åsyftade arbeten.

d) Transport av passagerare eller gods å lands- eller järnväg, till sjöss eller å inre vattenväg, däri inbegripet handhavande av gods å kajer och bryggor samt i dockor och magasin med undantag likväl av transport för hand.

Föreskrifterna angående transport till sjöss och å inre vattenvägar skola fastställas av en särskild konferens, som skall taga befattning med arbete till sjöss och på inre vattenvägar.

Vederbörande myndighet i varje land skall fastställa gränsen mellan industri å ena samt handel och jordbruk å andra sidan.

§ 2.

Ej må i något slag av industriella företag, offentliga eller privata, eller någon gren av sådant företag, med undantag av företag, vari endast sysselsättas medlemmar av samma familj, arbetstiden för personalen överskrida 8 timmar om dagen och 48 timmar i veckan med de undantag, som här nedan stadgas:

a) Bestämmelserna i denna konvention skola icke äga tillämpning på personer, som intaga en övervakande eller ledande ställning eller bekläda förtroendeposter.

b) Där med stöd av lag, praxis eller överenskommelse mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer (eller, där sådana organisationer icke finnas, mellan representanter för arbetsgivarna och arbetarna) arbetstiden under en eller flera av veckans dagar är kortare än 8 timmar, må under återstående dagar i veckan 8-timmarsgränsen överskridas efter medgivande av behörig offentlig myndighet eller överenskommelse mellan nyssnämnda organisationer eller representanter; dock må i intet fall här avsedda överskridande uppgå till mer än en timme.

c) Vid skiftarbete må arbetstiden utsträckas utöver 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka, under villkor att medeltalet arbetstimmar under en tidrymd av högst 3 veckor icke överstiger 8 per dag och 48 per vecka.

§ 3.

Den i § 2 angivna arbetstidsbegränsningen må överskridas, i fall olyckshändelse inträffat eller hotar att inträffa eller brådskande arbete behöver utföras i avseende å maskiner eller redskap eller i fall av »force majeure», dock blott i den mån så är nödvändigt för att undvika allvarlig rubbning av företagets normala drift.

§ 4.

Den i § 2 angivna arbetstidsbegränsningen må överskridas vid sådana arbeten, som på grund av sin natur måste drivas kontinuerligt med användande av varandra avlösande skiftlag, under villkor likväl att arbetstiden i medeltal icke överstiger 56 timmar i veckan. Denna anordning får icke inkräkta på de fridagar, vilka genom lagstiftningen i vederbörande land kunna hava tillförsäkrats arbetarna såsom ersättning för den ordinarie vilodagen i veckan.

§ 5.

I undantagsfall, då de i § 2 bestämda gränserna måste anses omöjliga att tillämpa, men endast i sådana fall, kunna åt överenskommelser mellan arbetar- och arbetsgivarorganisationer angående begränsningen av den dagliga arbetstiden under en längre tidsperiod givas laga kraft, om regeringen, till vilken dessa överenskommelser skola hänskjutas, så besluter.

Medeltalet arbetstimmar per vecka under de veckor, sådan överenskommelse avser, må i intet fall överstiga 48.

§ 6.

Av offentlig myndighet utfärdade författningar skola för industriella företag fastställa:

a) de ständiga undantag, som finnas böra beviljas beträffande sådana förberedande och avslutande arbeten, vilka nödvändigtvis måste utföras utom den tid, som är bestämd för företagets arbete i allmänhet, eller beträffande vissa kategorier av arbetare, vilkas arbete är väsentligen intermittent.

b) de tillfälliga undantag, som finnas böra beviljas för att möjliggöra för företag att möta särskilt stor ökning av arbetet.

Dylika författningar skola utfärdas efter hörande av vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer, där sådana finnas. De skola fastställa maximiantalet överarbetstimmar i varje fall. Arbetslönen för ifrågavarande övertidstimmar skall överstiga den ordinarie avlöningen med minst 25 %.

§ 7.

Varje regering skall till internationella arbetsbyrån meddela:

a) en förteckning över de arbeten, vilka betecknats såsom nödvändigtvis kontinuerliga i den mening § 4 avser;

b) fullständiga upplysningar angående tillämpningen av de överenskommelser, som avses i § 5;

c) fullständiga upplysningar angående författningar, som utfärdats med stöd av § 6, och deras tillämpning.

Internationella arbetsbyrån skall varje år härför avgiva redogörelse till internationella arbetsorganisationens generalkonferens.

§ 8.

För att underlätta genomförandet av bestämmelserna i denna konvention skall det åligga varje arbetsgivare:

a) att genom anslag på synlig plats i arbetslokalen eller på annat lämpligt ställe eller ock på annat av regeringen godkänt sätt bekantgöra tiderna för arbetets början och slut eller, där skiftarbete förekommer, tiderna för varje skifts början och slut. Dessa tider skola så fastställas, att de i denna konvention fastställda begränsningarna icke överskridas, och må de, sedan de en gång tillkännagivits, icke ändras utan sådant tillkännagivande och i sådan ordning, som av regeringen godkänts;

b) att på samma sätt bekantgöra de raster under arbetstiden, vilka icke inräknas i denna;

c) att på sätt, i lag eller annan författning i varje land föreskrives, föra anteckning över allt övertidsarbete, som utföres med stöd av §§ 3 och 6 i denna konvention.

Som lagöverträdelse skall anses att sysselsätta arbetare utöver de tider, som fastställts enligt mom. a) eller under de tider, som fastställts enligt mom. b).

§ 9.

Vid tillämpningen av denna konvention beträffande Japan skola följande lindringar och villkor gälla:

a) beteckningen »industriellt företag» avser särskilt

de företag, som uppräknas i mom. a) av § 1;

de företag, som uppräknas i mom. b) av § 1, om de sysselsätta minst 10 arbetare;

de företag, som uppräknas i mom. c) av § 1, för såvitt dessa företag av vederbörande myndighet betecknas såsom »fabriker»;

de företag, som uppräknas i mom. d) av § 1 med undantag av transport av passagerare eller gods å landsväg, handhavande av gods å kajer och bryggor samt i dockor och magasin ävensom transport för hand; samt,

oavsett antalet sysselsatta personer, de i mom. b) och c) av § 1 uppräknade företag, vilka av vederbörande myndighet förklarats synnerligen farliga eller avse hälsofarligt arbete;

b) Den effektiva arbetstiden för personer, som uppnått en ålder av minst femton år och som sysselsättas inom industriellt företag, offentligt eller privat, eller någon gren därav, får icke överstiga 57 timmar i veckan utom inom råsilkesindustrien, där högsta arbetstiden må uppgå till 60 timmar i veckan.

c) Den effektiva arbetstiden må i intet fall överskrida 48 timmar i veckan för barn under femton år, sysselsatta i industriella företag, offentliga eller privata eller någon gren av sådant företag och ej heller för personer, av vilken ålder som helst, sysselsatta med underjordiskt arbete i gruvor.

d) Begränsningen av arbetstiden kan ändras under de betingelser, som angivas i §§ 2, 3, 4 och 5 i denna konvention, men får förhållandet mellan den medgivna förlängningen och den normala arbetsveckans längd icke vara större än det, som följer av bestämmelserna i nämnda paragrafer.

e) En viloperiod om tjugufyra timmar i följd skall varje vecka beviljas alla slag av arbetare.

f) De föreskrifter i japansk industrilagstiftning, som begränsa dess tillämpning till företag, som sysselsätta minst femton personer, skola ändras därhän, att denna lagstiftning hädanefter får tillämpning å företag, som sysselsätta minst tio personer.

g) Bestämmelserna i ovannämnda moment av denna paragraf skola träda i kraft senast den 1 juli 1922 med det undantag likväl, att bestämmelserna i § 4 med de lindringar, som följa av mom. d) i denna paragraf, skola träda i kraft senast den 1 juli 1923.

h) Åldersgränsen femton år, som föreskrives i mom. c) i denna paragraf, skall senast den 1 juli 1925 höjas till sexton.

§ 10.

I Brittiska Indien skall principen om sextio timmars arbetsvecka tillämpas i fråga om alla arbetare, som sysselsättas i de industrier, på vilka nu gällande, av den indiska regeringen handhavda industrilagstiftning äger tillämpning, eller i gruvor eller sådana slag av järnvägsarbete, som för detta ändamål särskilt angivas av behörig myndighet. Varje undantag från härovan givna begränsning, som göres av vederbörande myndighet, skall vara underkastat bestämmelserna i §§ 6 och 7 i denna konvention.

De övriga föreskrifterna i denna konvention skola icke äga tillämpning i fråga om Indien, men ytterligare bestämmelser angående begränsning av arbetstiden i Indien skola tagas i övervägande å ett kommande sammanträde av generalkonferensen.

§ 11.

Bestämmelserna i denna konvention skola icke äga tillämpning i avseende å Kina, Persien eller Siam, men skall frågan om begränsning av arbetstiden i dessa länder tagas under övervägande å ett kommande sammanträde av generalkonferensen.

§ 12.

I fråga om tillämpningen av denna konvention å Grekland må tidpunkten för ikraftträdandet av dess bestämmelser, på sätt angives i § 19, framflyttas till senast den 1 juli 1923 beträffande följande industriella företag:

1) kolsvavlefabriker,
2) syrafabriker,
3) garverier,
4) pappersbruk,
5) tryckerier.

6) sågverk,
7) anläggningar för förvaring och behandling av tobak,
8) gruvarbete ovan jord,
9) gjuterier,
10) kalkbruk,
11) färgerier,
12) glasbruk (blåsare),
13) gasverk (eldare) och
14) lastning och och lossning av varor;

samt senast till den 1 juli 1924 beträffande följande industriella företag:

1) mekanisk industri: maskinbyggnadsverkstäder, tillverkning av kassaskåp, vågar, sängar, spik och jakthagel, järn- och bronsgjuterier, bleckslagerier, förtenningsverkstäder samt fabriker för hydrauliska redskap;

2) byggnadsindustri: kalkugnar, cementfabriker, gipsfabriker, tegelbruk, gatstenstillverkning, krukmakerier, marmorbearbetning, schaktnings- och byggnadsarbete;

3) textilindustri: spinnerier och väverier av alla slag med undantag för färgerier;

4) livsmedelsindustri: kvarnar, bagerier, makaronifabriker, tillverkning av vin, sprit och drycker, oljefabriker, bryggerier, tillverkning av is och kolsyrade vatten, konfekt- och chokladfabriker, korv- och konservfabriker, slakthus och slakterier;

5) kemisk industri: fabriker för syntetiska färger, glasbruk (utom glasblåsare), terpentin- och vinstensfabriker, tillverkning av syre, apoteksvaror, linolja, glycerin och calciumkarbid samt gasverk (utom eldare);

6) läderindustri: skofabriker, lädervarufabriker;

7) pappersindustri och tryckerier: fabriker för kuvert, anteckningsböcker, askar och påsar, bokbinderier, litografiska anstalter och klichéfabriker;

8) beklädnadsindustri: verkstäder för klädes- och linnesömnad, pressningsverkstäder, tillverkning av täcken, artificiella blommor, plymer och garneringar samt hatt- och paraplyfabriker;

9) träindustri: snickerier, tunnbinderier, vagnfabriker, möbel- och stolfabriker, inramningsverkstäder, fabriker för borstar och kvastar;

10) elektrisk industri: kraftstationer, elektriska installationsfabriker;

11) landtransport: järnvägs- och spårvägspersonal, eldare, kuskar och formän.

§ 13.

I fråga om tillämpningen av denna konvention i avseende å Rumänien må tidpunkten för ikraftträdandet av dessa bestämmelser, på sätt angives i § 19, framflyttas till senast den 1 juli 1924.

§ 14.

Bestämmelserna i denna konvention må i varje land av dess regering försättas ur kraft i händelse av krig eller annan händelse, som medför fara för landets säkerhet.

§ 15.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola, i enlighet med bestämmelserna i del XIII av traktaten i Versailles den 28 juni 1919 och av traktaten i S:t Germain den 10 september 1919, delgivas Nationernas förbunds generalsekreterare och av honom inregistreras.

§ 16.

Varje medlem av den internationella arbetsorganisationen, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att tillämpa den på dem av sina kolonier, besittningar och protektorat, vilka icke hava full självstyrelse, detta dock under följande förbehåll:

a) att konventionens bestämmelser ej med hänsyn till de lokala förhållandena äro omöjliga att tillämpa;

b) att de ändringar, som måste vidtagas för konventionens anpassning efter de lokala förhållandena, låta sig införas i densamma.

Varje medlem skall till den internationella arbetsbyrån meddela det beslut, som den fattar med avseende å varje av sina kolonier, besittningar eller protektorat, vilka icke hava full självstyrelse.

§ 17.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen inregistrerats hos sekretariatet, skall Nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmar av internationella arbetsorganisationen.

§ 18.

Denna konvention skall träda i kraft den dag sådan notifikation, som nyss nämnts, verkställts av Nationernas förbunds generalsekreterare, men skall endast vara bindande för de medlemmar, som låtit inregistrera sin ratifikation hos sekretariatet. Därefter träder konventionen i kraft beträffande varje annan medlem den dag, dennes ratifikation inregistrerats hos sekretariatet.

§ 19.

Varje medlem, som ratificerar denna konvention, förbinder sig att bringa dess bestämmelser i verkställighet senast den 1 juli 1921 och att vidtaga erforderliga åtgärder för att göra dem effektiva.

§ 20.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives Nationernas förbunds generalsekreterare för inregistrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den inregistrerats hos sekretariatet.

§ 21.

Internationella arbetsbyråns styrelse skall minst en gång vart tionde år förelägga generalkonferensen en redogörelse för denna konventions tillämpning och skall taga i övervägande, huruvida på konferensens dagordning bör upptagas frågan om revision av eller ändringar i konventionen.

§ 22.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

II. UPPGIFTER ANGÅENDE ARBETSTIDEN I VISSA LÄNDER, SOM SAKNA ALLMÄN LAGSTIFTNING RÖRANDE ARBETSTIDENS BEGRÄNSNING,

SAMMANSTÄLLDA INOM SOCIALSTYRELSEN

Danmark.

Laglig reglering av arbetstiden.

Lagstiftning om arbetstiden.

Frågan om att på lagstiftningens väg begränsa arbetstiden för vuxna är i Danmark av jämförelsevis nytt datum. Liksom i övriga länder har också här hänsynen till barnen och det uppväxande släktets hälsa utgjort utgångspunkten för arbetarskyddslagstiftningens bestämmelser angående arbetstiden. Redan genom den första danska fabrikslagen av den 23 maj 1873 begränsades arbetstiden för barn mellan 10 och 14 år till 6 timmar och för minderåriga mellan 14 och 18 till 10 timmar per dag. Denna bestämmelse fick indirekt stor betydelse även för vuxna arbetare därigenom att det ofta visade sig opraktiskt att låta dessa arbeta en eller ett par timmar längre än de minderåriga. Senare ha ytterligare inskränkningar av barns och minderårigas arbete ägt rum, och den nu gällande fabrikslagen av den 29 april 1913 har lämnat möjlighet öppen för fastställande av en maximalarbetsdag även i fråga om vuxna, som äro sysselsatta med särskilt hälsofarligt eller ansträngande arbete. Genom bagerilagen av den 9 juni 1920 har nattarbete förbjudits i bagerier.

Lagstadgad 8 timmars dag gäller fortfarande endast för företag med kontinuerlig drift, för vilka den infördes genom »dygndriftslagen» av den 12 april 1919. I denna föreskrives, att i företag med kontinuerlig drift bruttoarbetstiden för arbetare, som syssselsättas i den kontinuerliga driften, ej må överstiga åtta timmar per dygn. Vid långskift må bruttoarbetstiden utsträckas till högst 16 timmar per dygn, men skall därvid iakttagas, att bruttoarbetstiden under tre på varandra följande veckor ej för någon arbetare må överstiga 160 timmar. Inrikesministeriet må efter arbetsrådets hörande meddela undantag från dessa bestämmelser beträffande säsongföretag eller grupper av sådana, inom vilka kontinuerlig drift förekommer under högst fyra månader av kalenderår. — För företag, inom vilka kontinuerlig drift endast tillfälligtvis förekommer, gälla bestämmelserna ej.

Företag, som särskilt beröras av dessa föreskrifter, äro oljekvarnar, jästfabriker, sockerfabriker, bryggerier, saltraffinaderier samt kalk-, glas- och tegelbruk.

Arbetstidskommissionens lagförslag 1919.

I februari 1919 tillsatte danska inrikesministeriet en kommission bestående av 25 ledamöter för utredning av frågan om införande av lagstadgad arbetstid. Av ledamöterna voro tre opartiska personer, medan de övriga företrädde arbetsgivare och arbetstagare, vilkas organisationer ägt föreslå representanter. Kommissionen avgav i december 1920 sitt första betänkande innefattande förslag till lag om arbetstiden inom industri och hantverk. Detta förslag ansluter sig i det stora hela till den på internationella arbetskonferensen i Washington år 1919 antagna konventionen rörande arbetstiden. Man hade dock vid förslagets utarbetande tagit hänsyn till speciellt danska förhållanden ävensom, där så kunnat ske, till de andra nordiska ländernas lagstiftning på detta område.

Kommissionen föreslår i enlighet med Washingtonkonferensens beslut både en 8 timmars arbetsdag och en 48 timmars arbetsvecka. Lagens område är i överensstämmelse med arbetstidskonventionens § 1 begränsat till industri och hantverk, byggnads- och anläggningsarbeten.

Då vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer äro därom eniga, kan arbetsrådet medgiva en daglig maximalarbetstid av 9 timmar.

För företag, som är beroende av elementär drivkraft eller andra oregelbundet verkande förhållanden, kan inrikesministern på arbetsrådets förslag och då vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer äro eniga, på vissa angivna villkor tillåta att arbetstiden endast i genomsnitt skall vara underkastad ovannämnda begränsning.

Avvikelser på vissa villkor kunna medgivas för säsongföretag, som icke drivas mer än högst 4 månader om året.

För arbetare, som endast har att utföra arbete under en del av den tid hans arbetskraft skall stå till förfogande, kan arbetsrådet tillåta en arbetstid utöver lagens normala 48 timmar i veckan eller 8 timmar om dagen, dock med sådan begränsning, som för varje fall kan bliva fastställd.

Skiftarbetare i företag med regelbundet skiftarbete kunna vid skiftväxling ha en bruttoarbetstid av 16 timmar per dygn under villkor, att ingen under tre på varandra följande veckor får mera än 144 timmar. För företag, som efter sin natur kräva oavbruten drift, kan socialministern efter arbetsrådets förslag och efter yttrande från vederbörande organisationer tillåta undantag från denna bestämmelse, dock så att arbetstiden under tre på varandra följande veckor icke får överstiga 168 timmar.

I fråga om övertidsarbete stadgar lagförslaget, att då oförutsedda händelser i väsentlig grad stört eller hota att störa den jämna verksamheten eller fara finnes, att råämnen, varor eller andra värden skola taga väsentlig skada, och övertidsarbete av dessa skäl är nödvändigt, skall arbetsgivaren senast inom två dagar efter arbetets början inberätta det till yrkesinspektören med upplysning om att övertidsarbete ägt rum. Detta får icke fortgå utöver två dygn med mindre tillåtelse därtill sökts hos yrkesinspektionens chefsmyndighet, som snarast skall träffa avgörande i saken. Detta beslut kan överklagas hos arbetsrådet och sedan hos socialministeriet.

Övertidsarbete kan enligt förslaget vidare beviljas i sådant fall, att den vanliga verksamheten icke kan hållas i gång utan att vissa arbetare börja före och sluta efter de andra arbetarna och förhållandet icke anses kunna ordnas genom en förskjutning av arbetstiden för ifrågavarande arbetare. I dylikt fall lämnar arbetsrådet tillstånd till övertidsarbete efter inhämtande av yttranden från vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer. Antalet övertidstimmar bestämmes av arbetsrådet.

I andra fall, där vederbörande organisationer av arbetsgivare och arbetare anse att särskilda förhållanden göra det önskvärt att för en viss tidrymd påskynda eller öka arbetet i en viss industri eller i ett enskilt företag, kan arbetsrådet ge tillåtelse till övertidsarbete för tre månader i sänder. Arbetsrådet bestämmer om det medgivna övertidsarbetets omfattning.

Övertidsarbete kan slutligen äga rum, då arbetsgivaren finner det nödvändigt och arbetaren samtycker därtill. Övertidstimmarna i dessa fall föreslås begränsade till 10 timmar per kalendermånad och 50 timmar under loppet av ett kalenderår.

Kommissionens förslag var undertecknat av samtliga arbetarrepresentanter jämte de tre opartiska ledamöterna. De i kommissionen insatta arbetsgivarna hade i avgiven reservation enhälligt avstyrkt den föreslagna lagstiftningen och såsom skäl härför anfört:

att en dylik lag är *överflödig*, då de arbetare, varom det är fråga, redan hava den föreslagna arbetstiden,

att en sådan lag är *skadlig*, då den binder näringslivet vid en bestämd arbetstid, utan hänsyn till utvecklingen av de ekonomiska förhållandena särskilt i de länder, varmed Danmark skall konkurrera, liksom man genom att i realiteten genomföra förbud mot övertidsarbete undergräver det danska näringslivets konkurrensförmåga gentemot utlandet, samt slutligen

att en dylik lag är farlig för hela det danska samhället därigenom att den innebär ett första steg hän emot statlig reglering av arbetsvillkoren och banar väg för en tvångsreglering av arbetstiden inom alla förvärvsgrenar.

Arbetstidskommissionens förslag jämte förslag till bemyndigande för regeringen att ratificera Washingtonkonventionen om arbetstiden i industriella företag framlades under riksdagsperioden 1920—21 och hänvisades till ett utskott, där emellertid behandlingen icke hann slutföras före riksdagens avslutning.

Båda förslagen framlades ånyo inför riksdagen i december 1924 och hänvisades till utskottsbehandling. De hunno emellertid icke slutbehandlas av riksdagen. Efter ytterligare utredning och med eventuella förändringar torde förslagen, enligt uppgift, åter komma att framläggas under riksdagsperioden 1925—26.

Ur motiveringen till förslaget till arbetstidslag må anföras följande:

»Såsom förhållandena utvecklat sig sedan nämnda lagförslag var under behandling i riksdagen, anser regeringen nu, att precis samma skäl, som framkommo i arbetstidskommissionens betänkande, fortfarande talar för genomförande av en lag om 8 timmars arbetsdag inom industri och hantverk. Det föreligger nu så mycket mera skäl för en sådan lag, som förenämnda överenskommelse[1] mellan huvudorganisationerna upphört den 1 april 1923 och det inom arbetsgivarkretsar visat sig en ökad benägenhet att komma bort från 8-timmars dagen. Genom lagfästande av denna kan man förhindra att ett mindretal företag med dåliga arbetsförhållanden påföra den övriga industrien en osund konkurrens samt skydda svagare ställda arbetargrupper.

Erfarenheterna sedan 1919 visa, att Danmarks industri och hantverk mycket väl kunna arbeta med en 8 timmars arbetsdag och att arbetarna vid genomförandet av denna ha uppnått väsentliga hygieniska och kulturella fördelar.

De senare årens erfarenheter från de flesta europeiska länder visa också, att ett lagfästande av 8 timmarsdagen kan genomföras och verka tillfredsställande under loppet av flera år. Dylika lagar finnas nu enligt upplysningar från internationella arbetsbyrån i Genève i Norge, Sverige, Finland, Lettland, Lithauen, Ryssland, Tyskland, Frankrike, Holland, Belgien, Luxemburg, Schweiz, Österrike, Tjeckoslovakiet, Polen, Jugoslavien, Italien, Spanien och Portugal, d. v. s. så gott som alla europeiska länder av någon betydenhet, bortsett från England, där i juli 1924 framlagts lagförslag härom, och det stora flertalet av dessa utländska lagar äro så avfattade, att vederbörande stater äro i tillfälle att ansluta sig till Washingtonöverenskommelsen, varvid anmärkes, att den förlängning av arbetstiden, som ägt rum i Tyskland, endast skett som en tillfällig nödfallsåtgärd med fasthållande av 8 timmarsdagen som lagstiftningens huvudprincip.

Då sålunda de tidigare såsom ett motargument mot ett lagfästande av 8 timmars arbetsdagen anförda hänsynen till utländsk konkurrens i det väsentliga bortfallit och då man vidare tager hänsyn till den tillskyndan till en ratifikation av Washingtonöverenskommelsen, som givits de små nationerna genom den konferens, som i september detta år avhölls i Bern av vederbörande medlemmar

[1] Se nedan.

av de ledande staternas regeringar, vid vilket möte de sista hindren för en ratifikation synas vara avlägsnade för de länder, som ännu icke ratificerat konventionen, är det regeringens uppfattning, att frågan om lagfästande av 8 timmarsdagen icke längre kan undanskjutas.»

Överenskommelser mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer angående arbetstiden.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har åttatimmarsdagen i Danmarks industri ännu icke genomförts på lagstiftningens väg utom beträffande skiftarbete. Detta har i stället skett genom frivilliga överenskommelser mellan arbetsgivarnas och arbetarnas fackliga huvudorganisationer, »Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening» samt »De samvirkende Fagforbund i Danmark». Den första överenskommelsen träffades i januari 1919, då den danska arbetsgivarföreningen och landsorganisationen såsom ett led i de allmänna avtalsförhandlingarna enades om att den dagliga arbetstiden inom industri och hantverk om 10 timmar och däröver skulle förkortas till 9 timmar, om 9 timmar till 8 $^1/_2$ samt om 8 $^1/_2$ timmar till 8 timmar och att arbetstiden om lördagen icke i något fall skulle utgöra mera än 8 timmar. Kostnaderna för denna arbetstidsförkortning skulle bäras av arbetsgivarna, som förbundo sig att till de fastställda tid- och ackordslönerna betala ett tillägg svarande mot förkortningen. Samtidigt tillsattes ett utskott, som till den 1 juli 1919 skulle undersöka möjligheterna för en ytterligare minskning av arbetstiden. Utskottet sammanträdde dock redan i slutet av april, och resultatet av förhandlingarna blev överenskommelsen av den 17 maj 1919, enligt vilken den normala arbetstiden med undantag för sjöfart, jordbruk och därmed besläktade näringsgrenar samt kuskar och eldare, vilka ha en extra arbetstid utöver den normala, fastställdes till 8 timmar om dagen eller 48 timmar i veckan senast från den 1 januari 1920.

Överenskommelsen hade följande lydelse:

»1. Senast den 1 januari 1920 skall den normala arbetstiden utgöra åtta timmar om dagen eller fyrtioåtta timmar i veckan. Härifrån undantagas dock sjöfart, jordbruk och därmed besläktade yrken, och skola jämväl sådana yrken — t. ex. kuskar och eldare — som hava en extra arbetstid utöver den normala, framdeles behålla denna arbetstid utöver åtta timmar. Kontinuerlig drift, för vilken arbetstiden är reglerad genom lag, beröres icke av denna överenskommelse.

2. Den fastställda arbetstiden skall vara effektiv.

3. Vilja arbetsgivare och arbetare inom en yrkesgren införa åtta timmars arbetsdag från en tidigare tidpunkt än den ovan nämnda, kan så ske från den tidpunkt, varom enighet uppnås.

4. Om den dagliga arbetstiden är 9 timmar, skall den likväl i varje fall nedsättas till 8 $^1/_2$ timmar från den 1 oktober detta år, dock med samma undantag som ovan nämnts.

5. Bedrives arbete inom olika yrken på samma arbetsplats, skall mellan arbetsgivare och arbetare avtal träffas om samma tid för arbetets början och slut.

6. Medan enligt överenskommelsen mellan huvudorganisationerna den 13 och 15 januari detta år arbetsgivarna buro kostnaderna för den då genomförda förkortningen av arbetstiden, skall detta icke vara fallet vid nu förestående begränsning av arbetstiden.

7. De samvirkende Fagforbunds representanter erkänna:

a. att det från arbetarnas sida ej bör läggas hinder i vägen mot utförande

av övertidsarbete i det omfång, som av hänsyn till företagens behov är nödvändigt, samt

b. att det icke skall resas principiellt motstånd mot införande av 2-skift inom sådana yrkesgrenar, beträffande vilka arbetsgivare och arbetare kunna härom ena sig.

8. Med hänsyn till förnyandet av de i år utlupna eller utlöpande, ännu icke förnyade överenskommelser gäller i övrigt avtalet den 13 och 15 januari detta år; jämför dock punkt 3.

9. Det skall tillsättas en nämnd, bestående av fem representanter för vardera parten, med departementschefen Adolph Jensen som ordförande och skiljeman. Till avgörande inför denna nämnd skall varje meningsskiljaktighet beträffande tolkningen av denna överenskommelse hänvisas.»

I överenskommelsen mellan huvudorganisationerna den 4 april 1922 antogos följande bestämmelser i fråga om arbetstiden:

»Överenskommelsen mellan huvudorganisationerna av den 17 maj 1919 om arbetstiden förnyas i vad angår punkterna 1, 2, 5 och 7 och är gällande intill den med 3 månaders varsel uppsäges att upphöra nästa 1 april. Till punkt 7 a fogas: 'Huvudorganisationerna äga rätt att påtala missbruk av övertidsarbete, såvida dylik rätt icke enligt gällande avtal tillkommer den enskilda organisationen.'

Undantagna från bestämmelserna om 8 timmarsdagen äro personer, som äro sysselsatta med tillsyn eller vakttjänst, härunder dock icke medräknade vaktfunktionärer, för vilka särskilda överenskommelser äro gällande.

Ett utskott tillsättes, vartill arbetsgivarföreningen väljer 5 medlemmar, De samvirkende Fagforbund 5 medlemmar, och där sammanträdena ledas av förlikningsmännen. Det åligger detta utskott att genomgå de under de hittills förda förhandlingarna framkomna upplysningarna om de faktiska förhållandena rörande arbetstiden här och i andra länder. Utskottet avgiver betänkande senast den 1 juli innevarande år.»

Dessutom tillsattes ett utskott angående villkoren för arbete i två- och treskift.

Från den 1 april 1923 har arbetsgivarföreningen uppsagt överenskommelsen om arbetstiden mellan huvudorganisationerna med den motiveringen, att då fackorganisationernas landskongress beslutat, att De samvirkende Fagforbund icke kan avsluta överenskommelser, som röra löne- och arbetsvillkor på de anslutna organisationernas vägnar eller mot deras vilja men däremot fortfarande äga befogenhet att träffa överenskommelser med motsvarande huvudorganisation om andra frågor av allmänt intresse, t. ex. fastställande av maximalarbetsdag, så anser arbetsgivarföreningen, att de olika facken även böra hava sin frihet med hänsyn till dessa andra frågor, varför en generell ordning beträffande arbetstiden måste anses opåfordrad. Överenskommelsens bestämmelser äro dock fortfarande gällande i enlighet med de för olika facken inom industri och hantverk gällande avtalen.

Arbetstidsstatistik.

De första mera omfattande upplysningarna om arbetstidens längd inom Danmarks industri och hantverk framkommo vid inrikesministeriets undersökning 1872 om arbetarnas ekonomiska villkor. Den genomsnittliga nettoarbetstiden för vuxna män var då 10 ½ timmar — 10.3 timmar i huvudstaden, 10.6 i provinsstäderna och 10.8 på landsbygden. Under de följande åren till 1899 minskades arbetstiden enligt en av fackorganisationerna verkställd undersökning till i genomsnitt 10 timmar i Köpenhamn och 10.3 timmar i provinsstäderna.

Vid hantverks- och industriräkningen 1906, som i motsats till nyssnämnda undersökning omfattade såväl organiserade som icke organiserade manliga och kvinnliga arbetares arbetstid, befanns denna utgöra 9.7 timmar i genomsnitt pr dag för hela landet, nämligen resp. 9.4, 9.8 och 10.0 timmar för Köpenhamn, provinsstäderna och landsbygden. Medan år 1899 mellan 15 och 16 % av organiserade arbetare hade mer än 10 timmars arbetstid, var detta för samtliga industriarbetare år 1906 endast fallet med 9 %. Och å andra sidan hade år 1899 endast 13 à 14 % mindre arbetstid än 10 timmar men år 1906 över 30 %. I De samvirkende Fagforbunds årsberättelser kan man i någon mån följa arbetstidens förkortning under årens lopp. Under 1912 synas förhållandena hava gestaltat sig på följande sätt för organiserade arbetare: industriarbetarna hade i genomsnitt 9.4 timmar, nämligen 25 % 9 timmar, 38 % 9 $^1/_2$ och 23 % 10 timmar, medan återstående 14 % fördelade sig på andra arbetstider. Byggnadsfackens arbetstid var i genomsnitt 9.3 timmar, eller 55 % av arbetarna på 9 $^1/_2$, 43 % på 9 och 2 % på 8 $^1/_2$ timmar.

Grovarbetarna hade i genomsnitt 9 $^1/_2$ timmar.

En arbetstid om över 10 timmar var nu mycket sällsynt, bortsett från företag med kontinuerlig drift med två skift.

Tiden från 1912 till 1919 uppvisar någon minskning här och där i arbetstiden för organiserade arbetare, men samtidigt och i synnerhet under krigsåren ökas fackföreningarnas medlemsantal, och stora grupper av hittills dåligt organiserade fack med därav följande lång arbetstid medräknas. Därför blir skillnaden i arbetstiden före 1919 i det stora hela icke väsentlig.

I januari och maj 1919 avslutades, såsom förut nämnts, överenskommelser angående arbetstiden mellan arbetsgivarnas och arbetarnas huvudorganisationer. Resultatet av den förstnämnda framgår genom att jämföra arbetstidsförhållandena under 1918 med dem i april 1919 i efterföljande sammanställning, där uppgifterna hämtats ur arbetstidskommissionens betänkande. Den andra överenskommelsen skulle ej vara fullt genomförd förrän den 1 januari 1920, men dess inverkan spåras synnerligen starkt vid en jämförelse mellan förhållandena i april och i oktober 1919.

	Hela antalet arbetare	Därav i % med en daglig arbetstid av				
		8 tim. o. därunder	8 $^1/_2$ tim.	9 tim.	9 $^1/_2$ tim.	10 tim.
1918	195 382	4	5	14	42	35
1919, apr.	215 428	6	55	36	3	
1919, okt.	232 222	49	29	22		

Enligt en av De samvirkende Fagforbund i årsberättelsen för 1919—1920 införd preliminär översikt över arbetstidens längd inom anslutna organisationer fördelade sig medlemmarna inom olika arbetstidsgrupper på följande sätt före den 1 januari 1919 och efter den 1 januari 1920.

Antal arbetstimmar	Antal medlemmar med vidstående arbetstid före den 1 jan. 1919		efter den 1 jan. 1920	
	Antal	%	Antal	%
Under 8 timmar	788	0.4	1 201	0.5
8 »	9 262	4.4	184 475	71.8
8 $^1/_2$ »	10 122	4.9	13 760	5.4
9 »	33 241	16.0	36 613	14.2
9 $^1/_2$ »	69 997	33.7	5 011	1.9
10 »	55 264	26.6	5 671	2.2
Över 10 »	29 178	14.0	10 300	4.0
	207 852	**100.0**	**257 031**	**100.0**

I januari 1920 hade arbetstiden för bortåt tre fjärdedelar av medlemsantalet nedgått till 8 timmar. Dessa voro sysselsatta inom industri och hantverk och sålunda inbegripna i överenskommelsen med arbetsgivarföreningen av den 17 maj 1919. Då fortfarande en stor del arbetare hade en arbetstid om 9, 9 ½, 10 och över 10 timmar, har detta sin orsak däri att en del yrken falla utanför överenskommelsen, såsom grovarbetare på landet och de c:a 30 000 lantarbetarna, av vilka dock omkring 20 000 lära kommit ned till en arbetstid av 9 timmar.

För senare tid föreligger icke någon statistik över arbetstiden. Från 1920 års ingång skulle den avtalsenliga arbetstiden utgöra åtta timmar om dagen inom industri och hantverk. Fastän något särskilt arbetstidsavtal mellan huvudorganisationerna icke finnes efter den 1 april 1923, synes dock bestämmelsen om 8 timmarsdagen ha bevarats i de avtal, som träffats mellan de olika arbetsgivar- och arbetarorganisationerna. Arbetsgivarnas uppsägning av den med De samvirkende Fagforbund på sin tid träffade överenskommelsen om arbetstiden har sålunda, såsom framhålles i den senare organisationens årsberättelse 1923—1924, icke haft större praktisk betydelse.

England.

Laglig reglering av arbetstiden.

Någon allmän laglig reglering av arbetstiden finnes icke i Storbritannien och Irland. På den frivilliga överenskommelsens väg har dock inom praktiskt taget hela industrien sedan kriget genomförts 48 timmars ordinarie arbetsvecka samt inom åtskilliga näringsgrenar än kortare arbetstid.

Laglig reglering av arbetstiden är genomförd beträffande underjordsarbetare i kolgruveindustrien samt kvinnor och minderåriga arbetare vid fabriker och verkstäder i allmänhet. För vissa hälsofarliga yrken hava även för vuxna manliga arbetare utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetstiden.

Arbetstidens reglering inom kolgruveindustrien.

För kolgruvearbetarna under jord utgör arbetstiden enligt Coal Mines Act 1919 7 timmar, inberäknat endera av upp- eller nedfärden i gruvan, om dygnet med undantagsbestämmelser i händelse av force majeure och för fullbordande av arbete, som avbrutits genom oförutsedd omständighet. Övertidsarbete medgives intill en gräns av en timme om dygnet samt 60 timmar om året.

Lagen av 1919 har medfört i praktiken, att kolgruvearbetarna i genomsnitt äro under jord mellan 7 ½ och 8 timmar. Under den tidigare s. k. »8-timmarslagen» voro arbetarna under jord mellan 8 ½ och 10 ½ timmar om dygnet.

Antalet kolgruvearbetare, såväl under som ovan jord, utgjorde vid utgången av december 1921 tillsammans omkring 1 150 000.

Arbetarskyddslagarna av 1901 och 1907 samt Employment of Women etc. Act 1920.

För kvinnor och minderåriga har den dagliga arbetstiden reglerats genom arbetarskyddslagarna, Factory and Workshops Acts 1901 och 1907 samt Employment of Women, Young Persons and Children Act 1920. I praktiken hava arbetstidsbestämmelserna i dessa lagar även haft en viss betydelse för vuxna manliga arbetare, i den mån dessas arbete varit beroende av kvinnors och minderårigas arbete.

Genom arbetarskyddslagarna begränsades den dagliga arbetstiden för kvinnor och minderåriga arbetare till 10 timmar (lördagar 5—5 ½ timmar) i textilfabriker och 10 ½ timmar (lördagar 7 ½ timmar) i andra fabriker och verkstäder. Övertidsarbete inom snäva gränser för kvinnor över 18 år å andra dagar än lördagar medgives huvudsakligen för utförande av säsong- eller brådskande arbete, vid tillverkning av födoämnen, som äro utsatta för förskämning, för slutavverkning av material samt i händelse av driftsstörning på grund av force majeure.

Genom Employment of Women, Young Persons and Children Act 1920 kan medgivas införande av tvåskiftsarbete mellan kl. 6 på morgonen och kl. 10 på kvällen. Söndagsarbete (med undantag för vissa industrier under speciella

förhållanden) liksom nattarbete är förbjudet för kvinnor och minderåriga. Manliga minderåriga över 16 år kunna dock sysselsättas i vissa arbetsprocesser, som fordra kontinuerlig drift.

Trade Boards Acts 1909 och 1918.

På indirekt väg har emellertid vid sidan av denna lagstiftning en lagstadgad reglering av arbetstiden kommit till stånd inom en mängd yrken, som omfattas av 1909 och 1918 års lagar om lönenämnder, Trade Boards Acts. Förstnämnda lag begränsade sig till »utsvettade yrken», medan den senare över huvud avser yrken, där effektiva anordningar för lönens reglering på kollektiv basis saknas, d. v. s. där organisationsväsendet å ömse sidor är jämförelsevis svagt utvecklat. Lönenämnder hava till april 1925 upprättats till ett antal av 45, varav 33 omfatta Storbritannien, 6 England och Wales samt 6 Skottland.

Lönenämnderna äro pliktiga bestämma minimilöner med avseende å såväl arbete på tid som styckarbete. De kunna därjämte bl. a. fastställa minimilönesatser för övertid, vare sig vid arbete på tid eller styckarbete, för vilket ändamål nämnden har rätt att avgöra, vad som skall anses vara normal arbetstid inom yrket. Av denna befogenhet hava de flesta nämnder gjort bruk. Sålunda hade 35 nämnder bestämt normal arbetstid såväl per vecka som per dag, medan 5 nämnder endast fastställt normal arbetstid per vecka. Den normala veckoarbetstiden varierar mellan 46 och 48 timmar per vecka och utgör i det stora flertalet fall 48 timmar. Arbetstiden per dag växlar mellan 7 och 9 timmar med 4 resp. 5 timmar på lördagar.

Exakta uppgifter saknas beträffande antalet sysselsatta arbetare inom de verksamhetsområden, där lönenämnder upprättats. Arbetarantalet har emellertid av arbetsministeriet i årsberättelsen för 1923—1924 uppskattningsvis beräknats till ungefär 1 ½ miljon arbetare, av vilka omkring 70 procent utgöra kvinnor och kvinnliga arbetare under 18 år.

I fråga om lönenämndernas inverkan på arbetstidens längd framhålles i en för ett par år sedan utgiven undersökning[1], att det på grund av de många bidragande omständigheterna är ytterst svårt att fastställa de resultat, som direkt kunna tillskrivas lönenämndernas verksamhet, fastän det å andra sidan icke kan råda något tvivel om att deras verksamhet under de gångna fjorton åren varit effektiv såväl i fråga om minskning av den normala arbetstiden per vecka eller per dag, som beträffande övertidsarbetet som sådant. Flertalet arbetsgivare vilja ju icke, för närvarande åtminstone, betala 25 % tillägg på den normala lönesatsen, om de kunna få arbetet utfört inom 48 timmar genom förbättrad arbetsorganisation och tillsyn eller användandet av flera arbetare. Arbetsgivarna i allmänhet hava, enligt författaren, icke haft några olägenheter av lönenämndernas föreskrifter rörande arbetstiden, vartill skälet förmodligen varit att det icke varit rådande någon mera betydande arbetsbrådska under den tidrymd övertidsbestämmelserna varit gällande. Jämförelsevis få överträdelser av föreskrifterna rörande arbetstid och övertidsarbete hava förekommit. Bestämmelsen om »väntetid» har däremot icke iakttagits så noggrant, sedan korttidsarbetet blev förhärskande.

Whitleysystemet och arbetstiden.

Även de under regeringens ledning och medverkan inrättade centrala Whitleyråden (joint industrial councils) hava utövat ett visst inflytande i fråga om arbetstidens längd inom de verksamhetsområden, där dylika råd inrättats. Intill utgången av 1922 hade upprättats dylika råd inom 73 olika verksamhetsområden, vartill kommo för 19 verksamhetsområden, där organisations-

[1] D. Sells: The British Trade Boards System. An Inquiry into its operation. London 1923.

förhållandena icke ansetts medgiva upprättande av sådana råd, provisoriska kommittéer, »interim industrial reconstruction committees». The Labour Year Book för 1925 uppgiver antalet centrala industrilandsråd och kommittéer, som äro i verksamhet, till sammanlagt 63, varav 55 tillhöra den förra gruppen. Tillsammans omfatta ifrågavarande råd och kommittéer omkring 3 000 000 arbetare. De viktigaste arbetargrupperna, som stå utanför Whitleyrådens verksamhet, äro arbetarna i gruvindustrien, järn- och stålindustrien samt textilindustrien, vilka samtliga tillhöra de bäst och starkast organiserade arbetarna i landet. I samband med lösandet av lönefrågor ha många industriella landsråd fastställt förändringar i arbetstiden och bestämt en normal arbetsvecka, som i flertalet fall inneburit en förkortning av arbetstiden. Enligt engelska arbetsministeriets rapport över Whitleyrådens verksamhet åren 1917—1922 — den senaste, som utkommit — hade normalarbetsvecka fastställts inom nedanstående verksamhetsområden. Det är att märka, att vissa specialarbetare, vilkas normala arbetsvecka är kortare än den i branschen vanliga, också fått sig tillförsäkrad denna kortare arbetstid.

42 timmar: porslinsindustri;

44 timmar: bagerinäringen (Skottland);

47 timmar: kroppsarbetare vid kommunala myndigheters icke affärsdrivande verk, cykelfabriker, elektriska firmor, fajansfabriker, gummiindustri, lådfabriker, färgindustri, tillverkning av optiska instrument, sockerraffinaderier, sågverksindustri, tändsticksfabriker;

47 timmar för dagarbetare och 44 timmar för skiftarbetare: kvarnindustri;

47 timmar för manliga och 44 timmar för kvinnliga arbetare: handsktillverkning;

47 timmar för dagarbetare och 48 timmar för skiftarbetare: elektricitetsverk och vattenverk;

48 timmar, asbestindustri, bandväverier, tillverkning av gasmantlar, kokosmattillverkning, lervarufabriker, lädervarufabriker, silkesindustri, tapetfabriker, trikåfabriker i England och Skottland, vägtransport, ylle- och därmed förenade industrier.

Förslag till allmän lagstiftning om arbetstiden.

Regeringens lagförslag om arbetstidens reglering 1919.

I augusti 1919 framlade engelska regeringen för parlamentet förslag till lag om arbetstidens reglering.

Enligt lagförslaget skulle arbetstiden icke få överstiga 48 timmar i veckan eller 8 ¾ timmar om dagen. Dock skulle på förslag av ett Whitleyråd, förlikningsnämnd eller lönenämnd eller i händelse av överenskommelse därom mellan arbetsgivare och arbetare vederbörande minister äga rätt att fastställa en längre arbetstid. Dylik bestämmelse skulle dock framläggas för parlamentet för godkännande.

Övertidsarbete finge icke överstiga två timmar per dag och 40 timmar under loppet av ett år samt ersättas med minst 25 % tillägg å ordinarie lön. En dag i veckan skulle arbetarna hava fritt senast kl. 1 e. m. Lagförslaget skulle icke äga tillämpning på medlemmar av arbetsgivarens familj, husligt arbete, sjöfolk, jordbruksarbetare samt personer i förtroendeställning.

Parlamentsbehandlingen av detta lagförslag kom icke att fullföljas av regeringen. Orsaken härtill torde i början ha varit meningsskiljaktighet rörande lagens tillämpningsområde, vilket av arbetarna ansågs för snävt begränsat, och främst av denna anledning motarbetades förslaget från fackföreningarnas sida.

Regeringens ställning till Washingtonkonventionen.

Vid parlamentsbehandlingen av Washingtonkonventionen i maj och juli 1921 hävdade regeringen, att en tillämpning därav icke vore möjlig med hänsyn till den vid järnvägarna gällande överenskommelsen, enligt vilken regelbundet arbete förekommer var annan eller var tredje söndag utöver 48 timmars arbetsvecka, låt vara mot extra betalning. Med 164 röster mot 53 godkände underhuset regeringens beslut att icke ratificera Washingtonkonventionen.

I den skrivelse, vari brittiska regeringen meddelade internationella arbetsbyrån sitt beslut att icke ratificera Washingtonkonventionen, framkastade den tanken på en revision av konventionen i syfte att bättre anpassa denna efter de olika industriernas behov i olika länder. Ett framlagt förslag i denna riktning avslogs emellertid av internationella arbetsbyråns styrelse på dess sammanträde i oktober 1923.

Regeringsförslag till arbetstidslag i enlighet med Washingtonkonventionen 1924.

Den 14 juli 1924 framlade den dåvarande socialdemokratiska regeringen förslag till lag om begränsning av arbetstiden inom industrien. Lagförslaget, som var grundat på Washingtonkonferensens konventionsförslag, innehåller i huvudsak följande bestämmelser:

Arbetstiden, exklusive raster, i industriell drift får icke överstiga 8 timmar per dag eller 48 timmar i veckan. Till industriell drift i lagens mening räknas förutom egentliga industriella företag även byggnadsverksamhet, byggnad av järnvägar, vägar, hamnar, tunnlar o. s. v., anläggning, installation, underhåll o. s. v. av telefon och telegraf samt befordran av passagerare och gods på väg eller järnväg, däribland godsbehandling vid dockor, kajer, bryggor och lagerhus, men icke transport för hand. För såvitt i ett industriellt företag finnes en särskild avdelning, där arbetet är av kommersiell karaktär, kan vederbörande minister förordna, att de häri sysselsatta personerna icke ingå under lagen.

Där arbetstiden en eller flera dagar i veckan enligt lag, sedvänjor eller överenskommelse är mindre än 8 timmar, kan arbetstiden för vederbörande arbetare efter överenskommelse förlängas i motsvarande grad de andra dagarna i veckan, dock i intet fall till mera än 9 timmar.

Vid skiftarbete får arbetstiden utsträckas utöver 8 timmar per dag eller 48 timmar per vecka, därest genomsnittstalet för arbetstimmarna under den i orten sedvanliga skiftväxlingsperioden icke belöper sig till mer än 8 timmar per dag och 48 timmar per vecka.

Inom yrken, där kontinuerligt skiftarbete behöver förekomma, får arbetstiden förlängas, dock ej utöver ett genomsnitt av 56 timmar i veckan.

Om för ett visst slags arbete eller för en viss grupp av företag träffats överenskommelse om arbetstidens utsträckning, kan arbetsministern, om han är övertygad om att vederbörande arbete eller företag på grund av särskilda omständigheter är av den art, att lagens ordinarie arbetstidsbestämmelser icke skäligen kunna användas, och om den i överenskommelsen fastställda arbetstiden icke överstiger i genomsnitt 48 timmar i veckan, bestämma, att arbetstiden skall vara i enlighet med överenskommelsen. Vid tillstötande eller hotande olycksfall eller för trängande arbeten på maskiner eller övriga driftsanordningar samt i fall av särskilda omständigheter utanför arbetsgivarens kontroll, som uppstått oberoende av hans vilja, kan arbetstiden förlängas i den utsträckning, som är nödvändigt för att undgå allvarligt avbrott i det ordinarie arbetet.

I fråga om övertidsarbete föreslås, att arbetsministern äger lämna tillstånd till övertidsarbete dels som permanent undantag vid förberedelse- och avslutningsarbeten, som nödvändigt erfordras utanför den ordinarie arbetstiden, eller av sådana arbetare, vilkas arbete äger rum under upprepade avbrott (arbetsberedskap), dels temporärt och under närmare fastställda villkor vid utomor-

dentligt stark arbetsanhopning. Dylika undantagstillstånd kunna dock lämnas av arbetsministern först sedan såväl arbetsgivar- som arbetarorganisationer hörts.

Övertidsersättningen skall i intet fall vara mindre än 25 % över ordinarie tidlönen.

Frågan om ett företag skall räknas som »industriell drift» i lagens mening, vilka inom företaget anställda bestämmelserna gälla, eller vilka slags arbeten, som skola betraktas som arbetsberedskap, skall avgöras genom en skiljedomstol. Dennas utslag skall, för såvitt den angår faktiska och klart bedömbara frågor, vara slutgiltig och icke kunna överklagas hos annan instans. I en ren rättsfråga kan emellertid den, som är missnöjd med skiljedomarens avgörande, hänvända sig till den för dylika frågor av lordkanslern förordnade domaren. Dennes domslut är avgörande.

Lagen skall ej äga tillämpning på företag, vilka drivas uteslutande av till företagarens familj hörande personer, ej heller på personer i ledareställning. Ej heller gäller den för anställda vid havsfisket eller jordbruket, varjämte även sjöfolket ställes utanför. Detsamma är fallet med hemarbetare och likställda.

Lagens genomförande skall regleras genom förordningar och bestämmelser från vederbörande myndigheter. Dessa bestämmelser skola emellertid snarast möjligt underställas parlamentet för eventuellt godkännande. Arbetsministern kan hänskjuta varje med anledning av lagen uppstående tvistefråga till den i enlighet med skiljedomslagen av 1919 upprättade högsta skiljedomstolen.

Därest landets säkerhet hotas eller i händelse av krig eller andra samhällsfarliga tilldragelser kan arbetsministern försätta lagen ur kraft. Lagen föreslogs träda i kraft den 1 maj 1925, sedan den antagits av parlamentet.

Lagförslaget kom icke till andra läsningen under sessionen och förföll på grund av parlamentets upplösning den 8 oktober 1924.

Motion om arbetstidslag avslagen 1925.

Under parlamentssessionen 1924—25 framlade arbetarpartiet såsom motion ovannämnda regeringsförslag till arbetstidslag. Förslaget var före i underhuset den 1 maj 1925 men avslogs med 223 röster mot 128.

Den nuvarande engelska regeringens ställning till Washingtonkonventionen.

Vid internationella arbetskonferensens möte i maj 1925 framhöll engelska regeringens ombud i fråga om arbetstidskonventionen, »att principen om 48 timmars arbetsvecka sedan länge varit erkänd i England. Överenskommelser, som utförde denna princip i praktiken, hade träffats inom många industrier, berörande åtskilliga miljoner arbetare. Å andra sidan hade samtidigt uppstått en annan rörelse, för vilken regeringen icke önskade lägga hinder i vägen, nämligen till förmån för en femdagarsvecka. Denna rörelse hade kommit till uttryck i en del av de omnämnda avtalen, och det hade sina svårigheter att åvägabringa överensstämmelse med konventionens bestämmelser. En annan svårighet låg i överenskommelsen mellan järnvägsbolagen och järnvägsmännen. Detta avtal innehöll bestämmelser om övertid, som vore svårförenliga med konventionen.»

Arbetstidsstatistik.

Genomförandet av 48 timmars arbetsvecka efter kriget.

Strävandena efter en lagstadgad åttatimmarsdag hava såsom förut nämnts satt sin första och hittills enda frukt uti 1908 års lag om arbetstidens reglering för underjordsarbetare i kolgruveindustrien, sedermera kompletterad genom 1919 års lag, vilken fastställde den ordinarie arbetstiden för dessa arbetare till 7 timmar om dygnet.

Desto större framgång hava strävandena haft att på den frivilliga överenskommelsens väg genomföra det principiella kravet på vad som i England kan anses motsvara åttatimmarsdagen, nämligen 48 timmars ordinarie arbetsvecka. Händelserna under och närmast efter kriget voro ägnade att i utomordentlig grad stödja dessa krav, och i själva verket var redan ett år efter vapenstilleståndet 48 timmars arbetsvecka ett fullbordat faktum inom den engelska industrien.

Fortsatta reduktioner i arbetstiden förekommo under år 1920, om också i betydligt mindre omfattning än under det föregående året.

Statistiska uppgifter angående förändringar i arbetstiden 1906—1924.

Före kriget var arbetstiden i allmänhet betydligt längre. Under år 1906 exempelvis visade resultaten av den stora officiella undersökningen angående löner och arbetstid, att inom industrier utom gruvdrift och jordbruk mindre än en tiondedel av de av undersökningen berörda arbetarna hade en normalvecka på mindre än 50 timmar, omkring tre fjärdedelar hade en normalvecka på 50 till 57 timmar och något mer än en tiondedel arbetade över 58 timmar. Genomsnittet var ungefär 54 à 55 timmar.

Efterföljande tabell utvisar antalet arbetare, som berörts av förändringar i arbetstiden enligt till engelska arbetsdepartementet ingångna uppgifter, sammanlagda nettoökningen eller nettominskningen av deras veckoarbetstid efter år 1906 inom de näringsgrenar, som statistiken omfattar. Statistiken berör icke förändringar i arbetstiden för jordbruksarbetare, tjänstefolk, butiksbiträden och kontorspersonal samt före 1919 järnvägspersonal. Siffrorna hänföra sig i huvudsak till organiserade industrier och omfatta icke förändringar i arbetstiden för oorganiserade arbetare eller anställda hos särskilda firmor, vilka kunna hava undgått departementets uppmärksamhet.

De största förändringarna inträffade, såsom framgår av tabellen, åren 1919 och 1920, då nedsättningen till den nuvarande arbetstiden huvudsakligen uppnåddes. Ett annat år med betydande nedsättning var 1909, då arbetstiden för arbetare under jord vid kolgruvorna reducerades till 8 timmar per skift.

År	Antal arbetare berörda av ökning	minskning	Sammanlagd ökning (+) eller minskning (—) av antalet arbetstimmar per vecka
1907	800	35 400	— 79 000
1908	3 300	23 200	— 38 000
1909	3 200	559 700	— 2 392 000
1910	8 000	19 400	— 48 000
1911	4 400	151 100	— 715 500
1912	1 000	104 100	— 210 000
1913	7 700	142 500	— 361 000
1914	900	92 500	— 296 000
1915	600	20 400	— 63 000
1916	1 300	22 000	— 100 000
1917	2 400	32 000	— 120 000
1918	1 800	148 300	— 568 000
1919	1 200	6 304 900	—40 651 000
1920	1 900	570 300	— 2 114 000
1921	31 400	12 900	+ 15 000
1922	15 900	303 000	— 93 000
1923	325 400	9 600	+ 108 500
1924	13 100	16 100	+ 12 500

Den under åren 1919 och 1920 genomförda reduktionen av arbetstiden belyses närmare genom följande ur »Ministry of Labour Gazette» hämtade uppgifter:

Näringsgrenar	Antal berörda arbetare		Genomsnittlig reduktion i sammanlagda antalet arbetstimmar per vecka		Genomsnittlig reduktion i antalet arbetstimmar per arbetare och vecka	
	1919	1920	1919	1920	1919	1920
Byggnadsverksamhet	211 000	282 000	965 000	994 000	4.6	3.5
Gruvindustri o. d.	1 101 000	15 000	5 365 000	44 000	4.9	2.9
Metallindustri	1 959 000	9 000	13 237 000	35 000	6.8	3.9
Textilindustri	1 006 000	55 000	7 021 000	363 000	7.0	6.6
Beklädnadsindustri	214 000	130 000	1 052 000	422 000	4.9	3.2
Andra industrier	1 807 000	47 000	12 873 000	158 000	7.1	3.4
Allmännyttiga företag	163 000	22 000	1 242 000	69 000	7.6	3.1
Summa	**6 461 000**	**560 000**	**41 755 000**	**2 085 000**	**6.5**	**3.7**

Det förtjänar anmärkas, att nedsättningen av arbetstiden i regel skett under det förbehåll, att veckolönen icke skulle minskas. För arbetare med timlön höjdes sålunda timlönesatsen med hänsyn tagen till arbetsdagens förkortning. Arbetare med vecko-, dag- eller skiftlön fingo i allmänhet behålla sin förutvarande lön. Beträffande ackordsarbetare bibehöllos i några fall prislistorna oförändrade. I andra fall höjdes ackordspriserna i proportion till reduktionen av arbetsdagen eller med mindre belopp.

Den under åren 1919 och 1920 vunna positionen i fråga om normalarbetstidens längd har sedermera så gott som över hela linjen bibehållits.

Av därefter inträffade viktigare förändringar i arbetstiden må omnämnas, att arbetstiden för byggnadsarbetare år 1922 nedsattes från 44 till 40 ½ timmar i veckan under två vintermånader (december och januari). Under påföljande år ökades genom skiljedomsutslag arbetstiden inom byggnadsindustrien från 44 till 46 ½ timmar per vecka under sommarperioden samt till 44 timmar under vintern.

År 1923 ökades arbetstiden för järngruvearbetarna i Cleveland för arbetare ovan jord från 46 ½ till 49 timmar per vecka och för underjordsarbetare från 7 till 8 timmar per skift.

Bageri- och konditoriarbetare inom vissa distrikt fingo även ökad arbetstid.

Under år 1924 inträffade få förändringar i normalarbetstiden.

Officiell undersökning igångsatt rörande arbetstidens längd år 1924.

En mera ingående officiell statistik rörande den faktiska arbetstidens längd inom den engelska industrien för senare tid föreligger icke tills vidare.

Engelska arbetsministeriet har emellertid förra vintern igångsatt en omfattande undersökning av löner och arbetstid i England under 1924. Ingående upplysningar rörande dessa förhållanden inhämtades, som ovan nämnts, senast år 1906, då arbetsdepartementet inom Board of Trade företog en allmän undersökning av löner och arbetstid i England, vars resultat publicerades i en serie av åtta volymer, vardera berörande en industrigrupp. Med hänsyn till de stora förändringar i lönerna, som inträtt efter denna tid, och betydelsen av att erhålla färska upplysningar rörande dessa förhållanden har man beslutat att från arbetsgivarna i allmänhet infordra uppgift angående deras arbetares löne- och arbetstidsförhållanden under 1924. Man har beräknat att c:a 400 000 arbetsgivare beröras av undersökningen.

Kollektivavtalens bestämmelser rörande normalarbetstidens längd.

Då det ännu torde dröja någon tid, innan denna undersökning hinner slutföras, har arbetsministeriet verkställt en bearbetning av de kollektivavtal, som träffats mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom olika industrier med avseende å den normala arbetstiden med full tid samt i aprilhäftet 1925 av Ministry of Labour Gazette offentliggjort resultaten av denna undersökning.

I denna översikt erinras till en början om att i enlighet med bestämmelserna i arbetarskyddslagen är den normala veckoarbetstiden för kvinnor och minderåriga (under 18 år) begränsad till högst 55 1/2 timmar i textilfabriker och 60 i andra fabriker och verkstäder. Under inverkan av frivilliga överenskommelser mellan arbetsgivar- och arbetarorganisationer, skiljedomsutslag mellan dylika organisationer samt lönenämndernas beslut har emellertid den normala veckoarbetstiden blivit väsentligt kortare, såväl inom de viktigare, organiserade industrierna, där kollektivavtal träffats, som inom de näringsgrenar, där lönenämndslagarna kommit till tillämpning. I allmänhet utgör den normala arbetsveckan inom dessa industrier 48 timmar eller mindre, undantagandes vissa industrier med skiftsystem, där arbetet på grund av arbetsprocedurens beskaffenhet fortsättes kontinuerligt och en del arbetare fastän arbetstiden utgör 8 timmar per dag eller skift vid vissa tillfällen måste arbeta mer än sex skift per vecka. De viktigare grupperna bland dylika arbetare äro, såvitt departementet känner, följande:

Tackjärnsindustrien (ackordsarbetare).
Stålverk (vissa arbetargrupper, som erfordras för arbete på lördagar).
Den tunga kemiska industrien (skiftarbetare).
Blyverk (ackordsarbetare).
Zinkindustri (ackordsarbetare).
Elektricitetsverk (skiftarbetare i vissa distrikt).
Gasverk (skiftarbetare i vissa distrikt).

Såsom redan påpekats, hänföra sig tillgängliga uppgifter beträffande arbetstiden i huvudsak till sådana industrier, där kollektivavtal träffats. I fråga om arbetstiden inom andra industrier äro upplysningarna icke så ingående, men det är känt, att det finnes arbetare i vissa industrier och yrken, där få eller inga avtal förefinnas, vilkas arbetstid överstiger 48 timmar per vecka, såsom exempelvis husligt arbete och vissa affärsanställda. Inom jordbruket varierar arbetstiden, för vilken minimilöner fastställts av jordbrukslönenämnder, inom olika distrikt. I en del fall är arbetstiden 48 timmar på vintern och 50 till 54 timmar på sommaren, i andra 50 till 54 timmar under hela året och i ett distrikt 48 timmar under hela året. Andra fall, där den normala veckoarbetstiden enligt kollektivavtal o. s. v. synes överstiga 48 timmar, äro arbetare i dagen vid järnmalmsgruvorna i Cleveland, spetstillverkning, vissa tvinnerskor i Derby och Nottingham, spetsbroderiarbetare i Nottingham, bogserbåtspersonal på floden Tees samt donkeymän vid dockorna i Southampton och Mersey.

Ur Labour Year Book för åren 1924 och 1925 har sammanställts efterföljande översikt över den normala veckoarbetstidens längd åren 1914 och 1924 enligt kollektivavtalens bestämmelser inom vissa viktiga industrier.

Normal veckoarbetstid, antal timmar

	1914	1924
Byggnadsverksamhet	46 1/2 vinter 50 sommar	44 vinter 46 1/2 sommar
Cykelfabriker	53—54	47
Grafisk industri	49—51	48
Gruvindustri	8 t. per dag	7 t. per dag
Järn- och stålindustri	53—68	47
Lervaru »	51 1/2	47
Läder »	54—56	48
Maskin- o. skeppsbyggnadsindustri	48—54	47
Metallindustri	53—54	47
Möbel »	48—50	44—47
Bomulls »	55 1/2	48
Ylle »	52 1/2—55 1/2	48
Trikå »	53	48

	1914	1924
Färgeriindustri	55½—56½	48
Dockarbetare	57	44—46
Järnvägsmän	48—72	48
Vägtransport	62—63	48

Kollektivavtalens bestämmelser rörande övertidsersättningens storlek m. m.

Beträffande övertidsersättningens storlek bestämma kollektivavtalen mellan arbetsgivare och arbetare i allmänhet 25 % tillägg eller 25 % tillägg för viss angiven tid, vanligen 2 timmar, varefter följer högre ersättning, ofta 50 % tillägg. I några få fall betalas vanlig timpenning för den första övertidsperioden. I de fall, där särskild ersättning bestämts för arbete på lördagar, är denna vanligen något högre än den, som utgår för arbete från måndag till fredag. För söndagsarbete utgör ersättningen med få undantag dubbla timpenningen. Vid företag med kontinuerlig drift utgår, fastän week-end-arbete utgör del av normalveckan, ersättning för dylikt arbete vanligen med 25 eller 50 % tillägg på timpenningen.

Det stora flertalet kollektivavtal med bestämmelser rörande övertidsförhållanden innehålla icke särskilda föreskrifter angående längden av den övertid, som får arbetas. Inom vissa industrier finnas dock avtal med dylika restriktioner. Bland dessa märkas byggnadsverksamhet, maskinindustri, skeppsbyggnadsindustri, ylleindustri, textilindustri (blekning, färgning, tryckning och appretering), spetsgardintillverkning, mattfabrikation, tryckeriindustri (vissa specialiteter), papperstillverkning, möbelfabriker (vissa distrikt) och bagerinäringen (vissa distrikt). Inom maskinindustrien t. ex. bestämma avtalen mellan arbetsgivareförbundet och de viktigaste fackföreningarna att systematisk övertid i allmänhet är förbjuden, och att då övertidsarbete är nödvändigt ingen organiserad arbetare skall fordras arbeta mer än 30 timmar under en fyraveckorsperiod utom vid olyckshändelse och reparationer och vid vissa andra utomordentliga tillfällen. En bestämmelse av liknande slag finnes i ett avtal inom skeppsbyggnadsindustrien. Inom byggnadsbranschen bestämmer ett avtal, att övertid icke får arbetas utom i fall av trängande nödvändighet och icke får fortsättas under mer än fyra dagar i följd med mindre att vederbörande lokalorganisation givit sitt samtycke därtill. Inom bok- och accidenstryckeribranschen i London är övertiden för sättare begränsad till 24 timmar under en fyraveckorsperiod eller 9 timmar under en vecka och i landsorten har fastställts en begränsning av 16 timmar under en tvåveckorsperiod. Det må i detta sammanhang märkas, att maximiarbetstiden för kvinnor och minderåriga i fabriker och verkstäder begränsats genom arbetarskyddslagarna och för kolgruvearbetare under jord genom Coal Mines Regulation Acts, och att den sammanlagda övertid, som får arbetas i dessa fall, följaktligen är föremål för de inskränkningar, som fastställts genom ifrågavarande lagar.

Fackföreningsstatistik rörande arbetstidens längd.

Under 1923 företog den engelska fackföreningskongressens representantskap genom utsändande av frågeformulär till de anslutna organisationerna en undersökning rörande normalarbetstiden i olika industrier. Resultatet av denna undersökning, som publicerades i representantskapets (General council) berättelse för 1924, framgår av följande tablå:

40	timmar	i	veckan	arbetades	av	24 500	medl.	eller	0.5	%
42	»	»	»	»	»	800 600	»	»	17.1	»
44	»	»	»	»	»	305 687	»	»	6.5	»
46	»	»	»	»	»	8 500	»	»	0.2	»
46½	»	»	»	»	»	11 590	»	»	0.2	»
47	»	»	»	»	»	964 224	»	»	20.6	»
48	»	»	»	»	»	1 409 613	»	»	30.1	»
över 48	»	»	»	»	»	1 163 895	»	»	24.8	»
					Summa	4 688 609	»	»	100.0	»

Av samtliga 4 689 000 medlemmar anslutna till 133 fackorganisationer arbetade sålunda 3 525 000 medlemmar eller omkring 75 % 48 timmar eller mindre i veckan, 800 000 medlemmar arbetade endast 42 timmar i veckan.

Yrkesinspektionsmyndigheterna om arbetstidsfrågan.

De årsberättelser, som utgivas av den engelska yrkesinspektionens chefsmyndighet, innehålla ett fylligt material till belysande av arbetstidsfrågans läge i olika avseenden samt de förändringar densamma undergått under årens lopp.

Ur några av de senare årsberättelserna må följande anföras.

I årsberättelsen för år 1920 heter det sålunda bland annat:

Under 1920 förekommo mycket få förändringar i arbetstidens längd, innan den nuvarande krisen inbröt, då ett stort antal arbetare sattes på korttidsarbete och många fabriker tvingades stänga antingen helt eller delvis. Olika arbetsgivare hava använt sig av olika metoder för att komma över depressionstidens svårigheter och vidmakthålla arbetsorganisationen. En direkt reduktion av den dagliga normala arbetstiden har varit den vanligaste metoden. I åtskilliga fall ha fabrikerna stängts två eller flera dagar i veckan eller varannan vecka eller skift och fabriksavdelningar indragits.

Den förkortning av normalarbetstiden till i allmänhet 47 eller 48 timmar i veckan, som ägde rum under 1919 inom flertalet industrier, utsträcktes under det förflutna året till åtskilliga andra näringsgrenar. Inom en del industrier infördes 44-timmarsvecka. Arbetstidsförkortningen har icke, såvitt det kan synas, föranlett någon ökning av övertidsarbetet, vilket man väntat sig under tider av arbetsbrådska. Den tid, som arbetats utöver den förkortade normala arbetstiden har icke sammanlagt varit större utan antagligen mindre än den övertid, som arbetades under brådskande tider före kriget utöver den då brukliga längre arbetstiden. Arbetarna visa ökad obenägenhet för övertidsarbete och ha i många fall vägrat arbeta utöver normalarbetstiden, fastän kollektivavtalen, som bestämma arbetstiden, i allmänhet fastställa ökade lönesatser för övertidsarbete. Denna extra lönekostnad, som gör övertidsarbetet så dyrbart, har föranlett många arbetsgivare, som förut använde sig därav vid arbetsbrådska att försöka vara utan sådant arbete, och detta har bidragit till att åstadkomma en minskning av arbetstiden i speciella säsongindustrier såsom osttillverkning och mejerihantering över huvud taget, vilka behöva en längre veckoarbetstid än 48 timmar under de bråda säsongerna. Denna sporre och arbetarnas krav på kortare arbetstid hava lett till förbättrad arbetsorganisation och bättre transportanordningar, och dessa åtgärder hava i sin tur underlättat arbetstidens förkortning. — Industrier med kontinuerlig drift — järn- och stålverk, pappersbruk, kvarnar m. fl. — arbeta numera praktiskt taget alla på tre skift. Ända tills helt nyligen arbetade flertalet av dem i två skift om 11 eller 12 timmar, men en del företag införde treskiftsystemet före kriget och ett fåtal genomförde av särskilda anledningar fyra skift om 6 timmar. — Den allmänna arbetstidsförkortningen synes hava genomförts synnerligen obehindrat. Den har uppnåtts med överraskande lätthet och snabbhet och yrkesinspektörernas rapporter visa, att den kortare arbetstidens förmåner till fullo uppskattas av arbetarna, bland vilka många ansågo att den förutvarande arbetsdagen om 10 à 12 timmar upptog alltför stor del av den icke för sömn avsedda tiden och lämnade för liten del övrig för deras egna personliga intressen. Talrika arbetare, som ha lång väg att resa från och till sina hem, hava i högre grad än andra känt fördelen av den inträffade förändringen.

Mycket motsägande uppgifter hava lämnats i fråga om arbetstidsförkortningens inverkan på produktionen. Förändringar i arbetsmetoder och den tekniska utrustningen, materialbrist, transporthinder och andra faktorer hava medverkat till att göra arbetsförhållandena synnerligen osäkra och försvåra en riktig jämförelse. Somliga arbetsgivare anse att produktionen *per timme* är ungefär densamma som före arbetstidsförändringen, medan andra hava iakttagit ökad produktion per tidsenhet och förklara detta såsom en följd av ökad effektivitet från arbetarnas sida. I många fall måste produktionens bibehållande efter arbetstidens förkortning huvudsakligen tillskrivas ett noggrannare iakttagande av arbetstiden och förbättrad arbetsorganisation. En av yrkesinspektörerna (Southampton) konstaterar sålunda, att i några av korsettfabrikerna i hans distrikt har minskningen av arbetstiden med 7 timmar i veckan och mera i vissa fabriker icke nämnvärt minskat produktionen. Förut kommo arbetarna vanligen för sent och arbetet påbörjades ej heller omedelbart efter måltidsrasterna. Nu kräves punktlighet, och bättre övervakning utövas. En annan omnämner, att veckoarbetstidens förkortning från 50 ½ till 47 timmar åtföljdes av en ansenlig ökning av produktionen samt minskning av avfall. I detta fall införde en ny arbetsledare andra förändringar, däribland en kort rast på förmiddagen och en på eftermiddagen samt andra välfärdsåtgärder. Samme inspektör inberättar även resultaten av införandet av tre 8-timmarsskift med en halvtimmes rast i ett större metallverk i stället för två 11-timmarsskift (dag och natt) med två timmars rast eller 9 timmars effektivt arbete. Produktionen per enhet före förändringen var 30 ton per 24 timmar och efter densamma 40 à 45 ton. Den starkt ökade produktionen, som följer av ett kontinuerligt skiftsystem, belyses närmare av en annan yrkesinspektör genom uppgifter från tre större verk i South Wales, där två skift om vardera ungefär 10 timmar utbyttes mot tre 8-timmars-skift. I det ena företaget utgjorde ökningen av produktionen 37 % och 29.6 % flera arbetare sysselsattes. I det andra var ökningen av produktionen 45 % och av arbetarantalet 28 % samt i det tredje resp. 30 och 30 %. Den ökade produktionen var huvudsakligen en följd av borttagandet av den långa väntetid, som inträffade vid skiftväxlingen under det gamla systemet, samt en så gott som oavbruten gång av maskinerna. Övriga arbetsförhållanden i alla tre fabrikerna voro desamma före och efter förändringen.

I årsberättelsen för 1921 konstateras, att inspektörerna i alla delar av landet fastslå genomförandet av 48-, 47- eller 44-timmarsveckan inom sina resp. distrikt. »48-timmarsveckan är nu nästan universell och den överskrides sällan». Sådant är vittnesbördet i den ena rapporten efter den andra.

Ur yrkesinspektörens årsberättelse för år 1922 må anföras följande:

Det är endast genom att kasta en återblick över de gångna åren, som man kan få en riktig uppfattning av de genomgripande förändringar, som ägt rum i fråga om arbetstidens längd.

Före kriget var 60-timmarsveckan med 10 eller 10 ½ timmar per dag samt inom några industrier ökad med 30 eller 60 nätters övertidsarbete om året den allmänt förekommande. Överträdelser av arbetarskyddslagarna voro vanliga, olagligt övertidsarbete var förhärskande, arbete togs hem av arbetarna för att utföras efter arbetstidens slut och bestämda måltidsraster iakttogos icke.

Sedan kom krigsperioden med nattarbete för kvinnor, som förut varit okänt, söndagsarbete, rörlighet i fråga om arbetstid och raster samt skiftsystem. Experiment gjordes i fråga om kortare arbetsperioder med oftare förekommande raster för vila och vederkvickelse; intensiva undersökningar utfördes rörande verkningarna av arbetstidens längd och den allmänna meningen liksom arbetsgivare och arbetare började bliva intresserade av arbetstidsfrågan. Inverkan av krigstiden är tydlig i fabrikerna av i dag.

Yrkesinspektörernas berättelser visa att arbetstiden utan stöd från lagstiftningen har allmänt reducerats till mellan 44 och 48 timmar per vecka och att övertid är sällsynt samt femdagarsveckan och arbetsdag med en rast äro vanliga. Depressionen inom näringslivet har till en viss utsträckning varit orsak till denna förkortning men icke till allt. Få arbetare skulle nu vara villiga att arbeta längre arbetstid, och åtskilliga arbetsgivare påstå att produktionen under den förkortade arbetstiden går nästan om icke fullt upp till densamma under den längre arbetstiden, medan andra hålla före, att det icke skulle löna sig att betala de för deras respektive industrier bestämda övertidsersättningarna.

Överträdelser av arbetarskyddslagarna under året torde också i många fall härröra från de abnorma arbetsmarknadsförhållandena under kriget och betraktas som en efterskörd från denna tid. Det har sålunda inträffat fall, då kvinnor sysselsatts i natt- och söndagsarbete och arbetsgivarna hava ursäktat sig med att de visste, att kvinnor arbetade under sådan tid åren 1914—18 och att de ej kände till att det nu var olagligt. Sådana försvarsgrunder äro inte synnerligen övertygande och åtal hava följt i allvarligare fall.

Vetenskapliga undersökningar rörande arbetseffektivitetens problem av Industrial Fatigue Research Board.

I England finnes ett särskilt statsinstitut för utförande av undersökningar rörande arbetseffektiviteten inom industrien, »Industrial Fatigue Research Board». Detta institut upprättades i juli 1918 i syfte att fullfölja de undersökningar, som under kriget igångsatts av en av ammunitionsministeriet tillsatt arbetarskyddskommitté (The Health of Munition Workers' Committee). Planen för institutets verksamhet hade uppgjorts av »Department of Scientific and Industrial Research» i samråd med »Medical Research Committee», och arbetet har alltifrån början stått under kontroll av »Medical Research Council».

Rörande de arbetsmetoder, som under institutets verksamhet kommit till användning, och de resultat man dittills uppnått, lämnade på sin tid (maj 1923) institutets sekreterare i Royal Statistical Society en redogörelse, vars huvudinnehåll återgivits i Sociala Meddelanden, årg. 1923, sid. 576 ff.

Redogörelser för de utförda undersökningarna ha publicerats i en särskild skriftserie, av vilken hittills utkommit ett trettiotal nummer.

Undersökningarna falla inom trenne huvudgrupper.

Till den första gruppen höra undersökningar av särskilda frågor av allmän industriell betydelse, såsom om arbetstidens och rasternas förläggning, om sambandet mellan arbetsintensitet och olycksfall, om maskinernas konstruktion ur fysiologisk synpunkt, m. m.

En andra grupp av undersökningar berör speciella förhållanden inom vissa industrier. Av dylika ha under årens lopp utkommit undersökningar av vissa förhållanden inom textilindustrien, skofabriker, lervaruindustrien, tvättinrättningar, metallindustrien, glasindustrien m. fl.

Den tredje gruppen omfattar laboratoriearbete och av fysiologiska och psykologiska undersökningar må nämnas sådana angående muskelarbetets och andhämtningens fysiologi, yrkesurval o. s. v.

Litteratur.

Report av The Ministry of Labour for the years 1923 and 1924, 1925.
Report on the Establishment and Progress of Joint Industrial Councils 1917—1922, 1923.
Annual Reports of the Chief Inspector of Factories and Workshops, åren 1919—1924.

Ministry of Labour Gazette.
Parliamentary Debates. H. C. 183, 1924—1925.
The Labour Year Book, 1924 och 1925.
Industrial and Labour Information.
Industrial Fatigue Research Board: Reports 1—31.
Industrial Fatigue Research Board: Annual Reports.
D. Sells: The British Trade Boards System, London 1923.
Sociala Meddelanden.

Kanada.

Laglig reglering av arbetstiden.

Liksom i Förenta staterna finnes ej heller i Kanada någon allmän laglig reglering av arbetstiden. Frågan om arbetstidens begränsning i enlighet med Washingtonkonferensens beslut har emellertid i flera år stått på dagordningen. Tvekan har dock rått huruvida denna lagstiftning enligt författningen fölle inom förbundsparlamentets kompetensområde eller vore en de enskilda provinsernas angelägenhet. Frågan om förbundslagstiftning rörande arbetstidens begränsning.

Frågan var senast före i parlamentet år 1924 och underställdes högsta domstolen för avgivande av yttrande. Detta avgavs i juni 1925 och gick ut på, att arbetstidslagstiftningen i allmänhet fölle inom provinsernas lagstiftande myndigheters kompetensområde, men att Kanadas parlament hade uteslutande lagstiftande myndighet för de delar av Kanada, som icke tillhörde någon provins, samt även beträffande anställda i förbundsregeringens tjänst.

År 1923 antogs av parlamentet i British Columbia en ny arbetstidslag, som trädde i kraft den 1 januari 1925. Denna lag stadgar åtta timmars arbetsdag för industriarbetare och är den första lag i Kanada, som utan reservation eller villkor ger praktisk verkan åt Washingtonkonventionens arbetstidsbestämmelser. British Columbias arbetstidslag 1923.

Ett arbetsråd, Board of Adjustment, bestående av tre av regeringen utsedda ledamöter med arbetsministerns ställföreträdare såsom ordförande, ombesörjer tills vidare lagens handhavande, vilket det är avsikten att sedermera överflytta till arbetsdepartementet. Board of Adjustment äger befogenhet att verkställa undersökningar och utfärda bestämmelser om provisoriska eller permanenta undantag beträffande olika industrier från arbetstidslagens stadganden. Av denna befogenhet synes rådet ha använt sig i stor utsträckning, i det redan under det första kvartalet ett tjugotal undantag meddelats antingen från tillämpning av lagen över huvud på en hel näringsgren, såsom exempelvis beträffande fiske eller fiskberedning eller medgivande lämnats till förlängd arbetstid för en viss industri, såsom i fråga om sågverk i vissa delar av provinsen, där arbetstiden kan ökas med en timme per dag eller till högst 54 timmar per vecka. För maskinister, eldare och smörjare kan arbetstiden utsträckas med 1 $^1/_2$ timme per dag för förberedande och avslutande arbeten.

Arbetstidsstatistik.

The Dominion Bureau of Statistics utför årligen en industriräkning, omfattande fiske, gruvhantering, skogsbruk och fabriksindustri i allmänhet (Annual Census of Industry in Canada). Preliminära översikter över olika industrigrenar utgivas först, vilka sedan sammanfattas till en allmän översikt. De senast tillgängliga uppgifterna för den egentliga fabriksindustrien avse år 1922 och äro hämtade ur Canadian Year Book 1924. Arbetstiden i Kanada enligt industriräkningen 1922.

Under detta år utgjorde genomsnittliga arbetstiden per dag eller skift 8.7 timmar och per vecka 49.7 timmar. Inom olika industrigrupper framgår den genomsnittliga arbetstiden av följande tabell:

	Genomsnittlig arbetstid per dag eller skift	per vecka
Vegetabiliska produkter	9.1	52.9
Animala »	8.4	48.4
Textil industri	8.7	48.7
Trämasse- och pappersindustri	8.5	51.2
Järn- och järnmanufakturindustri	9.4	50.0
Övrig metallindustri	8.3	45.1
Icke metallisk mineralindustri (kolgruvor etc.)	8.6	51.5
Kemisk industri	8.4	48.6
Övriga industrier	8.8	51.0

Arbetstiden i Kanada enligt Labour Departments undersökning 1924.

För att få en överblick över åttatimmarsdagens utbredning inom olika näringsgrenar verkställde Labour Department under sommaren 1924 en undersökning, som överlämnades till vederbörande parlamentsutskott och vars preliminära resultat publicerades i junihäftet 1924 av Labour Gazette. Undersökningen grundade sig på uppgifter från arbetsgivare, som sysselsatte minst 15 arbetare, inom olika näringsgrenar med undantag för jordbruk och fiske. Uppgifter erhöllos från 5 263 arbetsgivare med tillsammans 690 317 arbetare. Undersökningen gav vid handen, att sammanlagt 374 274 arbetare eller 54.2 % av samtliga av undersökningen berörda hade en arbetstid per vecka om 48 timmar eller mindre.

En liknande undersökning i juni 1918 gav till resultat, att 43.4 % hade en normalarbetsdag om 8 timmar eller mindre samt att 5.4 % hade 8 ½ timmar. Då många av dessa senare hade en halv fridag, skulle veckoarbetstiden utgöra 48 timmar eller mindre, varför i det närmaste 50 % av de i undersökningen inbegripna arbetarna vid denna tid arbetade 48 timmar eller mindre i veckan.

Efterföljande sammanställning utvisar veckoarbetstidens längd inom olika näringsgrenar enligt 1924 års undersökning.

	Hela antalet arbetare	Därav arbetade per vecka 48 timmar o. därunder %	över 48 timmar %
Skogsarbete	23 311	19.23	81.77
Gruvindustri	36 232	62.61	37.39
Fabriksindustri	325 977	33.81	66.19
Byggnadsarbeten	40 102	21.04	79.96
Transportverksamhet	189 639	91.50	8.50
Kommunikationsanstalter	19 449	84.63	15.37
Handel	34 657	62.45	37.55
Allmän tjänst[1]	29 950	56.48	43.22
Summa	**690 317**	**54.22**	**45.78**

Arbetstiden inom pappers- och trämasseindustrien i Kanada år 1923.

För en av Kanadas viktigaste exportindustrier, pappers- och trämasseindustrien, föreligga vissa uppgifter angående arbetstiden enligt industriräkningen 1923. Hela antalet pappers- och trämassefabriker utgjorde 110, därav resp. 43 och 48 i Ontario och Quebec. I genomsnitt arbetade fabrikerna full tid under 258 dagar, mot 254 dagar år 1922, 235 dagar år 1921. År 1923 arbetades i genomsnitt kort tid 16 dagar och i 32 dagar låg arbetet nere på grund av reparationer eller av andra skäl.

[1] Inkl. kommunalanställda, sjukhus, hotell och restauranger o. s. v.

Den genomsnittliga arbetstiden per dag eller skift utgjorde 9.5 timmar samt per vecka 57.1 timmar. Inom de olika provinserna framgår antalet fabriker samt den genomsnittliga arbetstiden per dag eller per vecka av efterföljande sammanställning:

	Antal fabriker	Genomsnittlig arbetstid per dag eller skift	per vecka
British Columbia	7	9.1	53.7
New Brunswich	5	8.4	50.8
Nova Scotia	7	11.7	72.0
Ontario	43	9.3	55.6
Quebec	48	9.6	57.3
Summa	110	9.5	57.1

Arbetstiden i British Columbia.

I sin sjunde årsredogörelse för 1924 lämnar British Columbia arbetsdepartement även vissa upplysningar rörande arbetstiden inom provinsen. Arbetstiden utgjorde i genomsnitt 50.6 timmar per vecka för samtliga industrier, vilket är 52 minuter kortare arbetstid än för år 1923. Denna arbetstidsförkortning ägde rum innan arbetstidslagen 1923 trädde i kraft, och anledningen härtill uppgives vara den, att arbetsgivarna önskade åstadkomma överensstämmelse med lagens anda, innan densamma trädde i kraft.

Litteratur.

Dominion Bureau of Statistics: The Canada Year Book, åren 1922—23 och 1924.
Dominion Bureau of Statistics: Census of Industry, the Pulp and Paper Industry 1923.
Department of Labour: The Labour Gazette.

Nordamerikas Förenta stater.

Arbetstidsfrågans läge och tendenser.

Tendensen beträffande arbetstidsfrågan i Förenta staterna under de senaste åren har gått i riktning mot en kortare arbetsdag. De viktigaste faktorerna, som bidragit härtill, äro den allmänna opinionen, det kollektiva avtalsväsendet och lagstiftningen. Liksom i övriga länder har arbetstidens förkortning i synnerhet karakteriserat tiden efter kriget.

Den organiserade arbetarrörelsen, närmast såsom den är representerad av »American Federation of Labor», har konsekvent kämpat för åttatimmarsdagen. Under åren 1890 och 1905 organiserade förbundet framgångsrika strejker, den förra av snickare och timmermän och den senare av typografer, som avgjort beredde väg för ett allmänt antagande inom industrien av principen om åttatimmarsarbetsdag. Rörelsen gjorde ytterligare framsteg efter krigsutbrottet 1914 och, fastän den vid denna tid icke sammanföll med en kortare arbetsdag, medförde den extra tilläggsbetalning, vanligen 50 %, för arbete, som utfördes utöver åtta timmar om dagen.

Inom den organiserade industrien går riktningen, såsom Internationella arbetsbyrån framhåller i sin undersökning av arbetstidsfrågan i Förenta staterna[1], för närvarande mot 44 timmars arbetsvecka. Beträffande arbetsförhållanden i allmänhet och arbetstidens längd spelar otvivelaktigt sedvänjan den största rollen i Förenta staterna. Fackföreningsrörelsens strävanden och det kollektiva avtalsväsendet hava förmodligen därnäst varit de viktigaste faktorerna i fråga om arbetsvillkorens reglering. Lagstiftningen spelar en mindre betydande roll och är, såsom i det följande närmare visas, huvudsakligen begränsad till kvinnor och barn.

Laglig reglering av arbetstiden.

Arbetstiden kan lagligen begränsas på tre sätt: 1) genom lagar, avseende hela unionen eller de särskilda staterna, 2) genom föreskrifter utfärdade av industrikommissioner (»industrial commissions») eller 3) genom beslut av industridomstolar (industrial courts). Arbetstiden kan vidare regleras genom kollektiva avtal, vilka givetvis måste hålla sig inom de legala restriktionernas ram. Någon laglig reglering av arbetstiden kan enligt författningen genomföras av unionens lagstiftande myndigheter endast i den mån den avser förbundsmyndigheternas egen personal, förbundsregeringen underställda allmänna arbeten och den mellanstatliga samfärdseln. I övrigt tillkommer denna

[1] International Labour Office: Studies and Reports. Series D. No 14, 1925.

lagstiftning de enskilda staterna. Den omständigheten, att det i en stat finnes en lag angående vissa förhållanden, betyder icke alltid att den också tillämpas. Många av de första arbetstidslagarna blevo sålunda dels på grund av otillfredsställande formulering och dels på grund av brist på erforderliga medel för övervakande av deras tillämpning, icke genomförda. Numera förefinnes merendels men icke överallt organ för övervakande och genomförande av arbetarskyddsföreskrifterna. De synas många gånger stå maktlösa antingen på grund av att de icke förfoga över tillräckliga anslag eller av svårigheter att få en fällande dom för överträdelse av lagens bestämmelser.

Förbundslagstiftning rörande arbetstiden.

Förbundslagstiftningen rörande arbetstidens begränsning kan, såsom förut nämnts, endast avse anställda i unionsregeringens tjänst samt personer sysselsatta i den mellanstatliga handeln och samfärdseln. Lagstiftningsåtgärder i övrigt på detta område, som avsetts att gälla för hela unionen, hava av Förenta staternas högsta domstol förklarats ogiltiga.

Genom förbundslag infördes redan 1888 åttatimmarsdagen för brevbärare i städerna samt för personalen vid statstryckeriet. En lag från 1912 och en annan från 1918 utsträckte åttatimmarsdagen, med högst 10 timmars tjänstetid, till vissa andra kategorier av postpersonalen. En 1892 utfärdad och 1912 utvidgad lag fastställer åtta timmars arbetsdag för arbetare och hantverkare, som äro sysselsatta av unionsregeringen eller av arbetsgivare, som utföra arbeten för unionsregeringens räkning.

Arbetstiden för järnvägsmän reglerades först genom en lag av 1907. En senare lag från 1916, den s. k. Adamsonlagen, bestämmer åttatimmarsdagen såsom grund för arbetstiden i den mellanstatliga järnvägssamfärdseln. För sjömän på handelsfartyg om över 100 ton har fastställts en arbetstid om två 4-timmarsvakter till sjöss och för maskinpersonal tre 4-timmarsvakter.

De enskilda staternas lagstiftning rörande arbetstiden.

Enligt utslag av Förenta staternas högsta domstol äro förbundsmyndigheterna, de enskilda staterna och de kommunala myndigheterna berättigade att efter gottfinnande bestämma arbetstiden för sin personal. I ett stort antal stater finnas också dylika lagar. Därutöver avser den statliga lagstiftningen om maximalarbetstid för vuxna män endast farliga och hälsovådliga yrken, där i regel åttatimmars arbetsdag fastställts. I några fall har arbetstiden inom vissa andra yrken begränsats till 10 timmar per dag. Begränsning av arbetstiden per vecka förekommer sällan. Arbetstiden vid järnvägarna har lagligen reglerats i 28 stater och vid spårvägarna i 11 stater. För gruvarbetare under jord finnes lagstadgad maximalarbetsdag i 16 stater; i vissa stater gälla dessa lagar även hyttarbetare. En av staterna antog 1917 en allmän lag om åtta timmars arbetsdag, som emellertid förklarats stridande mot författningen av vederbörande statsdomstol, och i vissa andra stater finnas lagar om åttatimmarsdagen, som icke kunna genomföras. Alla staterna med undantag av fyra hava emellertid legala inskränkningar av arbetstiden för kvinnor. Nattarbete för kvinnor är förbjudet i 16 stater. I 40 stater förbjudes arbete av barn under 14 år och i 36 stater har den dagliga arbetstiden för barn under 16 år begränsats till 8 timmar. Det anses, att arbetstidslagstiftningen för kvinnor och barn haft betydande indirekt inflytande även beträffande de vuxnas arbetstid inom sådana näringsgrenar, där kvinnor och barn sysselsättas i större utsträckning.

Föreskrifter av industrial commissions.

Industrikommissionerna äro av ganska färskt datum och reglera endast arbete av kvinnor och minderåriga. Sådana finnas för närvarande endast i fem stater, i Californien, North Dakota, Oregon, Washington och Wisconsin. Industrikommissionernas beslut utfärdas efter vederbörlig undersökning såsom administrativa föreskrifter till vederbörande arbetsgivare. Kommissionernas

befogenheter äro begränsade och i sådana stater, där lagstadgad maximalarbetstid redan finnes, får denna icke överskridas.

Beslut av industrial courts.

I endast en stat, Kansas, finnes industridomstolar (industrial courts), som i regel har till uppgift att lösa konflikter rörande lönefrågor. Ibland fastställer den emellertid även normalarbetstid för män. I fråga om regleringen av kvinnors och minderårigas arbete har den samma befogenheter som de förutnämnda industrikommissionerna, i det domstolen i Kansas övertagit de funktioner, som förut utövats av den där befintliga industrikommissionen.

Kollektivavtalens reglering av arbetstiden.

Det kollektiva avtalsväsendet har uppkommit såsom ett resultat av fackföreningsrörelsens verksamhet på 1890-talet. Bland de industrier, som jämförelsevis tidigt hade kollektivavtal med sina arbetare, märkas grafiska industrien, kolgruvorna, järnvägar och byggnadsverksamhet. Avtalen inom beklädnadsindustrien erbjuda för närvarande exempel på ett praktiskt och smidigt kollektivavtalssystem. En annan grupp av effektiva kollektivavtal äro maskinisternas överenskommelser, som finnas inom nästan alla industrigrenar. Elektriska, grafiska och glasindustrierna äro bland dem, som hava riksavtal. Kollektivavtalen äro i övrigt lokala till sin natur och omfattning. Bland mera betydande industrier, där det kollektiva avtalsväsendet ännu icke vunnit någon utbredning, må anföras järn- och stål-, bomulls- och petroleumindustrierna.

Att exakt angiva i vilken omfattning det kollektiva avtalsväsendet reglerar arbetsvillkoren för arbetarna i Förenta staterna är omöjligt. Endast 18 à 20 procent av arbetarna inom den amerikanska industrien uppgivas vara organiserade. Det är å andra sidan ej heller möjligt att uppskatta de indirekta verkningarna av fackföreningsrörelsen på arbetsförhållandena för den stora massan oorganiserade eller oorganiserbara arbetare.

Arbetstidsstatistik.

Industriarbetarna i förhållande till hela folkmängden.

Antalet inom Förenta staternas industri sysselsatta personer i förhållande till hela folkmängden framgår av efterföljande sammanställning, där uppgifterna hämtats från 1920 års folkräkning:

	Män	Kvinnor	Summa
Hela folkmängden	53 900 431	51 810 189	105 710 620
Därav sysselsatta inom industrien .	10 888 183	1 930 341	12 818 524

Denna siffra är ansenligt högre än den, som framkommit enligt 1921 års industriräkning, vilken för nämnda år utvisade endast 6 946 570 löntagare. Skillnaden beror dels på att i 1920 års folkräkning medtagits förvaltningspersonal, förmän och arbetsledare och dels på den industriella depressionen 1921, då ett stort antal arbetare voro arbetslösa och därför icke inräknades vid industriräkningen. Därtill kommer, att denna icke heller upptog personer sysselsatta i företag med mindre än 5 000 dollars årlig tillverkning.

Gängse arbetstid enligt industriräkningarna.

Beträffande arbetstiden inom industrien i Förenta staterna finnas ganska fullständiga upplysningar i ett stort antal undersökningar, som utförts av unionsregeringen eller de olika särstaterna liksom också av enskilda korporationer.

Bland officiella undersökningar av unionsregeringen märkas de tid efter annan återkommande industriräkningarna, Census of Manufactures, utförda av U. S. Bureau of the Census (Department of Commerce). Industriräkningarna, som före 1919 kommo till utförande vart femte år, företagas nu vart annat år och meddela de mest ingående data, som kunna erhållas beträffande *gängse arbetstid* inom tillverkningsindustrierna i landet.

Med termen *gängse arbetstid, prevailing hours*, förstås den normala arbetstid en fabrik är i gång, exklusive övertid eller korttid. Termen »prevailing hours» användes på tal om fabriker och termen »full-time hours», som definieras i det följande, i fråga om personer.

Industriräkningarna omfatta samtliga 48 stater och distriktet Columbia och uppgifterna hänföra sig till hela året eller en närmast motsvarande period, undantagandes då en rörelse påbörjats och slutat under året. Företag, som legat nere under hela året, medtagas icke och ej heller vid 1921 års census sådana företag, vilkas tillverkningsvärde var mindre än 5 000 dollars. I 1919 års census var gränsen satt till 500 dollars.

Tab. I, som hämtats från Census of Manufactures, utvisar antalet löntagare inom industrien, fördelade efter den gängse veckoarbetstiden för åren 1909, 1914, 1919 och 1921. Procenttalet löntagare inom varje grupp meddelas också liksom den procentuella ökningen eller minskningen inom olika arbetstidsgrupper för att visa den ökade utbredningen av den kortare arbetsveckan efter 1914.

Under de fem åren från 1909 till 1914 ökades antalet lönarbetare, som hade en veckoarbetstid om 48 timmar eller mindre, med 50 %. Under de fem påföljande åren ökades antalet med 316 %. Medan år 1914 endast 11.9 % av industriarbetarna i landet hade en veckoarbetstid om 48 timmar eller mindre, så var motsvarande siffra år 1919 48.6 % och år 1921 51.5 %. Under år 1914 arbetade 74.8 % av industriarbetarna 54 timmar eller mera per vecka. År 1919 hade denna siffra minskats till 34.9 % och år 1921 till 30.3 %.

Tab. I. Fördelning av löntagare efter gängse arbetstid för samtliga industrier enligt Census of Manufactures åren 1909, 1914, 1919 och 1921.[1]

	Gängse arbetstid per vecka					
	48 timmar och därunder	mellan 48 och 54 timmar	54 timmar	mellan 54 och 60 timmar	60 timmar	över 60 timmar
Antal löntagare enligt census år						
1909	523 652	481 157	1 019 438	1 999 307	2 017 280	574 212
1914	833 330	945 735	1 818 390	1 543 018	1 487 801	407 973
1919	4 418 693	1 496 177	828 353	1 248 854	827 745	276 550
1921	3 582 275	1 262 071	542 581	871 961	516 520	171 162
Procentuell fördelning år						
1909	7.9	7.3	15.4	30.2	30.5	8.7
1914	11.8	13.4	25.8	22.1	21.1	5.8
1919	48.6	16.5	9.1	13.7	9.1	3.0
1921	51.5	18.2	7.8	12.6	7.4	2.5
Procentuell ökning eller minskning i jämförelse med år 1909						
1914	+ 50	+ 85	+ 68	− 27	− 31	− 33
1919	+514	+126	− 41	− 55	− 70	− 66
1921	+552	+149	− 49	− 58	− 76	− 72

[1] Hela antalet löntagare var år 1909 6 615 046 1919 9 096 372
1914 7 036 247 1921 6 946 570

Tab. II. Procentuell fördelning av löntagare med hänsyn till arbetstiden inom industrier, sysselsättande över 100 000 arbetare åren 1919 och 1921.

Industri	Census år	Hela antalet arbetare	Procenttal löntagare i företag med en gängse arbetstid pr vecka av					
			48 t. o. därunder	mellan 48 och 54 t.	54 t.	mellan 54 och 60 t.	60 t.	över 60 t.
Automobilindustri	1919	343 115	44.0	36.7	5.3	13.0	0.8	[1]
	1921	143 658	55.5	36.8	1.7	3.0	2.9	—
Skoindustri	1919	229 705	62.8	22.4	9.8	4.6	0.5	[1]
	1921	183 502	64.9	22.6	9.7	2.6	0.2	—
Bageriindustri	1919	141 592	60.0	8.6	17.9	3.7	7.8	1.8
	1921	148 500	52.0	20.2	16.0	3.2	6.6	1.9
Järnvägsverkstäder	1919	484 437	73.3	2.2	1.5	22.4	0.4	0.3
	1921	385 006	70.8	2.7	0.1	26.0	0.3	[1]
Beklädnadsindustri, herr	1919	175 270	90.4	5.9	2.4	1.1	0.1	0.1
	1921	165 206	89.8	6.6	2.4	1.0	0.1	[1]
» dam	1919	165 649	89.5	9.2	1.0	0.3	[1]	[1]
	1921	144 865	89.7	9.3	0.7	0.3	[1]	[1]
Bomullsindustri	1919	439 966	39.3	3.8	14.2	31.9	10.7	0.1
	1921	412 058	43.7	1.8	7.8	36.5	10.1	[1]
Elektrisk industri	1919	212 374	59.0	25.1	5.1	9.3	1.4	0.1
	1921	161 204	73.6	18.0	2.8	5.3	0.1	0.1
Gjuteri- och maskinindustri	1919	661 163	37.5	25.9	13.1	19.0	4.2	0.3
	1921	321 363	47.0	23.6	12.6	13.7	2.9	0.1
Möbelindustri	1919	144 117	18.2	29.3	15.6	28.3	8.1	0.5
	1921	122 253	25.4	38.3	11.7	21.6	3.0	—
Järn- och stål: masugnar	1919	41 560	7.0	—	0.1	6.3	19.6	67.0
	1921	18 698	9.6	—	1.4	7.5	12.0	69.4
valsverk	1919	375 088	31.8	3.3	3.7	19.2	21.9	20.2
	1921	235 515	42.0	6.6	4.5	14.1	14.8	17.9
Trikåfabriker	1919	172 572	38.9	26.7	17.6	13.9	2.7	0.2
	1921	161 880	38.7	24.4	17.3	17.3	2.1	0.1
Trävaruindustri	1919	480 945	23.9	3.8	5.6	7.5	56.7	2.4
	1921	364 247	23.9	4.3	5.2	7.7	56.7	2.1
Pappers- o. trämasseindustri	1919	113 759	61.7	6,2	10.0	3.3	7.0	11.8
	1921	105 294	56.0	10.5	12.0	2.1	7.0	12.3
Grafisk industri	1919	123 005	86.4	6.8	4.0	1.9	0.7	0.2
	1921	121 055	91.7	6.8	0.8	0.6	[1]	—
Silkesindustri	1919	126 782	47.9	37.3	11.2	2.6	0.6	0.4
	1921	121 378	42.0	46.3	7.2	3.9	0.4	0.1
Skeppsbyggnadsindustri	1919	387 446	98.3	0.5	0.6	0.1	0.5	[1]
	1921	93 323	96.1	1.5	2.3	[1]	—	—
Slakteri- och köttpackarindustri	1919	160 996	84.2	3.6	3.1	2.5	6.4	0.2
	1921	117 042	84.3	4.0	4.1	2.8	4.7	[1]
Tobaksindustri	1919	138 773	38.7	30.2	22.2	6.8	1.8	0.3
	1921	133 357	43.7	29.3	21.6	3.9	1.4	[1]
Ylleindustri	1919	166 787	74.9	7.1	10.8	6.0	1.1	0.2
	1921	162 364	70.8	7.8	15.1	5.9	0.3	[1]

[1]) Mindre än 0.1 %.

För åren 1909 och 1914 finnas ej specificerade uppgifter rörande antalet löntagare, som arbetade under 48 timmar per vecka. De båda följande industriräkningarna giva följande resultat beträffande denna grupp:

Arbetstid per vecka	Antal löntagare 1919	Antal löntagare 1921	Procent 1919	Procent 1921
44 timmar och därunder	1 111 107	954 908	12.2	13.7
Mellan 44 och 48 timmar	346 179	293 111	3.8	4.2

I tab. II meddelas en översikt över arbetarnas fördelning med hänsyn till arbetstiden enligt industriräkningarna åren 1919 och 1921 inom industrier, som sysselsätta mera än 100 000 arbetare. Det torde emellertid böra framhållas, att relationstalen i fråga om järn- och stålindustrien icke äro giltiga för senare år, enär uppgifterna i fråga hänföra sig till tiden före den allmänna förkortningen av 12 timmarsdagen inom denna industri.

Inom följande industrier hade mer än halva antalet arbetare år 1921 48 timmars eller kortare arbetsvecka:

skeppsbyggnadsindustri	96.1 %
grafisk »	91.7 %
beklädnads- »	89.8 %
slakteri- »	84.3 %
elektrisk »	73.6 %
järnvägsverkstäder	70.8 %
ylleindustri	70.8 %
sko- »	64.9 %
pappers- och trämasseindustri	56.0 %
automobilindustri	55.5 %
bageri- »	52.0 %

Inom gjuteri- och maskinindustri utgjorde motsvarande antal 47.0 %, inom tobaksindustrien 43.7 %, inom bomullsindustrien 43.7 % och inom silkesindustrien 42.0 %.

Särskilt lång arbetstid förekom — bortsett från järn- och stålindustrien, vars arbetstidsförhållanden närmare beröras i det följande — inom trävaruindustrien, där 58.8 % av arbetarna hade 60 timmars eller längre arbetsvecka.

År 1923 verkställdes en ny industriräkning. Resultaten av denna äro för närvarande icke tillgängliga.

Bland övriga officiella undersökningar av förbundsregeringen märkas i främsta rummet dem, som utförts av Bureau of Labor Statistics. Byrån publicerar med täta mellanrum undersökningar rörande arbetsförhållanden inom olika industrier. I dessa underkastas löner och arbetstid inom vederbörande industri i alla delar av Förenta staterna en noggrann undersökning i belysning av upplysningar och data, som insamlats genom byråns ombud. Vissa av dessa undersökningar, som äro synnerligen uttömmande och omfattande, beröras närmare i det följande. Bureau of Labor Statistics arbetstidsundersökningar.

En gång om året publicerar byrån en översikt av arbetstid och arbetslöner, som fixerats av fackorganisationer inom ledande industrier och industricentra. I avtalen mellan vederbörande fackorganisation och dess arbetsgivare bestämmes vanligen en maximiarbetstid för ett normalt dagsarbete och uttrycket »union hours», som i detta fall användes, betyder den maximiarbetstid, som sålunda accepterats eller överenskommits. Den senast offentliggjorda av dessa

Tab. III. Antal fackföreningsmedlemmar fördelade efter arbetstid per vecka den 15 maj 1924.

	Genomsnittlig arbetstid per vecka	Antal fackföreningsmedlemmar med följande arbetstid per vecka i procent							
		44 t. o. däröver	44—48 t.	48 t.	48—54 t.	54 t.	54—60 t.	60 t.	över 60 t.
Bageriindustri	47.6	3.4	7.6	85.0	0.6	3.5	—	—	—
Byggnadsverksamhet	43.9	96.9	1.8	0.8	0.5	—	—	—	—
Chaufförer och kuskar	57.1	1.7	—	10.3	3.7	23.8	19.4	30.1	10.9
Hamnarbetare	48.3	—	0.1	91.7	6.9	—	—	1.2	—
Stenindustri	44.0	99.8	—	—	0.2	—	—	—	—
Metallindustri	46.7	36.2	0.5	55.2	7.3	0.8	—	—	—
Boktryckerier	44.4	90.0	0.1	9.9	—	—	—	—	—
Tidningstryckerier	45.4	24.5	37.7	37.8	0.1	—	—	—	—
Tvättinrättningar	48.1	—	—	96.0	3.2	0.8	—	—	—
Genomsnitt för samtliga arbetare	45.9	70.1	2.5	17.0	1.8	2.6	1.9	3.0	1.1

undersökningar avser löne- och arbetstidsförhållanden den 15 maj 1924 och berör 834 757 organiserade arbetare i 66 betydande industricentra i olika delar av landet. I tab. III lämnas en översikt av arbetstidens längd inom olika näringsgrenar enligt denna statistik. Den genomsnittliga arbetstiden utgjorde, såsom härav synes, 45.9 timmar per vecka. Av samtliga berörda fackföreningsmedlemmar hade 70.1 % en veckoarbetstid om 44 timmar eller mindre och för 89.6 % var densamma 48 timmar eller mindre. Samtliga organiserade fack hade sålunda i det närmaste uppnått åttatimmarsdagen, och mer än två tredjedelar av medlemsantalet hade också tillvunnit sig en halv fridag om lördagen eller 44 timmars arbetsvecka.

Under 1924 var den normala arbetstiden 0.5 % lägre än under 1923 och 6.1 % lägre än under 1913.

Arbetstiden 1922 enligt uppgifter från American Federation of Labor.

Den under de senare åren alltmera framträdande tendensen mot 44 timmars arbetsvecka belyses närmare av en undersökning, som offentliggjorts av »American Federation of Labor» och avser förhållandena i april 1922. Enligt denna statistik, som är den senast tillgängliga, hade 1 1/4 miljon arbetare 44 timmars eller kortare arbetstid per vecka. För vissa mera betydande yrkesgrupper upptager efterföljande sammanställning den normala arbetsveckan enligt ifrågavarande statistik.

Yrken med normal arbetstid under 1922 om 44 timmar (eller mindre) per vecka.

Yrke	Antal timmar per dag	Antal timmar per vecka	Antal berörda arbetare
Träarbetare	8	44	320 000
Skrädderiarbetare	8	44	175 000
Pälsvaruarbetare	8	44	10 000
Stenhuggare	8	44	12 000
Murerihantlangare	8	44	44 721
Damskrädderiarbetare	8	44	145 000
Måleriarbetare	8	44	505 000
Rörarbetare	8	44	50 000
Bleckslagare	8	44	20 000
Byggnadsjärnarbetare	8	44	21 000

Yrken med normal arbetstid under 1922 om 44 timmar eller mera per vecka.

Yrke	Antal timmar per dag	Antal timmar per vecka	Antal berörda arbetare
Grovsmeder	8	44—48	40 000
Skoarbetare	8	44—48	41 545
Buteljglasblåsare	8	45	10 212
Cigarrmakare	8	45—48	40 000
Elektriska arbetare	8	44—48	13 500
Maskinister	8	44—48	460 000
Modellsnickare	8	44—50	10 205
Kuskar	8—10	44—60	11 300
Typografer	8	44—48	65 000

National Industrial Conference Board's arbetstidsstatistik.

Bland enskilda undersökningar rörande arbetstidsförhållanden inom Förenta staternas fabriksindustri äro de, som utgivas av den av amerikanska arbetsgivarorganisationen upprättade arbetsstatistiska byrån *National Industrial Conference Board*, de mest uttömmande. Dylika undersökningar hava sedan flera år tillbaka årligen publicerats och den senaste[1] avser tiden till och med september 1924.

Undersökningarna beröra 23 olika industrier och omfatta 1 764 företag med ett arbetarantal, som i januari 1924 uppgick till 743 227 personer eller omkring 20 % av arbetarstammen i de ifrågavarande industrigrenarna. Såväl i geografiskt hänseende som beträffande de särskilda industrierna torde materialet kunna betraktas såsom fullt representativt.

Till utgångspunkt för ifrågavarande jämförelser hava lagts förhållandena under juli 1914, enär denna period är den senaste, som ej rönt inflytande av världskrigets utbrott. Med början från juni 1920, då högkonjunkturen efter världskriget nådde sin toppunkt, omfatta undersökningarna varje månad med undantag för första halvåret 1922. Endast arbetare beröras av undersökningarna och sålunda icke tjänstemän, kontors- och försäljningspersonal.

I fråga om arbetstiden meddelas beräkningar av såväl medeltalet veckoarbetstimmar per arbetare som den effektiva arbetstidens genomsnittliga längd inom respektive industrier samt den normala veckoarbetstiden inom varje industrigren. Det förstnämnda medeltalet har erhållits genom att dividera antalet arbetstimmar med arbetarantalet.

Den verkligt utnyttjade eller effektiva veckoarbetstiden har beräknats genom vägning av det antal veckotimmar, som varje företag varit i gång, med antalet sysselsatta arbetare. Vid denna beräkning har icke medtagits kemiska, järn- och stål- samt pappers- och trämasseindustrierna, då dessa i stor utsträckning arbeta med två eller tre skift och således icke äro jämförbara med industrier, som arbeta med endast ett skift. Uppgifter för den normala fulltidsveckan hava beräknats med ledning av uppgifterna från N. I. C. B:s löneundersökning beträffande alla industrier utom järn- och stålindustrien.

En sammanfattning av uppgifterna för de olika industrierna till en genomsnittssiffra ger till resultat en normal fulltidsvecka i juli 1914 om 55 timmar. I juni 1920 hade denna nedgått till 50 timmar, men efter denna tid har minskningen varit oväsentlig och den normala arbetstiden praktiskt taget oförändrad.

Den inom industrien faktiskt utnyttjade arbetstiden företer däremot avsevärda variationer. Den effektiva arbetstiden var i juli 1914 i genomsnitt 53.8 timmar samt utgjorde under tredje kvartalet 1920 49.2 timmar. Efter 1921 års depression betecknar andra kvartalet 1923 höjdpunkten. Den därefter följande nedgången medför åter en successiv förkortning av arbetstiden, som med

[1] Wages and Hours in American Industry, New York, 1925.

Tab. IV. Arbetstiden per vecka inom 23 industrier enligt National Industrial Conference Board's statistik.

	Arbetstimmar i medeltal per vecka		
	Normal arbetstid	Effektiv arbetstid	Arbetstid per arbetare
1914, juli	55.0	53.8	51.5
1920, 3 kvartalet	50.0	49.2	49.4
4 »	50.0	50.8	47.1
1921, 1 »	49.9	44.5	44.7
2 »	49.7	45.4	44.7
3 »	49.5	46.1	45.6
4 »	49.7	47.1	46.2
1922, 3 »	50.0	49.4	48.4
4 »	50.0	50.0	49.4
1923, januari	50.2	50.1	50.1
februari	50.1	50.1	49.8
mars	50.2	50.5	50.1
april	50.1	50.4	50.3
maj	50.2	50.3	49.8
juni	50.2	50.1	49.5
juli	49.9	49.7	49.5
augusti	49.8	49.7	48.7
september	49.7	49.3	48.0
oktober	49.7	49.2	48.3
november	49.8	49.4	48.2
december	49.8	48.8	48.1
1924, januari	49.8	49.1	48.3
februari	50.1	49.0	48.3
mars	50.1	48.9	47.2
april	49.8	48.4	47.3
maj	49.8	47.7	46.3
juni	49.8	47.3	45.3
juli	49.7	46.8	45.1
augusti	49.5	47.1	45.2
september	49.6	47.7	46.4

smärre avbrott fortgick ända till juli 1924 med 46.8 timmar. Augusti och september antyda en ny uppgångsperiod.

Den genomsnittliga arbetstiden per arbetare utgör en av de bästa mätarna av livaktigheten inom näringslivet. Skillnaden mellan den genomsnittliga normalarbetsveckan och den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare visar i allmänhet den korttid resp. övertid, som använts och nödvändiggjorts av konjunkturerna inom näringslivet, varvid dock hänsyn får tagas till sjukdom, olycksfall och andra orsaker, som bidraga till förlust av arbetstid. Då dessa omständigheter emellertid i stort sett äro mer eller mindre konstanta från månad till månad, utgör en fortgående förkortning av arbetstiden per arbetare ett kraftigt symtom på att arbetstillgången minskats och att följaktligen arbetaren icke är i tillfälle att få sysselsättning under den normala arbetstiden.

Under det senaste året förekom praktiskt taget inga förändringar i den normala arbetstiden, medan den genomsnittliga arbetsveckan per arbetare ständigt minskades. I september 1923, då normalarbetsveckan var 49.7 timmar och den genomsnittliga arbetstiden per arbetare 48.0 timmar, var den genomsnittliga arbetstidsförlusten 3.4 %. I juli 1924, då den genomsnittliga arbetstiden per arbetare nedgått till 45.1 timmar, medan normalarbetsveckan åter var 49.7 timmar, ökades den genomsnittliga arbetstidsförlusten till 9.2 % av normalarbetsveckan. Augusti och september månader markera en avgjord förbättring i jämförelse med de närmast föregående månaderna.

I tab. V lämnas en översikt över normalarbetsveckans längd inom olika industrigrenar i juli 1914 och september 1924.

Tab. V. Normal arbetstid per vecka i timmar inom olika industrier i juli 1914 och september 1924 (enligt Nat. Ind. Conf. Board's statistik).

	Juli 1914	September 1924	Minskning
Bomullsindustri (södra U. S. A.)	58.3	54.9	3.4
Färgämnesindustri	53.0	52.8	0.2
Trävaruindustri	56.4	52.7	3.7
Kemisk industri	57.2	51.3	5.9
Bomullsindustri (norra U. S. A.)	54.4	50.6	3.8
Pappers- och trämasseindustri	57.4	50.6	6.8
Trikåindustri	58.2	50.3	7.9
Möbelindustri	54.9	50.1	4.8
Gjuteri- och maskinindustri	54.7	50.1	4.6
Läderindustri	58.4	50.0	8.4
Automobilindustri	55.0	49.9	5.1
Jordbruksmaskinindustri	54.8	49.8	5.0
Slakteriindustri	59.3	49.1	10.2
Silkesindustri	54.6	48.8	5.8
Ylleindustri	54.1	48.7	5.4
Skoindustri	55.2	48.7	6.5
Elektrisk industri	54.1	48.6	5.5
Pappersvaruindustri	55.0	48.3	6.7
Gummiindustri	52.8	48.0	4.8
Boktryckeriindustri	48.7	47.5	1.2
Tidningstryckeriindustri	49.0	46.4	2.6

Arbetstiden inom järn- och stålindustrien.

På grundval av officiella och andra källor skall i det följande lämnas en redogörelse för arbetstidsförhållandena inom vissa viktigare industrier i Förenta staterna. Början göres härvid med arbetstiden inom järn- och stålindustrien, beträffande vilken en redogörelse avseende tiden före sommaren 1923 lämnats i Sociala Meddelanden, årg. 1923, sid. 751 ff.

Antalet inom järn- och stålindustrien sysselsatta arbetare angavs av 1921 års industriräkning vara 254 213 personer. Den organiserade arbetarrörelsen har endast ringa omfattning bland arbetarna inom denna industri. Ända intill sommaren 1923, då den allmänna förändringen i fråga om arbetstiden började, var tolvtimmarsskiftsystemet nästan uteslutande rådande vid företag med kontinuerlig drift och många arbetare arbetade sju dagar i veckan, ehuru den allmänna opinionen och arbetarna själva sedan många år tillbaka eftersträvat bättre förhållanden. Vid slutet av 1923 hade en stor del av arbetsgivarna inom järn- och stålindustrien enligt en undersökning av »Iron Age» ($^3/_1$ 1924) genomfört allmän förkortning av arbetstiden. Undersökningen visade, att arbetstidsförändringen faktiskt genomförts av United States' Steel Corporation och ett antal mindre företag utanför »ståltrusten», med undantag för östra Pennsylvanien, där en del dylika oberoende företag avvaktade resultaten av förändringens genomförande av Steel Corporation och de större oberoende företagen. I södern infördes emellertid åttatimmarsdagen endast vid Steel Corporations dotterbolag, och många arbetare hade därför i dessa delar av landet fortfarande 9 och 10 timmars arbetsdag.

En senare undersökning av »Iron Age» i augusti 1924 utvisade, att förändringen genomförts av Carnegie Steel Company, Illinois Steel Company och National Tube Company samt ytterligare ett antal större företag.

Under förra delen av 1924 utfördes av Bureau of Labor Statistics en officiell undersökning rörande arbetstiden vid viktigare verksamhetsgrenar inom järn- och stålindustrien, vars resultat nyligen publicerats.[1] Fastän undersökningen icke omfattar hela industrien, kunna dock de vunna resultaten sägas

[1] Bureau of Labor Statistics: Bulletin No 381, Wages and Hours of Labor in the Iron and Steel Industry, 1907 to 1924, Washington 1925.

Tab. VI. Procentuell fördelning av arbetare inom järn- och stålindustrien efter den normala fulltidsarbetsveckans längd åren 1914, 1922 och 1924.

	År	48 tim. och därunder	Över 48 och under 60 tim.	60 tim.	Över 60 och under 72 tim.	72 tim.	Över 72 och under 84 tim.	84 tim. och däröver
		%	%	%	%	%	%	%
Masugnar	1914	—	5	13	12	22	7	41
	1922	1	7	13	10	39	13	17
	1924	2	59	15	15	3	1	5
Bessemerverk	1914	12	9	4	11	40	13	12
	1922	11	6	6	10	53	5	9
	1924	50	28	17	5	—	—	—
Övriga ugnar (openhearth-furnaces)	1914	—	7	6	9	23	32	24
	1922	3	15	4	15	28	20	16
	1924	6	69	5	12	2	3	2
Puddelverk	1914	27	55	6	9	1	1	—
	1922	41	33	10	15	—	1	1
	1924	27	53	9	9	1	1	1
Färskning (blooming)	1914	3	8	5	8	59	9	9
	1922	4	21	7	12	27	18	12
	1924	27	48	12	10	1	1	1
Valsverk (plate mills)	1914	—	3	4	44	39	6	4
	1922	—	22	16	22	28	4	7
	1924	30	23	24	20	—	1	2
Stångjärnstillverkning	1914	4	31	12	44	7	2	1
	1922	6	39	4	35	14	1	1
	1924	25	36	26	10	2	—	1
Plåtvalsverk	1914	62	2	8	10	13	2	2
	1922	60	8	10	10	7	2	3
	1924	66	12	11	4	5	1	1
Tunnplåttillverkning	1914	59	17	9	12	2	—	1
	1922	61	18	5	9	5	1	—
	1924	66	19	13	2	—	—	—

vara representativa för förhållandena i hela landet. Huvudresultaten beträffande arbetstidens längd inom olika verksamhetsgrenar åren 1914, 1922 och 1924 framgå av tab. VI.

Översikten utvisar tydligt, i vilken omfattning arbetstiden förkortats inom denna industri. De mest påtagliga resultaten av arbetstidens förkortning märkas vid masugnar, där under 1922 icke mindre än 69 % av arbetarna uppgåvos arbeta 72 timmar eller mera per vecka. Vid bessemerverk var motsvarande siffra 67 %, vid övriga ugnar 64 %, vid färskningen 57 %, vid valsverk 39 % och vid stångjärnstillverkningen 16 %. Under tiden till januari 1924 hade arbetstiden förkortats i sådan utsträckning, att endast 9 % av arbetarna vid masugnarna, 7 % vid övriga ugnar, 3 % vid färskningen och 3 % vid stångjärnstillverkningen hade kvar en arbetstid om 72 timmar och däröver. Arbetarna vid bleck- och plåtvalsverk hava sedan åtskilliga år i stor utsträckning haft åtta timmars arbetsdag och arbetstiden inom dessa verksamhetsområden är också underkastad endast ringa växlingar år från år. Tolvtimmarsdagen hade redan förut praktiskt taget avskaffats vid puddelverken.

Ur den ovannämnda undersökningen av National Industrial Conference Board, vilken omfattade masugnar och valsverk för tackjärn, stångjärn och valsade stålprodukter, hava efterföljande siffror hämtats för att visa den ge-

nomsnittliga arbetstiden per arbetare vid vissa tidpunkter under de senaste åren. Undersökningen berör 55 företag, som i juni 1920 sysselsatte 125 689 arbetare eller omkring 30 % av hela antalet inom industrien enligt 1919 års industriräkning.

Tidpunkt	Genomsnittlig veckoarbetstid per arbetare
1914: juli	57.0
1920: tredje kvartalet	64.6
1921: » »	54.2
1922: » »	57.5
1923: juli	61.9
1924: juli	46.6
augusti	48.6
september	49.8

I undersökningen framhålles, att den pågående förändringen av arbetstiden från 12 till 8 timmar om dagen, som ännu icke genomförts vid samtliga företag, har till följd, att man av den minskade arbetstiden i fråga om senare delen av 1923 och början av 1924 icke kan sluta till någon minskad aktivitet inom industrien. Siffrorna för augusti och september månad tyda åter på avgjort förbättrad ton inom industrien.

Arbetstiden inom trävaruindustrien.

Enligt 1919 och 1921 års industriräkning gestaltade sig den gängse arbetstiden inom trävaruindustrien på följande sätt:

Antal arbetstimmar per vecka	Antal löntagare 1919	1921
44 och därunder	11 002	8 822
mellan 44 och 48	2 547	2 199
48	101 476	76 073
mellan 48 och 54	18 176	15 587
54	26 896	18 955
mellan 54 och 60	36 305	28 141
60	272 774	206 824
över 60	11 769	7 646
Summa	**480 945**	**364 247**

En nyare undersökning, som utförts av Bureau of Labor Statistics år 1923 och berör 252 representativa trävaruföretag med 45 068 lönarbetare eller omkring 15 % av hela antalet enligt 1919 års census, visar, att genomsnittliga normala arbetstiden (full-time hours) för bandsågare (head band sawyers), en högt yrkesutbildad och högt avlönad yrkesgrupp, var 57 timmar per vecka under 1923, medan arbetstiden för icke yrkeslärda arbetare, vilka utgjorde 56 % av hela antalet av undersökningen berörda arbetare, var 57 ½ timmar per vecka.

Arbetstiden inom pappers- och trämasseindustrien.

Arbetarna inom pappers- och trämasseindustrien äro organiserade i tvenne fackförbund, båda anslutna till American Federation of Labor, med tillsammans cirka 25 000 medlemmar vid utgången av 1923. Båda fackförbunden äro starka i norra delen av Förenta staterna, där arbetarna nästan samtliga äro organiserade och där flertalet arbetsgivare träffat kollektivavtal om åttatimmarsdag och 48 timmars arbetsvecka, med 50 % tillägg för övertid. Praktiskt taget alla fabriker i norra delen arbeta enligt dessa villkor, vare sig kollektivavtal träffats eller icke. I de södra och mellersta delarna av landet äro kollektivavtal och fackföreningar så gott som okända och en längre arbetstid är förhärskande.

Den gängse arbetstiden enligt 1919 och 1921 års industriräkning framgår av efterföljande sammanställning.

Arbetstimmar per vecka	Antal lönearbetare 1919	1921
44 och därunder	3 994	341
mellan 44 och 48	1 228	—
48	64 979	58 622
mellan 48 och 54	6 998	11 078
54	11 332	12 663
mellan 54 och 60	3 801	2 235
60	8 011	7 332
över 60	13 416	13 023
Summa	**113 759**	**105 294**

Bureau of Labor Statistics verkställde under 1923 en undersökning angående löner och arbetstid inom pappers- och trämasseindustrien.[1] Den genomsnittliga normala veckoarbetstiden framgår av efterföljande sammanställning. Undersökningen omfattade 199 företag belägna i stater, där enligt 1921 års census sysselsattes 90 % av arbetarna inom denna industri. Medeltalen äro beräknade på grundval av uppgifter från 26 050 pappers- och 13 001 trämassearbetare.

Tillverkning	Genomsnittlig normalveckoarbetstid Män	Kvinnor	Män o. kvinnor
Trämassa	52.8	49.7	52.7
Bokpapper	51.4	51.5	51.4
Tidningspapper	49.3	50.3	49.3
Omslagspapper	52.4	52.7	52.4
Finpapper	51.3	51.2	51.3

Den av National Industrial Conference Board år 1924 utförda undersökningen omfattade 83 pappers- och trämassefabriker med 23 691 arbetare eller omkring 21 % av arbetarantalet enligt 1919 års census. Den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare var följande:

1914: juli	53.9
1920: tredje kv.	51.7
1921: » »	49.7
1922: » »	52.8
1923: juli	51.5
1924: juli	48.4
augusti	48.5
september	49.4

Växlingarna i den genomsnittliga veckoarbetstiden per arbetare äro, såsom synes, ganska obetydliga.

Litteratur.

International Labour Office: Studies and Reports. Series D (Wages and Hours) No. 14, Geneva 1925.

Bureau of the Census (Departement of Commerce): Census of Manufactures 1921, Summary, Washington 1924.

[1] Bureau of Labor Statistics: Bulletin No 365, Wages and Hours of Labor in the Paper and Pulp Industry 1923, Washington 1925.

Bureau of Labor Statistics (Departement of Labor): Union Scale of Wages and Hours of Labor.
Bureau of Labor Statistics: Wages and Hours of Labor in the Iron and Steel Industry 1907—24, Washington 1925.
Bureau of Labor Statistics: Wages and Hours of Labor in the Paper and Pulp Industry 1923, Washington 1925.
Bureau of Labor Statistics: Monthly Labor Review.
National Industrial Conference Board: Legal Restrictions on Hours of Work in the United States, Research Report No. 68, New York 1924.
National Industrial Conference Board: Wages and Hours in American Industry, New York 1925.
Sociala Meddelanden.

Statens offentliga utredningar 1926

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Socialpolitik.

Utredning rörande lagstiftningen om arbetstidens begränsning i vissa främmande länder m. m. [1]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Stockholm 1926. P. A. Norstedt & Söner 253721